

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

ОКРУЖНИ СУД У БЕОГРАДУ

Веће за ратне злочине

Посл.бр.К.В. 4/2006

У ИМЕ НАРОДА!

Окружни суд у Београду – Веће за ратне злочине, у претресном већу састављеном од судија Веска Крстајића као председника већа и Винке Бераха – Никићевић и Снежане Николић – Гаротић као чланова већа, са записничарем Славицом Јевтић, у кривичном предмету против опт. Вујовић Миролуба из Новог Сада кога по службеној дужности брани Перковић Мирослав адв. из Новог Сада, Вујановић Станка из Београда кога по службеној дужности брани Перковић Мирослав адв. из Новог Сада, Перић Јовице из Новог Сада кога брани Јеврић Зоран адв. из Београда, Атанасијевић Ивана из Крушедола, кога по службеној дужности брани Вукотић Војислав адв. из Београда, Маџарац Предрага из Бачке Паланке кога по службеној дужности брани Перески Славко адв. из Новог Сада, Војновић Милана из Зрењанина кога по службеној дужности бране Вујин Милан и Славиша Продановић адв. из Београда, Ланчужанин Милана из Шида кога бране Калањ Ђорђе, Штрбац Саво, Станић Милан и Станојловић Бојан адв. из Београда, Милојевић Предрага из Руме кога по службеној дужности брани Ковачевић Снежана адв. из Београда, Златар Вуја из с.Бождаревац Општина Барајево кога бране Ђурђевић Владимир адв. из Новог Сада и Јелушић Рајко адв.из Београда, Мугоша Горана из Бачке Паланке кога по службеној дужности бране Илија и Марија Радуловић те Слободан Сташевић адв. из Београда, Шошић Ђорђа из Крушевца кога по службеној дужности брани Бељански Владимир адв. из Новог Сада, Ђанковић Мирослава из Лаћарака кога по службеној дужности брани Јелушић Рајко адв. из Београда, Драговић Предрага из Сремске Митровице кога бране Калањ Ђорђе, Станић Милан Перовић Зоран и Марић Предраг и Ковачевић Снежана адв. из Београда, Калаба Наде из Београда коју по службеној дужности брани Перковић Мирослав адв. из Новог Сада, Љубоја Марка из Калуђерице кога по службеној дужности брани Дозет Ђорђе адв. из Београда, Катић Слободана из Сурчина кога по службеној дужности брани Бојков Александар адв. из Новог Сада, опт. Радак Саше из Будве кога по службеној дужности брани Машић Душан адв. из Београда и опт. Пејић Милорада из места Корби у Великој Британији кога брани Ђорђевић Мирослав адв. из Београда, све због кривичног дела ратни злочин против ратних заробљеника из чл.144 КЗ СРЈ, по оптужницама Тужилаштва за ратне злочине РС из Београда посл. бр.КТРЗ 3/03 од 4.12.2003.год., КТРЗ 4/03 од 24.05.2004.год. и КТРЗ 4/04 од 26.05.2004.год. измењеним поднеском од 16.09.2005.год и на

главном претресу дана 24.11.2005.године и опт. истог Тужилаштва посл. бр. КТРЗ 4/03 од 12.04.2005.год. измењеној поднеском од 12.01.2006.године, те опт. истог Тужилаштва посл. бр. КТРЗ 4/03 од 8.04.2008. године, које су све прецизиране усмено на претресу од 17.09.2008.год. након делимично и нејавног главног претреса, одржаног у више претресних дана а у периоду почев од 19 новембра 2007 године а завршеног дана 2 марта 2009. године, у присуству наведених окривљених, њихових бранилаца, заменика Тужиоца за ратне злочине РС Душана Кнежевића, пуномоћника оштећених - Хољевац Љиљане, Ковач Ива, Нејашмић Миле, Јурела Давора, Јантол Бисерке, Крезе Хрвоја, Влахо Зденке, Нађ Ксеније, Ђуђар Ђура, Вујевић Зорице, Спудић Марине, Лукић Ружице, Теић Ружице, Јеротић Љубице, Лет Жељке, Крајиновић Анта, Јанић Катарине, Бегчевић Марије, Шкондро Јаке, Гаврић Елвире, Тускоњић Хилде, Шарик Јелице, Јарабек Дубравке, Јуришић Терезије, Јовановић Весне, Пап Милице, Јуришић Дарије, Лесић Јасминке, Баинраух Габријеле, Граф Верице, Адага Мире, Мутвар Антона, Красић Марије, Вареница Бригите, Далић Сање, Главашевић Мајде, Молнар Ђурђице, Јантол Наде, Стефанко Катарине, Јуришић Маре и Љубас Анице ([REDACTED]) - Рајка Даниловића, Гордане Лозналијевић – Даниловић, Томић Слободана, Баровић Николе и Драгољуба Тодоровића адвоката из Београда и Наташе Кандић, донео је и дана 12.03.2009.године јавно, у присуству наведених странака објавио следећу

ПРЕСУДУ

Окривљени:

1. Мирољуб Вујовић, [REDACTED]

2. Станко Вујановић, [REDACTED]

3. Милан Ланчужанин,

4. Јовица Перић,

5. Иван Атанасијевић,

6. Милан Војновић,

7. Предраг Милојевић,

[REDACTED]

8. Горан Мугоша,

[REDACTED]

9. Ђорђе Шошић,

[REDACTED]

10. Мирослав Банковић,

[REDACTED]

11. Предраг Драговић,

[REDACTED]

[REDACTED]

12. Нада Калаба, [REDACTED]

[REDACTED]

13. Саша Радак, [REDACTED]

[REDACTED]

к р и в и с у

што су:

у времену од поподневних часова дана 20.11. до раних јутарњих часова дана 21.11.1991. године, на пољопривредном добру Овчара, у Вуковару, у тадашњој Републици Хрватској, у саставу бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (СФРЈ), као припадници Територијалне одбране (ТО) Вуковара и добровољачке јединице «Лева суподерица», које су биле у саставу тадашње Југословенске народне армије (ЈНА), кршећи правила међународног права за време оружаног сукоба који је у том региону постојао, а који није имао

карактер међународног сукоба, противно члану 3. став 1. тачка а) и ц) и члану 4.А став 1, 2. и 4, Треће женевске конвенције о поступању са ратним заробљеницима из 1949. године, ратификоване од стране Народне скупштине ФНРЈ 1950. године, и члана 4. став 1. и став 2. тачка а) и е) Допунског протокола уз Женевске конвенције из 1949. године о заштити жртава немеђународних оружаних сукоба, од 8. јуна 1977. године («Сл. лист СФРЈ» број 16/78 – Међународни уговори), према ратним заробљеницима - припадницима хрватских оружаних снага, милиција, добровољачких јединица и лица која прате те оружане снаге иако непосредно не улазе у њихов састав, а који су претходно заробљени од стране припадника тадашње ЈНА у болници а затим предати ТО Вуковара, вршили убиства, телесно их повређивали и нечовечно поступали на начин којим се вређа људско достојанство,

па су тако:

припадници ТО Вуковара **окр. Мугоша Горан зв. «Куштро» и окр. Банковић Мирослав звани «Ђани»**, припадници добровољачке јединице «Лева суподерица» **окр. Милојевић Предраг зв. «Кинез», и окр. Драговић Предраг зв. «Цеца» и «Капетан»** и добровољац **Радак Саша зв. «Цетиње»** заједно са више НН лица, формирали шпалир, кроз који су били приморани да протрче ратни заробљеници приликом уласка у хангар и које су сви заједно тукли дрвеним палицама, шипкама, кундацима, штакама, рукама и ногама по разним деловима тела, наносећи им телесне повреде, што су сем **окр. Милојевића и окр. Драговића**, наставили и у хангару, где је и командант добровољачке јединице «Лева суподерица» **окр. Ланчужанин Милан зв. «Камени»**, ударао рукама и ногама ратне заробљенике, а **окр. Калаба Нада** испред хангара најпре ногом у цеваницу ударала једног НН ратног заробљеника а нешто касније га и лишила живота, пуцајући му из пиштоља у главу, да би у хангару, по извршеном попису и утврђивању идентитета ратних заробљеника, командант ТО Вуковара **окр. Вујовић Мирољуб** и његов заменик и **окр. Вујановић Станко** наредили да се врше убиства ратних заробљеника и да се исти у групама од по 30 до 40 лица укрцају у приколицу трактора, одредили лица која ће вршити ликвидацију, а касније након бекства ошт. Новак Зденка из приколице трактора, одредили и лица која ће ићи у пратњу трактора да неко не побегне те су ратни заробљеници у 5 - 6 наврата одвожени према Грабову на око 1 км. од «Овчаре», где је вршено њихово стрељање,

при чему су припадници добровољачке јединице «Лева суподерица» **окр. Шошић Ђорђе, звани «Жорж» и «Чича» и окр. Милојевић Предраг звани «Кинез»** као и НН лице под надимком «Топола», из приколице извели по једног неидентификованог ратног заробљеника и лишили их живота, тако што су им ножевима пререзали вратове,

и где су преостали ратни заробљеници извођени из тракторске приколице у групама од по 6, 7 или 8 лица и постројени испред претходно ископане јаме, где су припадници ТО Вуковара и то : **окр. Перих Јовица, окр. Војновић Милан зв. «Мићо Медоња», окр. Банковић Мирослав зв. «Ђани»,** припадници добровољачке јединице «Лева суподерица», **окр. Атанасијевић Иван зв. «Ико»** (тада **Хусник Ивица**) и НН лице под надимком «**Топола**», добровољац **Радак Саша зв. «Цетиње»** и више других НН лица, формирали стрељачке стројеве и из ватреног оружја пуцали у њих, а по наређењу **окр. Вујановић Станка** који је и сам том приликом пуцао и тако их стрељањем лишили живота, а после пуцања је **окр. Милојевић Предраг зв. «Кинез»** прилазио стрељаним лицима која су још давала знаке живота и пуцањем у главу лишавео их живота, а потом су лешеве у јами затрпани, загртањем земље булдожером,

и на крају **окр. Вујовић Мирољуб, окр. Вујановић Станко** и више НН лица, испред описаног хангара на «Овчари» извршили убиство стрељањем још најмање десет ратних заробљеника, који су затим закопани у рову који је до тада служио за укопавање артиљеријског оруђа,

те су на овај начин лишили живота најмање 200 /двестотине/ лица, од којих је идентификовано 193 /стодеведесеттри/ лица и то:

1. Ацага () е) Јозо, рођен године,
2. Ахметовић() а)Исмет–Иво,рођен године
3. Андријанић () а) Винко, рођен године,,
4. Арнолд () а) Крешимир, рођен године,
5. Асађанин() а–) е) Илија, рођен године,
6. Бабић () а) Дражен, рођен године,
7. Баинраух () а) Иван, рођен године,
8. Бајнраух () е) Томислав, рођен године,
9. Балаш () е) Стјепан, рођен године,
10. Балог () Драгутин, рођен године,
11. Балог () а) Јосип, рођен године,
12. Балог ()) Звонко, рођен године,
13. Балванац () е) Ђуро, рођен године,
14. Баножић () а) Борис, рођен године,
15. Барањаји () а) Перо, рођен године,
16. Барбарић ()) Бранко, рођен године,
17. Барбир () а) Ловро, рођен године,
18. Барић () е) Ђука, рођен године,
19. Баришић () е) Фрањо, рођен године,
20. Барта () а) Анђелко, рођен године,
21. Батарело () е) Жељко, рођен године,
22. Баумгернер() а)Томислав,рођен године
23. Бегчевић () а) Марко, рођен године,

24. Бегов () а Жељко, рођен године,
25. Бингула () а Стјепан, рођен године,
26. Бјелановић () е Ранго, рођен .године,
27. Блажевић () а Златко, рођен године,
28. Крунеш Бранимир, рођен године,
29. Босак () а Марко, рођен године,
30. Босанац() а Драгутин, рођен године,
31. Босанац () а Томислав, рођен године,
32. Брачић () а Звонимир, рођен године,
33. Буквић () а Ђорђе, рођен године,
34. Буовац () е Иван, рођен године,
35. Црњац () а Иван, рођен године,
36. Михалец Јосип, рођен године,
37. Чупић () а Станоја, рођен године,
38. Далић () а Тихомир, рођен .године,
39. Долишни () а Ивица, рођен .године,
40. Драгун () а Јосип, рођен године,
41. Ђуђар () а Саша, рођен године,
42. Ђукић () а Владимир, рођен године,
43. Дувњак () а Станко, рођен године,
44. Ебнер () а Винко-Ђуро, рођен године,
45. Фришчић () е Драгутин, рођен године,
46. Фурунција () Петар, рођен године,
47. Гајда () а Роберт, рођен године,
48. Галић () Миленко, рођен године,
49. Галић () Ведран, рођен године,
50. Гарвановић () Борислав, рођен године,
51. Гаврић () Драган, рођен године,
52. Главашевић () Синиша, рођен .године,
53. Граф () Бранислав, рођен године,
54. Гранић () Драган, рођен .године,
55. Грубер () Зоран, рођен године,
56. Гудељ () Драго, рођен .године,
57. Хегедушић () Марио, рођен године,
58. Херцег () Жељко, рођен године,
59. Херман () Иван, рођен године,
60. Херман () Стјепан, рођен године,
61. Хлевњак () а Недељко, рођен године,
62. Хољевац () а Никица, рођен године,
63. Хорват () а Ивица, рођен године,
64. Илеш () а Звонко, рођен године,
65. Имбришић () Ивица, рођен године,
66. Ивезић () Александар, рођен године,
67. Јајало () Марко, рођен године,
68. Јакубовски () Мартин, рођен .године,
69. Јамбор () Томо, рођен године,

70. Јанић () а) Михаел, рођен . године,
71. Јантол () Борис, рођен . године,
72. Јарабек () Златко, рођен . године,
73. Језицић () Ивица, рођен . године,
74. Јован () Звонимир, рођен . године,
75. Јовановић () Бранко, рођен . године,
76. Јовановић () Оливер, рођен . године,
77. Јурела () Дамир, рођен . године,
78. Јурела . Жељко, рођен . године,
79. Јурендић () Драго, рођен . године,
80. Јуришић () Марко– Јосип, рођен . године,
81. Јуришић () Павао, рођен . године,
82. Јуришић () Жељко, рођен . године,
83. Качић . Игор, рођен . године,
84. Капустић () Јосип, рођен . године,
85. Келава . Крешимир, рођен . године,
86. Кнежић . Ђуро, рођен . године,
87. Колак () Томислав, рођен . године,
88. Колак () Владимир, рођен . године,
89. Коморски () Иван, рођен . године,
90. Костовић () Борислав, рођен . године,
91. Ковач () Иван, рођен . године,
92. Ковачевић () Зоран, рођен . године,
93. Кожул () Јосип, рођен . године
94. Крајиновић () Иван, рођен . године,
95. Крајиновић () Златко, рођен . године,
96. Красић . Иван, рођен . године,
97. Крезо () Ивица, рођен . године,
98. Кристичевић () Казимир, рођен . године,
99. Лесић () а) Томислав, рођен . године,
100. Лет () Михајло, рођен . године,
101. Лили () Драгутин, рођен . године,
102. Ловрић . Јоко, рођен . године,
103. Луцић () Марко, рођен . године,
104. Лукић () Мато, рођен . године,
105. Љубас () Хрвоје, рођен . године,
106. Магоч-Мамић () Предраг, рођен . године,
107. Мајор () Жељко, рођен . године,
108. Маричић () Зденко, рођен . године,
109. Маркобашић () Ружица, рођена . године,
110. Међеши () Андрија, рођен . године,
111. Међеши () Зоран, рођен . године,
112. Миховић () Томислав, рођен . године,
113. Микулић () Здравко, рођен . године,
114. Мишић . Иван, рођен . године,
115. Млинарић () Миле, рођен . године,

116. Мокош () Андрија, рођен године,
117. Молнар () Саша, рођен године,
118. Мутвар () Антун, рођен године,
119. Нађ () Дарко, рођен године,
120. Нађ () Фрањо, рођен године,
121. Нејашмић () Иван, рођен године,
122. Шименић Дамир, рођен године,
123. Омеровић () Муфат, рођен године,
124. Орешки () Владислав, рођен године,
125. Пап () Томислав, рођен године,
126. Патарић () Жељко, рођен године,
127. Павлић () Слободан, рођен године,
128. Павловић () Златко, рођен године,
129. Перак () Мато, рођен године,
130. Перко () Александар, рођен године,
131. Перковић () Дамир, рођен године,
132. Перковић () Јосип, рођен године,
133. Петровић () Стјепан, рођен године,
134. Пинтер () Никола, рођен године,
135. Плавшић () Иван-Звонимир, рођен године,
136. Подхорски () Јања, рођена године,
137. Полхерт () Дамир, рођен године,
138. Половина () Бранимир, рођен године,
139. Пољак () Вјекослав, рођен године,
140. Посавац () Станко, рођен године,
141. Правдић () Томо, рођен године,
142. Пуцар () Дмитар, рођен године,
143. Радачић () Иван, рођен године,
144. Рагуж () Иван, рођен године,
145. Рашић () Милан, рођен године,
146. Ратковић () Крешимир, рођен године,
147. Рибичић () Марко, рођен године,
148. Римац () Салвадор, рођен године,
149. Рохачек () Карло, рођен године,
150. Рохачек () Жељко, рођен године,
151. Спудић () Павао, рођен године,
152. Станић () Марко, рођен године,
153. Станић () Жељко, рођен године,
154. Стефанко () Петар, рођен године,
155. Стојановић () Иван, рођен године,
156. Стубичар () Љубомир, рођен године,
157. Шарик () Стјепан, рођен године,
158. Шимунић () Перо, рођен године,
159. Шиндиљ () Вјекослав, рођен године,
160. Шренк () Ђуро, рођен године,
161. Штефуљ () Дражен, рођен године,

162. Тадић () Тадија, рођен .године,
163. Тарле () Дујо, рођен .године,
164. Терек () Антун, рођен .године,
165. Тишљарић () Дарко, рођен .године,
166. Тивановац () Ивица, рођен .године,
167. Томашић () Тихомир, рођен .године,
168. Тординац () Жељко, рођен .године,
169. Тот () Томислав, рођен .године,
170. Траљић () Тихомир, рођен .године,
171. Турк () Мирослав, рођен .године,
172. Турк () Петар, рођен .године,
173. Тустоњић () Дане, рођен .године,
174. Ушак () Бранко, рођен .године,
175. Вагенхофер () Мирко, рођен .године,
176. Вареница () Звонко, рођен .године,
177. Варга () Владимир, рођен .године,
178. Васић () Микајло, рођен .године,
179. Вебер () Синиша, рођен .године,
180. Видош () Горан, рођен .године,
181. Виргес () Антун, рођен 9.6. .године,
182. Влахо () Мирослав, рођен .године,
183. Влахо () Мате, рођен .године,
184. Володер () Златан, рођен .године,
185. Вујевић () Златко, рођен .године,
186. Вукојевић () Славен, рођен .године,
187. Вуковић () Рудолф, рођен .године,
188. Вулић () Иван, рођен .године,
189. Зељко () Јосип, рођен .године,
190. Зера () Михајло, рођен .године,
191. Жеравица () Доминик, рођен .године,
192. Жугец () Борислав, рођен .године и
193. Јуларић Горан

чиме су извршили кривично дело **ратни злочин против ратних заробљеника** из члана **144 КЗ СРЈ**, у вези члана **22 КЗ СРЈ**.

па их суд, на основу наведених одредби и одредби чл. 5, 33, 35, 38 и 41 КЗ СРЈ и чл.356 ЗКП

О С У Ћ У Ј Е

Окривљене:

**ВУЈОВИЋ МИРОЉУБА, ВУЈАНОВИЋ СТАНКА,
АТАНАСИЈЕВИЋ ИВАНА, МИЛОЈЕВИЋ ПРЕДРАГА, ШОШИЋ
БОРБА, ЂАНКОВИЋ МИРОСЛАВА И РАДАК САШУ**

на КАЗНЕ ЗАТВОРА у трајању од по 20 (двадесет) година.

Окривљеног:

ВОЈНОВИЋ МИЛАНА

на КАЗНУ ЗАТВОРА у трајању од 15 (петнаест) година.

Окривљеног:

ПЕРИЋ ЈОВИЦУ

на КАЗНУ ЗАТВОРА у трајању од 13 (тринаест) година,

Окривљену:

КАЛАБА НАДУ

на КАЗНУ ЗАТВОРА у трајању од 9 (девет) година,

Окривљеног:

ЛАНЧУЖАНИН МИЛАНА

на КАЗНУ ЗАТВОРА у трајању од 6 (шест) година и

Окривљене:

МУГОША ГОРАНА и ДРАГОВИЋ ПРЕДРАГА,

на КАЗНЕ ЗАТВОРА у трајању од по 5 (пет) година

У смислу одредбе чл. 50 КЗ СРЈ у изречене казне оптуженима се има урачунати време проведено у притвору и то у периоду почев од дана лишења слободе па надаље.

На основу одредбе члана 196 став 1 у вези члана 193 став 2 ЗКП-а ОБАВЕЗУЈУ СЕ оптужени да суду исплате на име судског паушала и то: опт. Вујовић и Вујановић износ од по 20.000,00 динара, опт. Ђанковић, Милојевић и Радак износ од по 15.000,00 динара, опт. Атанасијевић, Шошић, Калаба и Војновић износ од по 10.000,00 динара, а опт. Перић, Мугоша, Ланчужанин и Драговић износ од по 5.000,00 динара, те сви оптужени, солидарно, на име трошкова овог кривичног поступка износ од 1.348.031,00 (милионтристачетрдесетосамхиљадатридесетједан) дин а опт. Калаба Нада и Атанасијевић Иван, по истом основу и самостално још, Калаба износ од 139.016,00 динара, а опт. Атанасијевић износ од 56.000,00 динара, а све то у року од 30 дана од дана правноснажности пресуде, под претњом принудне наплате.

Истовремено,

Окривљени:

14. Марко Љубоја,

[REDACTED]

15. Слободан Катић,

[REDACTED]

16. Предраг Маџарац,

[REDACTED]

17. Вујо Златар,

18. Милорад Пејић,

на основу одредбе чл. 355 тачка 3 ЗКП

ОСЛОБАЂАЈУ СЕ ОД ОПТУЖБЕ

да су :

у времену од поподневних часова дана 20.11. до раних јутарњих часова дана 21.11.1991. године, на пољопривредном добру Овчара, у Вуковару, у тадашњој Републици Хрватској, у саставу бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (СФРЈ), опт.Љубоја Марко и Катић Слободан као припадници добровољачке јединице «Лева суподерица» а опт. Златар Вујо, Маџарац Предраг и Пејић Мирослав као припадници Територијалне одбране (ТО) Вуковар, које су биле у саставу јединица тадашње Југословенске народне армије (ЈНА), кршећи правила међународног права за време оружаног сукоба који је у том региону постојао, а који није имао карактер међународног сукоба, противно члану 3. став 1. тачка а) и ц) и члану 4.А став 1., 2. и 4. Треће женевске

конвенције о поступању са ратним заробљеницима из 1949. године, ратификоване од стране Народне скупштине ФНРЈ 1950. године и члана 4. став 1. и став 2. тачка а) и е) Допунског протокола уз Женевске конвенције из 1949. године о заштити жртава немеђународних оружаних сукоба, од 8. јуна 1977. године («Сл. лист СФРЈ» број 16/78 – Међународни уговори), заједно са припадницима Територијалне одбране (ТО) Вуковара, окр.Вујовић Мирољубом, окр.Вујановић Станком, окр.Банковић Мирославом, окр.Мугоша Гораном, окр.Перић Јовицом, окр.Војиновић Миланом, припадницима добровољачке јединице «Лева суподерица», окр.Ланчужанин Миланом, окр.Милојевић Предрагом, окр.Драговић Предрагом, окр.Атанасијевић Иваном (тада Хусник Ивица), припадником добровољачке јединице Радак Сашом као и са окр.Калаба Надом и са више других НН лица, према ратним заробљеницима из вуковарске болнице у које су спадали припадници хрватских оружаних снага, милиција, добровољачких јединица и лица која прате те оружане снаге иако непосредно не улазе у њихов састав, а који су претходно заробљени од стране припадника тадашње ЈНА у болници а затим предати ТО Вуковара, вршили убиства,

тако што су:

када су ратни заробљеници пописани и тракторима одвежени на Грабово, у атар на око један километар од Овчаре, у формираним стрељачким стројевима из ватреног оружја пуцали у њих и тако их стрељањем лишили живота,

те су на овај начин лишили живота најмање 200 /двестотине/ лица, од којих је идентификовано 193/стодеведесеттри/ лица како је то и наведено у осуђујућем делу изреке ове пресуде,

чиме би извршили кривично дело **ратни злочин против ратних заробљеника** из чл. **144 КЗ СРЈ**, у вези чл. **22 КЗ СРЈ**.

Трошкови поступка у овом делу падају на терет буџетских средстава суда.

На основу члана 206 став 3 ЗКП-а, оштећени СЕ УПУЋУЈУ на парницу ради остваривања имовинскоправног захтева.

Образложење

1.Оптужни акти

Оптужницом Тужилаштва за ратне злочине РС из Београда, пословни бр. КТРЗ 3/03 од 4.12.2003. године, оптужени су Вујовић Мирољуб, Вујановић Станко, Перић Јовица, Атанасијевић Иван, Маџарац Предраг, Војновић Милан, Војновић Мирко и Петковић Спасоје због кривичног дела ратни злочин против ратних заробљеника из члана 144 КЗ СФРЈ у вези са чланом 22 КЗ СФРЈ. Како је у међувремену тј. дана [REDACTED] године опт. Војновић Мирко преминуо на одељењу за интензивну негу и реанимацију Здравственог центра у Новом Саду, то је на главном претресу дана 9.03.2004. године поступак у односу на овог оптуженог раздвојен, а касније и обустављен. Решењем ванпретресног већа овог суда одређено да се опт. Петковић Спасоје саслуша као сведок сарадник. Оптужницом истог тужилаштва пословни бр. КТРЗ 4/03 од 24.05.2004.год. због истог кривичног дела и кривичноправног догађаја оптужени су и Ланчужанин Милан, Љубоја Марко, Милојевић Предраг, Златар Вујо, Мугоша Горан, Шошић Ђорђе, Ђанковић Мирослав, Катић Слободан, Калаба Нада, Булић Милан и Латиновић Божо, а у међувремену је због болести оптуженог Булић Милана поступак у односу на њега раздвојен и правоснажно окончан пред овим судом. Такође, решењем ванпретресног већа овог суда је одлучено да се као сведок сарадник саслуша опт. Латиновић Божо. Оптужницом истог тужилаштва пословни бр. КТРЗ бр.4/04 од 26.05.2004.год. оптужен је и због истог овог кривичноправног догађаја Драговић Предраг, те је поступак по ове три оптужнице у односу на све ове оптужене решењем овог суда спојен у јединствен поступак. Поднеском од 16.09.2005. године заменик тужиоца за ратне злочине Душан Кнежевић је прецизирао – изменио ове оптужне акте у један. Оптужницом Тужилаштва за ратне злочине РС из Београда, пословни бр. КТРЗ 4/03 од 12 априла 2005.год. измењеној поднеском од 12.01.2006.год. оптужен је Радак Саша зв.«Цетиње» због истог овог кривичног дела из истог кривично-правног догађаја тј. ратни злочин против ратних заробљеника из члана 144 КЗ СРЈ а оптужницом истог Тужилаштва посл. бр. КТРЗ 4/03 од 8.04.2008.год. оптужен је такође због истог овог и кривичног дела и кривично-правног догађаја и Пејић Милорад из Велике Британије. Све ове оптужнице, заменик тужиоца за ратне злочине Кнежевић Душан је прецизирао на главном претресу од 17.09.2009.год.

Овим оптужним актима оптуженима се, у битном, ставља на терет да су дана 20.11.1991. године, на пољопривредном добру «Овчара» у Вуковару у тадашњој Републици Хрватској у саставу бивше СФРЈ као припадници ТО Вуковара и добровољачке јединице «Лева суподерица», и

других добровољачких јединица, а које војне формације су биле у саставу тадашње ЈНА, кршећи правила Међународног права за време оружаног сукоба који није имао карактер међународног сукоба противно одредбама Треће женевске конвенције о поступању са ратним заробљеницима из 1949. године и Допунског Протокола 2 уз Женевске конвенције, према ратним заробљеницима из вуковарске болнице који су им предати од стране припадника ЈНА вршили убиства, телесно их повређивали и према њима нечовечно поступали на начин којим се вређа људско достојанство, тако што су припадници ТО Вуковара окр. Мугоша Горан, Ђанковић Мирослав и Булић Милан, припадници добровољачке јединице «Лева суподерица» и то окривљени Милојевић Предраг и окривљени Драговић Предраг, као и добровољац Радак Саша, заједно са другим НН лицима формирали шпалир кроз који су ратни заробљеници били приморани да прођу приликом уласка у хангар, које су сви заједно тукли дрвеним палицама, шипкама, кундацима, штакама, рукама и ногама, наносећи им телесне повреде, те да су то ови окривљени сем Милојевића и Драговића наставили и у хангару, где је и командант ове добровољачке јединице окр. Ланчужанин Милан такође ударао рукама и ногама ратне заробљенике, да је окр. Калаба Нада испред хангара ударала једног НН ратног заробљеника, а касније га лишила живота пуцајући му из пиштоља у главу, да су потом окр. Вујовић и окр. Вујановић Станко као командант и заменик команданта ТО Вуковара наредили да се врше убиства ратних заробљеника и да се исти у групама од по 30 до 40 лица укрцавају у приколицу трактора, одредили лица која ће ићи у пратњи трактора да неко не побегне и која ће вршити ликвидацију, те да су након тога ратни заробљеници у пет до шест наврата одвожени према Грабову на око 1 км од овог хангара на Овчари, где је извршена њихова егзекуција у току које су окривљени Шошић и окривљени Милојевић из приколице извели по једног НН ратног заробљеника и лишили их живота, тако што су им ножевима пререзали вратове, а остали ратни заробљеници су извођени из трактора у групама од по седам до осам лица и постројени испред претходно ископане јаме где су припадници ТО Вуковара окривљени Перић, окривљени Војновић Милан, окривљени Маџарац, окривљени Ђанковић, окривљени Златар и окривљени Пејић Милорад као и припадници добровољачке јединице «Лева суподерица» овде окр. Атанасијевић, Ланчужанин, Љубоја, Катић и Драговић и добровољац Радак формирали стрељачке стројеве и из ватреног оружја пуцали у ратне заробљенике, а по наређењу окр. Вујановића који је и сам у њих пуцао и тако из стрељањем лишили живота, док је окр. Милојевић након стрељања из револвера пуцањем у главу лишавао живота оне ратне заробљенике који су још давали знакове живота, те да су потом лешеву у јами загртањем земље булдожером затрпани, а да су на крају окр. Вујовић, окр. Вујановић, окр. Радак и више НН лица испред хангара на Овчари извршили убиство стрељањем још око десет ратних заробљеника који су затим закопани у рову који је до тада служио за укопавање артиљеријског оруђа, те да су на описан начин лишили живота најмање

200 лица, од којих су идентификована 193, а према, у два наведена наврата прецизираном списку тужилаштва. На главном претресу одржаном 24.11.2005. године, заменик тужиоца је променио правну квалификацију кривичног дела које ставља на терет оптуженима на кривично дело ратни злочин против ратних заробљеника из члана 144 КЗ СРЈ у вези са чланом 22 КЗ СРЈ и при овим оптужницама, као и правној квалификацији заменик ТзРЗ је остао до краја главног претреса.

Оштећени се преко својих пуномоћника адвоката и Наташе Кандић придружују кривичном прогону оптужених исказујући да су оштећени заинтересовани за накнаду штете те да ће је остваривати у посебном поступку.

2. Изјашњење о оптужбама и одбране

У својој одбрани изнетој како у поступку истраге тако у више наврата на главном претресу, оптужени **Вујовић Миролуб** негира извршење кривичног дела. У битном наводи да је у јесен 1991.год. учествовао у борбама које су се водиле у Вуковару као обичан војник при трећој чети гардијске бригаде из Београда. Наиме, тврди да у Вуковару није постојала никаква ТО него је у питању само термин а не формација, војна или борбена, да су избијањем сукоба у Вуковару, малтретирањем српског дела становништва, минирањем њихових кућа и локала, хапшењима па и судија, Срби избегли или у Србију или у ул. Петрова гора која је у једном малом приградском насељу са још неколико малих улица те су и то насеље звали «Петрова гора» а да су неки избегли у вуковарску касарну тадашње ЈНА, да се и он склонио у то насеље половином августа 1991.год. да из кућа у које су размештени нису смели излазити да се не види да се ту скупљају, да је након 7 до 10 дана добио оружје – аутоматску пушку и оквире са муницијом тако што је из касарне дошао камион и неко им оружје поделио, да је убрзо након тога касарна од хрватских оружаних формација потпуно блокирана те да му је речено да се од њих ту на Петровој гори очекује да учествују са једицама ЈНА на деблокади касарне која је започела 14.09. те да у томе учествује и он и још 30 так мештана који су се били склонили у том насељу и да су сви у томе учествовали као обични војници при некој јединици Сремскомитровачке бригаде ЈНА. Даље наводи да је касарна деблокирана након 4-5 дана борби, да је на терен Вуковара дошла Гардијска бригада из Београда а Душан Јакшић (који је био ту на Петровој гори задужен за прихват избеглица) им рекао да се траже добровољци који ће припадницима бригаде као познаваца терена показивати улице те су тако њих 30 мештана подељени у 4 групе и придодати појединим четама Гардијске бригаде (тако он и 7-8 људи код капетана Радића, Станко Вујановић и неколицина код кап. Бојковског и сл.), да су тако ушли као обични војници у састав ових чета. Негира да је имао било какву командну

функцију за све време трајања борби (које су престале 18.11.) а да је на место команданта ТО Вуковара постављен тек крајем новембра месеца те године тако што су га грађани предложили а то прихватио и поставио га Радован Стојичић – «Баца» који је био командант ТО Славоније. Надаље наводи да је у борбама рањен у десно раме 04.11. и био до 14.11. на лечењу на ВМА у Београду, да након тога више уопште није учествовао у борбама, да је у граду чуо како су се припадници хрватских оружаних снага предали код вуковарске болнице па је и он тамо отишао као и многи други Вуковарчани, да је сутрадан био и у касарни и на «Велепромету», да је у касарни видео неке аутобусе и пуно Вуковарчана али да никаквих сукоба није било изузев псовања и вербалних напада на људе у аутобусима. Објашњава да је био на Овчари и то дана 19.11.1991.год. из радозналости као и много осталих Вуковарчана и да се тамо задржао највише сат и по, да у хангар није ни улазио нити могао јер је нека војска то бранила, да се ништа несвакидашње није дешавало, да је кроз отворена врата видео да се у средини хангара врши попис заробљених који су били у цивилној одећи али је било приче да су то заробљеници или из болнице или са Митнице који су се пресвукли те да се вратио назад у Вуковар са извесним Војновићем са којим је и дошао. Наводи да никога од заробљених није препознао нити се пак сећа да је видео кога од овде оптужених. Признаје да је дана 21.11. био са потпуковником Мркшићем - командантом Гардијске бригаде и другим официрима на пријему поводом «ослобођења» Вуковара код тадашњег Савезног секретара за народну одбрану генерала Кадијевића те своје присуство том пријему објашњава чињеницом да је био добар борац, да је Мркшић на крају ипак прихватио његов план око начина извођења борби у Вуковару а такође и да је још тада од стране војних служби безбедности и генерала Александра Васиљевића одабран као неко на кога ће се пребацити одговорност за злочин на Овчари за који је иначе чуо након десетак дана.¹

Оптужени **Вујановић Станко** у својој одбрани изнетој поступку истраге дана 6. јуна 2003.год. такође пориче извршење кривичног дела. Негира да је био било какав командант или заменик команданта ТО (за коју тврди и да није постојала) него је био обичан војник (и неформално је командовао једном групом мештана као и Вујовић) у чети капетана Зиројевића а његове једине везе са командом су биле утолико што је у његовој кући, која је квалитетне градње, била смештена команда капетана Радића - командира једне чете Гардијске бригаде. Признаје да је дана 19.11.1991. год. био на пољопривредном добру «Овчара» објашњавајући да је код њега кући дошао његов пријатељ Зорић зв. «Ћево» и замолио га да га одвезе тамо јер је чуо да се тамо налазе заробљене «Зенге» и да би проверио има ли његових пријатеља да их извуче. Тврди да су тамо дошли око 14 сати, да је остао око 1-2 сата, да је, када је дошао, затекао 5 празних аутобуса а заробљеници у хангару у два реда, на средини сто за

¹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.11.2007.год. - **стр.13** у вези записа од 13.03.2007.год. - **стр.13**

који су заробљени прилазили а неки војник ЈНА нешто пише док су на улазу у хангар били припадници специјалне јединице ЈНА и нису дозвољавали улазак у хангар иако је «било неког гужвања мада не и сукоба између војника и осталих». Тврди да је код хангара видео само Мирка Војновића зв. «Ћапало», Булић Милана зв. «Булица» и извесног «Сићу» док је за Вујовића чуо да је био тамо али га није видео као што није видео ни окр.Ланчужанина (кога познаје) као што познаје и остале окр. али никога на «Овчари» није видео. Својим аутом, сам, вратио се у Вуковар након сат-два.

И у одбрани коју је поново изнео у поступку истраге а дана 26.11.2003.год., понавља раније изнету одбрану али је допуњује у толико што наводи да он и Вујовић нису били никакви формални команданти него су неформално били вође мештана који су са њима били у групи, а да Душан Јакшић који је пре доласка Гардијске бригаде у Вуковар био ангажован око самоорганизовања становника у овом насељу «Петрова гора» и збрињавању избеглих из других делова Вуковара, био нека врста «координатора» активности територијалаца у садејству са војском. Тврди да је 18.11. ушао у вуковарску болницу и поред противљења војника који су чували стражу и извео своју сестру Невенку. Објашњава да је сутрадан на «Велепромету» (где је отишао да би узео намирнице за породицу) видео и Горана Хацића и неке министре из његове владе, да је чуо од Милоша Војновића, министра правде у тој влади, да се заробљеним који су нешто починили треба судити у Вуковару а нешто касније, у касарни ЈНА, је видео више аутобуса пуних људи за које је Шљиванчанин рекао да је реч о заробљеницима са Митнице и да ће им се судити у Србији. Наводи да је на тражење Ђорђа Терзића из једног од аутобуса извео извесног Вранчић Јосипа али је то Шљиванчанин одбио уз објашњење да се то не ради јер свакога треба у неком редовном поступку проверити ко је и шта радио, али га је он ипак извео када је Шљиванчанин отишао. Такође тврди да је из другог аутобуса покушао извести познаника Бору Јањића али је наишао неки официр и вратио га назад у аутобус. Не зна ни за какав «озбиљнији» сукоб између војске и територијалаца ту у касарни.Овом приликом тврди да је са њим и «Ћевом» на Овчару отишао и извесни Жељко Петровић, да су тамо дошли око 15 сати, да су заробљени били у хангару где је један официр ЈНА за столом вршио пописивање заробљених тако што би ови прилазили и говорили ко су а тачност тога је потврђивао «један домаћи», да је у хангару видео Бору Јањића али је био толико претучен да га је једва препознао, да се ту задржао око сат-сат и по и потом се са Петровићем вратио кући где је био током целе вечери.

На главном претресу, опт. Вујановић остаје при овој раније изнетој одбрани, негира да је било кога убио и објашњава да је на «Овчару» отишао обучен у маскирну униформу и са шеширом на коме су била 4 оцила, наоружан шкорпионом у фотроли док му је у аутомобилу била аутоматска пушка те да је била ноћ када је отишао назад кући а да је простор у хангару осветљавала расвета на агрегат. Тврди да је сигуран да

на «Овчари» био 19.11. јер су борбе престале претходног дана када је из болнице извео своју сестру и за њега је рат тада завршен. Објашњава да је за заменика команданта ТО постављен тек после рата – 1992 године а касније за команданта батаљона војске у чину мајора.²

У својој одбрани изнетој у претходном поступку, оптужени **Ланчужанин Милан** негира извршење кривичног дела. Објашњава да је из Вуковара избегао у лето 1991. год., а да се вратио половином октобра те године са око 100 добровољаца из Шида и Новог Сада. На састанку код мајора Тешића, тада команданта једног батаљона Гардијске бригаде, командант ТО Вуковара Јакшић је тражио да ова његова група људи буде трећа чета одреда «Петрова гора» (командир једне је био Вујовић а друге Вујановић), али је он (опт. Ланчужанин) то одбио и прихваћено је да се ова јединица добровољаца стави непосредно под команду капетана Радића те је оптужени штаб ове своје јединице, коју су назвали «Лева суподерица», сместио у кући Васе «Робије» (брата пок. Војновић Мирка зв. «Ћапало»). Објашњава да су и он и Вујовић, а Вујановић ређе, скоро свакодневно одлазили у штаб код мајора Тешића где су договарали и планирали акције и наводи да они нису имали никакве чинове али чиновни и нису били основ по коме је неко командовао него по основу тога колико су били успешни и колико су их саборци поштовали. Изражава убеђење да се догађај на Овчари десио «20. на 21. новембар» и наводи да је тог дана ујутро отишао аутомобилом за Београд, да се у Вуковар вратио у вечерњим сатима где га је у штабу неко обавестио да хитно треба да се јави на Овчару те је и отишао тамо у пратњи свог обезбеђења које су чинили «Кинез», «Цеца» и «Маре» и још један човеко чије име не жели да каже јер живи у Хрватској (касније на претресу ће објаснити да је то Љубишић Мирко). Наводи да је била ноћ када су дошли на Овчару, да је тамо затекао и Вујовића и Вујановић, Божа Латиновића, Јовицу Кресовића, Ћанковић Мирослава који је из пумпарице у хангару пуцао изнад главе једног заробљеног те га је Вујовић извео напоље, «Ћева» и још пуно Вуковарчана а било је и неких војника ЈНА у белим опасачима. Тврди да је у хангару од заробљених издвојио 6-7 људи да би их одвео на «Велепромет» ради испитивања како би сазнао за судбину једног свог поручника који је нестао у једној акцији у току борби. Чуо је да је тај «Ћево» издвојио Емила Чакалића а Вујовић извесног «Перкана», те да је њих са Овчаре комбијем одвезао син др. Иванковића. Наводи да се у хангару, у разговору са овим заробљеним, кратко задржао када је «неко од овде оптужених а чије име не сме да каже из разлога безбедности» наредио да сви изађу напоље из хангара иако се он бунио и објашњавао да жели да одведе и испита ове заробљене. Надаље објашњава да је био испред хангара са «Ћевом», Вујовићем, Вујановићем и још неким другим када је неко од тих присутних рекао да «овде сви морају да иду» што је он

² транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.11.2007.год. - **стр.16** у вези записа од 13.03.2007.год. **стр.17**

схватио како сви заробљени у хангару морају негде да иду, да је тада већ био постављен трактор и да је прва група заробљених, међу којима и ови које је он одвојио, улазила у приколицу а заробљени Јарабек и Шарек су викали у смислу «немојте људи, Камени гарантује за нас», да му је тада неко од тих присутних а окривљених (у сваком случају неко ко је на њега могао имати утицаја) наредио да иде за трактором, да је са својим људима сео у свој аутомобил плави «Пасат» те да су кренули за трактором, и возили се док трактор није скренуо лево на земљани пут а он за њим и одмах се заглавио у блату, да су ови његови људи изашли и после неколико минута изгурали аутомобил на тврди пут и вратили се назад до хангара. Објашњава да је схватио шта ће се десити са заробљеницима када је трактор скренуо на земљани пут, да је био у шоку и под стресом те да «неко силом покушава да га у то увуче». Наводи да су у аутомобилу коментарисали у смислу да «ово неће ваљати», да су се вратили до хангара када му је «један од овде окривљених» рекао «не можеш Камени сада да одеш» а да је он опсовао и са овим својим људима са којима је и дошао, вратио се назад у Вуковар а да је о овом догађају чуо касније «из прича».

На главном претресу понавља ову своју одбрану с тим што тврди да је тог дана у Београд возио једног саборца да извади конце, да је у болници посетио рањеног «Малог Џо-а», и да је на Овчару дошао око 8 сати увече да се некоме јавио («Мирољубу ако је био тамо») да му је Вујовић вероватно и рекао да уђе у хангар ако некога препознаје и да ли за кога може да гарантује. Сада тврди да им је у хангару неко рекао да изађу напоље, највероватније неки официр, негира да је у поступку истраге рекао како је то неко од овде окривљених «чије име не сме да каже из разлога безбедности своје и своје породице» и објашњава да је то судија тако формулисао, као и да је погрешно формулисано како је неко од присутних испред хангара рекао да «овде сви морају да иду» и тврди да им је неко пришао и то рекао, а њему пак неко од тих који могу имати неког утицаја на њега рекао да иде за приколицом (и објашњава да су у том смислу сви присутни могли имати тај утицај на њега), те да је по повратку код хангара само стао и рекао «Мирољубу да одлази са Овчаре» а када му је овај рекао нешто у смислу «немој сада или не можеш сада Камени да идеш» да му је рекао «боли ме курац, нека ову манџу куса ко је и скувао» те да је одмах са својим људима отишао у Вуковар у штаб.³

И оптужени **Јовица Перић** и у поступку истраге и на главном претресу, пориче извршење кривичног дела. У поступку истраге се најпре брани ћутањем а касније износи своју одбрану и објашњава да се у Вуковар вратио 18. новембра, да је спавао код свог кума извесног Поштић Јовице, да је дан или два по ослобођењу Вуковара био у «Велепромету» да потражи своје познанике Ројић Боју и Анту те да је одатле са неким «Жиком добровољцем», кога је упознао неколико дана пре тога, и са још

³ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.11.2007.год. **стр.17** у вези записа од 13.03.2007.год. **стр.20**

двојицом њему непознатих добровољаца, око 18 сати, отишао до пољопривредног добра «Овчара», где је испред хангара видео већи број војника и добровољаца, видео је и Вујовића и Вујановића да причају са неким официром, тврди да су на уласку у хангар била два војника са белим опасачима али је у хангар ушао без проблема, да је на једној страни хангара видео заробљенике а на другој, војнике, територијалце и добровољце, да је на средини један официр у чину капетана пописивао заробљене у толико што су ови појединачно прилазили столу и говорили своје податке. Наводи да у хангару није била никаква неуобичајена атмосфера, да је тамо попричао са заробљеним Златком Блажевићем, да је испред хангара на око 20-30 метара видео трактор са приколицом покривеном цирадом, да се задржао око сат времена и отишао назад у Вуковар. У својој одбрани изнетој на главном претресу објашњава да је у Вуковару био до 16. септембра, да је био на Петровој гори у кухињи и да му је старешина био извесни Перо Миљановић те да је тог дана у Београд допратио рањеног брата и да се у Вуковар вратио 18. новембра. Надаље наводи да испред хангара није видео Вујовића и Вујановића заједно да причају са неким официром, како је то наведено у записнику из поступка истраге него да су били у једној групи људи на различитим странама, а да официри у то време нису носили чинове па и не зна ко је са ким причао. Објашњава да приликом саслушања од стране радника полиције а дана 18.4.2003.год. уопште није знао да ли је присутан било ко као његов бранилац нити му је од стране радника полиције саопштено да му и због чега бранилац треба. Тврди да су радници полиције тај записник састављали сами а да он за време рата није познавао ни опт. Атанасијевић Ивана (тада Хусник Ивицу) ни Војновић Милана зв. «Мићо Медоња» него их је упознао тек после хапшења у овом поступку.⁴

Оптужени **Атанасијевић Иван** у својој одбрани у поступку истраге пориче извршење кривичног дела. Дана 26.06.03. наводи, у битном, да се у то време звао Хусник Ивица и да му је надимак «Ико», да му је отац Хрват а мајка Српкиња те да га је рат затекао у Борову Селу где се прикључио јединицама ТО где је и добио униформу и наоружање, да је са неколицином других у Вуковар дошао 12. новембра и прикључио се добровољачком одреду којим је командовао овде оптужени Милан Ланчужанин зв. «Камени» и ту остао до краја. Зна да су у то време своје јединице ТО имали и Вујовић и Вујановић. Борбе су завршене 18 –ог новембра и када је од некога чуо да му је брат Мишел (који је остао на хрватској страни) у вуковарској болници, 20-ог је кренуо до болнице али је негде у центру града поред њега прошао конвој аутобуса и у другом по реду је препознао свог брата те је за аутобусима отишао до касарне ЈНА где је било пуно територијалаца, замолио је једног официра у чину мајора да изведе брата али је овај то одбио када је чуо како се зове. Потом је уз

⁴ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.11.2007.год. **стр.24** у вези записа од 13.03.2007.год. **стр.21**

помоћ Зорић Стевана зв. «Ћево» који је био «територијалац са ауторитетом» успео да извуче свог брата и одведе га кући. Након што се вратио поново до касарне и чуо да су ови аутобуси са заробљеницима отишли на «Овчару», са неким добровољцима је аутомобилом тамо, у вечерњим сатима, отишао да би потражио неке своје комшије. Видео је пуно људи и аутомобила а један комби испред а у хангару око 150 заробљених од којих су неки били у завојима. Тврди да је у хангару видео и сада покојног Мирка Војновића зв. «Ћапало» који је у хангару седео на некој столици. Ништа се необично није дешавало, неколико пута је викнуо те комшије и након што се задржао пола сата до сат времена са овим истим добровољцима се вратио назад у град. Тврди да никога од овде оптужених а ни других Вуковарчана тамо није видео а да је већ следеће јутро од Бора Живуновића чуо да су сви заробљени побијени али «и да зна ко је то урадио што би причао». Приликом саслушања у поступку исте истраге а дана 27.11.2003.год., остаје при овој својој одбрани али је допуњује у толико што наводи да је у хангару видео Ружицу Маркобашић која је била трудна и која је супруга Маркобашић Давора за кога се причало да је клао Србе и од дечијих прстију правио огрлице, да је видео да су у два наврата заробљени из хангара извођени напоље, било је речи да иду на «Велепромет» у Вуковару али да не зна како су одведени и где јер никакав трактор није видео, само је запазио да се група заробљених смањила. При овој својој одбрани остаје и на главном претресу а дана 10.03.2004. год. с тим што објашњава да је у хангару тражио свог познаника Чупић Станоја зв. «Чупа» али га није нашао. Ову своју одбрану, оптужени Атанасијевић ће изменити на главном претресу дана 15.11.2005.год. Наиме, тврди да је на «Овчару» дошао у вечерњим сатима (око 9 сати увече) са неким добровољцима али их се плашио, да је у хангару тражио Чупића, те да је видео извесног Зорић Небојшу и питао га је да ли се са њим може вратити у Вуковар те када му је овај рекао да може, потом се све време држао њега. Тврди да никога од официра ЈНА или војника са белим опасачима није видео за време док је био на «Овчари». Наводи да је у хангару по средини био један сто а крај њега је седео сада пок.Мирко Војновић и крај Војновића овде опт. Ђанковић Мирослав. Након 10-15 минута ушло је у хангар 5-6 њему непознатих људи и они су из хангара извели једну групу заробљених и било је речи да их воде на «Велепромет», да му неки људи на вратима хангара нису дозволили да изађе напоље него тек касније, да су након око сат времена у хангар дошли Божо Латиновић и још неки и извели још једну групу заробљеника, да је са њима изашао и овај Зорић и он је кренуо за њим, да је видео испред трактор са приколицом покривеном цирадом те да је Зорић ушао у приколицу и он онда за њим у уверењу да иду на «Велепромет». Наводи да се трактор након петнаестак минута вожње зауставио, неко је споља подигао цираду са задње стране те су изашли из трактора и тада је видео да су стали у близини једне рупе димензија око 10 x 6-7 метара око које је била земља изузев са предње стране ближе трактору, да је рупа била равних ивица изузев са те предње

стране са које је била у косини, да је било пун лешева у њој а окол рупе 40-50 њему непознатих људи. Он је стао до Зорића, био је «одузет» овим што види а тада су из трактора, по команди, почели изводити заробљене у групама од по 6, 7 или 8 људи, постројили их на ивицу косине ове рупе а испред њих је стао стрељачки строј од исто толико људи а на удаљености од око 2-3 метра те су пуцали у заробљене који су ту и падали. Тада су два заробљена низ косину, у рупу одвачили тела побијених а потом и сами стајали у наредну група изведену из трактора за стрељање. Након друге или треће групе један од заробљених је успео да изађе из приколице на другу страну и кренуо да бежи па су неки од присутних потрчали за њим, пуцали и убили га, били су јако бесни због тога и то је искористио један од ове двојице који су одвлачили лешеве у рупу те је искочио из рупе на другом крају и кренуо да бежи али су га одмах убили. Након тога га је извесни добровољац под надимком «Топола» ударио у пределу главе, називајући га усташом, ухватио за руку и одвео до стрељачког строја наредивши му «да пуца у своје», држао му је уперену пушку у леђа, он је повукао ороз али пушка није хтела да опали те је овоме рекао да неће, нашто му је овај узео пушку и њоме убио заробљеника испред говорећи му «е овако мораш», вратио му је пушку и до тада су извели и наредну групу за стрељање, опет му је «Топола» упро својом пушком у леђа и наредио да пуца «јер ће убити и њега и брата» те је он пуцао у заробљеног испред себе и овај је пао. И «Топола» и једна жена су поново тражили од њега да пуца и у следећој групи али је чуо Бора Латиновића да им говори да га оставе на миру. Потом је дошао Мирко Војновић «Ћапало», рекао им да он није усташа ако јесте његов брат и да га не дирају те га је извео из строја у страну где су била нека два аутомобила и осветљавала. Након што су сви заробљени из приколице стрељани, трактор се окренуо и он је покушао да се врати њиме назад али му то ова жена, за коју је касније чуо да се зове Драгица Мاستикоса, није дозволила, говорећи му «ти си мој, још ниси овде завршио». На рупи је остало тридесетак људи, и након око пола сата вратио се трактор и у њему је сада било мање заробљеника што закључује по томе што је све краће трајало, он је стајао са стране и није ни гледао шта се дешава, у сваком случају када је све било готово, трактор је отишао а и ови људи те је остала ова Драгица и још њих троје – четворо па су му наредили да уђе у рупу и провери да ли има живих. Уплашен и за свој живот ушао је и ишао преко лешева када је један испред њега устао, дигла му се коса на глави, и рекао му је, тај преживели, да се врати назад и када се вратио ови су пуцали у њега и убили га. Тврди да никаквог багера или чега слично није видео, да се од тог тренутка више ничега не сећа па ни тога како је дошао до хангара где је «дошао себи». Испред је видео пуно људи, 50 – 60, а међу њима «Топола» и Драгица, дошао је до врата хангара и унутра видео да је остало још 10-так заробљених (међу којима је препознао Грејза Милана, Бодрожих Анта, Чалета Звонимира, извесног «Крижана», Лојд Томислава), окренуо се и отишао до аутомобила којим је дошао, тамо су била ова три добровољца од којих је један – звали су га од Владо,

«Довла», те су се вратили заједно у Вуковар, око поноћи како је то и описао у претходном делу поступка.⁵

Опт. **Маџарац Предраг** у својој одбрани изнетој у предкривичном поступку дана 11.11.2003. године пред радницима УБПОК-а и у присуству свог браниоца не признаје извршење кривичног дела које му се ставља на терет. Тако наводи да је у јесен 1991. године у Вуковару био у позадинској јединици којом је командовао извесни Галовић Илија. У то време задужење његове јединице било је да даје стражу у баштама код кућа у насељу Петрова гора у правцу према Богдановцима, обзиром да су те куће биле на самом крају града. Објашњава да је Вуковар ослобођен дана 18.11.1991. године и ослобођење дочекао кући код стрица која се налазила у улици Петрова гора бр. 4. Негира да му је било шта познато везано за вуковарску болницу, јер тамо уопште није ишао као што није ишао ни у касарну у Вуковару. Такође, наводи да никада није био ни на Пољопривредном добру «Овчара» нити му је познато шта се тамо дешавало, а за сам догађај на «Овчари» чуо је након неколико месеци. При овој својој одбрани опт. Маџарац остао је и приликом саслушања код истражног судије у поступку истраге а дана 13.11.2003. године и објашњава да од раније познаје Ланчужанин Милана зв. «Камени» и зна да је у време рата командовао неком јединицом. Такође, познаје и овде оптужене Вујовића и Вујановића за које тврди да су били «неки ситни командири водова свако у својој улици». Познаје и момка чији је надимак «Гица» и наводи да је он старији од њега годину или две. Наводи такође да познаје Милана Булића зв. «Булица» и поново негира извршење кривичног дела наводећи да на Пољопривредном добру «Овчара» уопште није био него је тог дана 20.11. био сво време у кући свог стрица. У својој одбрани изнетој на главном претресу опт. Маџарац Предраг понавља ове раније изнете одбране с тим што објашњава да је половином септембра месеца те 1991. године у акцији деблокирања касарне ЈНА у Вуковару био рањен и најпре је био смештен неко време у болници у Негославцима, после тога је био на опоравку код пријатеља у њиховој кући у Негославцима, како више није био способан за борбена дејства, имао је гипс на руци. Након што се опоравио прикључио се овим људима који су у том насељу Петрова гора чували, на рубном делу, страже према селу Богдановци. Понавља да познаје Николу Дукића зв. «Гица», да су се упознали после рата, да су се повремено дружили и да су били у нормалним односима, нису били ни у каквој завади ни у сукобима. Наводи да се тих дана након завршетка борби у Вуковару апсолутно није кретао нигде ни у граду тако да није био ни у болници, ни у касарни, а ни на Пољопривредном добру «Овчара».⁶

⁵ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.11.2007.год. **стр.25** у вези записа од 13.03.2007.год. **стр.23**

⁶ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.11.2007.год. **стр.32** у вези записа од 13.03.2007.год. **стр.25**

Опт. **Војновић Милан** зв. «Мићо Медоња» у својој одбрани изнетиј у поступку истраге а дана 19.11.2003. године такође пориче извршење кривичног дела. Наводи да је од 1969. године живео у Вуковару, да се тамо оженио, да има [REDACTED]

[REDACTED] Наводи да од раније познаје и Станка Вујановића и Мирка Војновића зв. «Ћапало», такође и Јовицу Перића. Објашњава да је његов син у то време био питомац војне школе у Загребу, а [REDACTED].

Када су почели сукоби у Вуковару он је успео да се извуче из Вуковара, међутим, [REDACTED] му је остала иако је он убеђивао да крене са њим, али она о томе није желела да одлучи без свог супруга, тако да за све време сукоба у Вуковару те јесени ништа није знао за њену судбину. Признаје да је у јесен те 1991. године био мобилисан, наводи да је био у јединици ТО која је била нека позадинска јединица и којом је командовао извесни Перо Миљановић. Како је био старији човек није учествовао у акцијама, био је и болестан, те је у почетку давао стражу код складишта муниције у Негославцима, а потом су му дали задатак да «шиша војску». Објашњава да су борбе у Вуковару престале 18. новембра 1991. године и он је тада кренуо да тражи своју кћерку Звездану. Тражио је и следећег дана 19. новембра, одлазио је на «Велепромет» јер је чуо да тамо долази пуно људи из центра града и из болнице, зна да су сви они морали проћи кроз неко испитивање и да су добијали пропуснице за даље кретање. Објашњава да је тог дана предвече код њега дошао кући Раде Бакић, који је територијалац, који је знао да он тражи кћерку. Он му је рекао да су људи који су претходно били у касарни пребачени на «Овчару» и предложио му је да тамо оду да потражи своју кћерку, те су тамо и отишли са црвеним «Југо», власништво Бакића. У хангару на «Овчари» била је војна полиција испред и он је војницима објаснио због чега жели да уђе у хангар. Објашњава да је било пуно људи испред улаза и на улазу, било је пуно и територијалаца и добровољаца и када је ушао у унутрашњост хангара, који је иначе био осветљен, видео је да су заробљеници практично одвојени од осталих и да су били уз два зида хангара. Он је прошао хангаром вичући кћеркино име, али му се нико није јављао. Објашњава да се ту на «Овчари» задржао петнаестак минута и потом се поново са Бакићем истим возилом вратио назад у Вуковар негде око 19 сати увече. Негира да је видео било какав трактор у близини тог хангара као и то да је тамо видео било опт. Вујовића било опт. Вујановића. За догађај на «Овчари» тврди да је сазнао након неколико дана јер се почело по граду причати о том догађају. Објашњава да је наредног дана поново отишао на «Велепромет» те да је тамо од некога чуо да је један конвој кренуо за Хрватску преко Нуштра и да је, како је било пучњава, враћен назад према Шиду па је потом отишао у Шид да тамо потражи своју кћерку и у Шиду се случајно срео са својим сином од кога је сазнао да је овај конвој већ кренуо преко Босне за Хрватску те су се они вратили назад. Ову своју одбрану опт. Војновић Милан понавља и на главном претресу и при њој доследно остаје до краја овог поступка с

тим што додаје да је опт. Перића познавао из Вуковара као рођака неких његових комшија али да нису контактирали.⁷

И опт. **Милојевић Предраг** зв. «Кинез» и «Кина», у својој одбрани изнети у поступку истраге, а дана 25.12.2003. године пориче извршење кривичног дела. Објашњава да је 1991. године мобилисан у мају месецу у митровачки пук, а након што су прешли у Хрватску у Негославцима је приступио у ТО, да је тамо био до септембра 1991. године и затим се вратио у Руму и чекао формирање добровољачке јединице са којом се вратио у Вуковар почетком октобра месеца. У питању је јединица «Лева суподерица» којом је командовао Милан Ланчужанин зв. «Камени». Он тврди да су све јединице од 15. октобра стављене под команду тадашње ЈНА, те је тако и ова јединица «Лева суподерица» припала гардијској бригади и то у саставу треће чете којом је командовао капетан Радић. Наводи да су у саставу Радићеве чете, поред ове јединице, биле јединице ТО Вуковара. Познато му је да је раније командант ТО Вуковара био извесни Јакшић, а да је Вујовић преузео командовање над ТО Вуковара на можда неких месец дана пре ослобођења, те да је опт. Станко Вујановић био његов заменик односно мењао је Мирољуба док је Ђанковић Мирослав био некаква врста оперативца на терену. У односу на овај догађај на Пољопривредном добру «Овчара» објашњава да се датума не сећа, али да је то било негде пред вече када му је Ланчужанин рекао да се на том Пољопривредном добру «Овчара» наводно деле неки аутомобили, те је њих неколико кренуло са «Каменим» јер су га и обезбеђивали. Наводи да су са Ланчужанином тада, поред њега, кренули Љубоја Марко зв. «Маре» и Драговић Предраг зв. «Цеца» и извесни Љубишић Мирко који живи у Хрватској. Описује да је, када су дошли на «Овчару», било пуно људи испред хангара, да је ту било војника и територијалаца и доста њему непознатих људи. Видео је да је «Камени» био у друштву са Мирољубом и Станком и да су разговарали мало темпераментније јер је видео «живу гестикулацију рукама». Не може да тврди да је то била свађа али је била нека расправа само што не зна о чему су расправљали, али му је познато да су после извесног времена заробљеници почели да излазе из хангара и улазе у тракторску приколицу која је била паркирана испред улаза и тада му је «Камени» пришао и рекао да иду одатле јер ту нешто не ваља. Њихов аутомобил био је паркиран одмах иза тог трактора, нису га могли одмах ту и окренути да би кренули назад за Вуковар. Једно време су ишли за тракторском приколицом, наводи можда неких 100 до 500 метара, да је Ланчужанин окренуо ауто, вратили се назад до хангара, сачекали док Љубоја Марко није изашао из хангара и можда још неких 5 минута док није дошао Драговић, те да су после тога сви кренули назад у Вуковар. Тврди да су се ту на «Овчари» задржали можда неких пола сата и да су потом он, Љубоја, Драговић и Ланчужанин отишли до извесне тетке Радојке на вечеру, а тамо на вечери је био и капетан Радић. Са њим

⁷ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.11.2007.год. **стр.34** у вези записа од 13.03.2007.год. **стр.27**

је био и његов војник Петковић зв. «Штука». Том приликом понавља да не зна ко је тачно наредио да, они заробљеници које је видео, улазе у тракторску приколицу, само зна да је тада «главни начелник ТО» био Станко Вујановић. Тврди да је неколико дана након овог догађаја на «Овчари» у Новој улици поред штаба док је био близу Ланчужанина чуо када је Станко Вујановић рекао Ланчужанину да је «пичка» зато што је извукао своје људе са «Овчаре», а да Ланчужанин уопште није реаговао него се окренуо и отишао. Познато му је лице под надимком «Топола». Тврди да је једно време био у овој њиховој јединици, то на можда једно 10-ак дана пре ослобођења Вуковара, и да је потом из те јединице отишао, односно да је био отеран зато што је био недисциплинован и пијаница. Ову своју одбрану изнети у претходном поступку, опт. Милојевић дана 19.05.2004. године, такође у поступку истраге, унеколико допуњује и прецизира утолико што наводи да је он у критично време на себи имао униформу практично у виду цивилног одела и то од фармерки и јакне коју је Радојка Вучковић из Вуковара, код које су иначе одлазили, обложила шаторским маскирним крилом на којем је преовлађивала жута боја, а да је на глави носио капу са петокраком коју није хтео да скине иако су многи официри скидали петокраке. Од наоружања објашњава да никад није дужио никакав револвер него да је имао, за време рата, аутоматски пиштољ «шкорпион», а да је револвер «ругер» калибра 357 «магнум» добио тек након неких месец дана по завршетку борби од Ланчужанина. Ову своју одбрану допуњује утолико што наводи да се сећа да су се, након што су кренули колима испред хангара за трактором, на неки начин заглавили, односно да су слетели с пута, па су се ту окретали, морали су да занесу ауто, те да је то потрајало можда неких 5 минута и док су се тиме бавили видео је да је, из правца у коме је отишао трактор, наишао један корпулентан и јак човек у СМБ униформи, црн, за кога сматра, мада не може да тврди, да би могао бити Дукић Никола зв. «Гица». Ову своју одбрану изнети у поступку истраге опт. Милојевић понавља и касније на главном претресу. Убеђења је да се догађај на «Овчари», односно тај његов боравак на «Овчари», десио 19. новембра, а не 20. али у то није сигуран. Тврди да су њих петорица на «Овчару» дошли негде око 5 сати после подне, мада не може то да прецизира, да је врло брзо пред хангар постављен трактор са тракторском приколицом, мисли црвене боје. У хангару је било пуно људи и заробљених и Вуковарчана, али је приметио да се у хангару на средини налази један сто. При овој одбрани у битном остаје и на главном претресу изузев што сада објашњава да су у аутомобилу иза трактора са њим и Ланчужанином били и Драговић и Љубоја, да су, након што су заглавили у блату, једно 15-20 метара за трактором пешке кренули Љубишић и још неко од оптужених (кога неће да каже ко је и очекује да ће сам то рећи) и објашњава да је прошло пуно времена те се не може сетити свих околности. Такође, објашњава и да су неке његове тврдње и речи пермутоване (рекао је да је Вујовић постао тек месец дана после ослобођења начелник ТО а не месец дана пре – јер није

тада ни био у Вуковару, али у сваком случају да је Вујовић «био главни борац и представљао је алфу и омегу у борбама у Вуковару».⁸

Ни опт. **Златар Вујо** у поступку истраге, а ни на главном претресу не признаје извршење кривичног дела. Износећи своју одбрану, наводи да је пред рат напустио Вуковар јер је добио отказ у фирми, па је потом боравио у Немачкој, али се у септембру 1991. године вратио у Вуковар и јавио се на мобилизацијски позив у Шид где је задужио наоружање и униформу и потом је са том јединицом отишао у Вуковар, те је једно време био у складишту «Велепромета», а касније се придружио групи у којој је Сениша Фот био командир чете, а он је био у воду његовог брата Дарка Фота. Наводи да је у акцији 2. октобра 1991. године у Далматинској улици ова јединица разбијена јер су имали пуно рањених и погинулих, па су се преостали прикључили другим јединицама, а када је у Вуковар дошла из Београда Гардијска бригада он је припао чети капетана Радића и тврди да је њихов задатак био да показују пут војницима. Наводи да је рањен 31. октобра 1991. године, да је пребачен на ВМА у Београд где је на лечењу провео до 18. или 19. новембра, а да је потом одмах отишао на даље лечење у Бању «Селтерс» код Младеновца, где је остао све до 18. или 19. децембра 1991. године, те да се у Вуковар вратио на 3 дана, негде пред Нову годину, кратко се задржао и потом се поново вратио у Београд код сестре. Тврди да је за стрељање заробљеника на «Овчари» чуо тек након годину или две дана. Као доказ својих тврдњи да је у то критично време био на лечењу што на ВМА што у Бањи «Селтерс» суду је доставио отпусне листе и са Војно медицинске академије у Београду и из «Селтерс» Бање у Младеновцу. Објашњава да му се на можда 4 или 5 дана од доласка у «Селтерс» Бању, поново отворила рана на нози па су га накратко пребацили на ВМА њиховим возилом ради санирања и потом га вратили назад у бању, те негира да је у то критично време одлазио до Вуковара. При овој својој одбрани опт. Златар остаје доследно и на главном претресу а до краја овог поступка.⁹

Опт. **Мугоша Горан** зв. «Куштро», у својој одбрани изнетој у поступку истраге а дана 25.12.2003. године такође пориче извршење кривичног дела. Објашњава да је мајора Шљиванчанина упознао приликом уласка у болницу претходних дана када то још увек није било сигурно и када га је овај на његово инсистирање да нађе свог брата пустио да уђе унутра на сопствену одговорност у болницу. У односу на догађај на «Овчари» претходно објашњава да је са осталим територијалцима тог дана био у њиховом штабу у Вуковару, па када су чули да су наводно најокорелије «ушаше» доведене у касарну и он и многи други су кренули

⁸ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.11.2007.год. **стр.36** у вези записа од 13.03.2007.год. **стр.29**

⁹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.11.2007.год. **стр.38** у вези записа од 13.03.2007.год. **стр.31**

тамо. Зна да је са њим био Сирета Дамир зв. «Сићо», Црномат Игор зв. «Црв» и било је ту још пуно других људи. Објашњава да је већ било прошло подне када су дошли у касарну и да је ту видео око 5 аутобуса са заробљеницима. Аутобуси су били пуни, нико у њима није стајао, а они су обилазили око аутобуса и гледали ко се налази у њима и углавном су све те људе од раније из Вуковара познавали, а он је претраживао да би евентуално пронашао свог најстаријег брата. Наводи да су тамо са њима били и њихови команданти Мирољуб Вујовић и Станко Вујановић који су «обадвојица били главни». У једном тренутку у једном од аутобуса приметио је Вулић Звонка зв. «Салаш» и овај му је кроз прозор аутобуса добацио свој златни ланчић и прстен и питао га је шта ће бити са њима и он му је објаснио да ће највероватније бити размењени. Мајор Шљиванчанин је то приметио па му је пришао, био је љут, али му је он објаснио да су они другови из детињства и да му је ову златнину дао добровољно. Тврди да му је нешто касније у односу на ова дешавања ту у касарни пришао Шљиванчанин и питао га да ли зна где је «Овчара», па како он то није знао неки други око њега су рекли да знају и Шљиванчанин је тражио да неко возило иде испред колоне аутобуса, па су се на то пријавили он, Булић Милан зв. «Булица» и Мирко Војновић зв. «Ћапало». Кренули су возилом «Југо» које је он возио, иза њиховог возила је кренуо војни БОВ, а потом су ишли ови аутобуси и иза аутобуса још један БОВ, а иза њих је ишао велики број путничких аутомобила са људима који су били ту испред и у касарни. Наводи да када су дошли до «Овчаре» и зауставили се испред хангара да му је пришао мајор Шљиванчанин и рекао да он и Булић претресају све заробљенике који изађу из аутобуса и да им одузму све личне ствари, те да их ставе на гомилу поред, па су они стали поред предњих врата првог аутобуса, а одатле до улаза у хангар је било можда неких 10-ак метара, те су заробљеници излазили један по један, скидали јакне и давали све личне ствари које су имали – новац, накит, лична документа, затим одлазили до хангара, те да се то понављало до када је испразњен први аутобус, долазио је следећи и тако редом док сви нису ушли у хангар. Објашњава да је иза њега био шпалир «наших и добровољаца» до улаза у хангар, те да је било повременог ударања и шамарања оних који су препознати као најокорелији, али да никаквог убијања тамо напољу није било. Надаље наводи да су, мада у то није сигуран, у то време тамо били и Ланчужанин «Камени», Јовица Кресојевић и Вујовић и Вујановић који су били нека команда. Пориче да је било кога ударао и сећа се да је из аутобуса изашао Кожул Јосип са којим је раније имао неке сукобе на почетку рата јер су га два пута пребили он и неки његови познаници, те када му је овај пружио руку излазећи из аутобуса, да му је само одгурнуо руку јер није желео да се поздрави са њим, те да је то највероватније био сигнал овим који су били у шпалиру, те су га ударали неколико пута док је улазио у хангар. Није сигуран да ли је и Булић кога ударао, али се говорило како то треба да се убрза па је могуће да су их гурали да излазе што брже. Тврди да су све ове личне ствари, које су заробљеници оставили када су излазили из

аутобуса, купили редовни војници у два транспортера, односно у два пицгауера као и да у хангар уопште није улазио него је само дошао до врата и ту поред улаза видео свог познаника Ђуђар Сашу који му је понудио новац да га извуче напоље, питао га је шта ће бити па је и њему рекао да ће највероватније ићи на размену. Наводи да је убрзо после тога, након пет минута, поново дошао мајор Шљиванчанин до њега и рекао му «хајде Мугоша сад да те видимо... ко ће стрелјати»? те да су неки добровољци дизали руке и пушке као да је неко весеље. Он није веровао шта се дешава и зато је одмах и отишао и тврди да је то било негде у поподневним сатима око 16 сати, те да су се вратили он, Булић и Војновић Мирко зв. «Ћапало». Тврди да је на «Овчари» највероватније био Ћанковић Мирослав јер су «сви Вуковарчани били тамо», да су тамо били Перо и Славко «Циган», који су били у пратњи Станка Вујановића, да је тамо био и Боро Крајишник и «Мајор Катић», добровољац из Земуна. Објашњава да је у једном тренутку видео, још у касарни, да је Шљиванчанин са још два нека официра био у некој расправи са Ланчужанином, Вујовићем и Вујановићем, да то није био никакав сукоб, али је видео да нешто причају, објашњавају и коментаришу, те да када је одлазио са «Овчаре» да није веровао да ће заробљеници бити стрелјани, али да је у то био сигуран у току те вечери када је чуо рафале из тог правца. Ову своју одбрану опт. Мугоша дана 18.05.2004. године допуњује утолико што наводи да је тачно да је оштећеном Драгутину Бергхоферу том приликом узео сат, новац и документа, уосталом као и свим другим које су претресали он и Булић, али да није ударио ни њега ни било кога другог, као што није ударио ни Којић Жарка, па ни шамаром, те да би волео да се суочи са њим. Познато му је, односно сећа се да га је те исте вечери видео код Савић Мирослава у кући, зна да га је неко извукао са «Овчаре», али не зна ко, те да му је и сам рекао да му је драго што га је неко извукао. Понавља да је тамо на «Овчари» видео и Слободана Катића зв. «Мајор Катић», да је тамо био и «Камени», «Цеца» и «Кина». У својој одбрани изнетој на главном претресу дана 01.07.2004. године опт. Мугоша такође негира извршење кривичног дела за које је оптужен, али ову своју одбрану изнету у поступку истраге унеколико мења. Тако наводи да је до 15.09. био у Борову Селу где је био на положајима, а потом је из Борова Села прешао у Вуковар и све време је био при штабу Територијалне одбране који је био смештен у «Велепромету», али је повремено одлазио на прве борбене линије, будући да је имао два брата који су били припадници хрватских оружаних снага. Објашњава да су цивили пристизали на «Велепромет» у току тог 18. и 19. новембра, да је и он учествовао у њиховом прегледу и претресу све у нади да ће пронаћи своју браћу, те да је 19. новембра отишао до вуковарске болнице коју је била опколила војска али још није била ушла у болницу и објаснио је војнику који му је бранио улаз у болницу да жели да уђе унутра да потражи своју браћу. Када је овај то одбио он је тражио да га одведе код неког од старешина и тада је упознао мајора Шљиванчанина који му је дозволио да на своју одговорност уђе у болницу и он је у болници пронашао свог

брата Зорана, те га је извео напоље и одвео га кући. Сутрадан 20.11. је чуо да су људи из болнице пребачени у касарну ЈНА у Вуковару те је отишао до касарне да би потражио свог трећег брата Ранка. Загледао је аутобусе али га није видео. Понавља одбрану везану за Вулић Звонка зв. «Салаш» и тврди да је Шљиванчанин био бесан када му је Вулић добацио ову златнину кроз прозор, али се смирио када је овај потврдио да му је то добровољно дао. Међутим, свима около је рекао да никога не могу и не смеју да малтретирају, па је Мугошу питао да ли зна где је «Овчара» јер ће заробљени бити пребачени тамо па да тамо може да потражи свог брата, те је тако заједно са Булић Миланом зв. «Булица» и Мирком Војновићем зв. «Ћапало» и отишао до «Овчаре». Објашњава да су на «Овчару» кренули за колоном али су ипак тамо стигли међу првима и тамо је већ на уласку било доста војске около и било је неких официра, не зна чин али у сваком случају зна да му је на уласку неки официр да ли у чину потпуковника или пуковника наредио да узме још једног и да када стигне колона да врши претрес људи из аутобуса и да све ствари оставља са стране, те су тако он и Булић стали када је стигао први аутобус, а иза њих се до уласка у хангар спонтано формирао шпалир од људи. Он је све време вршио претрес надајући се да ће из неког од аутобуса изаћи његов брат. Понавља да никога од заробљених није ударао, али да је било повремено неких шамара појединаца, те да је то све трајало неких сат, сат и по времена. Упитан да објасни ове разлике у својим казивањима јер у одбрани на главном претресу негира и да је на «Овчари» видео Слободана Катића зв. «Мајор», а и везано за то ко му је наредио да врши претрес заробљених, те наводно обраћање Шљиванчанина у смислу «ко ће да стрелја», опт. Мугоша исказује да је истина ово што је изнео на главном претресу, тј. да мајор Шљиванчанин ништа није наређивао јер није ни био на «Овчари», него да је неки пуковник или потпуковник наредио да се врши претрес и да је на тај начин у ствари он у поступку истраге желео да на неки начин помогне својим саборцима и да део кривице за ово пребаци на војску јер је и знао да ће се за то заинтересовати и Хашки трибунал јер су му већ представници тог Трибунала и били у посети за време притвора у Новом Саду, али је одбио да да изјаву. Тврди да је на «Овчари» било и пуно територијалаца и добровољаца сигурно 150 до 200 људи, а у моменту када је негде око можда пола 4 по подне отишао за Вуковар, на «Овчари» је било остало и доста војника, редовних војника ЈНА. Понавља да је у то време на «Овчари» видео и Милојевић Предрага зв. «Кинез», те Драговић Предрага зв. «Цеца», није сигуран да је на «Овчари» видео Ланчужанина зв. «Камени», али тврди да га је видео тог дана у касарни. Објашњава да је на «Овчари» видео и Станка Вујановића, али не и Мирољуба Вујовића. За Станка тврди да је био познат по специфичном шеширу који је носио, а за Вујовића зна да је тада био рањен и видео га је у касарни. Исказује да му је познато да је против њега, у одсуству, вођен поступак због овог кривичног дела, добио је и пресуде али да изречену

казну није издржа(ва)о јер је територију Републике Хрватске дефинитивно напустио 1.11.1997.год.¹⁰

И опт. **Шошић Ђорђе** у својој одбрани изнетој како у поступку истраге дана 25.12.2003. године тако и касније на овом главном претресу пориче извршење кривичног дела. У одбрани изнетој у поступку истраге објашњава да је у Вуковар дошао у септембру месецу, након краће обуке, а у добровољачку јединицу «Лева суподерица» којом је командовао Милан Ланчужанин зв. «Камени». Наводи како су их звали «четници» јер су носили кокарде, а пошто је он тамо био најстарији њега су звали још и «Чича». Са њим у јединици био је и Андрић Ивица зв. «Ћетић» као и Миливојевић Слободан из Села Винче код Тополе, да су га звали «Топола», «Маре» из Београда, а зна и «Цепу» који је био у команди код «Каменог» као и «Кинеза» који је био један од командира вода. Објашњава да је све време учествовао у акцијама, да је негде пред завршетка борби отишао на два дана кући јер му је била слава, са њим још и неколико људи из његове јединице, те да су се у Вуковар вратили поново 16. и 17. новембра и одмах се укључио у завршне борбе. Наводи да је Вуковар био ослобођен 18. новембра, те да су неки добровољци раздужени већ тог дана, а неки и следећег. Објашњава да су се он и Андрић зв. «Ћетић» раздужили 19. новембра по подне и тог дана су организовано напустили Вуковар и преко Шида отишли за Нови Сад, а он потом даље кући. Негира да је икада био на «Овчари» и да уопште зна где је «Овчара». При овој својој одбрани остаје и на главном претресу с тим што појашњава да су 19. новембра, дакле сутрадан након завршетка борби у Вуковару аутобусима, превезени преко Шида до Новог Сада, те да је он ту са «Ћетићем» преспавао код једног њиховог саборца Лазе у улици Папа Павла, а да је сутрадан ујутру аутобусом «Велмотранса» отишао за Крушевац, да су по граду шенучили и пуцали и «то сви у Крушевцу знају». На главном претресу од 13.03.2007.год. објашњава да му је кћерка тог дана када се вратио у Крушевац (20-ог новембра) славила осамнаести рођендан, он јој поклатио минђуше а Андрић новац, да то није била никаква организована прослава (била је она са две другарице) ту су он и Андрић попили по две ракије и потом изашли напоље јер су их чекали другари и целу ноћ славили и шенлучили у кафанама у Крушевцу.¹¹

Опт. **Банковић Мирослав** се на овом главном претресу најпре бранио ћутањем те је суд, у смислу одредби чл. 321 ст. 2 ЗКП прочитао записнике о саслушању овог оптуженог и то у поступку истраге од 26.12.2003.год. и 18.05.2004.год. те са записника о главном претресу од 27.09.2004.год. из претходног дела овог поступка¹² а потом је, дана

¹⁰ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.11.2007.год. **стр.40** у вези записа од 13.03.2007.год. **стр.36**

¹¹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.11.2007.год. **стр.41** у вези записа од 13.03.2007.год. **стр.38**

¹² транскрипти аудио записа са главног претреса од 14.03.2007.год. **стр.5**

15.12.2008.год. на главном претресу изнео своју одбрану и том приликом, као и раније, овај оптужени такође пориче извршење кривичног дела. У поступку истраге од дана 26.12.2003. године објашњава да зна да је негде пред крај рата у Вуковару дошло до смене на челу ТО и то тако што је опт. Вујовић Мирољуб сам сменио Јакшића који је до тада био командант. Тврди да он то није видео али да је одмах после тога био са Вујовићем и са Вујановићем и оба двојица су причали како су га они сменили, тј. отерали, те је тако Вујовић постао командант, а Станко Вујановић командир чете. Мисли да је Сирета Дамир зв. «Сићо» био заменик Вујовићев, а заменик Станка Вујановића да је био Боро «Крајишник». Тврди како је у једној акцији за време борби Вујовић рањен па су мајор Шљиванчанин и Тешић од њега тражили да преузме команду над јединицом јер нису веровали Сирети зато што је алкохоличар, тако да је он на том месту био док се Вујовић није вратио из болнице, односно пет или шест дана. У односу на онај догађај на «Овчари» тврди да је у поподневним сатима био код своје куће када је «Вутексов» комби дошао по њега те је он са још десетак људи из ТО требао да обезбеђује затворенике на «Овчари». Речено му је да је Мирољуб Вујовић послао тај комби и то је могло бити негде око 14 или 15 сати, да су тада и дошли на «Овчару» и видео је да из аутобуса излазе неки људи и да их претресају Љубан Миљановић и Горан Мугоша зв. «Куштро», али није сигуран да ли и Милан Булић зв. «Булица». Тврди да када је дошао на «Овчару» није било никог од редовне војске нити официра, али је било територијалаца, добровољаца и резервиста, те да је једино од редовних војника видео Радићевог курира малог «Штуку», а тамо у хангару су сви тукли те заробљенике, малтретирали их, па и тај «Штука». Тврди да му је Вујовић пре него што је ушао у хангар рекао и њему а и осталима који су ту били да од тих заробљеника «једну трећину треба затворити, једну трећину разменити, а једну трећину пустити». Видео је да је у хангару постављен неки сто, да је вршено неко испитивање заробљеника, утолико што би ови и прилазили до стола где је седео један крупни човек и ови су давали податке о себи. Видео је такође да ови заробљеници седе уза зид хангара, да повремено добијају батине од људи који су улазили у хангар, а он је унутра препознао једног момка који га је раније малтретирао коме је надимак «Салаш», па је са неких 10 до 20 метара испалио један метак из малокалибарске пушке изнад главе, да се овај уплашио јер је знао зашто је то урадио а узбунили су се и остали око њега, те му је тада пришао Вујовић, извео га напоље и рекао му зашто пуца, да ли је нормалан, да ли хоће да се заробљеници разбеже, те да иде кући, тј да га је отерао одатле. Тврди да није баш одмах отишао, него можда пола сата или сат касније а у међувремену је чекао да неко наиђе колима да га пребаци до Вуковара. Видео је да је дошао један трактор да улази у хангар на можда 10-ак метара од улаза и да су сви који су били тамо одводили заробљенике у приколицу. Не зна колико их је ушло унутра само зна да је трактор кренуо вероватно према Грабову мада не може да се сети да ли је било неко возило испред или иза трактора само зна да је у кабини трактора био

возач и још неки. Не зна ни ко је возио трактор ни ко је био у кабини, то су њему били непознати људи. Схватио је да ће заробљеници бити стрељани када је трактор са њима отишао, па је нешто у том смислу и рекао том «Штуки» да му ту није место јер је редован и млад војник, али зна да није отишао, а за после не зна. Објашњава да је из хангара извукао једног човека, то је неки његов комшија Влада Русин, не зна му тачно презиме, рекао је Мирољубу Вујовићу да га води кући, а овај га је питао да ли гарантује за њега и он му је рекао да гарантује. За «Овчару» је сазнао други дан по овом догађају, јер се причало, а за Вујовића тврди да је он био «газда» и да се за све питао. Сећа се да је тада Вујовић био рањен и да је имао руку у завоју, не зна ко је наредио да заробљеници из хангара уђу у трактор, није чуо да је то наредио Мирољуб мада је он то могао да нареди. Не верује ни да би Станко то могао преко Мирољуба да нареди јер њих двојица су «харали и пре и за време, а и после рата». Зна да је супруга Станка Вујановића Нада Калаба али тврди да је није видео на «Овчари». Опт. Ђанковић ову своју одбрану у поступку истраге од дана 18.05.2004. године допуњује утолико што понавља да јесте био на «Овчари», али да никада није био на рупи нити зна где је та рупа, а у односу на казивање сведока сарадника објашњава да је овај имао свој «шкорпион» и није морао да узима од Вујановића «шкорпион» који му је он наводно вратио, како он то тврди, да је био врло недисциплинован и да Радић као командир чете није могао да га контролише. Тврди да га је овај сведок сарадник заједно са «Кинезом» посетио у марту месецу 2003. године одмах после убиства премијера када су већ Вујовић и Вујановић били ухапшени и претио како ће ликвидирати сваког ко њега буде помињао и користио је неки свој жаргон «ушприцати», а њему је нудио да њих двојица заједно ликвидирају Вујовића и Вујановића. На главном претресу опт. Ђанковић се најпре брани ћутањем, а потом тј. 27.09.2004. године износи своју одбрану и тада негира да је извршио кривично дело које му се ставља на терет оптужницом. Тврди да је сведок сарадник, за то време док је он био у хангару, из хангара извео не тројицу него чак петорицу људи, дакле, да их је изводио напоље из хангара, он није видео да ли их је и убијао, али је сваки пут када се вратио долазио и хвалио се како их је ушприцао тј. како је ликвидирао заробљеника. Он му је говорио да је млад и да то не сме да ради и да ће једног дана имати психичких проблема због тога, а на крају га је и опсовао утолико што га је «послао у пизду материну». Упитан да објасни ове разлике у својим казивањима везано за сведока сарадника јер у поступку истраге није говорио о томе да је овај било кога убијао ту код хангара него само да му је рекао у смислу да је он редован војник, млад војник и да му ту није место. Дакле, објашњавајући ове своје разлике у казивањима исказује да он тада том приликом у истражном поступку није желео никога да терети па ни сведока сарадника. Исказује да су поред сваког аутобуса била два војна полицајца, дакле, да је око хангара била војна полиција и да је био један старешина са њима. Није сигуран да ли је у хангару за столом седео неки официр или што је по чину и вршио попис па упитан да објасни због чега

овако није казивао у поступку истраге, исказује да је желео да заштити војску, односно није желео никога у ово да увлачи. Тврди да је као Вуковарчанин ту на «Овчари» у хангару препознао, односно запазио извесног Перко Сашу, да је ту био неки Чалета Звонко или Анте, потом неки Бодрожих или Подрожих Анте, био је ту и Јањић Боро, те Самарцић Дамјан зв. «Велики Бојлер». Такође, познавао је и пословођу из «Наме» Наде Калабе, виђао га је горе у «Нами» у бару на другом или трећем спрату, био је висок плав човек, а тврди да је и Калаба Нада била на «Овчари». Тврди да је била и у хангару са Хацић Елвиром и да је стајала испред стола где је вршено пописивање заробљеника али и да је отишла пре него што је он отишао са «Овчаре». Тврди да је сведок сарадник Радићев курир извео из хангара и овог пословођу Наде Калабе као што је извео и оне остале људе, те да их је највероватније убио тамо испред хангара, мада он то није видео и надаље тврди да овај сведок сарадник је дужио као курир капетана Радића и аутоматски пиштољ «шкорпион», али да га није редовно носио, него да га је носио у акцијама, али да га тада на «Овчари» није имао, него је на «Овчари» имао бровингову петометку сачмару и две бомбе за појасом.¹³

И опт. **Драговић Предраг** зв. «Капетан» и «Цеца» и у поступку истраге и на главном претресу пориче извршење кривичног дела. Приликом саслушања код истражног судије, а дана 06.06.2003. године опт. Драговић објашњава да се у септембру месецу 1991. године добровољно пријавио, али да није мобилисан у војску тадашњу ЈНА, те је најпре био у ТО Шида и то у јулу месецу 1991. године, да је ту задужио униформу и оружје са ознакама ЈНА. Од оружја је задужио аутоматску пушку тзв. «калашњиков» са четири оквира муниције. Наводи да је припао добровољачком одреду «Лева суподерица» који је добио то име по имену једног кварта у Вуковару, а командант тог одреда је био Ланчужанин Милан. Тврди да је у почетку борби он био обичан војник без чина, а касније кроз борбу је добио чин и био је командир једног дела јединице. Када је у Вуковар дошла гардијска бригада они су се из Товарника придружили гардијској бригади и потпали су под њену команду. Наводи да су борбе у Вуковару завршене 18. новембра, он је претходно био тешко рањен, и сада има парче гелера од бомбе у срчаном мишићу, 20-ак дана је био лечен на ВМА, али се потом вратио у исту јединицу и учествовао је до краја у још једно две акције док нису борбе у Вуковару окончане. Негира да уопште зна за пољопривредно добро «Овчара» и да је икада био на њему. Зна само да је једном видео неке аутобусе у делу Вуковара који се зове «Сајмиште» и то у времену од 12 до око 15 сати. Чуо је да су у питању заробљеници који треба да иду у затвор у Сремску Митровицу, а касније је, будући да живи у Сремској Митровици у близини Казнено поправног завода, чуо од неких чувара да су ту и заиста смештени ратни заробљеници из Вуковара. Милојевић Предраг је био један командир мање јединице у овом одреду «Лева

¹³ транскрипти аудио записа са главног претреса од 15.12.2008.год. **стр.7** и даље

суподерица» као и он, а иначе јединица је у једном тренутку имала 405 људи, али се њен састав стално мењао док су они као командири водова у акције водили по 5 или 6 бораца, како када. Објашњава да је могуће да је био на потезу «Овчара», али он не зна како се зове тај део града. Зна да су он и Ланчужанин једном били у једном делу града у те дане јер био је мрак и били су код неког хангара. Не зна зашто су тамо ишли, задржали су се 10-ак минута, са њим је био и Милојевић и Ланчужанин који је иначе возио «Пасат». Вратили су се назад у свој штаб који је био далеко можда неких 700, 800 метара или највише 1 километар. На главном претресу објашњава да јесте био на «Овчари», али да он у ствари није знао раније да се то зове «Овчара». Наводи да је тамо отишао заједно са Ланчужанином, Милојевићем и Љубоја Марком, да су отишли возилом марке «Пасат» који је возио Ланчужанин и да су тамо ишли јер су чули да наводно треба да се деле неки аутомобили. Каже да је био сумрак, прелазак дана из ноћ, када су тамо дошли да је било негде око пола 5 и да су били 10 до 15 минута испред тог хангара, да је 5 дана пре тога изашао из болнице, није могао да се креће, да потрчи и слично, те је углавном све време био у аутомобилу и не зна шта се дешавало, изузев да је испред било врло живо, била је велика група људи, да је Ланчужанин дошао у аутомобилу након неких 15-ак минута и рекао да иду, па је возио, ишли су неким тврдим путем и дошли су до места где је он окренуо ауто да скрене али су се ту заглавили. Ту испред хангара пре него што су кренули њима се придружио и Љубишић Мирко. Објашњава да су они ишли за неким трактором пре него што су се ту заглавили, да је из аутомобила изашао Љубишић Мирко и кренуо за трактором, да види да ли ће застати да их извуче, а да је он кренуо за Љубишићем, да су се удаљили можда неких 10 до 15 метара од аутомобила када се у једном тренутку зачула рафална паљба па су застали. Љубишић је имао само пушку сачмару, а он само револвер па су се због тога вратили до аутомобила који су остали покушавали да изгурају на тврди пут. Не зна да објасни због чега је уопште кренуо за Љубишићем и за трактором. Касније у аутомобилу док су се враћали према хангару неко је коментарисао како ће неко једног дана због овога «најебати». Зна да су дошли до хангара, не сећа се да ли су се ту заустављали, да ли је ту Ланчужанин са ким што причао и одмах су продужили назад за Вуковар. Изражава жаљење што је 200 људи убијено, те да за то неко треба да одговара, али моли суд да не дозволи да одговара неко ко је невин.¹⁴

Опт. **Калаба Нада** у својој одбрани изнетој и у поступку истраге а и на главном претресу такође пориче извршење кривичног дела. У поступку истраге од дана 25.12.2003. године објашњава да је у ванбрачној заједници са овде опт. Вујановић Станком још од 1987. године, те да из те [REDACTED]. Наводи да је у лето 1991. године у Вуковару радила у Робној кући «Нама» - Загреб у

¹⁴ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.11.2007.год. **стр.45** у вези записа од 14.03.2007.год. **стр.6** и даље

Вуковару на одељењу кристала и текстила, касније на прехрани, те да јој је пословођа у тој самопослузи био Сабљак Мартин. Објашњава да је у то време командант територијалаца био Душан Јакшић, да су се мештани из Вуковара - територијалци самоорганизовали, те да су у ствари показивали пут војницима који су касније дошли, те да је тако Станко припао чети капетана Бојковског, док је улица коју је држала чета Мирољуба Вујовића припала под команду капетана Радића. Зна да је Станкова сестра Невенка удата Данилчевић остала као медицинска сестра заробљена у Вуковарској болници, а остала је и она заробљена у Вуковару јер се више из Вуковара није могло изаћи. Сигурна је да је Вуковар ослобођен 18. новембра 1991. године и да је Станко тај дан отишао по своју сестру у болницу и да је извео. Тврди да је следећег дана, тј. 19. новембра у поподневним сатима код њих у кућу дошао Зорић Стево зв. «Ћело» па је замолио Станка да га одвезе на «Овчару» да потражи неку породицу, те да је Станко у то време имао неки црвени ауто труле вишне боје, «Форд фиеста» или «Опел вектра», те су и отишли. Иначе, су се били договорили да касније приреде вечеру за укућане а у част повратка Станкове сестре. На тој вечери је било више људи и то не само капетани из гардијске бригаде Бојковски и Радић него и официр Хацић Елвир зв. «Хација», те један војник из Ниша Небојша Андрић, потом њихов комшија Ђорђе Терзић који је донео печено прасе, да је био ту и Станков отац, Мира Терзић – Ђорђетова супруга, као и њихове комшије Душан Војновић и Жељко Петровић. Тврди да је Станко дошао негде око 19 или 20 сати, да су заједно ушли Станко и овај Жељко Петровић, да су се ту задржали до дубоко у ноћ, те на тај начин негира да је уопште ни тог дана ни било кад била на «Овчари» нити зна где је «Овчара». Тврди да је први пут сазнала да је било можда неко стрељање заробљеника на «Овчари» у августу месецу 1992. године када је објављен један текст у «Вечерњем листу» који је наводно објавио новинар Јован Дуловић. Тврди како јој је те вечери тог дана када је Станко са Зорићем ишао на «Овчару», Радићев курир «Штука» тада поклатио новчаницу од 20 франака, не зна да ли француских или швајцарских и то са посветом «Нади од Штуке» са уписаним датумом «19. новембар 1991. године». При овој својој одбрани остаје и приликом саслушања на дан 18.05.2004. године у поступку истраге, а потом на главном претресу се најпре брани ћутањем, да би касније 27.09.2004. године изнела своју одбрану и поново негира извршење кривичног дела које јој се ставља на терет. Понавља да је дана 19.11.1991. године била у својој кући, да је њен супруг Станко отишао до «Велепромета» да донесе храну и да је покушао да извади дозволе за излазак из града јер је њихова [REDACTED] у то време била у Борову Селу код [REDACTED] па су желели да оду што пре да је виде. Објашњава да се Станко кући вратио негде око 13 сати, да јој је рекао да није успео да добије дозволе, а негде између 14 и 15 сати код њих је кући дошао Стево Зорић зв. «Ћево» и замолио Станка да га одвезе до «Овчаре» да потражи неке своје познанике и рођаке међу заробљеницима јер је чуо да су они тамо одведени. Након Станковог одласка можда неких пола сата или 45

минута отприлике код њих кући је дошао официр Хацић Елвир зв. «Хација», рекао је да је Борово насеље ослобођено, да се може отићи у Борово Село, па му се она пожалила да је Станко ишао да извади дозволе али у томе није успео и онда је Хацић предложио да заједно оду до «Велепромета» да он те дозволе извади без чекања, те су тако и кренули до «Велепромета». Након што је Хацић успео да добије дозволе за излазак из града кренули су заједно на «Овчару» код Станка. Објашњава да су дошли до хангара на «Овчари», да су морали да прођу неку рампу поред које су стајали војни полицајци у шареним војничким униформама и потом да су прешли преко травњака и дошли до хангара. Тврди да је тамо на улазу са леве стране био агрегат који је радио и ту је видела овде опт. Ђанковића. Видела је и овде опт. Јовицу Перића, па и Булић Милана зв. «Булица», те Дукић Николу, а у хангару код стола који је био отприлике на средини на једној бали сламе су седели Боро «Крајишник» и Мирко Војновић зв. «Ћапало». Објашњава да је тада у хангару видела и Радићевог курира зв. «Штука», да је на себи тада имао шарену војничку униформу и кожну јакну, жуте чизме канађанке, а да је у рукама држао црну пушку због које се тог дана свађао са капетаном Радићем јер му је није хтео предати, да је на рукама имао црне кожане рукавице са исеченим прстима, да је на војничком опасачу имао два пиштоља и то један «шкорпион» у жутој фотроли, а са леве стране задужени пиштољ ТТ у браон фотроли, те да је поред тога за појасом имао и нож као и 3-4 бомбе и муниције. Наводи да је око чела имао везану црвену мараму у облику траке. Када им је пришао показао им је из џепа један мали пиштољ за који је такође рекао да је плен од заробљеника. Она је разгледала унутрашњост хангара и у хангару је препознала свог колегу са посла са којим је заједно радила у робној кући само што је он радио у Служби заједничких послова, те је отишла до њега и са њим причала, питала га откуд ту и да ли је учествовао у борбама. Ово је «Штуку» разљутило и он јој је пришао бесно, опсовао је у смислу «шта имаш ти да причаш са тим Усташом», те га је потом шчепао за руку, за мишицу и повео га напоље. Она га је ухватила за јакну и тражила од њега да га не води, али га је он извео напоље ван хангара. Молила је овог официра «Хацију» да види где он то води овог њеног колегу са посла али је тада један од присутних питао да ли је он био Усташа или није, да ли је убијао наше људе или није, почео је да псује, па ју је «Хација» повукао за руку и рекао је да се не петља у то него да иду кући јер има обавеза. Истим путем су кренули назад до рампе, она је видела свог супруга Станка у друштву «Ћеве» и још неких људи, рекла «Хацији» да жели да оде код Станка и да му каже за ове дозволе и за Борово насеље, али је он то одбио и рекао је да се жури и да иду кући. Вратили су се кући а негде између 18 и 18,30 сати у кућу је дошао Станко и било је ту више људи на вечери, међу њима и капетан Радић. Негде око 23 сата или нешто касније, у кућу је дошао и «Штука» па му је Радић рекао да одложи ту пушку и да скине траку са главе и њих двојица су изашли напоље, а када се након 20-ак минута вратио «Штука» је сео поред ње и из џепа извадио новчаницу од 20 швајцарских франака, на њој

написао «Нади од Штуке, 19.11.1991. године» и рекао јој да то чува као успомену. Када га је питала за овог свог колегу са посла рекао је да је он Усташа, да је ишао на испитивање и да га више ништа не испитује јер је Радић веома љут на њега. Потом је отишао да спава, а нешто касније и остали су се разишли. При суочењу са сведоком сарадником Петковићем тврди да је овај Радићев курир том приликом извео из хангара и убио њеног колегу са посла који се зове Батарело Јосип. При овој својој одбрани остаје до краја поступка.¹⁵

И опт. **Љубоја Марко** зв. «Маре» и у поступку истраге и на главном претресу пориче извршење кривичног дела. Приликом саслушања у поступку истраге, а дана 26.12.2003. године објашњава да, након што је почео рат 1991. године, вратио се из Немачке где је био у посети родитељима и јавио се на мобилизацијски позив за село Зуце, али је од тога одустао те се пријавио као добровољац у канцеларију Српске радикалне странке јер су они најбрже слали добровољце, а није ни желео да иде у артиљерце. Тако је њих 50-ак аутобусима одвежено у Вуковар након обуке у Шиду и он је прикључен јединици «Лева суподерица» којом је командовао Милан Ланчужанин зв. «Камени» а која је била, како тврди, под командом гардијске јединице и непосредни старешина је био капетан Радић. Заменик «Каменог» је био «Кинез» из Руме. Он је након 15-ак дана постао командир једног одељења. У односу на догађај на «Овчари» зна да је негде предвече или увече видео да се «Камени» и «Кинез», «Цеца» и «Мали Џо» спремају да негде крену па је пришао и тражио да иде и он са њима иако није знао где се иде. Тврди да када су дошли до «Овчаре» да је било пуно људи испред хангара, да су они колима дошли на 5 до 10 метара испред, те да је било пуно војника у различитим униформама, а он лично је желео да види затворенике за које се говорило да су припадали елитним хрватским јединицама. Наводи како је у хангару било пуно људи, да је ту било младих војника, војника са белим опасачима и њему непознатих људи, територијалаца, мештана, са само њих петорица из ове његове јединице. Није видео да је било било каквог малтретирања тамо у хангару, заробљени су лежали, неки су имали завоје, те уколико их је неко и тукао тврди да је то могло бити само пре него што су они дошли. Објашњава да је иначе у претходним акцијама био рањен у леву руку, имао је подвез, а од оружја је имао само пиштољ бровинг. Наводи како се у хангару задржао највише пола сата, те да у једном тренутку «Камени» дошао до њега и рекао му нешто у смислу «бежимо одавде, идемо» био је ужурбан и он је то схватио као наредбу па је одмах кренуо за њим. То се све дешава у тренутку када је већ почело у хангару неко комешање и већ су почели да утоварају људе у трактор који је био испред хангара и њих петорица су сели у аутомобил, није сигуран да ли је трактор већ кренуо или није, да су се возили неколико десетина метара, окренули аутомобил код првог проширења и кренули назад, те да

¹⁵ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.11.2007.год. **стр.46** у вези записа од 14.03.2007.год. **стр.8**

је у аутомобилу било неке речи у смислу како се спрема стрељање затвореника или неко зло, те да Камени не жели да у томе учествује и да смо зато раније отишли, те и да је било неког сукоба због тога између њега с једне и Станка и Мирољуба са друге стране. Тврди како је следећег дана од неких територијалаца чуо да је Камени испао «пичка» јер је извукао своје људе и није учествовао у стрељању на «Овчари». Приликом следећег саслушања у поступку истраге, а дана 18.05.2004. године ову своју одбрану допуњује утолико што наводи да му се чини да када су се окретали с оним аутомобилом, да мисли да су се били заглавили у неком блату и да је то извлачење аутомобила трајало 5 или 10 минута с тим што он у томе није учествовао јер му је рука била повређена, а да је аутомобил возио Ланчужанин. Сада објашњава да више није сигуран да ли је пето лице у аутомобилу био «Мали Џо» или Љубишић Мирко, мада ипак мисли да је то био управо Љубишић Мирко. Не сећа се да је ни испред ни иза њиховог аутомобила било било каквог трактора или пак људи који су пролазили туда поред док су они извлачили аутомобил из блата, али се сећа да су се код хангара на кратко зауставили, да је Ланчужанин не излазећи из аутомобила кроз прозор разговарао са неким, зна да је била жучна расправа али не зна о чему су разговарали. При овој својој одбрани остаје до краја овог поступка.¹⁶

Опт. **Катић Слободан** зв. «Мајор Катић» такође негира извршење кривичног дела. Наводи приликом саслушања у поступку истраге а дана 25.12.2003. године да се као добровољац пријавио у Земуну, те је припао јединици добровољаца «Лева суподерица» којом је командовао Милан Ланчужанин зв. «Камени». Објашњава да је његова јединица деловала у садејству са гардијском бригадом од које су добијали наређења за акције, а да су таква наређења добијале и друге чете па између осталог и ТО Вуковара којом су командовали Мирољуб Вујовић и Станко Вујановић. Зна да је његов саборац из јединице зв. «Мали Џо» рањен 17. новембра, те га је колима возио до болнице у Негославцима, а касније пребачен хеликоптером за Београд након чега се он вратио у њихову јединицу. Зна да су борбе у Вуковару завршене 18. новембра, али он се више у Земун није враћао него је остао да живи у Вуковару где се и оженио. Негира да је уопште био на «Овчари», него је тек касније чуо да је «Камени» био неко време на «Овчари». Негира и да је тада ишао до вуковарске болнице, него тек касније када у њој више није било никога. Приликом саслушања код истражног судије, а дана 18.05.2004. године опт. Катић допуњује своју одбрану утолико што наводи да је 19. и 20. новембра био у посети код «Малог Џоа» у Београду, те да се у Вуковар вратио тек 22 новембра 1991. године. Објашњава да је код њега ишао у посету у поподневним сатима, и да је прослављао ослобођење Вуковара 20. новембра те године увече у локалу «Рибика» у Земуну где је била и нека слава. Разлике у овим својим казивањима опт. Катић објашњава како приликом

¹⁶ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.11.2007.год. **стр.48** у вези записа од 14.03.2007.год. **стр.11**

претходног саслушања «није био питан шта је радио у слободно време». При овој својој одбрани опт. Катић остаје до краја поступка.¹⁷

И оптужени **Радак Саша** у својој одбрани изнетој како у поступку истраге тако и на главном претресу, пориче извршење кривичног дела. У битном наводи да је на око месец дана пре престанка борби, са неколицином својих другова из предузећа а због учесталог позивања да се јави војном одсеку ради мобилизације, добровољно отишао у војни одсек у Земуну и пријавио се као добровољац. Објашњава да су потом упућени на вуковарско ратиште, распоређени у чету код тада кап. Радића, да им је он дао моторолу (апарат за радио везу) и одредио да им шифра за комуникацију путем радио везе буде «Цетиње» јер је већина припадника те групе била пореклом из Црне Горе, да је радио везу носио и он али и други, да су преко ње добијали задатке за акцију и да је са овом групом људи учествовао у борбеним акцијама до окончања борби. Не спори да је једног дана по престанку борби отишао до хангара на Овчари. Објашњава да су се тог дана одмарали испред куће у ул. Новој, где су становали, када је прошла група аутобуса и возила а код њих се зауставило неко војно возило, из њега изашао један официр у чину поручника Гардијске бригаде кога не познаје, те да је тражио од њих да иду у неку пратњу па он, Стојко и «Киза» упалили «Шкоду» коју су користили те и кренули за том колоном аутомобила, да су тако дошли до Овчаре где је била велика гужва од присутног народа а он кроз масу тражио овог поручника али га није нашао те је у том циљу покушао ући у хангар али му то не дозволи 5-6 наоружаних људи, да се ту задржао до око сат времена тражећи овог поручника али га не нађу и он и Стојко се врате назад у Вуковар а (сада покојни) «Киза» остане. Објашњава да је осталима из ове његове групе рекао да су били у некој пратњи али да појма нема због чега те да су се сутрадан вратили у Београд а он је о догађајима на Овчари чуо касније, након неколико месеци.¹⁸

Опт. **Пејић Милорад** се у поступку истраге бранио ћутањем а на главном претресу износи своју одбрану и у истој негира извршење кривичног дела. Тако, у битном, наводи да је до почетка октобра 1991. год. учествовао у борбама као припадник негославачког батаљона мештана који су се организовали, да му је 6-ог октобра те године у борби погинуо рођени брат Мирослав зв. «Бимбо» и да од тог дана он више није ни у каквој јединици ни борбама него да је време до краја борби провео у Негославцима где је живео у кући родитеља своје тада девојке а [REDACTED]. Признаје да је једног дана по завршетку борби у Вуковару био и на Пољопривредном добру Овчара али негира да је према ратним заробљеницима који су били у хангару на било који начин

¹⁷ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.11.2007.год. - **стр.47** у вези записа од 14.03.2007.год. - **стр.10**

¹⁸ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.11.2007.год. - **стр.49** у вези записа од 07.05.2007.год. - **стр.4**

примењивао силу или учествовао у њиховом стрељању. Тако наводи да је тог дана најпре био на «Велепромет»-у где је чуо да има заробљених у касарни те је и отишао тамо где је видео 5 или 6 аутобуса па је ишао од једног до другог аутобуса да види да ли има ко познат те је тако у једном од аутобуса видео Дамјана Самарџића а у другом свог предратног пријатеља и школског друга Виленица Жарка са којим је седео Ковачић Дамир. Објашњава да се код неког официра ЈНА заузео за Виленицу и на крају, по његовом одобрењу, Виленицу извео из аутобуса, повео кући његовог брата, па како га нису нашли одвео га је у Негославце, у кућу у којој је и сам живео, и ту га сместио по одобрењу брата своје супруге. Надаље наводи да га је Виленица молио да проба да нешто учини за Колета тј. Ковачић Дамира, па се вратио према Вуковару и отишао до Овчаре где је затекао ситуацију да је око хангара пуно људи, војске, да су заробљени унутар хангара и да неки официр за столом врши попис, да му се обратио и тражио да одведе Ковачића али му овај то није дозволио док се на изврши попис, да је потом видео у хангару неке познате Вуковарчане па и Ковачића са којим је причао, да су Дукић Никола зв. «Гица», двојица њему непознатих војника ЈНА и извесни Ћук Здравко тукли неке заробљене те да их је све због тога неки официр ЈНА истерао из хангара. Наводи да је неко време био ту испред хангара, да се повукла војна полиција те да је тада Дукић Никола извео Ковачић Дамира, повео га с преке стране хангара једно 15-так метара, удесно укосио и да га је ту са три хица из пиштоља лишио живота, вратио се до њега и до хангара и рекао му: «набаци ово за Бимбу» и да су се ту посвађали. Објашњава да је, када је након неколико минута потом испред хангара упаркиран трактор, њему пришао Савић Мирослав, рекао му да иду те су њих двојица, својим возилима, тада напустили Овчару, он у правцу Негославаца а Савић у правцу Вуковара.¹⁹

3. Завршне речи странака

У завршној речи заменик тужиоца за ратне злочине **Душан Кнежевић** је након детаљне анализе изведених доказа, упоређујући исте и ценећи са одбраном окривљених, сматрајући да је са сигурношћу утврђено да су оптужени на описан начин извршили предметно кривично дело тражио да се огласе кривим и осуде по закону, те да им се у том смислу изрекну најстрожије казне.

Пун. оштећених породица **адв. Драгољуб Тодоровић** подржава завршну реч заменика тужиоца за ратне злочине, сматрајући је у потпуности доказаном и налазећи да ни један доказ изведен по упуствима из другостепене одлуке није указао на оправданост укидања раније првостепене пресуде у овом предмету.

¹⁹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 16.06.2008.год. **стр.8**

У својој завршној речи, пун. **адв. Рајко Даниловић**, такође подржава завршну реч заменика тужиоца за ратне злочине, као и завршну рече пун. **адв. Тодоровића**, остаје и код своје завршне речи изнете у ранијем поступку.

И пун. **адв. Никола Баровић** у својој завршној речи, исказује како остаје код своје завршне речи из новембра 2005.год., те да подржава завршне речи заменика тужиоца као и пуномоћника оштећених, указујући да је најмлађа жртва овог кривичног дела био Качић Игор рођ. [REDACTED] год. а најстарија особа је имала преко 80 година. Пледира да се одбране оптужених не прихвате јер су усмерене на избегавање кривичне одговорности.

У завршној речи одбрана оптуженог Вујовића **адв. Гостовић Илија**, по заменичком пуномоћју за **адв. Перковић Мирослава**, анализира изведене доказе те одбрану оптуженог и налази да изведени не указују на то да је оптужени Вујовић извршио предметно кривично дело. У том смислу, анализирајући оптужницу те радњу извршења кривичног дела које се ставља на терет оптуженом, посебно указује да оптужба није доказала да је окр. Мирољуб Вујовић у време критичног догађаја на Овчари био командант ТО Вуковара као ни да је издавао непосредне наредбе да се врше стрељања ратних заробљеника нити је доказано да је сам непосредно учествовао у стрељању анализирајући исказе великог броја сведока за које наводи да су у супротности са материјалним доказима изведеним у току поступка, а нарочито непостојање наредбе којом је он постављен на то место, чиме је доведена у сумњу тврдња да је у време критичног догађаја оптужени био командат ТО те потенцира на одбрани оптуженог који тврди да је он то био тек од 28. новембра 1991. године, одлуком Радована Стојичића. Указује да током поступка није доказано ни да је опт. Вујовић на Овчари издавао наредбе да се стрељају ратни заробљеници а коју тврдњу базира на исказу сведока сарадника број 1, који у свом првом исказу у истрази не спомиње у том контексту овог оптуженог, те да није утврђено ни његово учешће у самом стрељању ратних заробљеника испред хангара на Овчари наводећи да је записник окр. Перића дат пред радницима УБПОК-а, на основу ког је ова тврдња у оптужници базирана, монтиран а у циљу оптужења ових лица а у недостатку осталих доказа. И детаљно анализирајући изведене доказе и указујући на улогу припадника тадашње ЈНА почев од тријаже у болници па преко седнице Владе до транспорта на Овчару, пописивања заробљених и времена боравка, те указујући и на контрадикторне тврдње сведока сарадника налази да у сваком случају један од њих лаже што је, имајући у виду овај законодавни институт, неприхватљиво. Стога тражи ослобађајућу пресуду у односу на опт. **Вујовић Мирољуба**.

У завршној речи бранилац оптужених Вујовић Мирољуба и Станка Вујановића, **адв. Перковић Мирослав**, негира да су опт. Вујовић и опт. Вујановић били командант, односно заменик команданта ТО те у том смислу указује на непостојање наредбе којом су они постављени на та

места. Анализира изведебе доказе и налази да исти не указују на то да су ови оптужени извршили предметно кривично дело. У том смислу, поставља питање ко је извршио предају заробљеника, те како, када и где је она обављена као и ко је извршио њихову тријажу. Анализира и записник о саслушању опт. Перић Јовице дат пред радницима УБПОК-а и налази да је исти узет противно одредбама ЗКП-а те се не може користити. Потом анализира исказе сведока сарадника и указује да је управо, у таквој атмосфери, сведок сарадник бр. 1 био тај који је баш ту у хангару отпочео овај крвави чин. У том контексту, ценећи процесне одредбе које се односе на сведока сарадника неуставним, поново указује суду да ни по тим одредбама сведоци сарадници не испуњавају услове да се саслушају у том својству. Налазећи да изведени докази нису потврдили оптужбу, тражи да суд опт. Вујовића и опт. Вујановића ослободи од оптужбе.

Опт. **Вујовић** се придружује завршној речи својих бранилаца, понављајући своју одбрану у битним деловима и вршећи детаљну анализу појединих доказа, тражи да га суд ослободи од оптужбе. Завршној речи свог браниоца, придружује се и опт. **Вујановић** исказујући да није крив и да нема због чега и било коме да се извињава а указујући на контрадикторности у казивањима сведока сарадника као и на умешаност тадашњих војних власти у овај критичан догађај.

Бранилац опт. Атанасијевића **адв. Вукотић Војислав** анализира одбрану оптуженог у контексту других изведених доказа и налази да је исти не оповргавају него у неким деловима и потврђују па сматра да је деловање оптуженог критичном приликом било услед дејства неодољиве – апсолутне силе тј. непосредном претњом животу од лица «Топола». Наиме он истиче да сведок сарадник бр. 2 ни у једном свом исказу не искључује могућност у погледу напред наведених дешавања а у смислу присиле да опт. Атанасијевић учествује у стрељању те да су тачност одбране Атанасијевића на најбољи начин потврдили и сведоци Богдан Вујић, Емил Чакалић, те сведок сарадник 1 и 2 који, су говорили о насилном понашању Тополе и ликвидацији заробљених како на Велепромету тако и на Овчари и на Грабову. Он такође анализира и време које је провео опт. Атанасијевић на Овчари и налази да се из исказа саслушаних сведока, а који су у том смислу веома контрадикторни, даје закључити да је опт. Атанасијевић тачно провео онолико колико сам наводи у својој одбрани. Са свега напред изнетог, а с обзиром на интензитет силе и претње којој је био изложен у моменту вршења дела, овај оптужени је поступао без кривице, те на основу института крајње нужде из члана 20 став 1 и 2 Кривичног законика тражи ослобађајућу пресуду као и да суд приликом одлучивања примени члан 20 став 3 Кривичног законика који регулише прекорачење граница крајње нужде и одређује могућност ослобађања од казне услед постојања нарочито олакшавајућих околности и доказа који упућују на посебно психичко стање оптуженог у којем се налазио у време извршења кривичног дела. Завршној речи свог браниоца придружује се и оптужени **Атанасијевић**, анализирајући детаљно све изведене доказе који се директно односе на

његово учешће у критичном догађају и изражавајући најдубље саучешће породицама жртава са Овчаре.

У завршној речи бранилац опт. Предрага Маџарца **адв. Перески Славко**, који остаје код завршне речи дате на претходном суђењу, налази да изведени докази не потврђују тврдњу оптужбе да је оптужени учествовао у стрељању ратних заробљеника на Грабову. У том смислу, будући да једини сведок који на одређен начин повезује опт. Маџарца са делом је сведок Дукић, у чији кредибилитет као сведока изражава сумњу, детаљно анализира казивање овог сведока и у поступку истраге и на главном претресу те у контексту других изведених доказа налази да се на несигурном казивању сведока типа да није сигуран да га је тамо видео па све до тога да у последњем исказу децидно тврди да није пуцао нити је био у стрељачком строју, не може заснивати осуђујућа судска одлука. Такође је указао на чињеницу да нико од преосталих саслушаних сведока није потврдио чињеницу да је видео Маџарца ни на локалитету Овчаре нити на Грабову. Завршној речи свог браниоца у потпуности се придружује и **опт. Маџарац** осврћући се посебно на исказ сведока Дукића који детаљно анализира те закључује да се из ње не могу утврдити оптужбе које су њему стављене на терет.

И бранилац опт. Перић Јовице **адв. Јеврић Зоран** налази да нема доказа да је овај оптужени извршио кривично дело које му се оптужницом ставља на терет детаљно износећи разлоге из којих је требало издвојити записник о саслушању овог оптуженог пред радницима УБПОК од 18.04.2003. год. Надаље је анализирао садржину наведеног записника те одбрану опт. Перића наводећи да је исти у супротности са стварним стањем и да је у већем делу конструисан навођењем имена и догађаја које опт. Перић Јовица није изговорио нити је могао уопште изговорити јер није ни могао имати сазнања о томе. Изражава став да је одговорност, за извршено стрељање на Грабову, неопходно утврдити али да правда не сме бити селективна и да суђење не сме бити организовано у политичке сврхе те је тражио ослобађајућу пресуду у односу на свог брањеника. Завршној речи свог браниоца придружује се и опт. **Перић** додајући да ништа од овог што му се ставља на терет није учинио.

Бранилац опт. Војновић Милана **адв. Милан Вујин**, налази да је суд начинио грешку када је читао записник о саслушању опт. Перића пред радницима УБПОК-а, а након што је га већ прочитао дало би се закључити да опт. Перић није сигуран да ли је опт. Војновића и видео тамо те их суд није суочио на наведене околности а то утврдио као једини наводни доказ о учешћу опт. Војновића у радњи извршења. Затим је анализирао могуће разлоге да опт. Војновић на Овчари, међу заробљенима, не види свог зета сада пок. Ахметовића. Надаље, и ако се прихвати тај записник, анализирајући у њему изнете тврдње и тражећи да се оне доведу у везу и са другим изведеним доказима (велики број сведока који поткрепљују тврдње опт. Војновића), сматрајући да се само на тврдњи типа «мислим да је пуцао и «Мићо Медоња», не може заснивати осуђујућа судска одлука те тражи да се опт. Војновић ослободи од

оптужбе. Оптужени **Војновић** се придружује завршној речи свога браниоца с тим што додаје да му је савест мирна јер он никада никоме није нанео зло.

У завршној речи бранилац оптуженог Ланчужанин Милана, Милојевић Предрага и Драговић Предрага **адв. Ђорђе Калањ** истиче да је од самог започињања кривичног поступка код ових оптужених постојао видљив проблем припадности јединици «Лева суподерица» која је имала псеудониме (Српски радикали, Четници и Шешеловци) а да је др Војислав Шешел оптужен пред Међународним судом у Хагу и да је један део оптужнице против њега обухватио и злочин на Овчари у којем су према наводима оптужнице учествовали и неки припадници јединице «Лева суподерица» као и да је тужилац у предмету против др Војислава Шешела као аргумент тужбе често износио податке да су пред Окружним судом у Београду, Већем за ратне злочине у Београду због учешћа у злочину на Овчари осуђени припадници те јединице, а међу њима су Ланчужанин, Драговић и Милојевић. Такође је изнео разлоге из којих није требало сведоцима сарадницима дати тај статус те се осврнуо на пресуду Међународног суда у Хагу у поступку против капетана Радића а у делу оценом веродостојности и истинитости исказа сведока сарадника број 1. Потом анализира исказе сведока који потврђују тврдње опт. Ланчужанина и опт. Драговића, као и казивање сведока сарадника бр. 1 везано за учешће све тројице оптужених сматрајући да његове тврдње оповргавају не само персонални него и материјални докази а разлог појављивања другог сведока сарадника налази у чињеници да је било неопходно тврдњама другог сачувати првог иако, по оцени овог браниоца, њихове тврдње се на битне околности у значајној мери разликују, потом посебно указујући на сведочење Вилима Карловића и Љубишић Мирка и на незаконито поступање у току овог поступка и повреде права оптужених, тражи ослобађајућу пресуду.

У завршној речи бранилац опт. Ланчужанина **адв. Штрбац Саво** најпре указује суду да је за исти догађај у Републици Хрватској већ правоснажно пресуђено неким другим лицима као и да је пред МКСЈ у Хагу суђено између осталог и за овај злочин на Овчари те је по анализи наведених пресуда закључио да је судска истина извесно релативна. Осврнуо се и на изведене доказе који терете његовог брањеника а нарочито на исказ сведока Дукића (за који сматра да је у потпуности неприхватљив) те да инкриминације које су оптужницом стављене на терет његовом брањенику нису доказане и стога тражи ослобађајућу пресуду па и по принципу *in dubio pro reo*.

Бранилац оптуженог Милојевића **адв. Ковачевић Снежана** придружила се завршним речима **адв. Калања** и **адв. Штрпца**, нарочито у делу који се односи на анализе исказа сведока сарадника указујући на разлике у казивањима сведока сарадника као и њихове мотиве да њеног брањеника означе као учесника у критичном догађају. И овај бранилац износи разлоге због којих сведоци сарадници нису могли добити тај статус. Анализирајући казивања и сведока капетана Радића и Радојке

Вучковић, које по њеној оцени суд треба да одбаци, потом посебно указујући на сведочење Вилима Карловића и Љубишић Мирка те истичући да заиста није животно да неко ко је наводно убијао на Овчари и то тако што је наводно клао и оверавао већ рањене људе, непосредно након тога доводећи у питање свој сопствени живот спасава хрватског заробљеника који је био војник а налазећи да оптужба није доказала извршење кривичног дела које му се ставља на терет, тражи ослобађајућу пресуду.

Завршним речима својих бранилаца придружују се и оптужени **Ланчужанин, Милојевић и Драговић**. Оптужени Ланчужанин, исказује да није крив и да је у притвору, болестан и на правди Бога. Опт. Милојевић, остајући при изнетој одбрани посебно указује на контрадикције у казивањима сведока сарадника како међусобно тако и у односу на остале изведене доказе те на неразумљиву одлуку да се људима који су признали да су убили толико људи а убили су и много више (на које доказе указује) да амнестија од одговорности и право да лажно терете невинне људе. Оптужени Драговић, упућује на своју одбрану изнету приликом изјашњавања о оптужници, анализирајући исказе сведока који јасно потврђују да он није учествовао у активностима који му се оптужницом стављају на терет.

Бранилац опт. Љубоја Марка **адв. Дозет Ђорђе** се, анализирајући завршну реч заменика Тужиоца у делу везаном за овог окривљеног, осврнуо на одлуку Врхоног суда ценећи да ни након оволико година суђења нема ниједног доказа који доводи до закључака да је опт. Љубоја уопште био на месту где је вршено стрељање а камоли да је стрељао а посебно указујући на исказ сведока Карловић Вилима који је овог окривљеног и окр. Милојевића назвао својим спасиоцима, којима је захвалан за живот и за чињеницу да у себи не осећа мржњу према припадницима народа који су му убили брата. Тражи да суд оптуженог ослободи од оптужбе јер није ничим доказана. Завршној речи свог браниоца се у потпуности придружује и опт. **Љубоја**.

У својој завршној речи, бранилац опт. Вује Златара **адв. Владимир Ђурђевић**, детаљно анализира изведене доказе, указује суду да изузев првог сведока сарадника, ни један од свих других изведених доказа не повезује овог оптуженог са извршењем кривичног дела, него супротно, сви остали докази потврђују алиби овог оптуженог и то не само бројни сведоци него и медицинска документација и отпусне листе медицинских установа где је у критично време био збрињаван те у знатној мери и мишљења саслушаних вештака. Тако детаљно анализира и ту документацију и казивања сведока па налази да се његова одбрана мора прихватити и оптужени ослободити од оптужбе.

И бранилац истог опт. **адв. Јелушић Рајко** тражи ослобађајућу пресуду како у односу на опт. Вују Златара тако и у односу на опт. Ђанковић Мирослав наводећи да су током поступка кршена њихова људска права а посебно указује суду да први сведок сарадник није испунио законом прописане услове за добијање тог статуса јер значај тог

казивања за откривање других дела није претежнији од тежине последица које је сам проузроковао и не само то него извесно није говорио истину ни о свом деловању и убиствима ратних заробљеника и цивила пре критичног догађаја те је било неопходно те оптужбе проверити, одузети му статус сведока сарадника и овај поступак вратити у законом предвиђене оквири. Даље је анализирао контрадикторности у исказима сведока сарадника где је истакао да је јасно да је један од тих исказа неистинит као и разлике у исказу сведока сарадника бр. 1 и исказима других сведока. Указао је да за опт. Ђанковића стоји једини доказ да је пуцао у хангару те да га, ако суд нађе да ту постоји било каква кривична одговорности, огласи кривим.

Завршним речима својих бранилаца придружују се и опт. **Златар** који детаљно анализира исказ сведока сарадника бр. 1 и указује да се ради о потпуним неистинама, те исказе осталих сведока, понављајући да тада у Вуковару није био нити је учинио оно за шта је оптужен као и опт. **Ђанковић** који изражава жаљење породицама жртава из разлога што се овакав злочин уопште догодио али наводи да он за то уопште не сноси одговорност.

Бранилац опт. Мугоша Горана, **адв. Илија Радуловић**, у завршној речи поред анализе изведених доказа у односу на оптуженог Мугоша Горана и у том смислу посебно у вези казивања сведока оштећеног Којић Жарка, ценећи да је то једини сведок који на одређен начин терети овог оптуженог, изражавајући веровање да се ради о «нарученом» сведоку јер овај сведок није непосредно саслушан те да се и из тога не може извући закључак о наношењу тешких патњи (њему или коме другом) као битном обележју овог кривичног дела. Указујујући на исказ сведока Бергхофера који оптуженог Мугошу не терети, описујући њихов срдчан сусрет у ходнику овог суда, те на чињеницу да ни било који други изведени доказ као ни сведоци сарадници (у који кривичноправни институт изражава озбиљне резерве) не терете овог оптуженог тражи ослобађајућу пресуду. Завршној речи свог браниоца придружује се и оптужени **Мугоша**.

У својој завршној речи бранилац оптуженог Шошић Ђорђа **адв. Бељански Владимир** наводи да у свему остаје при завршној речи датој у претходном поступку истичући неравноправан положај одбране у односу на другу странку у поступку као и чињеницу да се у конкретном случају не ради о кривичном делу ратног злочина против ратних заробљеника јер нису сва лица која су овом приликом лишена живота имала тај статус. Изражава схватање да је инспиратор предметног дешавања и тиме носилац дела одговорности и тадашњи политички врх и део тадашњих тајних служби, анализирајући превасходно исказ сведока Александра Васиљевића, те пресуду МКСЈ у Хагу тзв. «Вуковарској тројци» као и исказ заштићеног сведока Ј.Д. Потом анализира остале изведене доказе те указује да само сведок сарадник бр.1 тврди како је опт. Шошић на рупи лишио живота једно лице тако што му је пререзао врат, што су материјални докази искључили јер ни на једном обдукованом телу такве повреде нису констатоване, као и казивање сведока сарадника бр.2 који

Шошићеве активности описује на потпуно други начин (да је много пута убо ножем Вебер Синишу) али указује да ни то казивање не одговара истини јер код Вебера се обдукцијом утврди да је лишен живота устрелом из ватреног оружја па у том смислу детаљно анализира и исказ вештака др. Будакова. Такође, налази да и други изведени докази потврђују одбрану овог оптуженог да критичног дана није био у Вуковару, па предлаже да га суд ослободи од оптужбе. Оптужени **Шошић** се придружује завршној речи свог браниоца.

Бранилац опт. Катић Слободана **адв. Бојков Александар** остаје у целости код завршне речи коју је дао у ранијем поступку те налази да су изведени докази потврдили алиби опт. Катића да је критичног дана био у Земуну а не у Вуковару. Он указује да ни сведок сарадник бр.1 не тврди да је Катића видео било на Грабову било код рупе или у стрељачком строју те да га нико од осталих сведока а ни сведок сарадник бр. 2 не терети да је починио кривично дело које му се ставља на терет а позивајући се на начело *in dubio pro reo* -«у сумњи у корист оптуженог» тражи ослобађајућу пресуду. Опт. **Катић** се овој завршној речи придружује.

У завршној речи бранилац опт. Пејић Милорада **адв. Ђорђевић Мирослав** детаљно анализирајући завршну реч тужиоца затим исказе сведока, нарочито Дукић Николе, будући да је то једини сведок који недвосмислено тврди да је овај оптужени на месту стрељања, те сведока Виленица Жарка, лица које је опт. Пејић спасао од сигурне смрти и сведока Савић Лазара, који је са опт. Пејићем отишао са Овчаре као и противречности у исказима сведока Дукића и других саслушаних сведока те у контексту других изведених доказа налази да опт. Пејић није крив за оно што му се оптужницом ставља на терет и предлажи да га суд ослободи оптужбе. Опт. **Пејић** се придружује завршној речи свог браниоца, анализирајући исказе појединих сведока а нарочито Дукића и Савића те додаје да је дошао у Србију да би скинуо љагу са свог имена и имена своје деце.

У завршној речи, којој се придружује и оптужени Радак Саша, његов бранилац **адв. Душан Машић**, анализира изведене доказе те одбрану оптуженог и налази да изведени докази не указују на то да је оптужени Радак извршио предметно кривично дело. Посебно указује на чињеницу да је сведок сарадник бр. 2 у поступку који је раније вођен против његовог браћеника имао статус сведока а не сведока сарадника па се услед «промене» овог статуса, а с обзиром да је тај предмет спојен с «основним» предметом, његов браћеник нашао у неповољнијем положају. Он не доводи у сумњу да је 20.11. страдало 200 људи али наводи да су докази да је у њиховом страдању учествовао и опт. Радак танки и никакви. Посебно указује на недоследности у казивању сведока сарадника у односу на опт. Радака, посебно анализирајући исказ сведока сарадника бр. 1, те на разлике у казивањима ова два сведока, налази да би се објашњење о терећењу оптуженог од стране тих сведока могло наћи у тврдњи сведока Латиновића како је мислио да Радак није жив (да је

погинуо у Босни) а да је после касно. Надаље, суду указује на тврдње сведока Дробњака како је Радак отишао на Овчару и вратио се у сумрак које су поткрепљене тврдњама сведока Думића, анализира и исказе осталих сведока који у било ком контексту помињу опт. Радака те налазећи да доказа о кривици оптуженог нема, тражи ослобађајућу одлуку. Завршној речи свог браниоца придружује се опт. **Радак**.

Адв.Перковић Мирослав као бранилац опт. Калаба Наде, у завршној речи превасходно истиче да ова оптужена нема својство учиниоца ратног злочина те стога не може бити ни оптужена за извршење овог дела. Затим детаљно анализира казивања сведока сарадника посебно бр.1 за кога налази да је несумњиво лагао а из разлога што је оптужена Калаба једна од ретких која зна ко је он, где живи и шта је урадио на Овчари. Тражи ослобађајућу пресуду а завршној речи свог браниоца се придружује и оптужена **Калаба**.

4. Доказни поступак

У поновљеном поступку суд је, имајући у виду упутства из Решења ВСС у Београду посл. бр.Кж.І.р.з. 1/06 од 18.10.2006.год. и Решења посл. бр.Кж.І.р.з. 1/07 од 29.03.2007.год., спровео доказни поступак у току кога је: суочио опт. Ђанковића и опт. Вујановића, саслушао сведоке сараднике Спасоја Петковића и Божа Латиновића које је суочио и међусобно и са појединим оптуженима и сведоцима, извршио је увид у скице које су ти сведоци сачинили, због промена у саставу већа (одлуком председника суда у веће је уместо судије Гордане Божиловић Петровић одређена судија Снежана Гаротић Николић) суд је, у смислу одредби чл. 333 ст.1 у вези чл.555 ЗКП, прочитао записнике о саслушању сведока саслушаних у периоду почев од 14.03.2007.год. (од када је почео доказни поступак у овом предмету) и то: Милана Вељковића (од 14.03.2007.год.), Николе Дукића (од 15.03.2007.год.), Радоја Трифуновића (од 16.03. и 7.05.2007.год.), Јовице Кресовића и Зорана Стаматовића (од 8.05.2007.год.), Драгана Везмаровића и Борчо Каранфилова (од 9.05.2007.год.), Милорада Војновића и Драгог Вукосављевића (од 10.05.2007.год.), Богдана Вујића и сведока под псеудонимом «А» (од 11.05.2007.год.), Боривоја Тешића и Љубише Вукашиновића (од 18.06.2007.год.), Душана Јакшића (од 19.06.2007.год.), Новице Трифуновића (од 20.06.2007.год.), Петра Ћирића и Ковачевић Јандрије (од 21.06.2007.год.), Александра Васиљевића (од 3.09.2007.год.), Ранке Крунић – Протић, Илије Галовића и Милана Ивановића (од 4.09.2007.год.), саслушао је сведока Вулетић Ивицу и извршио је увид у пресуде Жупанијског суда у Осијеку, пословни број К-1/94-204 од 05. просинца 1997. године, пресуду Врховног суда Републике Хрватске, пословни број I КЖ-238/1998-5 од 24. вељаче 1999. године и пресуду истог суда пословни број I КЖ-346/1999-5 од 09. студеног 1999. године, у

спис предмета је (на претресу дана 23.11.2007.год.) вратио раније издвојени записник о саслушању у својству сведока, овде сведока сарадника Бож Латиновића дат у поступку истраге Ки.180/03 дана 25.06.2003.године, саслушао је вештаке др.Душанку Чорак и др.Наду Јанковић, сведока Тому Думића, извршио је увид у фотографије означене у овом спису са 1317/726 и 1261/993, саслушао сведоке Милана Милановића, Мирослава Радића кога је и суочио са опт. Милојевићем, извршио је увид у фотографију означену у овом спису са 1315/725, Сашу Бојковића, Душана Филиповића и извршио увид у његове две радне бележнице, уз сагласност странака прочитао је записнике о саслушању сведока Маџарац Ранка и Николић Лидије из претходног дела поступка будући да ови привилеговани сведоци иако уредно позвани нису приступили на главни претрес, саслушао је сведоке Војновић Миљку, Олујић Крста извршивши том приликом увид у видео клип под називом «Пријем», заштићеног сведока Д.В., Бакић Мила кога је и суочио са сведоком сарадником Божом Латиновићем, Стаматовић Зорана кога је и суочио са сведоком сарадником Божом Латиновићем, Кресовић Јовицу кога је и суочио са сведоком сарадником Божом Латиновићем, Дукић Николу кога је и суочио и са сведоком сарадником Божом Латиновићем и са сведоком сарадником Спасојем Петковићем, Тирић Петра кога је такође суочио са оба сведока сарадника, ошт. као сведока Карловић Вилима, сведока Ђукић Драгољуба, заштићеног сведока М.Д., Везмаровић Драгана, уз сагласност странака на главном претресу дана 22.04.2008.год. прочитани су искази: сведока Бакић Рада са записника о главном претресу од 26.10.2004. године, Новице Трифуновића са записника од 29.10.2004. године, Гавриловић Мирка са записника о главном претресу од 22. новембра 2004. године, Марић Марка са записника од 15.12.2004. године, Јована Новковића са записника од 24.01.2005. године, Марка Цревара са записника од 24.01.2005. године, Вукић Светолика са записника од 27.01.2005. године, Петковић Милана са записника од 28.01.2005. године, Миљић Саше са записника од 28.01.2005. године, Миљановић Богдана са записника од 10. фебруара 2005. године, Стевана Ковачевића са истог записника, те сведока Величковић Ђорђа и Најић Живка са записника од 11.02.2005. године, Прељић Бранислава и Петернек Томислава са записника од 21.марта 2005. године, Илије Дујаковића и Мирка Љубишића са записника од 22. марта 2005. године, Катић Душанке, Самарџија Рада и Нишавић Мила са записника од 23. марта 2005. године, Петковић Небојше и Крстић Зорана са записника од 24. марта 2005. године, Савић Лазара и Дачић Миољуба са записника од 25. марта 2005. године, Миладиновић Милована и Вукић Миливоја са записника од 19. априла 2005. године, те вештака: Стриновић др. Давора и Кубат др. Милована са записника од 20. априла 2005. године и Јовановић др. Братислава и Јанчић др. Милоша са записника од 21.04.2005. године, сведока Пауновић Радоја са записника од 22.04.2005. године, Коларски Лазара и Папић Чеда са записника од 23.05.2005. године, Кожул Франа са записника од 24.05.2005. године, Дујаковић

Илије са записника од 26.05.2005. године, Милетић Драгана и Јовановић Славише са записника од 20.06.2005. године, вештака Крстић Драгана са записника од 21.06.2005. године, Јањић Јадранке са записника од 22.06.2005. године, Маћешкић Мила са записника од 04.07.2005. године, Јурела Злате и Грејза Сандре са записника од 05.07.2005. године, Јанчић др. Милоша са записника од 14.11.2005. године и Александрић Бранимира са истог записника, вештака Влашић др. Миланке са записника од 23.11.2005. године, сведока Цигановић Слободана, Цвијановић Драгана, Дукић Драгана са записника од 28.04.2004. године, Галовић Илије, Филиповић Милана, Мишчевић Стевана и Лакић Синише и Каталина Михајла са записника од 29.04.2004. године, Ваљаревић Горана са записника од 29.04.2004. године, те сведока Шапић Предрага са записника од 28.10.2004. године, саслушао је вештака Будаков др. Бранислава, заштићеног сведока Ј.Д. кога је и суочио са опт. Вујановић Станком, извршио је увид у део видео записа са дискете бр 4 а почев од 1 сат и 24 мин., уз сагласност странака на главном претресу дана 24.04.2008.год. прочитани су транскрипти аудио записа са главног претреса од 17.10.2005.године, у делу саслушања сведока Синобад Жељка, те транскрипти аудио записа са главног претреса од 09.11.2005.године, а у делу саслушања сведока Дробњак Рајка а све то из предмета овог суда против оптуженог Радак Саше посл. бр. К.В.3/2005 који је спојен овом судском спису, саслушао је сведоке Панић Миодрага, Богуновић Борислава, Фот Дарка, Кијановић Богољуба, Цревар Марка, Савић Лазара, Премовић Вукашина, Лукић Бранислава, Пауновић Радоја, Симић Миливоја, Ступар Милорада, Петровић Натко, Стојсављевић Недељка, заштићеног сведока под псеудонимом «Б», сведока – оштећеног Хајдар Додаја, прочитао је транскрипте аудио записа са главног претреса од 25.10.2004.године и 26.10.2004.године а о саслушању сведока-оштећених Емила Чакалића и Драгутина Беркофера, као и записнике о саслушању сведока - оштећених: Жарка Којића од 26.04.2004.год. из поступка истраге, Новак Зденка од 27.04.2004.год. из поступка истраге а уз сагласност странака и записник о саслушању сведока-оштећеног Кожул Франа од 27.04.2004.год. из поступка истраге те транскрипт аудио записа са главног претреса од 24.05.2005.год. о саслушању овог сведока-оштећеног, саслушао је сведока Виленица Жарка, сведока Савић Мирослава кога је и суочио са опт. Вујановићем Станком и Атанасијевић Иваном, сведока Драженка Ђокића, поново је саслушао сведока Дукић Николу кога је и суочио са опт. Пејић Милорадом, прочитао је: записник о саслушању опт. Јовице Перића пред радницима УБПОК под бројем 1 С – 83/03 од 18.04.2003. године, као и комплетне транскрипате аудио записа са главног претреса у овом поступку, а у периоду од 19.11.2007. године до 16.06.2008. године, записнике о саслушању: опт. Војиновић Мирка од 18.07.2003.године, 27.11.2003.године и од 22.01.2004.год., Мркшић Мила од 17.12.1998.године из списка истраге при Војном суду посл. бр. Ки.578/98 и од 23.04.2004.године из списка предмета истраге у овом предмету, Шљиванчанин Веселина од 17.12.1998.године из списка

предмета у Војном суду посл. бр. Ки.578/98 и од 22.04.2004.године из списка истраге овог предмета, Горана Хацића од 30.09.2003.године из списка предмета истраге у овом предмету, транскрипата аудио записа са главног претреса у овом предмету од 19.04.2004.године, а о саслушању сведока Горана Ваљаревића, сведока Томић Славка из списка предмета истраге пред Војним судом посл. бр. Ки.578/98 а од 14.03.2000.године, извештаји (два) проф.др.Душана Дуњића и то од 27.09.1996.године и од 03.10.1996.године, као и извештај др. Вујадина Оташевића од 15.11.1996.године а сви Комисије за хуманитарна питања и нестала лица СРЈ, завршни извештај Комисије експерата Уједињених нација из октобра 1993.године, који је прибављен од стране МКТЈ у Хагу, допис Института за судску медицину Медицинског факултета у Загребу број 116/2008 од 03.03.2008.године, пресуда Жупанијског суда у Вуковару пословни број К.86/98 од 19. свибња 2000.године, пресуда истог суда пословни број К.27/00 од 28. травња 2003.године и пресуда Врховног суда Хрватске посл. број КЖ. 666/00-7 од 06. студеног 2000.године, дописа Жупанијског суда у Вуковару пословни број К.27/00 (К.86/98) од 17.08.2007.године, пресуда Жупанијског суда Осијеку пословни број К.1/94-204 од 05. просинца 1997.године, те пресуда Врховног суда Републике Хрватске пословни број I КЖ 238/1998-5 од 24.02.1999.године и I КЖ 346/1999-5 од 09. студеног 1999.године све против опт. Вулетић Ивице, ратни дневници Гардијске моторизоване бригаде и 80. моторизоване бригаде из Крагујевца, као и тактичко оперативни дневник 80. моторизоване бригаде из Крагујевца из предметног периода, извештај Астрономске опсерваторије у Београду од 09.01.1998.године, нареба комаде ОГ ЈУГ 427-1 од 19.11.1991.године, наредба исте команде а број 464-1 од 21.11.1991.године, наредба команде 80. моторизоване бригаде из Крагујевца број 32-1 од 20.11.1991.године, наредба команде Прве војне области број 1614-82/81 од 18.11.1991.године и наредба исте команде број 457-1 од 20.11.1991.године, списак сачињеног од Главног штаба санитета Републике Хрватске од 28.05.1993.године, налаз и мишљење број 38 од 27.01.1993.године издатог на име опт.Златар Вуја, извршио је увид у фотокопију путовнице издате од стране Републике Хрватске под бројем 6972852, а на име опт.Банковић Мирослава, прочитао је записник Жупанијског суда у Осијеку пословни број Кир. 836/07 од 26. рујна 2007.године, о испитивању сведока Хусник Мишела, записник Жупанијског суда у Вуковару пословни бр. Кир.278/08 од 14.05.2008.године о испитивању сведока Вучковић Радојке, саслушао је сведока Сирета Дамира, прочитао је допис Министарства одбране Републике Србије – ВБА бр. 555-3 од 26.01.2007. године, налаз и мишљење вештака Судскомедицинског одбора Медицинског факултета – Универзитета у Београду за окривљеног Златар Вују, бр. СМО 3/07 од 30.01.2007. године, одговор вештака Судско медицинског одбора на примедбе одбране оптуженог Вује Златара од 02.04.2007.године, допис Института за судску медицину од 22.02.2007. године, поднесак адв. Новака Лукић – браниоца опт. Шљиванчанин Веселина пред МКТЈ а од

08.03.2007. године, допис Клиничког центра Србије бр. 182/2 од 07.03.2007. године, поднесак адв.Мирослава Васића – браниоца опт. Милета Мркшића пред МКТЈ, а од 08.03.2007.године, допис Министарства одбране Републике Србије – ВБА бр. 3343-5 од 20.04.2007. године, документација приложена од стране сведока «А» на главном претресу дана 11.05.2007. године, допис Министарства правосуђа Републике Хрватске – Управе за међународну правну помоћ, сурадњу и људска права од 11.05.2007.године, број 514-05-01/03-07-85, допис Општинске управе Смедерево – Одељење за јавне службе бр. 580-22/07-01 од 21.05.2007. године, са отпусном листом, уверењем надлежне војне поште о околностима рањавања Милана Јосифовића, те оценом и мишљењем Ниже војно лекарске комисије у Београду од 09.12.1991. године, допис ВМА - Сектор за лечење бр. 5-452 од 30.05.2007. године са историјом болести за Јосифовић Милана, допис Министарства одбране Републике Србије – ВБА бр. 5925-4 од 11.06.2007. године, извештаје из КЕ Републике Србије за окривљене: Катић Слободана, Калаба Наду, Златар Вуја, Вујановић Станка, Маџарац Предрага, Радак Сашу, Перић Јовицу, Мугоша Горана, Вујовић Мирољуба, Милојевић Предрага, Ланчужанин Милана, Љубоја Марка, Војновић Милана, Ђанковић Мирослава, Драговић Предрага, Атанасијевић Иван и Шошић Ђорђе, изводе из матичне књиге југословенских држављана за окривљене: Милана Војновића, Станка Вујановића, Мирослава Ђанковића, Златар Вују, Калаба Наду, Ланчужанин Милана, Маџарац Предрага, Мугоша Горана и Перић Јовицу, допис Министарства одбране Републике Србије – ВБА бр. 7330-4 од 29.06.2007. године, допис истог министарства – ВМА бр. 5-564 од 03.07.2007. године, са приложеном медицинском документацијом а све на име Вујовић Мирољуба, допис Општинског суда у Вуковару УР број 514-05-01-07-94 од 18.06.2007. године, извештаји из КЕ а Министарства правосуђа Републике Хрватске за окривљене: Вујовић Мирољуба, Ланчужанин Милана, Златар Вују, Војновић Милана, Калаба Наду, Ђанковић Мирослава, Маџарац Предрага, Атанасијевић Ивана, Мугоша Горана, Перић Јовицу и Вујановић Станка, налаз и мишљење вештака Клиничког центра Србије – Центар за судску психијатрију бр.611/2 од 27.07.2007. године на име Петковић Спасоја, обавештење Амбасаде Републике Србије у Паризу број 778-2/2007 од 18.07.2007. године, допис МУП-а РС – Службе за откривање ратних злочина бр.03/4-3-1 број 230-3232/07 од 08.10.2007. године, записник Општинског суда у Каштел Лукшићу Пом.бр. 40/07 од 10.10.2007. године, допис Федералног министарства унутрашњих послова БиХ – Федералне управе полиције Сарајево од 02.10.2007. године (извод из КЕ за оптуженог Љубоја Марка), допис Министарства правосуђа Републике Хрватске – Управа за међународну правну помоћ, сурадњу и људска права број од 18.12.2007. године, налаз и мишљење вештака Клиничког центра Србије – Институт за психијатрију број 33 од 17.01.2008. године на име Калаба Наде, допис Министарства одбране РС - ВБА број 877-5 од 26.02.2008. године, фотокопија новинских чланака «Јачи од судбине» и «Вод смрти враћа

живот» из часописа «Интервју» од 29.11.1991. године, документацију везану за типове трактора, приложену од стране адвоката Штрбац Саве на главном претресу дана 19.02.2008. године, допис Предузећа «Велепромет» Вуковар д.д. од 13.03.2008. године, допис Медицинског факултета у Загребу – Катедра за судску медицину број: 116/2008 од 03.03.2008. године, одлуку Жалбеног већа МКТЈ у вези са сведочењем Веселина Шљиванчанина пред овим судом - у енглеској и српској верзији, допис Предузећа «Нама д.д. у стечају» од 21.03.2008. године, допис Предузећа «Нама д.д. у стечају» од 23.05.2008. године, ознака жртава од стране Пејић Милорада на главном претресу од 19.06.2008. године, а по достављеном му списку, писмо судије МКТЈ у Хагу Теодора Мерона – копија оригинала на енглеском и превод на српски од 08.07.2008. године, новински чланак «Вуковарских новина» од 12.11.2004. године - достављен на главном претресу дана 17.09.2008.године, чланак из «Јутарњег листа» од 31.10 и од 01.11.2004. године - достављен на главном претресу од 17.09.2008.године, пресуда Окружног суда у Новом Саду К.287/06 од 19.10.2007. године, а против окр. Дукић Николе и других, записник о саслушању судског вештака др Ђорђа Алемпијевића са главног претреса одржаног дана 05.09.2007. године, записник о саслушању судског вештака др Александра Јовановића са главног претреса одржаног дана 07.05.2007.године и дана 5.09.2007. године, три извештаја Бироа за алкохол, дуван, ватрено оружје и експлозиве АТФ лабораторије ФБИ из Мериленда - САД при Министарству правде САД од 28.04.2004.године, допис Министарства одбране Републике Србије – ВБА – бр. 15045-2 од 17.10.2008. године, записник о препознавању сачињен дана 13.11.2003. године од стране истражног судије овог суда под бројем Ки. 180/03 и службену белешку записничара овог суда Славице Јевтић од 05.12.2008. године, изврши је увид у фотокопију здравственог картона Петковић Спасоја број 14754 при Дому здравља у Руми, фотокопију бележнице Милана Вељковића, предата на главном претресу дана 14.03.2007.године, кроки скицу сачињену од стране сведока Николе Дукића на главном претресу од 15.03.2007. године, фотокопију бележнице Јакшић Душана, предате дана 19.06.2007. године, кроки скицу сачињену од стране сведока сарадника Петковића на главном претресу од 07.09.2007. године, кроки скице сачињене од стране сведока сарадника Латиновића на главном претресу дана 23.01.2008. године, фотокопију бележнице сведока Филиповић Душана, кроки скицу сачињену од стране сведока сарадника Петковића на главном претресу дана 20.02.2008. године, радну бележницу приложену од стране сведока Везмаровић Драгана на главном претресу дана 23.04.2008. године, бележницу – блок приложен од стране заштићеног сведока Ј.Д. на главном претресу дана 24.04.2008. године, у видео клипове ознака П 275 и П 288, који су запримљени од стране МКТЈ у Хагу дана 18.04.2008. и 30.04.2008. године, видео клип под називом «Ланчужанин и др.», издвојен из пет видео касета ВХС формата приложених овом судском спису, а по предлогу бранилаца адвоката Ђорђа Калања и Снежане Ковачевић, фотографију коју је предао

оптужени Златар Вујо приликом саслушања сведока сарадника Петковића, фотографију оптуженог Вујановић Станка са сестром, бележницу сведока Панић Миодрага из Београда, шест фотографија које је показао сведок Петернек, три фотографије које је приложио бранилац авд. Дозет Ђорђе, војничку књижицу сведока Дујаковић Илије и четири фотографије које је показао приликом тог сведочења, кроки скицу сачињену од стране сведока Зорана Крстића, војничке књижице сведока Милетић Драгана и Јовановић Славише, фотографије оружја које је приложио вештак Крстић Драган, фотографију оштећеног пок. Јурела Дамира и једну фотографију пок. Јурела Дамира коју приложи заменик тужиоца, фотографије сачињене приликом вршења ексхумација на локалитету Грабова током 1996. године и касније обдукције тела оштећених, а све запримљено од МКТЈ (укупно на два компакт диска), тридесет фотографија локалитета «Овчара», приложених од стране пуномоћника оштећених Наташе Кандић, три видео записа означена као «Хацић», «Штука» и «Пријем», две групе фотографија запримљених од МКТЈ, под називима П8 и П20, фотографију из листа «Новости» од 29.04.2004. године, коју је приложио бранилац авд. Јелушић, у копије информативне емисије Радио телевизије Србије «Дневников додатак» од 19.11.1991. године и део «Специјалне емисије» исте медијске куће од 20.11.1991. године, две фотографије приложене од стране авд. Мирослава Ђорђевића на главном претресу од 17.09.2008. године, у две фотографије локалитета Овчара са интернета а приказане на главном претресу дана 17.03.2008. године, у спискове и табеле идентификација Завода за судску медицину из Загреба и у медицинску документацију са ВМА и из Института за рехабилитацију из Младеновца, а све име оптуженог Вује Златара (све фотографије и видео материјал у који је суд извршио увид, означени су и приложени овом спису по редоследу увођења у доказни поступак и означени а под називом «Фото и видео материјал»), прочитао је пресуду МКТЈ у Хагу у предмету бр. ИТ-95-13/1-Т од 27. септембра 2007. године, која је запримљена од тог Трибунала у преводу на српски језик, посебно извршио увид у компакт диск бр. 4 као копију ВХС касете истог редног броја приложене судском спису и то на временској ознаци 28:40, а по предлогу опт. Златар Вује и извршио је увид у компјутерски одштампан «обрачунски лист особног дохотка» за месец други 1991. године на име оптужене Калаба Наде, те је **одбио** предлог браниоца авд. Јелушића са главног претреса од 20.11.2007. године да се изузму вештаци – чланови судско-медицинског одбора и то: др Милош Поповић, др Милош Јанићијевић, др Слободан Апостолски, др.Слободан Славковић, др Милутин Козомора и др Ђорђе Алемпијевић, те вештаци др. Александар Јовановић и др Нада Јанковића, предлог одбране да се из списка предмета издвоје записници о саслушању сведока сарадника Петковић Спасоја и то од 02.02.2004. године, дат у поступку истраге, као и сви записници о саслушању овог сведока сарадника у предмету овог суда пословни број К.В.1/2003, К.В. 4/2005 као и К.В. 4/2006, предлог браниоца авд. Машића да се у спис предмета врати записник о саслушању

сведока сарадника Боже Латиновића од 2.06.2004. године дат у својству окривљеног, предлог одбране оптуженог Вује Златара да се вештаци Судско медицинског одбора Медицинског факултета Универзитета у Београду у вези вештачења оптуженог Вује Златара и вештак Александар Јовановић непосредно саслушају, предлог опт. Војновић Милана и његовог браниоца адв. Вујин Милана као и предлог опт. Мугоша Горана да се поступак у односу на ову двојицу раздвоји, предлог браниоца адв. Бељанског да се у спис предмета уведе и у поступку користи као доказ записник од 02.06.2004. године сачињен од стране Тужилаштва за ратне злочине Републике Србије под бројем КТРЗ 4/03, предлог оптуженог Вујовића да се сведоцима Пауновић Радоју и Симић Миливоју прикаже сет снимака сачињених приликом евакуације вуковарске болнице а у трајању од 11 минута и 47 секунди по његовом избору, предлог више бранилаца и оптужених да се из списка предмета издвоји записник о саслушању у својству осумњиченог Перић Јовице сачињен пред радницима УБПОК на дан 18.04.2003.године, предлог одбране опт. Вујановић Станка да се записници о саслушању опт. Војиновић Мирка од 18.07.2003.године, 27.11.2003.године и од 22.01.2004. године у поступку не користе него из списка предмета, предлог одбране опт. Вујановић Станка да се записник о саслушању сведока Томић Славка из списка предмета истраге пред Војним судом посл. бр. Ки.578/98 а од 14.03.2000.године, у поступку не користи, него да се из списка предмета издвоји, предлог браниоца окр. Милојевић Предрага адв. Ковачевић Снежане да се издвоји из списка предмета и у поступку не користи записник Жупанијског суда у Вуковару пословни бр. Кир.278/08 од 14.05.2008.године о испитивању сведока Вучковић Радојке, предлог адв. Заклан Милана од 18.04.2007. године који је касније у неколико наврата поновљен и од опт. Вујовића, а да се саслуша стручњак за војна питања, предлог окр. Калаба Наде са главног претреса од 11.05.2007. године и адв. Снежане Ковачевић из поднеска од 02.04.2007. године, да се саслуша сведок Емил Чакалић као и да се суоче сведок Чакалић и сведок сарадник Божо Латиновић, предлог опт. Атанасијевић Ивана са главног претреса од 11.05.2007. године да се саслуша сведок Лаћарац Дамир, предлог браниоца адв.Снежане Ковачевић из поднеска од 02.04.2007. године, да се суоче сведок Дукић Никола и сведок сарадник Петковић Спасоје, предлог браниоца адв. Рајка Јелушића из поднеска од 11.05.2007. године да се позову и саслушају у својству вештака сви чланови Судско-медицинског одбора и то проф. др Слободан Ковачевић, проф. др Милош Поповић и др Милош Козомара, предлог опт.Вујовић Мирољуба по поднеску од 03.10.2005. године, а да се саслушају сведоци др Весна Босанац, Марин Видић Били, Станковић Зоран, Алимпић Мирослав, Татић Александар, Владан Батић, Душан Михајловић, Војновић Милан, Рашић Милисав, Милошевић Златко, «Лице које ће да анализира све новинске изјаве од марта 2003. године», Зиројевић Зоран, Станчић Миливој, Бајић Адем, Андрија Бијорчевић, те сви команданти чета Првог и Другог јуришног одреда, сви команданти чета и водова при ОГ Југ, те сви команданти

батаљона, командири батаљона и команданти чета и водова Оперативне групе север, Раденковић Мирољуб-Шуменко, Јовић Саша, Миљковић Срђан и Стефановић Павле, предлог окр. Вујановић Станка са главног претреса од 03.09.2007. године, да се саслуша у својству сведока Ивица Ђорић, предлог браниоца адв. Вукотић Војислава са главног претреса од 19.11.2007. године, да се у својству сведока саслуша оштећени Новак Зденко, предлог браниоца адв. Рајка Јелушића са главног претреса од 20.11.2007. године да се одреди ново вештачење опт. Златар Вује и да се исто повери или стручњацима ВМА или Судско-медицинском одбору из Новог Сада, предлог браниоца адв. Душана Машића са главног претреса од 19.02.2008. године, а да се изврши суочење сведока сарадника Петковић Спасоја и сведока Радић Мирослава, да се одреди вештачење опт. Радак Саше на околност да ли је овај окривљени икада имао пробушено ухо, те са претреса од 20.02.2008. године да се у својству сведока саслуша новинар Бошко Савковић, предлоге браниоца адв. Рајка Јелушића са главног претреса од 20.02.2008. године да се у својству сведока саслушају новинар Бошко Савковић и сниматељ ТВ «Политике» Саленко Бојовић као и да се прибави фотографија сведока сарадника Петковић Спасоја из часописа «Интервју» из новембра 1991. године, предлоге браниоца адв. Рајка Јелушића из поднеска од 12.03.2008. године да се непосредно саслушају сведоци Цигановић Слободан и оштећени Чакалић Емил, те вештаци Јанчић Милош, Александрић Бранимир, Јовановић Александар и Алемпијевић Ђорђе, предлоге браниоца адв. Владимира Бељанског да се саслушају представници тима који је вршио ексхумацију лешева на Грабову, да се од органа Републике Хрватске затраже додатни извештаји – записници мимо постојећих, о обдукцијама и ексхумацијама лешева, те да се потом лица која су радила те обдукције саслушају у својству сведока, да се одреди допунско судско-медицинско вештачење, те да се позове и саслуша представник Војске Србије из одељења које је преузело послове некадашњег Војног одсека у Крушевцу, предлог окр. Атанасијевић Ивана из поднеска од 09.03.2008. године, а да се поново саслуша сведок др Милош Тасић, да се поново саслуша сведок Хусник Мишел те да се саслуша сведок Циврић Синиша, предлог окр. Ђанковић Мирослава из поднеска од 09.03.2008. године, да се саслуша сведок оштећени Чакалић Емил и вештаци Јанчић Милош и Алемпијевић Ђорђе, предлог браниоца адв. Ковачевић Снежане из поднеска од 2.11.2007. године. да се саслуша сведок Стефановић Предраг, предлог адв. Вукотић Војислава са главног претреса од 19.03.2008. године, да се поново саслуша сведок Хусник Мишел, предлог окр. Милојевић Предрага да се поново саслуша сведок Вучковић Радојка, предлог опт. Златар Вуја са главног претреса од 22.04.2008. године да се суоче сведок Марић Марко и сведок сарадник Петковић Спасоје, предлог опт. Вујовић Мирољуба са главног претреса од 22.04.2008. године, а да се саслуша вештак Бранимир Александрић, предлог браниоца адв. Бељански Владимира са главног претреса од 23.04.2008. године, да се саслушају др Хаглунд, др Оташевић и др. Стриновић, предлог браниоца адв. Сава

Штрпца са главног претреса од 16.06.2008. године, да се изврши реконструкција по казивању сведока Дукић Николе, предлог браниоца адв. Калањ Ђорђа са претреса од 17.06.2008. године да се поново позове сведок Вучковић Радојка, предлог опт. Вујовић Мирољуба са претреса од 18.06.2008. године да се изврши вештачење аутентичности наредбе команде ОГ Југ број 461-1, предлог браниоца адв. Мирослава Перковића са претреса од 20.06.2008. године, да се од МУП-а Вуковар прибаве подаци о Сабљак Мартину и да се од органа Републике Хрватске прибави акт о систематизацији радних места у Вуковарској «Нами» важећи у јесен 1991. године, предлог браниоца адв. Рајка Јелушића са претреса од 20.06.2008. године, а да се обави ново медицинско вештачење опт. Златар Вује и поновно неуропсихијатријско вештачење сведока сарадника Петковић Спасоја, као и да се изврши суочење сведока сарадника Петковић Спасоја и сведока Радић Мирослава, Марић Марка и заштићеног сведока Д.В., предлог окр. Вујовић Мирољуба из поднесака од 06.04. и 14.04.2008. године, а да се саслушају у својству сведока Александрић Бранимир, Бергхофер Драгутин, Чакалић Емил, Којић Жарко, Новак Зденко, Мркшић Миле, Шљиванчанин Веселин, Хацић Горан и Милошевић Зоран, предлог браниоца адв. Рајка Јелушића из поднеска од 07.09.2008. године а да се прочита записник о саслушању сведока сарадника Петковић Спасоја пред тужиоцем за ратне злочине од 18.12.2003. године, те исказ сведока сарадника Петковић Спасоја који је дао пред МКТЈ у Хагу, предлог браниоца адв. Бељански Владимира са претреса од 17.09.2008. године, а да се затражи од МКТЈ у Хагу информација о томе ко су представници тима који је вршио ексхумацију лешева како би се исти саслушали потом на околност методологије рада приликом ексхумације, те да се саслушају обдуценати из Републике Хрватске, а у вези лешева са «прострелно – резним ранама», да се саслушају др.Вујадин Оташевић и др.Давор Стриновић, предлоге браниоца адв. Ковачевић Снежане која се придружила предлозима из поднеска адв. Јелушића од 7.09.2008 и браниоца адв. Бојков Александра који се придружио доказним предлозима адв. Бељанског са гл. претреса од 17.09.2008. године, предлог браниоца адв. Ђорђевић Мирослава са главног претреса од 17.09.2008. године да се од Окружног суда у Новом Саду прибави «копија дела списка из преткривичног поступка, а у односу на сведока Дукић Николу», предлоге опт. Атанасијевић Ивана са главног претреса од 17.09.2008. године да се поново саслушају судски вештаци др Будаков и др Тасић, те да се из списка предмета издвоји транскрипт главног претреса од 15.09.2008. године о саслушању сведока Савић Мирослава и транскрипт главног претреса о саслушању сведока Дукић Николе а од 15.03.2008. године, као и да се у својству сведока саслушају Циврић Синиша, Хусник Мишел и Лаћарац Дамир, предлог браниоца адв. Бељански Владимира од 17.11.2008. године, а да се поново саслуша др Давор Стриновић, предлог браниоца адв. Штрбац Сава са главног претреса од 17.11.2008. године да се саслуша сведок Часлав Никшић, да се од МКТЈ прибаве фотографије односно снимци прилазних путева до

Грабова, а који су приказани на суђењу Војиславу Шешељу, те да се у својству сведока саслуша Фердинанд Јукић, предлог браниоца адв. Јеврић Зорана са истог главног претреса да се као сведок саслуша адв. Цвејић Александар, предлог браниоца адв. Заклан Милана са истог главног претреса а да се у својству сведока саслуша Реј Туленс, предлог опт. Милојевић Предрага да се поново саслуша вештак др Давор Стриновић, предлог опт. Вујовић Мирољуба из поднеска од 06.11.2008. године и са главног претреса од 18.11.2008. године, а да се прибаве оригинали ратног и оперативног дневника 80. мтбр из Крагујевца и да се одреди њихово вештачење те поновљени предлог да се позове и саслуша «војни експерт», предлог опт. Милојевић Предрага са главног претреса од 18.11.2008. године а да се прибави изјава сведока сарадника Петковић Спасоја дата пред Војним судом, предлог опт. Шошић Ђорђа са поднеска од 18.11.2008. године поновљен на претресу истог дана, а да се позову и саслушају сведоци Цвијановић Јован и његова супруга из Вуковара, отац пок. Вигњевић Драгана из Вуковара и ујак сведока сарадника Петковић Спасоја из Крагујевца, предлог опт. Атанасијевић Ивана са главног претреса од 18.11.2008. године, а да се поново обави суочење између њега и сведока сарадника Боже Латиновића, предлог браниоца адв. Калањ Ђорђа са главног претреса од 18.11.2008. године да се саслуша као сведок др Војислав Шешељ, предлог адв. Ковачевић Снежане са главног претреса од 18.11.2008. године да се у својству сведока саслуша Калањ Слободан из Руме, предлог браниоца адв. Заклан Милана да се позове и саслуша вештак за војна питања Рејно Туненс и вештак Стриновић Давор, предлог браниоца адв. Перковић Мирослава од 18.11.2008. године да се од МКТЈ прибави документ – наредба којом је Вујовић Мирољуб постављен за команданта ТО, предлог опт. Калаба Наде са главног претреса од 18.11.2008. године да се прибави извод из матичне књиге умрлих за Сабљак, предлог браниоца адв. Мирослава Перковића од 18.11.2008. године да се од МУП Вуковар прибави информација у вези Мартина Сабљака о његовом пребивалишту у Вуковару, предлоге опт. Мирољуба Вујовића из поднеска од 16.09.2008. године: да се из предмета «Вуковарској тројци» пред Међународним кривичним судом у Хагу прибаве искази свих саслушаних сведока као и да се позову и саслушају као сведоци: Небојша Павковић, пуковник Лоначр, пуковник Мемишевић и мајор Зарић, те сведоци – посматрачи ПМЕЗ и то Сунингхам, Бродин, Кипр, Кантерес, Схоу и Ван Ден Гааг, те представник МКЦК Николас Борсингер и новинар Скај Њуза – Ван Лунден као и да се саслушају сведоци Јурај Њавро, Шарлота Форо, Развигор Виријевић, сведок под псеудонимом П018 и сведок под псеудонимом П014, те да се од ЕЕЗ или МКЦК затражи извештај о томе ко је од њихових представника био на Овчари у дане 18, 19, 20, 21. и 22.11.1991. године, да се прибави оригинал ратног дневника Гардијске бригаде па да се потом одреди његово графолошко вештачење, да се прибаве ратни и оперативни дневник Новосадског корпуса, односно ОГ Север, да се графолошки вештачи наредба ОГ Југ број 461-1 од 21.11.1991. године, да се позову и саслушају

као сведоци Мирослав Алимпић, др Зоран Станковић и др Ивезић, да се преслушају аудио записи о сведочењу Веселина Шљиванчанина пред МКТЈ у Хагу, да се изврши реконструкција на околност да овај окривљени није могао видети трактор и приколицу због великог броја лица испред хангара, предлоге опт. Станка Вујановића из поднеска од 27.12.2008. године: да се прибаве сви извештаји ОГ Југ упућени Првој војној области и ССНО о «целокупној ситуацији и стању на терену почевши од евакуације болнице, предаје тзв. Митничког батаљона, те о дешавањима на Велепромету и Овчари, да се прибаве извештаји које је са терена КССНО слао Небојша Павковић везано за евакуацију болнице, око предаје тзв. Митничког батаљона и око дешавања на самој Овчари, да се затражи да се сведок Драги Вукосављевић у потпуности ослободи чувања војне тајне, те да се поново позове и саслуша као сведок, а у вези имена лица из Крагујевачког корпуса којима је слао извештаје у вези дешавања на Овчари као и у вези имена људи из Органа безбедности Прве војне области у Шиду који су му рекли да се не бави Овчаром, па да се потом та лица позову и саслушају као сведоци, да се прибаве јединични контролни картони официра и свих запослених из Оперативне групе Органа безбедности Прве армије како би се сазнало ко је какво задужење имао, ко је примао извештај и од кога и коме их је прослеђивао и ако није зашто није, да се затражи извештај од Архива Управе безбедности о дешавањима у Вуковару на Овчари, евакуације болнице и Велепромету, а које су слали органи безбедности Гардијске бригаде, да се прибави дневник о персоналним променама Гардијске бригаде, да се позове и саслуша као сведок - начелник безбедности Прве армије - Миле Бабић, да се од Војног тужилаштва Прве армије затражи службена забелешка о евентуалној истрази у вези догађаја на Овчари, те уколико тога нема да се на те околности позове и саслуша као сведок тадашњи војни тужилац Миладин Папић, да се прибави деловодник Гардијске бригаде, те да се из предмета против Мркшића и др., у МКТЈ у Хагу прибаве «сви писани и видео материјали који су предочавани сведоцима у том поступку», предлог браниоца адв. Машића да се обави медицинско вештачење тренутног здравственог стања сведока сарадника Петковић Спасоја, предлоге опт. Атанасијевић Ивана: да се издвоји део записника о саслушању сведока Дукић Николе, од 15.03.2007. године, а у делу «где сведок Дукић помиње име овог оптуженог», да се издвоји део транскрипта о саслушању сведока Савић Мирослава од 15. и 16.09.2008. године такође у делу где сведок Савић наводи име овог оптуженог и време када га је видео на Овчари, да се издвоји део транскрипата са главног претреса од 23.11.2007. године, о саслушању сведока сарадника Боже Латиновића а у делу где говори о овом оптуженом и рафалном пуцању и где говори о томе да је оптужени Атанасијевић са опт. Шошићем убацио једног мртвог заробљеника у рупу на Грабову, предлоге опт. Златар Вује: да се затражи дневник контролно-пропусних станица у критичном периоду полицијских батаљона у склопу Гардијске моторизоване бригаде, а из села Негославце и да се као сведоци позову и

саслушају Оре Војислав и Пушкар Синиша, предлог опт. Вујовић Мирољуба да се прибаве записници о саслушању осумњичених Вујовић Мирољуба и Вујановић Станка сачињени од стране радника УБПОК у преткривичном поступку и предлог да се изврши увид у списе предмета који се одвојено води против опт. Сирета Дамира, одбацио предлог одбране опт. Вује Златара адв. Јелушића из поднеска од 21.06.2007. године као и поновљени предлог да се у поступку не изводи доказ саслушањем сведока сарадника Петковић Спасоја као недозвољен и отклонио извођење доказа суочењем сведока - оштећеног Карловић Вилима и сведока сарадника Петковић Спасоја те отклонио извођење доказа прибављањем од МКТЈ у Хагу бележнице заштићеног сведока Ј.Д., саслушањем сведока под псеудонимом П 017 из предмета против Мркишића и др. и прибављањем документа под ознаком П 613 из предмет против др. Војислава Шешеља пред тим Трибуналом,

па је оценом изведених доказа, сваког посебно и свих заједно те оценом одбране оптужених а све у смислу одредби чл.352 ЗКП, утврдио следеће

5. ЧИЊЕНИЧНО СТАЊЕ:

1. *Оптужени Мирољуб Вујовић је стар*

Алкохол и дроге не конзумира, не болује од какве теже или трајније болести.

Налази се у притвору који му се рачуна почев од 6 јуна 2003.год. У време избијања оружаног сукоба на територији Р.Хрватске настањен је са породицом у Вуковару, у току борби у Вуковару у јесен 1991 год. је био припадник територијалне одбране (у даљем тексту ТО) Вуковар а на дан 20.11.1991.год. и командант ове јединице.

2. *Оптужени Станко Вујановић је стар*

Дроге не конзумира а алкохолна пића повремено.

Налази се у притвору који му се рачуна почев од 6 јуна 2003.год. У време избијања оружаног сукоба на територији Р.Хрватске настањен је у Вуковару, у току борби у Вуковару у јесен 1991 год. је био припадник ТО Вуковар а на дан 20.11.1991.год. био је заменик Милољуба Вујовића као команданта ове јединице.

3. **Оптужени Милан Ланчужанин** са надимком «Камени», је стар

Алкохол и дроге не конзумира и до сада је неосуђиван. Налазио се у притвору који му се рачуна почев од 31 јануара 2004.године па до 12 марта 2009.године. У време избијања оружаног сукоба на територији Р.Хрватске настањен је са породицом у Вуковару, у току борби у Вуковару у јесен 1991 год. па и на дан 20.11.1991.год. био је командант добровољачке јединице «Лева суподерица».

4. **Оптужени Јовица Перић** је стар

Дроге и алкохол не конзумира. алкохол и дроге не конзумира, у притвору је који му се рачуна почев од 6 јуна 2003.године. У време избијања оружаног сукоба на територији Р.Хрватске настањен је са породицом у Вуковару одакле је у септембру месецу отишао у Београд када је рањен један његов рођак, где је остао до половине новембра те године када се вратио у Вуковар те је задужен униформом и наоружањем и распоређен на рад у кухињу у позадинску јединицу ТО Вуковар којом је командовао Перо Миљановић. У овој јединици је и на дан 20.11.1991.год.

5. **Оптужени Иван Атанасијевић** рођен је

Не болује од какве теже или трајније болести (па ни душевне нити је привремене душевне поремећености или застао у душевном развоју).

Налази се у притвору а који му се рачуна почев од 26 јуна 2003. године. У време избијања оружаног сукоба на територији Р.Хрватске настањен је у Вуковару, (у то време се – па све до 1992 год., звао Хусник Ивица са надимком «Ико»)

у току борби у Вуковару у јесен 1991 год. је најпре био припадник ТО Борово Село, почетком новембра је дошао у Вуковар на насеље «Петрова гора» где се прикључио добровољачкој јединици «Лева суподерица» и на дан 20.11.1991.год. је припадник ове јединице.

6. Оптужени Предраг Маџарац зв.»Пеђа», стар је

Не болује од какве теже или трајније болести, налазио се у притвору а у периоду почев од 11 новембра 2003 године па до 15 децембра 2008.године. У време избијања оружаног сукоба на територији Р.Хрватске настањен је са породицом у Вуковару, у току борби у Вуковару у јесен 1991 год. је био припадник ТО Вуковар (у позадинској јединици којом је командовао извесни Галовић Илија) а и на дан 20.11.1991.год.

7. Оптуженог Милана Војновића зову и «Мићо Медоња», стар је

није осуђиван, налази се у притвору а који му се рачуна почев од 19 новембра 2003. године.

негира конзумирање алкохола и опојних дрога. У време избијања оружаног сукоба на територији Р.Хрватске настањен је са породицом у Вуковару,

задужио униформу и оружје и распоређен у позадинску јединицу ТО Вуковар којом је командовао Перо Миљановић а касније је задужен да као болестан не даје страже него да «ишиша војску». И на дан 20.11.1991.год. је припадник ове јединице.

8. Оптуженог Предрага Милојевића зову «Кина» и «Кинез», сада је стар

налази се у притвору а који му се рачуна почев од 25 децембра 2003. године. Дроге не конзумира а алкохолна пића повремено, не болује од какве теже или трајније болести. У јесен 1991.год. у време оружаног сукоба у Вуковару је настањен у Руми. У мају месецу те године је мобилисан као резервиста у Сремскомитровачки пук а када су прешли у Хрватску прешао је у ТО села Негославци у близини Вуковара, у септембру се вратио у Руму и када је формирана добровољачка јединица «Лева суподерица» прикључио јој се те је у току борби у јесен 1991.год. у

Вуковару припадник ове јединице којом командује Милан Ланчужанин зв. «Камени» а он је командир вода те је и на дан 20.11.1991.год. припадник ове јединице.

9. Оптужени Вујо Златар је стар

Налазио се у притвору а који му се рачуна почев од 25 децембра 2003 године па до 12 марта 2009 године ког дана је притвор укинут. У време избијања оружаног сукоба на територији Р.Хрватске је у Немачкој на раду а иначе је настањен са породицом у Вуковару, након што се вратио из Немачке у току борби у Вуковару у јесен 1991 год. је био припадник ТО Вуковар (у чети којом је командовао извесни Синиша Фот а по његовој погибији и тешким губицима те јединице она је расформирана а преживали припадници распоређени у друге јединице, он у вод Марка Копчалића у чети капетана Радић Мирослава) где је и на дан 30.10.1991.год. када је у једној акцији рањен.

10. Оптужени Горан Мугоша зв. «Куштро» је стар

Негира да болује од какве теже или трајније болести. Налазио се у притвору ОЗ у Београду у периоду почев од 25 децембра 2003.године ког дана је лишен слободе па до 12.12.2005.год. ког дана му је притвор укинут решењем овог суда. У време избијања оружаног сукоба на територији Р.Хрватске настањен је у Вуковару, у току борби у Вуковару у јесен 1991 год. је био припадник најпре ТО Борово село где је избегао у августу месецу, а по повратку у Вуковар прикључио се ТО Вуковар где је био у штабу ТО на «Велепромету» па и на дан 20.11.1991.год.

11. Оптужени Ђорђе Шошић зв.»Жорж» и «Чича» је стар

алази се у притвору а који му се рачуна почев од 25 децембра 2003. године. У време избијања оружаног сукоба на територији Р.Хрватске настањен је са породицом у Крушевицу, пријавио се као добровољац у јединицу «Лева суподерица» којом командује овде опт. Милан Ланчужанин зв.»Камени» и са том јединицом учествује у борбама у Вуковару те је припадник ове јединице и на дан 20.11.1991.год.

12. Оптуженог Мирослава Банковића зову «Ђани», стар је

неосуђиван је и против њега се не води поступак за које друго кривично дело. Не болује од какве теже или трајније болести, налази се у притвору а који му се рачуна почев од 25 децембра 2003. године. У време избијања оружаног сукоба на територији Р.Хрватске настањен је у Вуковару, у току борби у Вуковару у јесен 1991 год. је био припадник ТО Вуковар (у чети којом је тада командовао овде оптужени Мирољуб Вујовић а он је командир једног одељења, а када је 4.11.1991.год. Вујовић рањен замењивао га је на том месту до повратка 14.11.). И на дан 20.11.1991.год. је припадник ове јединице.

13. Оптужени Предраг Драговић зв.»Цеца» и «Капетан» је рођен

налази се у притвору који му се рачуна почев од 14 јуна 2004. године. У јесен 1991.год. у време оружаног сукоба у Вуковару је настањен у Сремској Митровици. У мају месецу је мобилисан као резервиста у ТО Шида а када су прешли у Хрватску распоређен је у добровољачку јединицу «Лева суподерица» те је у току борби у јесен 1991.год. у Вуковару припадник ове јединице којом командује Милан Ланчужанин зв. «Камени» те је и на дан 20.11.1991.год. припадник ове јединице.

14. Оптужена Нада Калаба је стара

налазила се у притвору а у периоду почев од 26 децембра 2003. године када јој је притвор одређен па до 15 децембра 2008. године када је притвор укинут. Све време оружаног сукоба у Вуковару оптужена је у својој и кући свог невенчаног супруга у ул. Нова у насељу «Петрова гора» у којој кући је смештен штаб – командно место капетана Радића.

15. Оптужени Марко Љубоја зв. «Маре» је стар

није осуђиван, налазио се у притвору почев од 25.12.2003. године до 12.12.2005. год. Када је 1991 године у тадашњој СФРЈ избио рат био је у СР Немачкој у посети родитељима, добио је мобилизацијски позив и вратио се али се пријавио као добровољац у канцеларију Српске радикалне странке «јер су они најбрже слали добровољце» и јер није желео да иде у априљерце како је мобилисан. Након обуке у Шиду, доласком у Вуковар је распоређен у јединицу «Лева суподерица» у којој је био и на дан 20.11.1991. год.

16. Оптужени Слободан Катић је стар

алазио се у притвору а почев од 12.01.2004. године до 12.12.2005. год. У јесен 1991 год. када су у Вуковару почеле борбе, живи у Земуну али се пријавио као добровољац и распоређен је у добровољачку јединицу «Лева суподерица» у Вуковару те је и у критично време припадник те јединице.

17. Оптужени Саша Радак је стар

. Алкохол и дроге не конзумира, не болује ни од какве трајне ни тешке болести.

Налази се у притвору ОЗ у Београду почев од 20 марта 2005. год. када је лишен слободе. У време избијања оружаног сукоба на територији Р. Хрватске настањен је са породицом у Београду где је запослен у предузећу «Ратко Митровић», након што је у неколико наврата позиван од војног одсека да се јави ради мобилизације, са неколико пријатеља из предузећа, у другој половини октобра 1991 год. добровољно се јавља војном одсеку у Земуну те су упућени у касарну у Новом Саду где су задужени са опремом и наоружањем и након обуке од 5-6 дана аутобусима, са другим добровољцима, пребачени на Вуковарско ратиште где је ова његова група распоређена у 3-ћу чету 1-ог батаљона у саставу Гардијске бригаде којом командује Радић Мирослав тада у чину капетана. Радић је одредио кућу у ул. Новој у делу насеља Петрова Гора у Вуковару, дао им средство

везе – моторолу ради комуникације и том приликом је одређено да ће шифра ове добровољачке групе при комуникацији преко тог средства везе бити «Цетиње. Припадник ове јединице оптужени је и на дан 20.11.1991.год.

18. Оптужени Пејић Милорад је стар

негира теже или трајније болести и до сада је неосуђиван. Налазио се у притвору ОЗ у Београду у периоду почев од 19 марта 2008.год. када је лишен слободе па до 12 марта 2009.год. када је притвор према њему укинут. У време избијања оружаног сукоба на територији Р.Хрватске настањен је са породицом у Вуковару, у току борби у Вуковару у јесен 1991 год. је био припадник ТО Негославци те је и на дан 20.11.1991.год. припадник ове јединице.

Напред наведене чињенице (изузев чињеница о командним функцијама опт. Вујовића и Вујановића о којима ће речи бити нешто касније у овој одлуци) суд је утврдио у битном на основу одбране самих оптужених који у том смислу дају детаљна и прихватљива објашњења те како исто у поступку није доведено у сумњу изведеним доказима суд је ове чињенице као несумњиве и утврдио. Подаци о притвору према оптуженима произилазе из списка предмета – решења суда о одређивању и продужењу притвора а чињенице о досадашњој (не)осуђиваности и на основу извода из КЕ²⁰ и исто и није било у поступку спорно. Чињенице о здравственим приликама оптужених суд је утврдио из редовних извештаја лекара у КПЗ Болници у Београду а у односу на стање душевног здравља опт. Калаба Наде и опт. Атанасијевић Ивана и на основу обављених неуропсихијатријских вештачења ово двоје окривљених (од стране **др. Драгане Чорак** и **др. Наде Јанковић** те **др. Миланке Влашић** која је суд у потпуности прихватио).

У пролеће 1991. год. започиње а потом се у току лета и касније, на подручју Р. Хрватске, тада једне од република у саставу бивше СФРЈ, интезивира оружани сукоб између са једне стране тадашње ЈНА у чијем саставу су биле и јединице територијалне одбране појединих места и насеља и добровољачких јединица и са друге стране оружаних формација Реп. Хрватске (милиције, збора народне гарде и добровољачких јединица на овој страни). У лето те године, више касарни и војних објеката тадашње ЈНА је блокирано од стране ових хрватских снага а крајем августа блокирана је и касарна у Вуковару, искључено је снабдевање струјом, водом и храном и онемогућен улазак и излазак из ових објеката. Цивилни органи власти у Вуковару у ово време високих етничких тензија и напетости између српског и хрватског становништва не функционишу, минирају се или се пуца на објекте локалних Срба који се и отпуштају са

²⁰ прочитано на главном претресу од 17.11.2008.год. – **стр.44 и 45**

посла, неки се одводе од својих кућа и више им се не зна за судбину, те се пуно њих са породицама склања код родбине у Војводини или Србији, а део других војноспособних мушкарца српске националности у Вуковару се склонио у приградско насеље «Петрова гора» (међу њима и овде опт. Мирољуб Вујовић - половином септембра месеца се из своје куће у Вуковару у ово насеље склонио и остатак његове породице).

Тада се од војноспособних мушкараца (међу којима су и овде оптужени Вујовић, Вујановић, Ђанковић, Војновић, Маџарац, Пејић) на овом насељу формира јединица територијалне одбране која у почетку броји око 180 припадника од чега је 40-так млађих који најпре (од половине септембра месеца) учествују у борбама за деблокаду касарне ЈНА у Вуковару и том јединицом у то време па до неутврђеног дана а свакако до пре 18.11.1991.год. командује Душан Јакишић у чину резервног капетана док му је заменик извесни Милан Ивановић зв. «Чичак». Део припадника ове јединице (међу којима су и овде оптужени Војновић и Маџарац) не учествује у борбама за деблокаду касарне него, под командом извесних Пера Миљановића и Илије Галовића су у позадинској јединици ТО и дају страже на рубу насеља а према селу Богдановци. Временом, ова јединица се омасовљавала, повећавао се број припадника тако да их је, у моменту доласка гардијске моторизоване бригаде (гмтбр) из Београда а 2.10.1991.год. укупно 344 борца који су организовани по војничком принципу организовања (одељења, водови, чете), по насељу у коме су се налазили и из кога су вршили дејства назвали су се ТО Петрова Гора а у војно-организационом смислу ова јединица је била одред тако да су се у комуникацији и означавању јединице користили и назив Одред ТО Петрова Гора и ТО Вуковара. Овај одред дана 2.10.1991.год. чине 4 чете. Једном командује опт. Вујовић Мирољуб и она је најбројнија (има 117 бораца) другом командује опт. Вујановић Станко и она тада броји 110 бораца док су друге две чете мање. Чета којом командује сада пок. Пејић Мирослав (рођени брат овде опт. Пејић Милорада) броји 72 а чета сада пок. Фот Синише броји 45 бораца. Након што су почетком октобра месеца чете Фота и Пејића у борбама претрпеле озбиљне губитке (погинули су ова два командира чета), Јакишић је преостале припаднике превео у састав Вујовићеве и Вујановићеве чете, део припадника одредио на обезбеђење касарне и потчинио мајору Бајић Адему (тада команданту 2 батаљона гмтбр). Одред је имао и одељење минобацача. Командно место команданта, у то време капетана Јакишића је било у истој кући у којој је и командно место команданта 1-ог батаљона гмтбр (касније 1-ог јуришног одреда ОГ «Југ»).

Након што је почетком октобра у реон Вуковара дошла Гардијска моторизована бригада, припадници ТО Вуковара су потпуности потчињени Гардијској бригади и у битном 1-ом батаљону којим командује тада у чину мајора Тешић Боривоје. Тако Вујовић и његова чета садејствују са 3-ћом четом овог батаљона којом командује Радић Мирослав у то време у чину капетана а Вујановић и његова чета

садејствују са 1-ом четом овог батаљона којом командује Саша Бојковић (у то време Бојковски) тада у чину капета. Командант бригаде (а касније и оперативне групе «Југ») је Мркишић Миле у то време у чину пуковника, начелник штаба бригаде је Миодраг Панић у чину потпуковника, а помоћник команданта за безбедност и члан штаба је био Веселин Шљиванчанин тада у чину мајора а његов заменик је био Вукашиновић Љубиша такође у чину мајора. Командно место команданта и штаба бригаде се налазило све време у Негославцима, селу на око 10 км. јужно од Вуковара.

Оптужени Вујановић Станко је иначе настањен у овом делу Вуковара, кућа му се налази у ул.Новој и доласком Гардијске бригаде у Вуковар, капетан Радић свој штаб смести управо у ову кућу.

Након деблокаде касарне у Вуковару а крајем септембра односно почетком октобра месеца 1991 год. команда 1-ве војне области тадашње ЈНА покреће извођење операције «ослобођења Вуковара» - како то зове српска страна односно «окупације» како то зове хрватска страна, и то из два правца, из правца севера одакле делује Новосадски корпус и из правца југа одакле делује Гардијска бригада (којој ће касније бити придодате и претпочињене и неке друге јединице те ће прерасти у тзв. «Оперативну групу Југ» - којом и даље командује пук.Миле Мркишић).

Половином октобра месеца, у Вуковар долази и добровољачка јединица зв. «Лева суподерица» којом командује овде оптужени Милан Ланчужанин зв. «Камени». Ланчужанин је у августу месецу избегао из Вуковара са породицом али се јавио по прогласу за мобилизацију Горана Хаџића (тада председника Владе тзв. САО Славонија, Барања и Западни Срем), јединица је формирана у Шиду и тада је имала око 100 припадника. Са Ланчужанином, у овој јединици су од њеног формирања и овде оптужени Милојевић, Драговић, Љубоја, Катић и Шошић. По доласку јединице у Вуковар, Ланчужанин је одбио предлог команданта ТО Вуковара Душана Јакишића, у штабу на састанку код команданта 1-ог батаљона мајора Тешића, да ова јединица буде трећа чета ТО Вуковара те као самостална ова добровољачка јединица такође садејствује на правцу напада 3-ће чете овог батаљона Гардијске бригаде.

Чињенице у овом делу практично нису спорне. У овом смислу исказују и оптужени у својим одбранама а и саслушани сведоци пре свега уверљиво и са пуно детаља сведок **Васиљевић Александар**²¹ (који је у то време био начелник Управе за безбедност тадашње ЈНА те му је извесно пуно података из разних обавештајних извора било доступно), исте су у знатној мери (да је избио оружани сукоб у Реп. Хрватској, да се народ исељава, касарне блокирају) на овим просторима општепознате, па је суд ове чињенице као несумњиве и утврдио. Јер наравно да нико «од добра не бежи», ни Срби ни Хрвати не остављају своје куће и имовину јер им је боље по неким центрима за смештај избеглих и на казану «народне

²¹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 3.09.2007.год. а прочитани на претресу од 20.11.2007.год. **стр.16**

кухиње». Задатак суда у овом поступку није био (нити је то објективно било могуће) да утврђује узроке избијања сукоба и његов ток, нека то утврди «суд историје», а исто у крајњој линији није ни од значаја ради расправљања о конкретном кривичном делу и кривичној одговорности оптужених за њега.

Битно је рећи и расправити да оптужени Вујовић и Вујановић, у овом делу, оспоравају постојање ТО Вуковара уопште (објашњавајући да је формирана тек након рата) но практично саслушани сведоци, пре свега мештани Вуковара али и високи функционери тадашње САО Славоније Барање и Западног срема те припадници Гардијске бригаде – официри тадашње ЈНА а сви учесници ратних дешавања као припадници или командири (команданти) појединих јединица, ово не доводе у сумњу (па ни ова двојица оптужених да су командовали «мањим групама мештана»). Тако, у тачност ових утврђења суд се уверио и на основу:

а) казивања сведока Душана Јакшића и увида у његову бележницу из тог периода. Тако, овај сведок тврди да је у критично време од стране мештана, као резервни официр тадашње ЈНА, изабран за команданта тих људи и те организације која је настала спонтано и из нужде на насељу Петрова Гора, објашњава и показује колико бораца и у којим јединицама је било почетком октобра тј. у време доласка Гардијске бригаде на терен Вуковара и ко је командовао тим јединицама.

«ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Е добро, значи једна чета, Вујовићева 117 бораца?

СВЕДОК ДУШАН ЈАКШИЋ: 117 бораца, Станкова је имала 110, Мирослава покојног Пејића је имала 72 и покојног Фота 45 јер он је, то је накнадно су формиран, како се људство повећавало онда су још ове две чете». ²² Исто произилази и из бележнице овог сведока (у коју су суд и странке извршили увид путем видео технике), који објашњава да је, припремајући се за сведочење у Хашком трибуналу, пронашао ову своју радну бележницу из тог периода са потпуним и прецизним подацима о јединици којом је командовао што је уједно, за суд прихватљиво, објашњење због чега, приликом ранијег саслушања у овом поступку, није износио податке и чињенице ове врсте. (Неспорно, и раније је казивао о четама и Одреду ТО али не и о бројном стању јединица). И даље казује: «Мркшић је тражио пошто смо имали правац леви бок, значи требали смо ићи од Пролетерске па Лева Суподерица, међутим кад смо већ пред сам напад, ноћ ту, кад сам послао ове курире да уведу Гардијску бригаду њих 18, у сваки батаљон по 9, он је захтевао да ја територијалце разведем по целој линији, да они буду испред Гардијске бригаде. Тако да сам ја преко ноћи морао дислоцирати **две чете**, пребацили смо до стране према Митници и целу значи линију заузети и 02.10. кад смо кренули у напад онда је страховите губитке су имале ове две чете, оне су биле мање, ем је био најтврђи правац...» ²³ Јасно је да се цела линија не може запосести са неколико водича и очигледно је да Мркшић, као озбиљан командант озбиљне јединице, рачуна са неким, очигледно

²² транскрипти аудио записа о саслушању овог сведока а дана 19.06.2007.год. – **стр.8, 9 и 10**

²³ исто, **стр.9**

значајним снагама које је затекао на терену (а то је ТО а не неколико водича, људи који знају град и показују улице).

б) казивања сведока Боровоја Тешића (који је, неспорно, у то време командант најпре 1-ог јуришног батаљона гардијске мтбр. а потом и 1-ог јуришног одреда ОГ «Југ») и који казује да је најпре командант ТО Вуковар био Душан Јакшић а да је почетком новембра дошло до његове смене, а да је ТО Вуковара у почетку садејствовала са његовом јединицом те да је касније претпочињена њему, и да је на правцу сваке његове чете била и по једна јединица ТО јачине 30 до 40 људи, а да су своју команду имали на Петровој Гори. Тако овај сведок износи: «...значи по доласку у Вуковар на састанку код пуковника Мркшића, значи у то време пуковника Мркшића, био је и командант ТО Вуковар, Дуле Јакшић и тако је представљен нама и тако се и опходио», и даље: «Они су имали своју команду на Петровој гори, свако вече смо се значи заједно договарали, а командант ТО је значи у почетку борбених дејстава ишао на примање задатка исто код Мркшића као и ја» - ²⁴

ц) казивања сведока Радић Мирослава (који је у то време, неспорно, био командир најпре 3-ће чете а потом 3-ће јуришне групе у саставу 1-ог јуришног батаљона) и који пак тврди да је на правцу дејства његове чете садејствовала једна јединица ТО којом је командовао овде опт. Вујовић Мирољуб («у то време ми смо је звали трећа чета ТО») да је бројала око стотињак бораца плус групе за обезбеђење и логистику и јединица добровољаца «Лева суподерица» и практично су припадници ове две јединице били главни носиоци борбених задатака на његовом правцу. Тврди и да је одредио свог поручника Хаџић Елвира да руководи ватром минобацача ТО које је затекао по доласку на Петрову гору. Тако ће овај сведок рећи и: «Они (ТО) су се организовали тек следећег дана и од следећег дана они су били, могу тако слободно да кажем главни носиоци тих борбених активности на правцу напада. Значи они су били старији и искуснији војници, са којима сам ја командовао, они су били млади, били су неискусни, великим делом уплашени, први пут у једној таквој ситуацији у рату, где се гинуло, где се пуцало тако да су главни носиоци тих борбених активности били припадници Територијалне одбране и добровољци који су долазили», ²⁵

д) тврдњи сведоке Саше Бојковића (у то време Бојковски, који је у то време, неспорно, био командир најпре 1-ве чете а потом 1-ве јуришне групе у саставу истог 1-ог јуришног батаљона) и који казује да су на правцу дејства његове чете садејствовала два вода ТО, једним којим је командовао најпре извесни «Бата Рибар» а касније неки «Шогор» и другим којим је командовао овде опт. Станко Вујановић, а њима је командовао неки капетан из ТО, ²⁶

²⁴ транскрипти аудио записа са главног претреса од 18.06.2007.год. – стр.5

²⁵ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.12.2007.год. – стр.10 и др.

²⁶ транскрипти аудио записа са главног претреса од 21.01.2008.год. – стр.79, 80 и 81

ђ) казивања сведока **Милана Милановића “Мргуда”** (који је, неспорно, у критично време – јесен 1991 год. помоћник министра за саобраћај а од половине децембра и в.д. министра за одбрану у Влади тзв. «САО Славоније, Барање и Западног срема») и који наводи да је за Одред ТО Петрова гора чуо пред крај ратних дејстава те да је та јединица била мања у односу на остале јединице ТО, бројала је око 200 бораца.²⁷

е) тврдњи сведока **Душана Филиповића** (који је, такође неспорно, у критично време – јесен 1991 год. – члан штаба ТО Вуковар задужен за «логистику и безбедност») и који казује како је у августу месецу у ТО Вуковара било само 25 људи али да су се људи одазивали позиву власти САО Славонија Барања и Западни Срем те их је у тој јединици почетком октобра, када се штаб преселио у Вуковар било око 500 бораца. Објашњава да је командант био Душан Јакшић, начелник штаба Слободан Граховац а да је он био члан штаба за логистику и безбедност. Тврди и како су били (тих 500 људи) организовани по четама те да су командири чета били овде опт. Вујовић, Вујановић и Ланчужанин.²⁸ Накнадно објашњава да сећа да је у своју радну бележницу уписао да је бројно стање јединице у моменту када се штаб преселио у Вуковар било 445 људи,²⁹

ж) тврдњи сведока **Милана Ивановића** (зв. «Чичак», који је, у критично време – јесен 1991 год. био заменик команданта ТО Душана Јакшића са посебним задужењима за позадину) и који тврди да је доласком Гардијске бригаде «дошао неки назив Одред Петрова Гора», да је командант био Душан Јакшић а он (сведок) организовао позадину те да их је тада било око 150-160, да је командир једне чете био Вујовић (уствари да их и није било толико да се формира чета него је то било снаге једног вода али су звали чета) да је таквих чета било 3-4 и да су другима командовали другом Вујановић а трећом Пејић «Бимбо», а да је Јакшић Вујовића и Вујановића одредио за командире,³⁰

з) тврдњи сведока **Радоја Трифуновића** (који је у критично време био начелник оперативног одељења у гтмбр. у чину мајора - дакле одељења које је за команданта припремало све акције, наредбе и сл.) и који износи да је у Вуковару постојала једна једина јединица територијалне одбране и то Одред ТО Петрова Гора и овај одред је одмах ушао у састав 1 батаљона (касније Јуришног одреда 1 којим командује Тешић) те да је јачина одреда као и батаљона тј. око 700 људи мада не зна које је снаге и јачине овај Одред ТО,³¹

²⁷ транскрипти аудио записа са главног претреса од 18.12.2007.год. – **стр.42**

²⁸ транскрипти аудио записа са главног претреса од 22.01.2008.год. **стр.24-26**

²⁹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 18.02.2008.год. **стр.12**

³⁰ транскрипти аудио записа са главног претреса од 4.09.2007.год. **стр.21-24**

³¹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 16.03.2007.год. **стр.28-30**

и) тврдњи сведока **Јовице Кресовића** (који је, такође неспорно, у критично време – јесен 1991 год. - најпре био командант Негославачког батаљона од око 400 бораца а по доласку Гардијске бригаде члан штаба ТО Вуковар и помоћник команданта за везу) и који тврди не само да је био начелник везе ТО Вуковар, него и да је штаб био смештен на «Велепромету», да је командант био Душан Јакшић а овде опт. Вујовић и Вујановић командири одељења на Петровој Гори,³²

ј) тврдњи заштићеног сведока **Д.В.** (сведочио у претресу са кога је јавност била искључена, који је пак у то време командир минобацачке чете 1-ог јуришног батаљона, тада у чину поручника) и који тврди да је у «у зони дејства 1-ог батаљона била јединица ТО ... радило се о одреду ТО који је, колико се сећам носио назив «Петрова гора».³³

к) тврдњи заштићеног сведока **М.Д.** (сведочио у претресу са кога је јавност била искључена, који је, неспорно, у критично време – јесен 1991 год.- био помоћник начелника штаба гмтбр Панића за организацијско-мобилизацијске послове, тада у чину потпуковника) и који тврди да је на том терену постојао Одред Петрова Гора, да је по неким списковима бројао од 35 до 60 људи а касније, по списку за исплату дневница да је био знатно бројнији (а да не зна никога из команде тог одреда),³⁴

л) тврдњи сведока **Дарка Фота** (који је тада био припадник ТО у јединици којом је командовао његов брат Синиша) који казује да је његов сада покојни брат био командир 4-те чете ТО Вуковара а да су командири осталих чета (или водова) били Вујовић, Вујановић и Пејић док је командат ТО Вуковара био Јакшић Душан,³⁵

м) тврдњи сведока **Бранислава Лукића** (у то време – почев од 3.10.1991.год. – командант најпре 2-ог батаљона у саставу гмтбр а потом 2-ог јуришног одреда, у чину мајора тадашње ЈНА) и који исказује да су његовом батаљону доласком на терен Вуковара придодате придодате 2 чете ТО и то 2-га и 4-та и које су биле јачине од 30 до 50 људи плус минобацачко одељење у касарни. Њима је командова неки резервнио капетан из штаба ТО (могуће да је то тај капетан одговара на питање суда у смислу да ли зна ко је Душан Јакшић),³⁶

н) тврдњи сведока **Милорада Ступара** (у то време најпре начелник штаба 93-ћег заштитно моторизованг пука Прве војне области који пук је делом снага био придодат гмтбр. а потом на Вуковарском ратишту

³² транскрипти аудио записа са главног претреса од 08.05.2007.год. **стр.8-9**

³³ транскрипти аудио записа са главног претреса од 17.03.2008.год. **стр.16**

³⁴ транскрипти аудио записа са главног претреса од 21.04.2008.год. **стр.75**

³⁵ транскрипти аудио записа са главног претреса од 16.06.2008.год. **стр.74** у вези записника о главном претресу од 28.04.2004.год. **стр.22 и др.** те у вези записника о његовом саслушању у поступку истраге а од 26.06.2003.год. **лист 122**

³⁶ транскрипти аудио записа са главног претреса од 18.06.2008.год. **стр.22-25**

командант 3-ег јуришног одреда у саставу ОГ «Југ», тада у чину мајора ЈНА) и коме је познато да је у саставу ОГ «Југ» било и јединица ТО али су биле у саставу Јуришних одреда 1 и 2 мада не зна ни њихову снагу ни команду док је у саставу његовог ЈОд 3 био вод ТО из Негославаца. Казује: «Оно што кажем за то одговарам и знам да је то тако, мислим неоспорно је постојање штаба ТО Вуковар, неоспорно је постојање територијалаца у склопу Јуришног одреда 1 и Јуришног одреда 2 и командно место да ли је било у касарни или негде другде, то пуковник Тешић, односно овај генерал из Жандармерије он то најбоље зна»,³⁷

њ) тврдњи заштићеног сведока под псеудонимом «Б» - који је у критично време био у 3-ћој чети којом командује кап.Радић Мирослав у саставу 1-ог јуришног батаљона мајора Тешића, обављао је дужност четног старешине и био у чину водника – да је у њиховој непосредној близини на терену била и 3-ћа чета ТО Вуковара којом је командовао овде опт. Мирољуб Вујовић кога је и видео у пар наврата да са Радићем одлази на састанке код Тешића,³⁸

о) тврдњи сведока **Мирослава Савића** – предратни Вуковарчани који тврди да се тог лета из свог стана у Вуковару склонио на Петрову гору где су се локални Срби самоорганизовали, изабрали за команданта Душана Јакшића који је био спона локалног становништва са ЈНА те је током те јесени био у јединици ТО којом је командовао овде опт. Мирољуб Вујовић, да их је у почетку, када се 14-ог септембра кренуло у деблокаду вуковарске касарне ЈНА, био 42 борца, да се касније број повећавао и да их је «тој трећој чети», а на правцу деловања чете кап.Радића било око 100 бораца али да ду се поделили на око 30 млађих који иду у акције и око 60-70 старијих који неће, да су за командира изабрали овде опт. Мирољуба Вујовића као некога «ко ће нас повести, коме смо безгранично веровали» а после, када је дошла Гардијска бригада да он буде спона са ЈНА, да преноси наређења Радића јер он(и) нису веровали ЈНА те да је овде опт.Станко Вујановић био исто што и Мирољуб али на другом крају при чети кап. тада Бојковски Саше,³⁹

п) тврдњи сведока **Дамира Сирете**– против кога се због истог овог кривичног дела води одвојен поступак и који је у критично време такође у Вуковару, припадник јединице ТО – тврди да њом командује опт.Мирољуб Вујовић и да их је у почетку приликом деблокаде касарне било 30-так бораца а касније, у овој групи током борби 30-40 а да је опт. Вујановић Станко «имао групу код Бојковског»,⁴⁰ да је Пејић Мирослав исто био вођа групе као и Станко и Мирољуб,⁴¹ те да је 19-ог или 20-ог

³⁷ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.06.2008.год. **стр.6-7** те **22 - 23**

³⁸ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.06.2008.год. **стр.76-78**

³⁹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 15.09.2008.год. **стр.47-51**

⁴⁰ транскрипти аудио записа са главног претреса од 17.11.2008.год. **стр.11-13**

⁴¹ исто, **стр.19**

новембра отишао за Нови Сад ⁴² и да је на «Велепромет»-у од Жигића добио дозволу на којој је писало да као припадник ТО Петрова гора има право да носи оружје и да уђе у ратну зону ⁴³,

р) тврдњи сведока Горана Хаџића – који је у критично време био председник Владе тадашње САО Славонија, Барања и Западни Срем - изнетих у поступку истраге у овом предмету и који казује: «када је формирана ТО односно одред у Петровој гори то није било ништа ново него су прописи о томе постојали много раније.... Ја знам да је Јакшић Душан био постављен за команданта ТО Петрова Гора али сада не могу да се сетим ко га је формално поставио на то место да ли командант читаве ТО а то је био Радован Стојичић – Баца или неко други али и то је било формалозовање већ постојећег фактичког стања јер су људи који су били у том крају на неки начин прогласили Јакшића као вођу. Колико је мени познато на неких 10-15 дана пре ослобођења Вуковара дошло је до неких сукоба у ТО. Знам да је војска имала неке своје комбинације па је Јакшић смењен јер им није одговарао.» ⁴⁴

с) казивања сведока сарадника Божана Латинковића – који је у критично време као и Сирета и Савић и други Вуковарчани неспорно био припадник ТО и који тврди да је био у саставу ТО, да их је било три групе (једну је водио Мирољуб, једну Станко а једну Фот Сениша), да је он у почетку у јединици Фот Сенише те да је већи број припадника те јединице, као и Фот, погинуо 2.10.1991.год. и преостали су подељени у друге јединице а он је припао у јединицу којом командује овде опт. Станко Вујановић. Објашњава да је та Станкова јединица била јачине вода, «било нас је 25-26» и да је Станко имао моторолу и на њој шифру «такси» а да је командант ТО односно Одрета Петрова гора од почетка био Душан Јакшић ⁴⁵ као и

т) одбране опт. Мирослава Ђанковића који износи идентично тј. да су: «постојале су три чете ТО, ја бих тако рекао, мада не знам, не могу то да никако дефинишем, значи командир прве чете је био, колико ја знам, Мирољуб Вујовић, командир друге Станко Вујановић, а командир треће Сениша Фот. Та чета Сенише Фота је 02.10. доживела катастрофалан пораз и много, много људи је било рањено и сви су се расули. Многи су дошли у ове две чете, значи код капетана Радића, мислим Мирољуб је деловао на правцу капетана Радића, његова чета, а Станко код капетана Бојковског.» ⁴⁶

Наведени евидентно, као учесници ратних збивања на том подручју било као припадници гардијске моторизоване бригаде – официри

⁴² исто, стр.25

⁴³ исто, стр.32

⁴⁴ записник посл. бр. Ки.180/03 од 30.09.2003.год. - лист 212 а који записник је по одлуци већа, у смислу чл.337 ст.1 тач.1 ЗКП прочитан на главном претресу одржаном дана 17.09.2008.год. будући да је сведок, а што је општепознато, недоступан државним органима Републике Србије

⁴⁵ транскрипти аудио записа са главног претреса од 23.11.2007. год. стр. 10-13

⁴⁶ транскрипти аудио записа са главног претреса од 15.12.2008.год. стр.8 у вези са записом од 27.09.2004. год. стр.3

тадашње ЈНА, било као припадници те и такве организације (коју неки зову «Одред ТО Петрова Гора» а неки «ТО Вуковара» а овде опт. Вујовић и Вујановић пак «самоорганизовани мештани» - водичи) док су трећи пак били у неким другим структурама власти тадашње САО Славонија, Барања и Западни Срем (као Горан Хацић и Милан Милановић «Мргуд») сигурно имају одговарајућих сазнања о томе да ли те јесени на терену Вуковара постоји или не постоји каква јединица типа ТО те уколико постоји које је снаге и јачине (у војничком смислу). Као што се види из сажетка казивања наведених сведока у овом делу, ТО постоји и током рата јача (у бројчаном смислу – придружују се добровољци, одазивају се на позив Владе САО људи који су избегли у Србију) те ова и оваква јединица тако јача са почетних од око 40 бораца који су кренули у деблокаду касарне половином септембра на око 350 бораца у моменту доласка гмтбр. Колико бораца при том заиста учествује у непосредним борбеним дејствима је потпуно друго питање и овај суд нема дилему да: 1) један део свакако не учествује непосредно јер је неопходно радити и друге послове (чувати стражу према Богдановцима или на ком другом правцу, позадински послови, логистика и сл.), 2) један део држи достигнуте положаје да би се борци који су учествовали у дејствима одморили и 3) да се, као и у сваком рату, један број људи труди да «сачува главу» па на разне начине избегава «прву линију». Но то не значи да под припадницима ТО јединиц(а)е треба само прихватити борце са прве линије. С тога је суд казивања ових сведока и у овом делу, имајући у виду да суштински казују идентично, и прихватио налазећи да немају баш ни једног разлога да лажно казују и прикривају или представљају чињенице које су им очигледно непосредно познате.

Надаље, неопходно је истаћи и да се у правилност чињеничних утврђивања у овом делу суд уверио и читањем наређења команде 1-ве во (војне области) стр.пов.бр. 1614-82/81 од 18.11.1991.год. где се у тач.8 између осталог наводи: «...ратни закони нису ступили на снагу, па самим тим, а и иначе, нико нема право на одмазду и друге облике освете, као што су то вршиле неке јединице месне ТО...» те наређења Команде ОГ «Југ» - командант Мркшић, стр. пов.бр. 464-1 од 21.11.1991.год. (06,00) где се између осталог «добровољачки одред «Лева Суподерица» упућује у састав 12.пмбр/12 К (тач.1) а «Јединице ТО Вуковар претпочинити 80 мтбр...» (тач.4) те је то наређење «умножено у 8 примерака и достављено: (између осталог) команданту ТО Вуковар». Ако не постоји ТО Вуковара, како то тврде оптужени, остаје нејасно како се, у наведеним наредбама она означава и наводи а ово наређење и доставља њеном команданту. Ако ТО Вуковара (Петрове горе или како је год звали) не постоји, због чега се у ратном дневнику Гардијске бригаде уписује: - за дан 19.10.1991.год. 6,00 – «Упозорење к-де 1.во ст.поб. ... 1614-63 од 18.10.1991.год. у коме к-дант упозорава на начин прихвата и употребу јединица ТО», за исти дан у 17,00 – «Наређење команде 1. во ост.пов.... 1614-64 од 19.10.1991. у коме се прецизира да команде ЈНА обједињавају б/д са свим јединицама ТО..... У свим јединицама обезбедити ред и дисциплину. За контролу насељених места којима се овлада

ангажовати првенствено јед. ТО.», за дан 1.11.1991.год. у 11,00 – «.....Задатак ОГ „ЈУГ“: у садејству са 12 к и јединицама ТО разбити усташке снаге у урбаном делу Вуковара и избити на реку Дунав јужно од реке Вуке и приступити уништењу преосталих отпорних тачака.....», за дан 6.11.1991. године у 10,30 – «Командант Јод-1 (мајор Тешић – прим. председника већа) обавестио да има проблема са укључивањем дела јединица у борбу (међусобних неспоразума између припадника добровољачких јед.- шешелјевци и припадника ТО).» или за дан 21.11.1991.год. у 02,00 сати: »Стигло наређење команде Прве војне области, строго пов. бр.1614-82/84 од 20.11.1991. године, које регулише задатке јединицама и поступке око претпочињавања јединица ТО.»?
47

Из свих ових разлога, суд је одбрану оптужених **Вујовића** (који негирајући сопствену одговорност и износећи и да је то све унапред планирано од стране војних служби безбедности да би се овај кривично-правни догађај повезао са ТО) и **Вујановића** (који негирајући сопствену такође потенцира одговорност служби безбедности тадашње ЈНА) у овом делу (да је ТО само термин а не и стварност на терену) одбацио, ценећи је супротну наведеним изведеним доказима и усмерену на умањење сопствене улоге и позиције у односу на оно што ће касније уследити и о чему ће тек бити речи и говора.

Тачно неутврђеног дана током новембра 1991. год. а свакако пре 18-тог оптужени Вујовић Мирољуб је сменио Душана Јакшића на месту команданта ТО док му је за заменика одређен овде опт. Станко Вујановић. Касније, дана 20.11.1991.год. је пук. Мркишић у том смислу донео и писмену наредбу.

Чињенице у овом делу суд је утврдио искључиво на основу исказа саслушаних сведока и неких оптужених будући да писаних докумената о овоме нема иако неки сведоци говоре и о постојању писмене наредбе о постављењу Вујовића. Тако:

Сведок сарадник **Спасоје Петковић**, у овом делу, казује како су у Вуковару постојале две чете ТО, да једном командује Вујовић и то на правцу деловања његове чете (тј. чете кап. Радића) а другом пак да командује опт. Вујановић а на правцу деловања чете кап. Бојковског те да је био присутан у штабу код мајора Тешића и чуо је да је Тешић сменио Јакшића и поставио Вујовића а за његовог заменика поставио опт. Вујановића.⁴⁸

Сведок сарадник **Божо Латиновић**, као што је већ речено, тврди не само да је постојала те јесени ТО Вуковара односно Одред Петрова гора него и да су постојале 3 чете или групе бораца, да једном је командовао

⁴⁷ Ратни дневник Гардијске бригаде запримљен на ЦД од МКТЈ – стр.1100/525 – 1101/525 у предмету овог суда К.в.1/03

⁴⁸ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.02.2008.год. – стр.8 у вези транскрипата од 6.09.2007.год. стр.25 и др.

опт. Вујовић, другом опт. Станко Вујановић а трећом сада покојни Фот Синиша те да је та Фотова јединица 2.10.1991. године претрпела велике губитке, да је погинуо и Фот те су њени припадници подељени у друге једнице и он припао у групу код Станка Вујановића. Тврди и да је командант ТО био Душан Јакшић до пред сам крај: «Па командант Јакшић је био све пред сам крај Територијалне одбране, и онда га је заменио га је сад не знам тачно кад стварно то сам и пре рекао да нисам никад долазио на те састанке у команду ко га је сменио, за шта је било углавном на место команданта Територијалне одбране поставит Вујовић Мирољуб, а заменик Станко Вујановић, е сад да ли је то било дан, два пред крај, то тачно не знам.»⁴⁹ а тврди и да је о томе (смени) чуо од Стаматовић Зорана (активног водника у саставу 1-ве чете кап.Бојковског) и то објашњава: «Па овако пошто је Станко био нама командир те чете, ту су била, Стаматовић је био на састанку у команди тамо где су ишли на састанке и рекао је као у том смислу да су се неки унапредили и као да је Станко заменик, да га је станко поставио Сарапу, тај дечко је погинуо, убио се у ствари после рата, тако е то сам чуо од њега.....Па није ког њега, ја не знам. Код нас ја нисам знао ко је заменик, до тада док ми Стаматовић то није рекао. Мислим то, е ту је та смена као ишли су унапређење, Станко ће бити заменик, Мирољуб командант, а у четама да је заменик Сарапа Ђорђе, нама, нашој јединици» али и да је Станко са њима до краја остао у јединици.⁵⁰

Сведок **Јакшић Душан** пак казује и када је дошло до његове смене и да му је то саопштио мајор Шљиванчанин у штабу Тешића а да је томе био присутан и Вујовић. И један и други сведок тај догађај временски лоцирају као догађај пре престанка борби (Петковић тврди да је то било у октобру а Јакшић, који то свакако мора боље знати и сећати се, да је то било на неколико дана пре краја борби). Јакшић тврди и да је Вујовић истог дана сазвао неформалан састанак штаба ТО на Петровој Гори и о овоме их обавестио. Објашњава да је Шљиванчанин дошао код њих у штаб одреда и Вујовићу каже: «ти ћеш бити командант кад ово заврши све. Међутим, одмах је то почело чим је он њему то рекао, он је већ преузео, преузимао иницијативу као да је он већ командант. Ја сам се повукао мирно, нисам хтео никакве проблеме да правим.». Временски, ова дешавања сведок Јакшић лоцира као на неколико дана пре ослобођења Вуковара односно, да је Вујовић преузео «кад је већ напад на Милово брдо,» односно «до Миловог брда, до Леве суподерице сам био командант».⁵¹

Овде је неопходно рећи и следеће: према свим тврдњама које су изнете у току овог поступка напад на Милово брдо је био око 10-12 новембра и освајање тог локалитета је био кључ Вуковарске операције. Чињеница је и да је овде опт. Вујовић у периоду од 4 до 14.11.1991.год. због рањавања на болничком лечењу на ВМА те није учествовао у борбама за Милово брдо али то још увек не значи да у то време није и

⁴⁹ транскрипт аудио записа са главног претреса од 23.11.2007. год. **стр. 14**

⁵⁰ транскрипт аудио записа са главног претреса од 23.01.2008. год. **стр. 10**

⁵¹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.06.2007.год. – **стр.4, 11, 12, 13 и 14**

командант. У прилог чињеници да је Вујовић постављен за команданта ТО и пре напада на Милово брдо (те тако и пре завршетка борби у Вуковару тј.18-ог односно пре дешавања на Овчари тј.20-ог новембра) иде и чињеница коју и Вујовић признаје и потенцира на њој тј. да је он код команданта ОГ «Југ» Мркшића инсистирао да се Вуковар може ослободити само ослобађањем Миловог брда и ако није командант поставља се питање у ком то својству када и како би неки храбар али неук борац уопште био у ситуацији да инсистира на «војним предлозима» једном команданту (у чину пуковника) најелитније бригаде тадашње ЈНА?

Сведок **Тешић Боривоје** о Вујовићу као команданту казује и у суочењу: «Јел било у пар случајева на пример Мркшић ми нареди да се крене и почну припреме и остало кажеш не могу да их скупим горе?» и «А што сам ја звао и тебе и Радића и ове остале, зато што сте били» те «...али сте увече долазили на састанке код мене, јел тако, заједно са Радићем, због територијалаца?» и пита Вујовића: «Зашто Ђани није долазио?»⁵²

Неопходно је рећи и да Тешић негира да је сменио Јакшића а поставио Вујовића (и разумљиво објашњава да таквих ингеренција као командант једног батаљона односно јуришног одреда није имао) али су битне неке друге чињенице: прво, да јединице ТО у битном делују на правцу напада његовог јуришног батаљона (тј. у садејству са његовим 1-ом и 3-ћом четом) и свакако да му је важно ко тим јединицама и како командује те за овај суд нема никакве сумње да је на евентуалне пропусте у командовању од стране Јакшића регистровао као и евентуалне успехе од стране Вујовића па да у том смислу и предложи промене на челу команде у тим јединицама и друго: смена о којој казују и Јакшић и Петковић је у кући у којој је командно место и Тешића али и Јакшића те је могуће да Петковић управо и чује да Тешић Шљиванчанину изражава незадовољство са постигнутим у досадашњем току операције (па то доживљава као смену) а да је уствари Шљиванчанин тај који одлучује да се Јакшић смени (свакако да је Јакшић најбољи сведок сопствене каријере па и смене са једне овако важне командне функције). Нажалост, ове чињенице се нису могле проверити саслушањем најпозванијих тј. Мркшића и Шљиванчанина јер су одбили да сведоче (сведочили су пред истражним судијом Војног суда у предмету Ки.578/98 али се нису изјашњавали о овим околностима тако да суд ове исказе у овом делу делу није посебно ценио)⁵³. Наиме браниоци опт. Мркшића и Шљиванчанина пред МКТЈ, адв. Мирослав Васић и адв.Новак Лукић су поднесцима од 8.03.2007.год.⁵⁴ обавестили суд да је против ове двојице у току поступак пред МКТЈ у Хагу и да не желе да сведоче у овом поступку. Након што је Шљиванчанин условно пуштен на слободу и позван да сведочи у овом поступку а за дан 22.01.2008.год. поднеском свог браниоца од

⁵² транскрипти аудио записа са главног претреса од 18.06.2007. стр.38-40

⁵³ Записници о саслушању ових сведока од 17.12.1998.год.

⁵⁴ стр.366/205 и стр.385/211 овог списка

16.01.2008.год.⁵⁵ је обавестио суд да не може сведочити јер би тиме нарушио обавезе из Решења МКТЈ о његовом условном пуштању на слободу (што се показало тачним јер из одлуке жалбеног већа МКТЈ од 14.04.2008.год.⁵⁶ произилази управо и та врста обавезе тј. да забрана јавног иступања укључује и забрану сведочења на неком другом суду.

И неки саслушани сведоци и окривљени у битном немају сазнања ове врсте (где и како је дошло до те смене) али су сигурни да је за команданта ТО постављен Вујовић и да је то било свакако пре «ослобођења Вуковара». Тако:

сведок **Богунровић Борислав** – који је у критично време министар полиције у Влади САО Славонија, Барања и Западни Срем, казује како је на седници те Владе на «Велепромету» (која се држи дана 20.11.1991.год. а о чему ће бити речи нешто касније у овој одлуци), мајор Веселин Шљиванчанин рекао (члановима Владе) да су смењени Јакшић и Антић а постављени Вујовић и Вујановић,⁵⁷

сведок **Цревар Марко** – (предратни полицајац из Вуковара а у то време припадник ТО задужен за послове безбедности) тврди да је војска сменила Јакшића и поставила Вујовића и Вујановића на место команданта ТО Вуковар на неколико дана пре ослобођења Вуковара,⁵⁸ када каже: «Па негде пар дана да ли је то два, три, или пет дана пред пад самог града Вуковара ја сам, пошто сам се познавао са Јакшићем, једног дана ми је Јакшић дошао и каже сменили су ме, више не водим ја јединицу, кажем ко је постављен кажем не знам ко ће бити али неко ће бити постављен, сад ко је после други дан сам већ знао да су постављени Мирољуб и Станко, ко је њих поставио на ту функцију ја стварно не знам да Вам кажем. Али знам да ми је Јакшић рекао да је смењен, е сад ко је њега, нисам га ни питао додуше ко га је сменио, смењен, смењен, шта сад.» и записником о саслушању овог сведока у поступку истраге од 26.06.2003.год. – када такође тврди да је Шљиванчанин на неколико дана пре ослобођења Вуковара сменио Јакшића и поставио Вујовића и Вујановића «не знам ко је од њих био први а ко други»⁵⁹

сведок **Хаџић Горан** – «Колико је мени познато на неких 10-15 дана пре ослобођења Вуковара дошло је до неких сукоба у ТО.» (касније од свог возача чуо како је Вујовић истукао Јакшића). «Знам да је војска имала неке своје комбинације па је Јакшић смењен јер им није одговарао.». Тврди и како не зна ко је постављен уместо Јакшића,⁶⁰

⁵⁵ стр.2114-2123/1053 списка

⁵⁶ стр.2693/1334 овог списка

⁵⁷ транскрипти аудио записа са главног претреса од 16.06.2008.год. стр.88

⁵⁸ транскрипти аудио записа са главног претреса од 17.06.2008.год. – стр.28 а у вези са транскриптима аудио записа о главном претресу од 24.01.2005.год. стр.55

⁵⁹ записник од 26.06.2003.год. списка истраге Ки 180/03 - лист 118

⁶⁰ записник о саслушању овог сведока у поступку истраге а од 30.09.2003.год. лист истраге 212

сведок **Панић Миодраг** – у то време начелник штаба Гардијске бригаде односно касније ОГ «Југ» - у чину потпуковника – тврди : «знам да је у другој половини дејстава за Вуковар командант био Мирољуб Вујовић», те: ««Мирољуб је био храбар човек и Мирољуба сам запазио ја тада тамо, Јакшић је командовао територијалном одбраном и Јакшић је долазио на наше састанке, али негде пред ослобођење Вуковара све је био актуелнији Мирољуб, у ком смислу и шта се дешавало у том ланцу командовања ја не знам» и даље: «Долази Јакшић и даље (на командно место код Тешића), али сам стеко утисак да борци више, да више верују Мирољубу као једном отреситом, храбром човеку и да се доста тога, у доста случајева и Мирољуб појављује са Јакшићем или без Јакшића и тако». и даље: «У најкраћем, ја сам схватио да је Јакшић померен са те дужности. Значи да је дошло до неке смене,»,⁶¹

сведок **Тешић Боровоје** – зна да Станко и Мирољуб командују, да је Вујовић крајем октобра или почетком новембра постављен на место команданта ТО, али као што је то већ речено негира да је он извршио ту смену, него објашњава да им је то саопштио Мркшић на командном месту у Негославцима а зна и да је Вујовић једно време због рањавања био одустан и мењао га је извесни «Чичак»,⁶²

сведок **Стаматовић Зоран** – у то време командир вода у 1-ој чети 1-ог јуришног батаљона (код кап. Бојковског) у чину активног водника - «Мирољуба Вујовића чујем, јер се преко линија доста тога путем курира причало којешта итд. да је Мирољуб Вујовић командант ТО и да је врло храбар борац и да је малтене мотор и покретач Територијалне одбране».⁶³ На овом поновљеном главном претресу објашњава да је Вујовића једном и видео у току борбених дејстава, да га је неко представио да је то командант ТО Вујовић али нису разговарали и да се све то дешава на око месец дана по доласку гардијске бригаде у Вуковар,⁶⁴

сведок **Радоје Трифуновић** тврди да је Вујовић све време током те јесени командант одреда ТО Петрова гора а да је Вујановић његов заменик док је Јакшић Душан начелник штаба ТО Вуковара те да је, по наређењу бригаде команданта пук. Мркшића, он лично сачинио и писмену наредбу којом се Вујовић поставља за команданта ТО Вуковара а Вујановић за заменика те да је ту наредбу од Мркшића добио у подне или поподне 20-ог новембра и одмах је написао али објашњава да по његовом мишљењу Мркшић није имао право да поставља и разрешава људе у ТО: «Писана је 20-ог, да ли је Мркшић потписао увече или изјутра 21-ог, то нисам могао да се сетим ни тамо када сам давао изјаву, по коме, по којој се, за командант Територијалне одбране, сада Вам говорим, сада је то виша инстанца, Вуковара, Територијалне одбране Вуковара, а не одреда Петрова Гора, поставља Мирољуб Вујовић, а за његовог заменика Вујановић. Шта је сада ту био разлог,

⁶¹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 16.06.2008.год. **стр.70**

⁶² транскрипти аудио записа са главног претреса од 18.06.2007.год. **стр.6 и 7**

⁶³ транскрипти од 20.06.05 – **стр.7**

⁶⁴ транскрипти аудио записа са главног претреса од 08.05.2007.год. **стр.65**

не знам. Касније сам нешто чуо да је била седница владе, да је тамо било говора о томе да би требало Вујовића поставити, Јакшића сменити, углавном, Мркшић је наредио да напишем наређење које је он то потписао. Када је ступило на снагу, тачно не знам.»⁶⁵ Овај сведок тврди и да је Мркшић у њега имао поверење јер је способан – а на Вујовићево питање одговара да га је Мркшић поставио не за команданта штаба него за «команданта ТО Вуковар».⁶⁶ (Из горе изнетих разлога, ни ове тврдње се нису могле проверити саслушањем најпозванијих - Мркшића и Шљиванчанина),

сведок **Јовица Кресовић** зна да је Јакшић смењен и на његово место постављен овде опт. Мирољуб Вујовић само што не зна када је то било,⁶⁷

сведок **Вукашиновић Љубиша** – у критично време официр Гардијске мтбр. у чину мајора, заменик Шљиванчанина у органу безбедности – тврди да је овде опт. Вујовић «био командант тог одреда»⁶⁸ те да му је то познато «јер сам ја са Шљиванчанином понекад обилазио положаје, тако виђали смо се са њима и знам тачно да је био командант»,⁶⁹

сведок **Милан Ивановић зв.»Чичак»** - (за кога сведок Јакшић а и више других сведока тврди да је био Јакшићев заменик а овај то негира «па не би ја рекао да сам његов заменик био») – такође тврди да је Јакшић командант ТО и да је смењен у 10-ом месецу али да не зна ко га је заменио. «Не знам да ли у десетом месецу, вероватно у десетом месецу, ко га је сменио не знам онај ко је водио Гардијску бригаду, значи они који су командовали Гардијском бригадом ти су га и сменили.» Када му се предоче Јакшићеве тврдње да га је заменио Вујовић, каже «па може бити»,⁷⁰

сведок **Радић Мирослав** – (који је као што је већ речено командир 3-ће чете у саставу 1-ог јуришног одреда и на чијем правцу је деловала јединица којом командује Вујовић) тврди да је: «пред сам завршетак борбених дејстава, Мирољуб Вујовић словио као нови командант ТО уместо капетана Јакшића, из разлога што припадници ТО Вуковара нису били задовољни са ангажовањем самог Јакшића у борбеним дејствима и значи они су колико сам ја тада знао одредили Мирољуба Вујовића».⁷¹ Понавља да је «пред крај борбених дејстава» Вујовић словио као командант ТО а ко је то одредио не зна, не зна ни да ли је тај имао на то право, а не зна ни да ли је Вујовић и заиста икада постављен за команданта⁷² те: «да ли је Вујовић имао на Петровој гори 20 људи више или мање не знам, али их је могао

⁶⁵ транскрипти аудио записа са главног претреса од 16.03.2007.год. **стр.30**

⁶⁶ транскрипти аудио записа са главног претреса од 7.05.2007.год. **стр.27**

⁶⁷ транскрипти аудио записа са главног претреса од 08.05.2007.год. **стр.10**

⁶⁸ транскрипти аудио записа са главног претреса од 18.06.2007.год. **стр.64**

⁶⁹ исто, **стр.65**

⁷⁰ транскрипти аудио записа са главног претреса од 04.09.2007.год. **стр.27**

⁷¹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.12.2007.год. **стр.14**

⁷² исто. **стр.39**

организовати и слушали су га» а опт. Вујовић: «доста су и слушали када ја зовем у акцију чишћења, то не могу да оспорим»,⁷³

сведок **Саша Бојковић** – казује да је на његовом правцу дејства садејствовала два вода ТО, да једним командује овде опт. Станко Вујановић а другим извесни Бата Рибар, да су они добијали задатке од свог команданта а то је неки капетан ТО (Јакшић Душан, неспорно, тада има чин резервног капетана) који је долазио на састанке и добијао задатке од мајора Тешића, да су реферисању код Тешића присуствовали сви командири (активних) чета а повремено и тај капетан из ТО, те: «тај Рибар је био код мене на мом правцу, али није он био командант ТО, овај капетан је био једно време значи командант, у почетку кад смо ми наишли, међутим касније сам сазнао или да је отишао на неки други задатак или да је смењен или тако нешто. Значи тај капетан је био месец, можда и непуних месец дана командант ТО и касније је био смењен или је отишао.... а да је на његово место дошао Мирољуб Војиновић или Вујановић»⁷⁴ и даље објашњава када је дошло до те смене: «Мислим да је почетком новембра да је једноставно тај капетан тада и, једноставно кажем смењен, или, не знам шта се десило са њим стварно.»,⁷⁵

сведок **Фот Дарко** – у поступку истраге у овом предмету казује како је након ослобођења Вуковара на «Велепромет-у» писао дозволе за излазак из града и за то је користио једну канцеларију па је у њој, «једно пар дана након ослобођења Вуковара, можда око 10 дана, у суседној канцеларији видео наредбу од Мркшића која је била стара неколико дана, где је Мирољуб Вујовић постављен за команданта ТО а Станко Вујановић за заменика команданта ТО а ја сам био задужен за обуку, у потпису те наредбе је био Миле Мркшић». Објашњава и да за смену команданта ТО није знао док није видео ту наредбу «и то случајно и био сам љут што ме нико није упознао са тим ». ⁷⁶ При овим казивањима сведок остаје и на главном претресу од 28.04.2004.год. а на главном претресу одржаном 16.06.2008.год. ⁷⁷ тврди како је ту Мркшићеву наредбу видео 15.12.1991.год. и објашњава да се сетио да су тог дана из Вуковара ишли у Београд на Сајам да представе проблеме града и остваре евентуално какве контакте око помоћи те је сигуран да је то било тог дана када су пошли на Сајам. Тврди да је потом тражио Мирољуба и Станка око те наредбе, нису били у канцеларијама на «Велепромет-у» те је потом већ морао кренути у Београд где су остали 6 дана. ⁷⁸ Када му се предочи шта је казивао у поступку истраге тј. да је рекао како је наредбу видео «једно пар дана након ослобођења Вуковара, можда око 10 дана» те да је од ослобођења Вуковара (и сам каже 18-ог или 19-ог новембра) прошло већ месец дана, објашњава: «можда нисам довољно пажњу обратио на то што говорим у том моменту јер што ја знам, за мене је пар

⁷³ исто, **стр.59**

⁷⁴ транскрипти аудио записа са главног претреса од 21.01.2008.год. **стр.86**

⁷⁵ исто, **стр.87**

⁷⁶ записник о саслушању овог сведока од 26.06.03.год. **лист 123...** у поступку истраге Ки,180/03

⁷⁷ транскрипти аудио записа од 16.06.2008.год. - **стр. 102**

⁷⁸ исто, **стр.107**

дана све нешто испод месец». ⁷⁹ Код оцене исказа овог сведока у овом делу (да је наредбу затекао 15.12.1991.год.) неопходно је рећи да исто суд не прихвата не само што је објашњење овог сведока (како је за њега пар дана све испод месец дана) потпуно неприхватљиво, него и што из његових тврдњи и казивања произилази да исто није прихватљиво. Наиме, сведок тврди како је 15.12. пронашао ту наредбу, тврди и да је потом ту на «Велепромету» тражио Станка и Мирољуба у вези те наредбе (јер и сам њоме има одређена важна задужења типа обуке људи), да их није нашао а није било времена (због одласка у Београд на Сајам) да их тражи по граду. Имајући у виду чињеницу да је и овом сведоку познато да је Вујовић након рата рањен од стране свог телохранитеља (сведок тврди да је тог телохранитеља у аутомобилу чувао два дана да га ко не убије јер га је требало испитати у вези тога) те тврдњи опт. Вујовића да је рањен 04.12. и да је потом смештен на ВМА а затим до краја децембра (без враћања у Вуковар) провео на опоравку на Златибору, очигледно је да те тврдње сведока (како је наредбу пронашао 15.12.) нису тачне јер да су тачне не би могао Вујовића уопште око ње тражити јер му је добро познато да Вујовић није ту јер је рањен. Очигледно је и да његово постављење на место некога ко је задужен за обуку људства не трпи одлагање од месец дана ради реализације (рат је у Вуковару завршен али не и коначно, пуно људи се враћа у град из избеглиштва, организује се држава САО Крајина па и у војном погледу и сигурно је да би га Вујовић одмах око ових послова на обуци анимирао а не да му месец дана нико ништа не говори и не обавештава га. Имајући у виду чињеницу да сведок у поступку истраге употребљава термин «пар дана» као временску одредницу, те да за сваког просечног, разумног човека та одредница подразумева највише 2-3 дана (а никако «до месец»), имајући у виду и тврдње Трифуновића о томе када је наредбу написао тј.20-ог новембра, те да је Гардијска бригада напустила терен Вуковара 24.11. (након ког датума Мркшић није могао дати нити Трифуновић написати наредбу) датум на наредби о коме сведок говори (да је стара «пар дана») свакако не може бити после 24.11.1991.год. и сведок је свакако не може «случајно» пронаћи тек 15.12. С тога су за суд прихватљиве тврдње сведока изнете у поступку истраге 26.06.2003.год. и на главном претресу од 28.04.2004.год. (да је одмах након 2-3 дана по ослобођењу Вуковара на столу у једној канцеларији на «Велепромету» видео Мршићеву наредбу о постављењу Вујовића, Вујановића и сведока и да је иста наредба била «стара неколико дана»,

сведок **Лукић Бранислав** – тврди да је по наређењу команданта Мркшића 3.10.1991.год. преузео 2-ги батаљон (касније 2-ги јуришни одред) од Адема Бајића, да му је командно место било у Вуковарској касарни, зна ко је на челу ТО у време када је гардијска бригада дошла у Вуковар али не и да ли је и када дошло до смене на челу ТО и објашњава опт. Вујовићу: «Колико ја знам кад смо се упознали у касарни, кад сам ја дошо Ви сте били у касарни, да сте Ви главни били, изнад Вас је био само неки

⁷⁹ исто, стр.106

капетан резервни који је био из штаба Територијалне одбране, али који је ретко свраћао у касарну. После није ни долазио више и Ви сте напустили касарну негде у десетом месецу, тамо, не знам дали је 20., 15., не сећам се тачно, иначе сте спавали горе.»⁸⁰ и даље: «Тај капетан што је био претпостављени Вујовићу, ја не знам како се он звао, али тако се претстављао кад је долазио у касарну тамо и он је био ту два, три пута, ја сам њега само видео у пролазу и не знам, после је нестало, није долазио уопште, из касарне је отишао и оптужени исто»⁸¹ и даље на питање да ли зна ко је Јакшић Душан, односно да ли му што говори то име, одговара: «могуће да је то тај капетан»,⁸²

сведок **Сирета Дамир** казује да је видео како су Мирољуб (Вујовић), Станко (Вујановић) и Јакшић (Душан) ишли у кућу код Јакшића на договоре «и ја сам мислио да је то неко водство и у реду је», потом се Мирољуб врати код њих и пренесе им. Каже да уопште није размишљао ко је на којој функцији, «било је да ми одржимо живе главе и да се сачувамо», те како је ово стање било све до 14.09. тј. до деблокаде касарне а «Кад је Гардијска бригада дошла, после сам ја чуо, али ја мислим чак да сам чуо и после ослобођења, не могу вам ја то објаснити тачно време, да је Јакшић био командант ТО-а па да је то преузео Станко, па да је преузео Мирољуб, али ја могу само конкретно да кажем, то док су биле борбе, ни мени ни овим мојим саборцима није било важно, то је чињеница, али само знам да је важно да кад су завршене борбе да је Мирољуб постао начелник Територијалне одбране Вуковара, а Станко заменик»⁸³ те

оптужени **Перић Јовица** – «када сам се ја вратио у Вуковар (16.11.) **Мирољуб** је био ком.ТО, а Станко заменик»⁸⁴ и

оптужени **Ђанковић Мирослав зв. «Ђани»** у својој одбрани⁸⁵ износи: «Негде пред крај рата у Вуковару односно пре ослобођења дошло је до смене на челу ТО Вуковар, и то тако што је Мирољуб сам сменио Јакшића који је до тада био комадант. Ја нисам то видео али сам одмах после тога био са Мирољубом и Станком па су обојица причала да су га они сменили односно отерали, па је Мирољуб постао комадант ТО, а Станко је био командир чете.» При овим тврдњама он ће остати и на овом главном претресу⁸⁶ а при суочењу са Вујановићем му понавља «Е, е, значи по томе, ја добро знам, каже управо смо сменили Јакшића, сад сам ја командант. Шта је ту спорно?», «нисам ја био у вашем рангу», «Да ли је то, да ли сте ви имали неки састанак са неким војним органима, или сте имали састанак посебно, одвојено, или се, углавном нешто се десило, значи неке смене је било, «⁸⁷ а исте не доводи у

⁸⁰ транскрипти аудио записа са главног претреса од 18.06.2008.год. **стр.24**

⁸¹ исто, **стр.25**

⁸² исто, **стр.26**

⁸³ транскрипти аудио записа са главног претреса од 17.11.2008.год. **стр.15 и 16**

⁸⁴ записник пред радницима УБПОК од 18.04.2003.год. **стр. 31-34** списка Ки. 180/03

⁸⁵ записник од 26.12.2003. год. **стр.3** из поступка истраге – при којој је остао и на главном претресу од 15.12.2008.год.

⁸⁶ транскрипти аудио записа са главног претреса од 15.12.2008.год. **стр.10**

⁸⁷ исто, **стр.30**

сумњу ни опт. Вујовић који казује како се тог разговора не сећа али не види проблем ни да га је било («шта има ту проблема да сам рекао»⁸⁸).

Дакле, из сажетка казивања наведених сведока и окривљених, када се сви ови искази доведу у међусобну везу, нема никакве дилеме да је:

1) Душан Јакшић као дотадашњи командант ТО у Вуковару смењен,

2) да је то смењивање било за време рата тј. за време борби у Вуковару односно до 18.11.1991.год. и

3) да је уместо Јакшића за команданта постављен Вујовић Мирољуб а за његовог заменика Вујановић Станко.

При том је неопходно рећи да ни Јакшић, а како је то видљиво из казивања саслушаних сведока, није изабран и постављен од неких легалних органа (у смислу тада још важећег Закона о општенародној одбрани) него једноставно самоорганизовањем, одлуком људи са тог подручја те тако никакве формално-правне одлуке о његовом постављењу нема те када је нема у односу на Јакшића што би то било неопходно постојање у односу на његовог наследника Вујовића? Очигледно је да Јакшић није био «борац са прве линије» и борци са прве линије, прљави, уморни и запуштени то не поштују и не цене. Цене и поштују Вујовића који је, иако и сам командир чете (без обзира колика она била) све време са њима, а и рађаван два пута, цене и поштују Вујановића који је, иако и сам командир чете, такође све време на линији и у борбама, те су се Вујовић и Вујановић на тај начин фактички изборили за ауторитет који неспорно уживају међу саборцима. И понашају се као команданти иако још никакве формално-правне одлуке нема. Наиме, чим је Шљиванчанин у штабу код Тешића саопштио да ће Вујовић бити командант а Вујановић заменик, Вујовић је одмах сазвао друге чланове штаба ТО и обавестио их о томе да он јесте (а не да ће бити) нови командант а како то сведочи Јакшић, односно да је Вујовић све «актуелнији» који израз употреби сведок Панић, односно да је пред крај борбених дејстава Вујовић «словио» као командант уместо Јакшића како то објашњава и тврди сведок Радић.

И још нешто, разумљиво је да командант Мркшић има интереса да се на челу јединице ТО (која у знатној мери носи терет операције) налазе људи у које територијалци, борци са прве линије имају пуно поверење а не обрнуто и то објашњава због чега он и Шљиванчанин узимају ингеренције које им објективно и по тадашњим прописима и не припадају али остаје потпуно нејасно из којих разлога Мркшић, у ситуацији када су борбе већ окончане, када су Вујовић и Вујановић евидентно фактички команданти ТО, наређује Трифуновићу да изради и наредбу о постављењу (да ли је то у знак захвалности за учешће у борбама и на тај начин обезбеђење боље позиције Вујовићу и Вујановићу када се Гардијска бригада повуче а власт почну да преузимају цивилни органи власти, или

⁸⁸ исто, стр.25

је то потреба да је човек кога води на пријем код генерала Вељка Кадијевића сутрадан тј.21.11. и формално командант ТО, или и једно и друго и/или можда нешто треће о чему суд нема нити може имати сазнања јер најпозванији одбијају да сведоче – Шљиванчанин и Мркшић) но исто не мења на суштини а она је да су и Вујовић и Вујановић још од раније а не од 20.11.1991.год. **фактички** и **суштински** командант односно заменик команданта ТО Вуковара. (А да су фактички и суштински команданти и на дан 20.11.1991.год. и у чему се то огледа показате и догађаји и њихово понашање тог дана и вечери на Овчари и Грабову а о томе касније у овој одлуци).

Утврђења у овом делу нису доведена у сумњу ни одбраном оптужених Вујовића и Вујановића који то негирају ни неким другим изведеним доказима. Наиме, опт. Вујовић тврди да је на место команданта ТО Вуковара постављен од стране Радована Стојичића – «Баце» тек 28.11.1991.год. те је у том смислу, на тражење опт. Вујовића, суд саслушао и сведоке **Душана Филиповића** који то у битном и потврђује и **Милана Милановића «Мргуда»** који тврди да нема никаквих сазнања ове врсте (док сведока Граховац Слободана суд није могао пронаћи и поред више покушаја). Сведок **Душан Филиповић** тако тврди да је по окончању борби у Вуковару на Влади САО... у Ердуту: «одлучено да се практично изврши реорганизација на том простору и да се увежу све, да кажем јединице и припадници Територијалне одбране да се направи један озбиљан приступ целој тој ситуацији и да се све то доведе у неки ред, да се види ко је остао ко није, ко ће ићи одатле, ко неће.» те да је због тога крајем новембра довео у Вуковар команданта ТО Славоније, Барање и Западног Срема Радована Стојичића – «Бацу» да упозна људе и да их је упознао на састанку у хотелу «Дунав» па му он предложио Вујовића за команданта уместо Јакшића.⁸⁹

Очигледно је дакле да је касније, по одласку Гардијске бригаде, Радован Стојичић - «Баца» то и **формализовао** тј. као командант ТО за Славонију, Барању и Западни Срем донео одлуку у склопу те реорганизације ТО и успостављања нових цивилних органа власти, да Вујовића и Вујановића и постави на места на којима се, по утврђењу овог суда од знатно раније већ и **фактички** налазе а како је то горе објашњено.

И још нешто у овом делу: по «утиску» сведока Радоја Трифуновића (који је као што је већ речено, начелник за оперативне послове и у складу са тиме стално уз команданта и на командном месту и који тврди да је Вујовића на командном месту те јесени код Мркшића видео у три наврата па се поставља питање како то да обичан војник у три наврата буде на командном месту овакве јединице и операције?): «стекао сам утисак да си отресит и добар **командант**».⁹⁰ Надаље, несумњиво је да је опт. Вујовић дана 21.11.91 хеликоптером ЈНА са Тешићем и Мркшићем отишао у

⁸⁹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 22.01.2008.год. **стр.31 - 35**

⁹⁰ транскрипти аудио записа са главног претреса од 7.05.2007.год. **стр.28**

Београд у ССНО на пријем код секретара генерала Кадијевића. Ово признаје и опт. Вујовић а произилази и из видео записа под називом «Пријем» у који је суд извршио увид у више наврата ⁹¹. Када је то несумњиво тако, разумно се поставља питање зашто баш Вујовић ако је био само обичан војник те водич и показивач улица и праваца како сам тврди и објашњава. Наравно да ће Мркшић повести команданте вишег ранга те и команданта ТО (чији људи су како је речено значајно учествовали па и изгинули у борбама) а не само неког обичног храброг војника (таквих храбрих је свакако имао више за повести из редовног састава своје јединице). Још мање је прихватљива тврдња опт. Вујовића да је војна безбедност не само организовала Овчару него и да је у циљу прикривања тога а каснијег оптуживања Вуковарчана, њега и одредила за одлазак на пријем како би се представио као неки командант ТО који ће касније бити и оптужен. За ову тврдњу опт. Вујовић није понудио ни један доказ нити пак основаност истих произилази из било ког другог доказа који је суд извео.

У вези оцене исказа сведока у овом делу, неопходно је рећи да су саслушани сведоци евидентно непосредни учесници предметних догађаја те јесени те су им тако чињенице и околности о којима се изјашњавају у битном лично познате, да суду није предочен ни један разлог који би указивао да се не прихвате њихова казивања и да извесно нико од њих нема ама баш ни један разлог да лажно казује и тако терети оптужене Вујовића и Вујановића а да тих разлога свакако немају ни опт. Перић (о чијем записнику о саслушању пред радницима УБПОК ће бити речи касније) а ни опт. Ђанковић који је неспорно у критично време био Вујовићев близак саборац, те је суд исказе наведених сведока у овом делу у потпуности прихватио налазећи да искрено и потпуно износе све што им је познато на ове околности.

У вези наредбе о којој говоре сведоци Радоје Трифуновић (који је писао) и Дарко Фот (који је нашао у канцеларији на «Велепромет-у») неопходно је рећи и да сведок Радоје Трифуновић тврди да је ту наредби тражио (у архиву Војске, јер је био и «председник комисије за за слање докумената у МКТЈ по захтевима») али да је није пронашао, да је о истој сведочио и пред МКТЈ у Хагу у поступку против тзв.»Вуковарске тројке» (тј. Мркшића, Шљиванчанина и Радића) али да му ни тамо није показана том приликом, да и овде сведок Радић Мирослав (против кога је вођен поступак пред МКТЈ у Хагу) такође тврди да та наредба, иако је у току поступка о њој било речи, у документима Трибунала физички не постоји ⁹² те да је и суд, поступајући по упутствима из укидајуће одлуке ВСС у Београду посл. бр.Кж.І.р.з. 1/06 од 18.10.2006.год. од Министарства за одбрану Републике Србије и ВБА затражио копију ове наредбе али је дописом Министарства за одбрану РС - ВБА суд обавештен да «у војном

⁹¹ а последњи пут на главном претресу од 17.11.2008.год. **стр.48**

⁹² транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.12.2007.год. **стр.16**

архиву не постоји наредба пук.Мркишића о постављању Мирољуба Вујовића за команданта а Станка Вујановића за заменика».⁹³

Дакле, из свих напред наведених доказа, за овај суд није било никакве сумње да је на дан 20.11.1991.год.: фактички командант ТО Вуковара оптужени Вујовић Мирољуб, да је фактички његов заменик овде оптужени Вујановић Станко. (Да је командант добровољачке јединице зв.»Лева суподерица» овде оптужени Милан Ланчужанин зв.»Камени» није ни било спорно у овом поступку нити то овај оптужени пориче).

Борбе у Вуковару су престале дана 18.11.1991. год. кога дана је командант тзв. «Митничког» батаљона пук. Филип Караула потписао предају те је 176 припадника те јединице положило оружје и истог дана у вечерњим сатима су смештени као ратни заробљеници у један од хангара на пољопривредном добру «Овчара» које се налази на око 5 км. од Вуковара на југ према селу Негославци а са леве стране тог пута. Ово место – село Овчара се налази у зони одговорности 80-те моторизоване бригаде из Крагујевца која је мобилисана и на простор Вуковара дошла почетком новембра. Командант ове бригаде у то време је био пук. Војновић Миодраг а бригада је одмах претпочињена Гардијској бригади пук. Мркишића и ушла је у састав Оперативне групе «Југ» којом, као што је речено, такође командује Мркишић. Командант Војновић заједно са командиром чете војне полиције (чвп) Везмаровић Драганом, тада у чину резервног капетана, у очекивању краја борби те предаје Хрватских оружаних снага, обиласком терена, одлучује да се на овом пољопривредном добру у једном хангару формира «логор за ратне заробљенике» јер хангар обезбеђује прихват већег броја људи које је могуће сместити и чувати (да нико из њега не може изаћи или у њега ући) а испуњава и минималне смештајне и метеоролошке услове (потпуно је затворен, кров не прокишњава и сл.). Из ових разлога у овај хангар тог 18.11. је и смештена тзв. «Митничка група» односно припадници «Митничког» батаљона који су као што је речено током дана положили оружје. Током те ноћи припадници ове групе су пописани и обезбеђивани од стране припадника чвп 80-те мбр са Везмаровићем и дела команде те бригаде међу којима су били и капетан Вукосављевић Драги – помоћник команданта за безбедност, Миољуб Дачић – начелник артиљерије, те Вукић Светолик – начелник АБХО сви тада у чину резервног капетана I класе. По наређењу мајора Шљиванчанина, пук. Караули је дозвољено да са собом задржи перорез као успомену. Сутрадан пре подне, ови ратни заробљеници, укупно њих 176, са списком који је понео Везмаровић и у његовој пратњи, аутобусима су одведени у затвор у Сремску Митровицу и по списку предати радницима тог затвора а Везмаровић се у вечерњим

⁹³Допис Министарства за одбрану РС - ВБА у Београду бр. 555-3 од 26.01.2007.год. – стр.209/111 списка овог предмета

сатима вратио назад у Негославце где је такође било командно место Војновићеве 80 мбр.

Предње чињенице у поступку нису биле спорне, исто произилази из сагласних казивања сведока **Војновића**, **Везмаровића**, **Вукосављевића**, сведока под псеудонимом «А», **Дачића** и **Вукића** (сви официри те 80-те мтбр.у чијој зони одговорности је место Овчара и а чета војне полиције ове јединице је током те ноћи и обезбеђивала хангар са овим ратним заробљеницима), исказа сведока **Каранфилова** а и из ратног и оперативног дневника ове бригаде за критично време које је суд прочитао тако да су ове чињенице утврђене као несумњиве. Чињенице око «Митничке групе» произилазе и из бележнице сведока Везмаровића у кују је суд извршио увид и у којој се на стр.48 наводи «кап.Каранфилов», а на стр.49 и даље списак са на челу «1.Филип Караула.... «а на стр. 63 се наводи на крају списка од 175 људи и «примљени 18.11.1991.год. око 16,00 сати на фарми у с.Овчар, предати кап.Каранфилову 19.11.1991.год. око 11,30 сати. Спискови достављени у КП Дом Сремска Митровица 19.11.91 око 15,30 сати пук Живановићу.» (белешки о активностима 20.11.91 поподне нема.)⁹⁴

У току тог 19.11.1991.год. из својих кућа, подрума, склоништа, излазе цивили и српске и хрватске (и других) националности из центра Вуковара. У простору «Велепромет»-а се обезбеђују аутобуси и једни у конвојима одлазе у Хрватску а други у Србију. Конвој који је кренуо у правцу Хрватске је враћен из правца места Нуштра јер су Хрватске власти одбиле да га приме те је тај конвој ту ноћ такође смештен на овом пољопривредном добру. Људи (жене, деца, старци) ноћ нису провели у овом хангару него у аутобусима поред хангара јер су се аутобуси могли грејати. Обезбеђивали су их такође припадници 80-те мтбр и сутрадан ујутру, 20.11. конвој је поново отишао у правцу Хрватске.

Ни ове чињенице нису биле спорне, у битном идентично казују сведоци **Војновић**, **Вукосављевић**, **Дачић**, **Вукић** као и **Петровић Натко** те иако исто није евидентирано у наведеним дневницима ове бригаде, имајући у виду детаљно и идентично казивање и сведока «А», тада команданта ЛАД-ПВО у овој јединици, а чије командно место је било у једној кући у непосредној близини овог пољопривредног добра и хангара и који је и сам током целе вечери и јутра провео на овом месту и био испред команде 80-те мтбр. задужен за комуникацију са представницима хуманитарних организација и међународне заједнице око збрињавања ових људи, суд је предње чињенице као несумњиве утврдио.

Иако је командант «Митничког» батаљона пук. Караула дана 18.11.1991.год. предао јединицу и прекинуо борбе у Вуковару, део

⁹⁴ радна бележница овог сведока у коју је суд извршио увид на претресу дана 23.04.2008.год. стр.20 и даље

хрватских оружаних снага (као и милиција, добровољачких јединица и лица која прате те оружане снаге иако непосредно не улазе у њихов састав) је желео да избегне предају и одлазак у заробљеништво (те и евентуално утврђивање одговорности за радње и дела у претходном периоду). Тако су неки покушали пробој према дубини хрватске територије у чему неки од њих нису успели те су потом одбацили оружје и униформу, пресвукли се у цивилна одела те су у току 17-ог или 18-ог отишли у вуковарску болницу у нади да ће се са осталима из Болнице евакуисати и на тај начин избећи заробљавање. У овом циљу и особље болнице по одобрењу управника др. Весне Босанац одређује и врши да се неки од њих маскирају фиктивним лекарским збрињавањем - стављањем завоја, фиксатора од гипса или сл. или облачењем болничких или болесничких униформи (бели мантили и сл.). Истовремено, последњих дана а пред крај борби, у болницу се склонио и велики број цивила (жена, деце и старца) процењујући да је то у тим тренуцима најбезбедније место.

Ни ове чињенице у поступку нису биле спорне а исто је суд са сигурношћу утврдио и из казивања сведока—оштећених **Чакалић Емила**⁹⁵, **Бергхофер Драгутина**⁹⁶, **Кожул Франа**⁹⁷, као и читањем записника о саслушању сведока — оштећених **Којић Жарка** и **Новак Зденка**⁹⁸, сведока — оштећених **Хајдар Додаја** и **Карловић Вилима**,⁹⁹ читањем записника о саслушању сведока **Хусник Мишела**¹⁰⁰ и читањем списка сачињеног од Главног штаба санитета Републике Хрватске од 28.05.1993. године¹⁰¹. Тако сведоци Бергхофер, Хајдар, Којић, Карловић и Новак наводе како су одбацили оружје и униформу и склонили се у болницу «јер се пронео глас како ће ићи евакуација болнице», сведок Кожул се као припадник цивилне заштите из истих разлога склонио у болницу, сведок Новак да је «био на листи рањеника.... иако није био рањен» а сведок Чакалић да је 17.11. отишао у болницу «у цивилу», док је сведок Хусник у болницу отишао дана «15.11.1991.год. због здравствених тегоба» а сви су,

⁹⁵ транскрипти аудио записа са главног претреса о саслушању овог сведока — оштећеног од 25.10.2005.год. суд је прочитао на главном претресу дана 20.06.2008.год. **стр.16** будући да је овај сведок — оштећени, иако уредно позван, преко Републике Хрватске - Општинског суда у Каштел Лукшићу, - записник **Пом. бр.40/07 од 10.10.2007.год.** — обавестио суд да је болестан те да не може приступити у суд и **да га се убудуће не позива - стр. 1726-1727/878** овог списка

⁹⁶ транскрипте аудио записа са главног претреса о саслушању овог сведока — оштећеног од 26.10.2005.год. суд је уз сагласност странака прочитао на главном претресу дана 20.06.2008.год. **- стр.16)**

⁹⁷ који је саслушан преко видео-конференцијске везе дана 24.05.2005.год. а транскрипте аудио записа са главног претреса о том саслушању овог сведока — оштећеног суд је, уз сагласност странака прочитао на главном претресу дана 20.06.2008.год. **стр.16**

⁹⁸ од 26 и 27.04.2004.год. — Кив.2/03 а које је такође прочитао на главном претресу дана 20.06.2008.год. **стр.16,**

⁹⁹ саслушаних на главном претресу од 20.06.2008.год. (Хајдар) и 21.04.2008.год. (Карловић)

¹⁰⁰ пред Жупанијским судом у Осијеку бр.Кир.836/07 од 26 рујна 2007.год. а по замолници овог суда (који записник је прочитан на главном претресу дана 17.09.2008.год. **стр.62)**

¹⁰¹ са стр. **765 - 778** списка истраге а који је прочитан на главном претресу дана 17.09.2008.год. — **стр.61**

како и сами наводе, сем Кожула, Хусника и Карловића (који је био добровољац у ЗНГ) били припадници 204-те бригаде Хрватске војске што пак и за њих а и за бројне остале па и неке оштећене сада покојне произилази из наведеног списка Главног штаба санитета од 28.05.1993.год. И из писменог налаза и мишљења групе вештака судске медицине из Новог Сада а на челу са проф. др. Милошем Тасићем, (основни налаз бр.48/04 из априла 2004.год.) и допунског налаза са мишљењем (48-1/04 из маја 2004.год.) као и из исказа **вештака Будаков др. Бранислава** из истог тима вештака кога је суд у току поступка саслушао и то дана 23.04.2008.год. и дана 15.09.2008.год.¹⁰² произилази да је код «41 обдукованог» иако је пронађен завој (под којим се подразумева и лонгета, циркуларни гипс, повез – «праћка» или «Шанцова крагна»), нису констатовани знаци повређивања односно «није утврђен медицински разлог превијања тих делова тела» док код 50 обдукованих, јесте.¹⁰³ И даље, код једног оштећеног је (Златко Јуришић - ОВЧ 200) нађен део одеће који одговара болничкој радној униформи, на 10 прегледаних тела као једина одећа је нађена пиџама док је «у 31 случају поред пиџаме нађена и обична одећа».¹⁰⁴ Мада у поступку нису саслушани ни Мркишић ни Шљиванчанин, неопходно је рећи да и ова двојица као сведоци, при наведеном саслушању у истрази пред Војним судом¹⁰⁵ тврде да су имали сазнања да се један део припадника противничке стране «камуфлирао» пресвлачећи се у униформе особља болнице или тако што су им на здраво стављани гипсови и сл.

Дана 20.11.1991.год. врши се евакуација из вуковарске болнице. До тада је болница била обезбеђивана од припадника 4-те чете (којом командује Симић Миливоје) у саставу 2-гог полицијског батаљона (којим командује Пауновић Радоје) Гардијске бригаде (оба су тада били у чину кап. I класе). На главни излаз из болнице излазе запослени у болници и грађани који су се у болницу склонили а у јутарњим сатима, на дворишном улазу у болницу – пријемни пункт возила хитне помоћи, припадници ове чете војне полиције и тим из органа војне безбедности а по наређењу команданта гмтбр. пук. Мркишића и под руководством потпуковника Павковић Небојше а упутствима начелника за безбедност мајора Шљиванчанина, врше тријажу (одвајање) људи у болници и изводе војноспособне мушкарце. На излазу се врши њихов претрес и одузима им се евентуално оружје и слични предмети те се у укупно шест аутобуса пребацују у Вуковарску касарну тадашње ЈНА. Након што су ови аутобусима превезени у касарну, рођаци појединих одведених код Шљиванчанина инсистирају да се ови врате и придруже им се уз тврдњу да се ради о њиховим рођацима или који нису учествовали у борбама него

¹⁰² транскрипти аудио записа са главног претреса о саслушању овог вештака од 23.04.2008.год. - **стр.6 и даље** и од 15.09.2008.год. - **стр. 6 и даље**

¹⁰³ основни налаз из априла 2004.год. **стр.2**

¹⁰⁴ основни налаз из априла 2004.год. **стр.2**

¹⁰⁵ записник од 17.12.1998.год. у предмету Ки.578/98

су се заједно са њима склонили у болницу или се ради о колегама запосленим у болници и Шљиванчанин у касарну пошаље свог заменика мајора Вукашиновић Љубишу са списком од око 20 лица да их овај изведе из аутобуса и врати у болницу што овај и изврши и из аутобуса у касарни, прозивком, издвоји лица са овог списка и посебним аутобусом их врати у болницу те већини од њих дозволе да се придруже својима док неколицину ипак врате назад у касарну. Све ово се дешава у јутарњим сатима тог 20.11. а након одласка ових аутобуса за касарну, око 10-11 часова, на том излазу из болнице се наставља евакуација рањеника из болнице, док се на предњем улазу формирају конвоји аутобуса и камиона те једни одлазе у правцу Хрватске а други у правцу Србије, док неки од запослених остају да и даље раде у болници.

Ни предње чињенице суштински нису спорне али је суд исте утврдио и на основу казивања:

горе наведених оштећених **Чакалић Емила**, **Бергхофер Драгутина**, **Хајдар Додаја**, **Којић Жарка**, **Новак Зденка** и **Карловић Вилима** који сви, изузев Хусника и Чакалића тврде да су се тих последњих дана затекли или склонили у болницу, да су заробљени у вуковарској болници тако што су из болнице изведени 20-ог ујутро, претресени на излазу, уведени у аутобусе и превезени најпре у касарну а потом и на Овчару одакле су на овај или онај начин а о чему ће још бити говора, спашени. Једино Чакалић у погледу дана и датума показује несигурност у смислу што наводи да је то било 19-ог новембра. Несигурност у погледу дана извођења из болнице показује и сведок **Хусник Мишел** (██████ овде опт. Атанасијевић Ивана – тада Хусник Ивице) који казује да је то било 19-ог или 20-ог али и да је 6 аутобуса отишло до касарне где је он изведен од стране Атанасијевића. Неопходно је рећи и да сведок - оштећени **Кожул Франо** који није заробљен, такође свој излазак из болнице везује за 19-ти новембар али наводи и да је тог дана пред болницом слушао обраћање мајора Шљиванчанина људима из међународне заједнице, а потом је камионом, у поподневним сатима, превезен на «Велепромет» одакле су пак током ноћи одвежени у Сремску Митровицу те:

сведока – оштећене **Јурела Злате** која тврди да је била у болници (по занимању је лекар – дефектолог), у болници је тада са њом био и њен рањени син Дамир (рођ.1 ██████.год.) и то јутро је одведен аутобусима са другима у касарну. Каже: «...на дан одвођења, 20.11., видјела сам последњи пут мог сина»,¹⁰⁶

сведока – оштећене **Јањић Јадранке** која пак наводи да је била недеља 17-ог новембра када се са другима и супругом Бориславом склонила у болницу сматрајући да ће им тамо бити најсигурније, да је

¹⁰⁶ транскрипти аудио записа са главног претреса од 5.07.2005.год. **стр.4** које транскрипте је суд, уз сагласност странака, прочитао на претресу дана 22.04.2008.год. **стр.16**

била трудна (у 7 месецу трудноће) и муж је био са њом: «али он је нестао, њега су одвезли ујутру 20. су га одвезли ујутру и оданде га нема. Вратили су га заправо, пред болницу су га вратили негде око поднева, не знам сад тачно колико је било сати, тај један аутобус су вратили и онда су га оданде опет одвезли, где не знам и још га нема ево 14 година.» - Објашњава како је са другим женама из болнице тражила од Шљиванчанина да јој (из касарне) врати супруга Борислава те је он и враћен у овој групи од око 20 њих али није издвојен јер је поново враћен у касарну због оптужби неког од војника да је био снајпериста,¹⁰⁷

сведока – оштећеног **Виленица Жарко** који тврди да га је рат затекао у Вуковару где је био у својој кући, да су се крили због гранатирања по подрумима и да је крајем септембра завршио у Вуковарској болници јер је експлодирала граната у близини, он изгубио свест те су га пребацили у болницу где је остао све до краја рата у Вуковару. Надаље наводи да су, мисли 20-ог новембра мада се датума не сећа, излазили из болнице тако што је неко унутра рекао да мушкарци иду на споредни улаз (улаз за хитну помоћ), да их је ту на излазу претресала војска а потом су упућени у паркиране аутобусе и овим аутобусима, у пратњи два војника пребачени у Вуковарску касарну где се око аутобуса окупило пуно народа војске и ту га је и видео овде опт. Пејић са којим се познаје од раније, да војници нису дозвољавали улаз у аутобусе али је он Пејићу објаснио како се ту затекао те је Пејић отишао да тражи помоћ од неког официра, вратио се после неког времена, ушао у аутобус, извео га и одвео га у Негославце у кућу оца његове (Пејићеве) девојке¹⁰⁸

оптуженог **Пејић Милорада** који казује идентично као и Виленица (да га је извео из аутобуса у касарни и одвео у Негославце а потом се вратио на Овчару јер су ратни заробљеници тамо одведени) али не може у времену (ни датумски ни на неки други начи) да определи када се све ово дешава¹⁰⁹

и опт. **Вујовић** и опт. **Вујановић** не споре предње чињенице изузев што тврде да се све то дешава 19-ог а не 20-ог новембра,

оптуженог **Атанасијевић Ивана** који, како је већ речено, у својој одбрани износи да је 20.11., након што је чуо да су борбе завршене а да му је брат у болници, кренуо да га тражи али је успут срео неколико аутобуса и у једном од њих видео свог брата Мишела те је затим аутобусима и дошао у касарну и извео свог брата,¹¹⁰

¹⁰⁷ транскрипти аудио записа са главног претреса од 22.06.2005.године – **стр.4-6** које транскрипте је суд, уз сагласност странака, прочитао на претресу дана 22.04.2008.год. **стр.16**

¹⁰⁸ транскрипт аудио записа са главног претреса од 15.09.2008. год. **стр. 18-32**

¹⁰⁹ транскрипт аудио записа са главног претреса од 16.06.2008. год. **стр. 11 и 21**

¹¹⁰ транскрипт аудио записа са главног претреса од 19.11.2007. год. **стр. 26** у вези записа од 10.03.2004.год. **стр.57 - 59**

оптуженог **Горана Мугоше** који у својој одбрани износи како је рат провео на «Велепромет-у» где је био штаб ТО, да је стално био на првим линијама јер је тражио своја два полубрата који су били припадници противничке стране тј. у ЗНГ, да су борбе престале 18-ог, да је 19-ог отишао до Болнице да тражи браћу али да војска није дозвољавала улаз, да је ипак на своју одговорност ушао у болницу по одобрењу мајора Шљиванчанина тако што је обукао блузу и капу ЗНГ-и те да је унутра пронашао и извео једног свог полубрата Зорана те да је сутрадан тј. 20-ог новембра отишао до касарне где су били 5-6 аутобуса са заробљеницима из болнице и да је потом са тим аутобусима отишао на Овчару јер му је речено да ће тамо заробљени из аутобуса бити изведени а све то у циљу да пронађе и другог свог полубрата Ранка,¹¹¹

сведока **Радোја Трифуновића** који је лично писао наређење о евакуацији Болнице (по Мркшићевом наређењу) да то наређење није нашао ни у документацији Гардијске бригаде (из које је отишао у пензију) а ни касније као Председник комисије за сарадњу са МКТЈ а објашњава садржину тог наређења о евакуацији болнице: «Суштински је било, значи, евакуацију извршити, заробљене, односно рањене, болесне, жене, децу и оне без оружја, предати хрватским властима и извршити, значи, по фазама, извршити тријажу, селекцију.»¹¹² Казује како је селекција вршена јер је у болници било људи под оружјем, жене, децу и друге – ненаоружане је требало предати Хрватским властима али су ови неколико дана одбијали и одуговлачили да их приме а ове друге је требало транспортовати у Сремску Митровицу да им се тамо суди.

У дневнику гардијске мтбр, који је водио управо овај сведок за 20.11.1991. године за 7,00 сати стоји забелешка: «Командант ОГ „ЈУГ“ је наредио спровођење активности око чишћења и контроле територије, евакуације и транспорт цивилног становништва из Овчаре и Велепромета и болнице у Вуковару»,¹¹³

сведока **Богдана Вујића** (који је у критично време био официр ЈНА у чину пуковника а у Управи безбедности) и који тврди да је евакуација болнице вршена «20-ог новембра 91. године ујутро», да је то јутро око 7 сати у болницу дошао са Шљиванчанином и заставником Корица Бранком, да сам није вршио тријажу него је требало да изврши преглед болнице и да утврди да ли је евентуално злоупотребљавана од стране војних снага,¹¹⁴

¹¹¹ транскрипт аудио записа са главног претреса од 19.11.2007. год. **стр. 41** у вези записа од 01.07.2004.год. **стр.32 - 33**

¹¹² транскрипти аудио записа са главног претреса о саслушању овог вештака од 16.03.2007.год. - **стр.26-27**

¹¹³ Ратни дневник Гардијске бригаде запримљен на ЦД од МКТЈ – **стр.1100/525 – 1101/525** у предмету овог суда **К.в.1/03**

¹¹⁴ транскрипти аудио записа са главног претреса од 11.05.2007.год. - **стр.8**

сведока **Боривоја Тешића** који тврди да је обезбеђење болнице препустио чети ВП 19.11. поподне па имајући у виду доле наведена казивања других сведока очигледно је да Болница није евакуисана тог дана него сутрадан, те

сведока **Љубише Вукашиновића** који тврди да је то јутро у болницу одвезао 6 аутобуса па потом у касарну спровео три са заробљеницима да је добио од Шљиванчанина списак са око 20 имена људи које треба да врати назад те је он то и учинио, утолико што је из аутобуса извео ове људе по списку (наводно се радило о рођацима запослених у болници који су тражили од Шљиванчанина да их се врати а и неки мештани су интервенисали и гарантовали да нису учествовали у борбама), да је то урадио уз доста проблема (јер су на њих насртали територијалци у касарни) да их је посебним аутобусом вратио у болницу те су ови и пуштени да се придруже својим рођацима. Изричит је у томе да је евакуација болнице вршена 20-ог новембра ујутру.¹¹⁵

сведока **Мирослава Радића** који тврди да је део његове чете којим је командовао потпоручник Хацић Елвир у поподневним сатима дана 19.11. по Тешићевом наређењу вршио спољно обезбеђење болнице (неколико сати) а до доласка чете војне полиције на челу са капетаном Симић Миливојем која је то обезбеђење преузела «како не би могао нико да изађе и уђе до доласка војне полиције»¹¹⁶ а што такође указује на то да евакуација болнице није вршена тог 19-ог него сутрадан ујутро,

заштићеног сведока Ј.Д. (који је сведочио на главном претресу са кога је јавност била искључена као примена ове мере заштите сведока) и који тврди да је евакуација болнице вршена 20-ог новембра, у 11,30 сати и сам је био у болници тог дана и то је евидентирао у својој бележници (у коју суд није могао извршити увид јер није достављена од МКТЈ и поред више тражења). Када му се предоче тврдње сведока сарадника **Петковић Спасоја** (који тврди да га је одвео у Болницу 19.11.) Ј.Д. одговара «ја бих се пре поуздао у то што сам ја написао».¹¹⁷ Овде је неопходно и рећи да боравак овог заштићеног сведока у болници на дан када се врши евакуација је неспоран, евидентиран је и на видео запису у који је суд извршио увид (а налази се на **ЦД бр. 4 на 1 сат и 34 мин.**). Његов боравак у болници дакле потврђује у свом исказу и сведок сарадник **Петковић Спасоје** али овај сведок сарадник тврди и да је сутрадан тј. 20-ог отишао на Овчару (о чему ће бити говара касније у овој одлуци) по Радићевом наређењу да види о чему се ради јер има информације да заробљене из Вуковарске болнице који су тамо превезени, хоће да преузму територијалци. Међутим, ако је тачно да су заробљени у Вуковарској болници превезени аутобусима прво до касарне а потом истог дана и на

¹¹⁵ транскрипти аудио записа са главног претреса од 18.06.2007.год. - **стр.59**

¹¹⁶ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.12.2007.год. - **стр.42**

¹¹⁷ транскрипти аудио записа са главног претреса од 23.05.2008.год. - **стр.61**

Овчару, онда је и заштићени сведок Ј.Д. само исти тај дан, када се врши евакуација, могао ући у Болницу (претходног није јер војска не дозвољава улаз),

сведока **Миодрага Панића** који наводи да је евакуација болнице вршена 20.11. пре подне¹¹⁸ с тим што сада мења исказ утолико што објашњава да је евакуацијом болнице руководио тада потпуковник Небојша Павковић а не мајор Шљиванчанин, како је то исказивао раније, и објашњава да је приликом сведочења у Хагу у предмету тзв. «Вуковарској тројци» имао прилике да види и наредбу Павковићу у том смислу,¹¹⁹

сведока **Богољуба Кијановића** (у критично време такође официр ЈНА у управи безбедности а у чину потпуковника) и који тврди да је евакуација Болнице вршена 20-ог новембра. Он потврђује Вујићеве тврдње да је та група официра из Управе безбедности ССНО у Вуковар дошла 19-ог новембра, и увече до око 1 сат попоноћи евакуисали преко 1000 људи са «Велепромета» са око 50 аутобуса у Сремску Митровицу и сутрадан неки из те групе (не и сведок али јесте Вујић, Томић и Корица) ишли са Шљиванчанином изјутра у Болницу где је вршена тријажа и евакуација,¹²⁰

сведока **Бранислава Лукића** који је као што је већ речено, у критично време (те јесени) командант 2-ог јуришног одреда и његово командно место је било у Вуковарској касарни у којој је, по сопственом казивању, остао све до 23.11. и описујућу своје активности након престанка борби 18.11. тврди да је у касарну, дана 20.11.1991.год., дошло 5 аутобуса те да му је то упечатљиво остало у сећању по томе што «Око аутобуса се скупио народ, било је и цивила, било је и ових територијалаца и тако даље и покушај, значи, уласка одређених људи у аутобусе који су били са цивилима, међу њима је било неколико жена, да извлаче тамо, да туку са палицама и тако даље.» а на питање шта је ту упечатљиво објашњава: «Знате зашто ми је упечатљиво? То ми је упечатљиво, неко покушава у касарну, у којој сам ја официр, представник гардијске бригаде, да туче људе, да извлачи и да туче људе у аутобусу, нисам могао ни као човек, ни као официр да дозволим.»¹²¹

сведока **Радоса Пауновића** који је у критично време командант 2-ог полицијског батаљона у саставу Гардијске бригаде (и у чину капетана I класе ЈНА) и тврди да је дана 19.11.1991.год. је добио наређење од

¹¹⁸ транскрипти аудио записа са главног претреса од 16.06.2008.год. – **стр.67** у вези записа са гл. претреса од 26.11.2004. **стр.14**

¹¹⁹ исто, **стр.67**

¹²⁰ транскрипти аудио записа са главног претреса од 17.06.2008.год. – **стр.5** у вези записа са гл. претреса од 23.06.2005. **стр.5**

¹²¹ транскрипт аудио записа са главног претреса од 18.06.2008.год. **стр.18** у вези записа од 17.12.2004. год. **стр.4-6**

команданта бригаде да врши обезбеђење вуковарске болнице са својом јединицом те је одредио за тај задатак чету војне полиције којом командује такође у чину капетана I класе Симић Миливоје као и да ово обезбеђење ова јединица врши све до 23.11. Овај сведок потврђује Радићеве и Тешићеве тврдње да је од Тешића преузео обезбеђење болнице, наводи да је сутрадан изјутра обезбеђење појачано са око 30 војника, мада не зна разлоге за то, и да је тог дана почела евакуација болнице и вршена селекција у којој су његови војници учествовали утолико што су вршили претрес лица која су излазила из болнице¹²²,

сведока **Миливоја Симића** који је у критично време командант 4-те чете војне полиције у саставу 2-ог полицијског батаљона који је пак у саставу Гардијске бригаде (и у чину капетана I класе ЈНА) који је и по његовом а и по казивању сведока Радића, Тешића и Пауновића, неспорно, са војницима ове чете обезбеђивао болницу и у овом поновљеном поступку тврди: «Ја сам Вам и прошли пут кад сам овде сведочио говорио да је, да се тријаж тог људства врши унутар болнице и да је била једна група официра, рекао сам да сам из те групе официра познавао само мајора Шљиванчанина и да су они ушли у болницу и унутар болнице вршили тријаж, да су та лица из болнице извођена и да сам ја само вршио претрес тих лица. Е сад, ја тад у том моменту нисам знао да ли су они у својству заробљеника, да ли су ово, једноставно мој задатак је био само да се они претресу, да уколико има оружја било какво, ватрено, хладно да се то одузме и да се спроведу до аутобуса који су стајали на улици поред болнице.» и даље: «Колико се ја сећам, сећање кроз оне наше разговоре знам да је 18., је значи ослобођен Вуковар, 19., смо ми кренули у претрес, преузели болницу и наредног дана чини ми се да је била евакуација тих људи.» а на питање у смислу ко је прво изведен из болнице исказује: «Изведена су ова лица на којима се вршио претрес.»¹²³

сведока **Натка Петровића** (у то време референт за морал, информисање и психолошко пропагандна дејства у команди Гардијске моторизоване бригаде) који казује да је дана у јутарњим сатима 20.11.1991.год. по наређењу команданта Мркшића на Овчари са представницима МКЦК преузео и потом спровео конвој од 14 аутобуса са Хрватским цивилима пут Хрватске али су Хрватске власти код места Нуштар одбиле да их приме (чак су трпели и минобацачку ватру) па је потом конвој вратио назад и по наређењу Мркшића спровео га у Сремску Митровицу. Објашњава да су његова једина сазнања око евакуације Вуковарске болнице у толико што је конвој са рањеницима и болесницима из болнице (аутобусе, санитарска возила и камионе) који је водио потпуковник Небојша Павковић, сустигао на путу према Шиду тај дан поподне,¹²⁴

¹²² транскрипт аудио записа са главног претреса од 18.06.2008.год. **стр.40** у вези записа од 22.04.2005. год. **стр.4**

¹²³ транскрипт аудио записа са главног претреса од 18.06.2008. год. **стр. 46**

¹²⁴ транскрипт аудио записа са главног претреса од 19.06.2008. год. **стр. 27-31**

заштићеног сведока под псеудонимом «Б» (који је у критично време био четни старешина у 3-чој чети код кап.Радића, у то време у чину водника) и који тврди да је са 20-так војника те чете по Радићевом наређењу 19-ог новембра обезбеђивао Вуковарску болницу до доласка војне полиције поподне¹²⁵ и

сведока **Мирослава Савића** који пак тврди како је Вуковар ослобођен 18-ог новембра, да је тог истог дана дао неки интервју Нину Брајовићу а потом отишао до болнице која је и евакуисана управо тог дана, да је сутрадан на «Велепромет»-у тражио неког познаника када дође један Нишлија и пита га шта ради ту када су сви његови у касарни, и објашњава му да су доведени заробљени Хрвати из болнице у неколико аутобуса у касарну а потом пребачени и на Овчару те је тамо и отишао¹²⁶

Из наведеног сажетка казивања сведока односно оптужених, у овом делу, евидентно је да сви они у битном сагласно исказују на све околности изузев што једни тврде да је евакуација болнице била 19-ог а други да је то било 20-ог новембра. Мада је суштински небитно да ли је то било 19-ог или 20-ог, имајући у виду неспорну чињеницу да су ови ратни заробљеници који су то јутро изведени из болнице, око подне одведени у касарну, у поподневним сатима тог дана одведени на Овчару а у току те ноћи стрељани на Грабову, **дакле дан извођења заробљених из болнице је и дан предметних кривично-правних дешавања**, то је суд свакако у обавези да и време извршења кривичног дела утврди што потпуније и прецизније, уколико је то могуће. Дакле, ценећи исказе наведених саслушаних сведока и доводећи их у међусобну везу несумњиво је да су ратни заробљеници изјутра у вуковарској болници издвојени од осталих (запослених, рањених, болесних и др. у болници) те је тако и извршена тријажа или селекцијав о којој говоре сведоци припадници ЈНА, да су на излазу претрешени а потом да су у укупно 6 аутобуса превезени до вуковарске касарне у току тог преподнева док је један део од око 20 њих посебним аутобусом враћен назад до болнице где су се сви, изузев Јањић Борислава (који је опет враћен у касарну), придружили својим рођацима. Несумњиво је да су ови људи заробљени. Као што се види, припадници ЈНА су претходних дана најпре опколили болницу у коју су се (и по сопственом казивању наведених оштећених Бергхофера и др.) склонили не само цивили, тражећи уточиште, него и припадници ЗНГ, полиције и добровољачких јединица – дакле противничке стране. Потом су припадници ЈНА организовали обезбеђење (да нико не може да уђе у болницу нити да изађе из ње) и затим, када је то командант наредио, припадници служби безбедности на челу са мајором Шљиванчанином, извршили «тријажу» или селекцију, практично одвајање оних за које су претпостављали да су припадници противничких војних формација који

¹²⁵ транскрипт аудио записа са главног претреса од 19.06.2008. год. **стр. 74**

¹²⁶ транскрипт аудио записа са главног претреса од 15.09.2008. год. **стр. 52-54**

су одбацили оружје и склонили се у болницу не желећи да се предају и да избегну заробљавање.

При оцени исказа наведених сведока суд је најпре пошао од чињенице да се у битном ради о лицима која су тог дана била у болници или код болнице (било да су се склонили или да су те склоњене обезбеђивали), односно, да се ради о другим лицима која имају неке друге активности везане за болницу или аутобусе. Тако, као што је речено, у болници су и сведоци - оштећени Чакалић, Бергхофер, Хајдар, Новак, Кожул, Којић, Карловић, Виленица али и Јурела Злата и Јањић Јадранка, те припадници јединица ЈНА Пауновић, Вукашиновић, Симић и Вујић који су непосредно били ангажовани око самог извођења ратних заробљеника то јутро из болнице као и, такође припадници ЈНА Теших, Радић и сведок «Б» чија јединица је претходног дана обезбеђивала болницу, тако и других припадника ЈНА који нису били непосредно ангажовани око ратних заробљеника из болнице али имају неких битних сазнања. Тако Трифуновић је писао наредбу о овоме и сачинио белешку у ратном дневнику, Панићу су као начелнику штаба гардијске мтбр. ове чињенице разумљиво познате, Кијановић (из Управе безбедности) потврђује Вујићеве наводе у овом делу, мада сам није био у болници, Лукић је тада командант касарне у коју су доведени аутобуси из болнице и имао је описаних активности око њих а Натко Петровић је касније тог дана (20-ог) сустигао Павковића (који је по Панићевим тврдњама био и задужен за евакуацију болнице) са колоном аутобуса, камиона и санитетских возила са рањеницима и болесницима из болнице. Надаље, наведени оптужени очито имају делимичних сазнања која се уклапају у целину догађања те је суд исте и прихватио (Пејића који је у касарни из аутобуса извео и спасио ошт. Виленица Жарка те Атанасијевића и Мугоше који су спасили своју браћу – Мугоша из болнице а Атанасијевић из аутобуса). Заштићени сведок Ј.Д. је као новинар тог дана био у болници, исто је па и тај датум евидентирао у својој бележници а његов боравак је евидентиран и видео записом из тог времена у који је суд имао прилике да изврши увид, на коме овај сведок препознаје себе «ево ме овде у жутој јакни»¹²⁷ и на ком видео запису стоји датум «**20.11.91**» - (видео запис на **ЦД бр. 4 на 1 сат и 34 мин.**)

Прихватајући исказе, пре свега наведених оштећених који су критичних дана несумњиво били у болници и за очекивати је да најбоље знају што се и када десило њима или њиховим најближима. Посебно упечатљиво у том смислу делују тврдње мајке **Јурела Злате** која је то јутро «последњи пут видела сина Дамира» односно супруге **Јањић Јадранке** која је тог дана «среда 20-ти» последњи пут видела супруга Борислава. И Јањић Борислав и Јурела Дамир се налазе на списку несталих¹²⁸ с тим што Јањић није идентификован (али га је касније те вечери у хангару на Овчари видео сведок сарадник **Латиновић** као и опт. **Вујановић** који тврди да је био јако претучен и да му је дао цигарету),

¹²⁷ транскрипт аудио записа са главног претреса од 24.04.2008. год. **стр. 36**

¹²⁸ спис истраге Ки 180/03 – **стр. 415-421**

док је Јурела Дамир ексхумиран са Грабова – ОВЧ бр.137¹²⁹ О самој «тријажи» ће бити говора и касније.

Ценећи и значајан проток времена од догађаја и поодмаклу животну доб суд налази да је заборав разлог што сведоци – оштећени **Чакалић** и **Кожул** говоре о 19-ом новембру као дану евакуације а не нека конструкција или покушај да се суду ове чињенице лажно представе, тим пре што за то нема никаквих објективних потреба.

Након што су око 11 сати, аутобуси са заробљеницима довезени у касарну, у њу долази већи број припадника ТО и добровољаца као и других мештана Вуковара српске националности, велика већина из радозналости, да виде дојучерашње противнике. Многи од њих покушавају ући у аутобусе да туку људе које су препознали као противнике или као неке за које знају да су у претходном периоду вршили какве злочине и сл. али им то не дозвољавају присутни припадници војне полиције Гардијске бригаде. Овде оптужени Атанасијевић Иван зв. «Ико» је, као што је већ речено, такође дошао у касарну за аутобусима јер је у једном од њих, док су ишли од болнице, препознао свог брата Мишела зв.»Фаца» и покушава да га изведе из аутобуса али у томе успева тек на интервенцију извесног Зорић Стевана зв. «Ћево» те га одведе у кућу у којој је и сам становао. Територијалци и добровољци код војске инсистирају да им се ови ратни заробљеници препусте да им они суде. Аутобуси се у касарни задржавају од око 11 сати пре подне до око 1 - 2 сата поподне и за све то време територијалци и добровољци покушавају ући у аутобусе и обрачунати се са заробљенима а оних 20-так које је одвојио мајор Вукашиновић Љубиша да врати у болницу, док их је убацивао у аутобус, туку (на и Вукашиновића), док се двојица НН територијалаца, сада пок. Томић Славку тада пуковнику у органу безбедности, представљају као командант ТО Вуковара и начелник штаба и траже да им се заробљеници из два аутобуса препусте јер су у њима «зликовци» што овај одбија али, процењујући ситуацију као изузетно затегнуту па и да може доћи до сукоба са територијалцима, са овом двојцом одлази до болнице да то расправе са Вујићем и Шљиванчанином. Вујића нису нашли а ова двојица територијалаца разговарају са Шљиванчанином и после тога Томићу тврде да је овај одобрио да се заробљеници њима препусте.

Чињенице у овом делу суд је утврдио на основу исказа више сведока а делом и на основу одбране оптужених Атанасијевића и Мугоше. Тако, како је већ наведено, оптужени **Атанасијевић** објашњава а што и овај суд прихвата, како је и одакле извео свог брата, а оптужени **Мугоша** пак како је у касарну дошло пуно припадника ТО, добровољаца и других мештана Вуковара.

¹²⁹ транскрипти аудио записа о саслушању вештака Стриновић др. Давора и Кубат др.Милована од 20.04.2005.год. а прочитани уз сагласност странака на гл. претресу од 22.04.2008.год. **стр.16**

Сведоци - оштећени (**Чакалић, Бергхофер, Хајдар, Кожул, Карловић, Новак, Којић и Виленица**) које је суд саслушао непосредно или прочитао њихова казивања из претходног дела овог поступка (а како је то горе већ наведено), ова дешавања у касарни описују идентично а и саслушани сведоци, припадници тадашње ЈНА (Лукић Бранислав, Вукашиновић Љубиша, Вујић Богдан, Кијановић Богољуб, Панић Миодраг) те Борисављевић Срећко и Томић Славко које записнике о саслушању из претходног поступка је суд прочитао). Наиме, сви ови сведоци у битном казују идентично, тј. да су одмах по доласку аутобуса у касарну, у њу пристигли у већем броју територијалци и добровољци, да насрћу на аутобусе у жељи да уђу и да се обрачунају са заробљеницима јер су их препознавали и оптуживали. Да је реч о озбиљној ситуацији види се не само из казивања сведока **Богољуба Кијановића**: «настрадали су на нас да извуку неке из тих аутобуса јер су их наводно препознали. Па ти територијалци ту са те територије па можда су се и раније из грађанства познавали. Нисмо им дозволили и онда је негде око 16 часова, не могу се сетити тачног времена, речено да ти љубуси треба да иду на Овчару»,¹³⁰ као и: «Задатак је наш, како нам је сугерисано и речено, да не дозволимо приступ и извођење људи из тих аутобуса.... Они су седели у аутобусима, почело се окупљати повремено пролазника, војника, односно униформисаних лица, да ли су војници. Војници нису били јер нису били млади, млађи мислим. Прилазили су аутобусима, имам осећај да су се препознавали од раније са тим који су у аутобусима, претили су им, хтели су да, имали су намеру колико сам могао да проценим да их извуку, нисмо дозвољавали, а у аутобусима исто колико се сећам на предњим седиштима до сувозача примећивао сам беле упртаче, па закључујем да су то били војни полицајци као пратиоци и обезбеђење тих аутобуса, мада су ови стално навлачили завесице од аутобуса оне да их ови отуд не би евентуално повредили кроз стакло и тако даље.»¹³¹ него и из исказа **Богдана Вујића** да му је Корица Бранко (у то време заставник по чину и такође у овом тиму органа безбедности са Томићем, Вујићем, Кијановићем) на «Велепромет» - у а по повратку из болнице пренео како су га тражили Кијановић и Томић јер «...је касарна окружена јединицама ТО и да постоји могућност да нападну касарну и одведу заробљенике».¹³²

Исто произилази и из казивања сведока мајора **Вукшиновића** на кога је потезано и оружје у касарни јер је спречавао да територијалци уђу у аутобусе и обрачунају се са некима а «посебан револт код тих територијалаца изазвало је то што сам ја по Шљиванчаниновом наређењу издвојио 20-так људи из та прва три аутобуса па претпостављам да су територијалци схватили да ће ови бити пуштени на слободу и онда је било тих непријатних сцена и потезања оружја на мене»¹³³ а из казивања сведока –

¹³⁰ транскрипти аудио записа са главног претреса од 17.06.2008.год. – **стр.5** у вези записа са гл. претреса од 23.06.2005. **стр.5**

¹³¹ исто, **стр. 20**

¹³² транскрипти аудио записа са главног претреса од 11.05.2007.год. – **стр.5** у вези записа са гл. претреса од 17.12.2004.год. **стр.29**, записника о саслушању у поступку истраге пред овим судом а од 6.01.2003.год. и поступку истраге пред Војним судом бр. Ки.578/98 од 28.02.2000.год. **стр.9**

¹³³ транскрипти аудио записа са главног претреса од 18.06.2007.год. - **стр.58** у вези са записником од 28.11.2003.год. о саслушању сведока Вукашиновића у поступку истраге – **лист 516**

оштећене **Јањић Јадранке** се да закључити да су њен супруг Борислав и група од оних 20-так заробљеника добили батине када их је Вукашиновић пребацивао у аутобус да их врати из касарне назад у болницу јер овај сведок тврди: «Онда ми је показао, већ је био претучен кад су их враћали, кад су их одвели у Војарну онда су их напали у шпалир, онда су их све са палицама, пендрецима кад су ишли, не знам колико их је било у том бусу, што су враћали за болницу, онда су их прво истукли да не би случајно цабе, да нису цабе баш били код њих.»¹³⁴

И сведок **Бранислав Лукић** говори о активностима територијалаца и добровољаца у касарни око аутобуса са ратним заробљеницима из болнице. Казује да је «запазио неке добровољце са Петрове горе који су себе називали радикалима, да се врзмају око аутобуса и насрћу на њих да туку ове у аутобусу».¹³⁵

Сведок **Панић Миодраг** пак такође казује да је по доласку у касарну затекао само један аутобус са заробљеницима из болнице, да су на њега насртали јер су препознавали поједине («овај ми је убио брата, сестру, онај је маљем убијао, видите онога тамо» и сл.) и тражили да их изведу али је он наредио војној полицији која је аутобусе чувала да се то спречи те да они то нису дозволили и аутобус је касније одвежен на Овчару¹³⁶

Сведок **Кресовић Јовица** тврди да је такође био у касарни тог дана и у тој прилици. Наводи да је у касарни било је пуно људи око аутобуса, «било је ту повишених тонова ако су препознали некога,... ударили су у стакла аутобуса, војска је покушавала да заштити на неки начин али у томе није успевала...».¹³⁷

Ценећи све ове исказе, имајући у виду да у битном идентично казују и оштећени и сведоци са «друге стране» (официри тадашње ЈНА) нема се разлога исте не прихватити те је суд на основу ових доказа предње чињенице као несумњиве и утврдио.

Док се аутобуси са заробљенима налазе у касарни, око 11-12 сати тога дана, у просторијама «Велепромет»-а држи се седница Владе тзв. «САО Славоније, Барање и Западног Срема». Седницом председава Горан Хаџић, а присиствују јој и Миодраг Панић, Богдан Вујић, Душан Јакишић, Богуновић Борислав – министар полиције, Славко Докмановић – мин. пољопривреде, Илија Кончаревић – пред. Скупштине, др. Младен Хаџић –

¹³⁴ транскрипти аудио записа са главног претреса од 22.06.2005.године – **стр.5**

¹³⁵ записник од 06.11.2003.год. - **лист 276** о саслушању овог сведока у поступку ове и записник од 09.02.1999.год. о саслушању у поступку истраге пред војним судом бр. Ки.578/98

¹³⁶ транскрипти аудио записа са главног претреса од 16.06.2008.год. – **стр.67** у вези записа са гл. претреса од 26.11.2004. **стр.21**

¹³⁷ транскрипти аудио записа са главног претреса од 08.05.2007.год. **стр.4** у вези са записником из истраге од 31.07.2003.год. **лист 158**

потпредседник владе, Илија Петровић- мин. информисања, Стево Богвић – мин. без портфеља, Војин Суша – министар правде, извесни Оцокољић – министар културе, Милинковић Боровоје – мин. вера, Богдан Војновић – мин. Финансија, Црногорац Миодраг – мин. енергетике, Милош Војновић пред. суда, те Витомир Љубан, Деветак Љубан, Ступар Саво, Војин Дабић, Шљиванчанин Веселин и Жељко Ражнатовић – «Аркан». Учесници састанка траже објашњење од Вујића где је и зашто током претходне вечери одвео заробљене са «Велепромет»-а, његова објашњења да су одведени у затвор у Сремску Митровицу не прихватају и инсистирају да им се дају заробљеници из болнице «јер треба да им суди народ Вуковара», да су они држава која има све одговарајуће органе (затвор на «Овчари», полицију и правосудје). Нападају ЈНА због начина вођења борби и сл. и прете «да ће ако треба извести народ на пут пред аутобусе и спречити њихово одвођење». Након што је на седницу дошао начелник штаба Панић Миодраг и пренео им сагласност команданта Мркишића да им се предају заробљеници ако су већ тако одлучили, уз закључак Владе који је формулисао Хацић да ће им они судити, да ће затвор ће бити у Овчари и да војска нема ту шта да се меша, седница је убрзо завршена а аутобусе из касарне са заробљеницима, са по два припадника наведене 4-те чете војне полицијаје Гардијске бригаде у сваком, у пратњи неколико возила и пуно цивилних са мештанима, територијалцима и добровољцима, око 14 сати одвозе на пољопривредно добро «Овчара».

Чињенично стање у овом делу суд је утврдио на основу исказа сведока Богдана Вујића, Миодрага Панића, Душана Јакшића, Борислава Богуновића а делом и читањем записника о салушању сведока Горана Хацића у поступку истраге те увидом у **видео запис о интервјуу** који је дана 20.11.1991. год. овај сведок дао за тадашњу РТС и увидом у белешке сведока Панића које је унео у своју бележницу том приликом. Тако сви ови сведоци у битном сагласно казују када и где је седница владе одржана, ко јој је био присутан али и (изузев Хацића) да је основни предмет те седнице било питање ратних заробљеника из Вуковарске болнице и инсистирање да ЈНА заробљенике преда њиховим органима а не да их се (као у претходним случајевима) одведе у Сремску Митровицу. О овоме посебно експлицитно и детаљно казују и Вујић и Панић. **Вујића** је на седницу позвао Жељко Ражнатовић и практично је морао да објашњава због чега је током претходне вечери преко хиљаду заробљеника из просторија «Велепромета» аутобусима пребацио у Сремску Митровицу те је био изложен вербалним нападима «министара». Ове трвдње Вујића потврђује и сведок **Кијановић Богољуб** који додуше није био на седници али тврди да му је Вујић по повратку причао: «Врло кратко смо у току пута у колима разговарали. Ја сам рекао Богдан Вујић је био видно незадовољан његовим пријемом и уважавањем на том састанку, рекао је да је главну реч водио Аркан, да је било речи и о предаји ових заробљеника САО Крајини пошто је она већ као република и у том смислу».¹³⁸

¹³⁸ транскрипт аудио записа са главног претреса од 23.06.2005. год. **стр.13**

Сведок **Панић** тврди да је на састанак отишао по Мркшићевом наређењу, описује ко је све био на седници али и како је текла: «.....али да неће дозволити војсци да се ови из болнице транспортују за Митровицу и да буду размењени сви за све. И нећете ви нама одређивати, хоћемо ли ми судити њима, хоћемо шта ћемо и како са њима поступити, вама хвала за све што сте нам помогли, сада је Вуковар слободан, наша власт функционише, ми имамо судство, тужилаштво, извршну власт, све органе власти, министарства и ми ћемо судити овим из болнице, ко је окрвавио руке, ко је нанео неко зло, извршио неки злочин, он ће одговарати за то, ко није, биће ослобођен и моћи ће да живи нормално даље у Вуковару.»¹³⁹ Објашњава да му је Мркшић¹⁴⁰ рекао да ће (ови на Влади) тражити ратне заробљенике те да им пренесе «да буде тако ако то они одлуче» и да им је то тако и пренео, да су они то дочекали са олакшањем и рекли «како ће их пребацити у њихов затвор на Овчари и судити им». Чињеница је да Вујић тако што од Панића није чуо али и он тврди да је Панић дошао са закашњењем, те да им је показао неки папир, бележницу или што слично, што је он схватио као неку сагласност и врло брзо потом састанак је завршен. Чињеница је да и **Јакшић** и **Богунковић** и **Хацић** тврде да су од војске тражили да се власт у Вуковару пренесе на цивилне органе те да су представници војске то одбили (Богунковић тврди, за разлику од осталих и да је на седници био мајор Шљиванчанин, обавестио их о смени на челу ТО – о чему је већ било речи те и да им је рекао да је «војна управа» и да преноса надлежности са војске на цивилне органе нема до даљег) и да је састанак тако и завршен али то извесно, бар у погледу заробљеника из болнице, није тачно из више разлога. **Прво**, супротно а у битном сагласно исказују и Вујић и Панић (да Панић штити војску сигурно би штитио и Мркшића али он то не ради него казује како је било). **Друго**, из видео записа о интервјуу Горана Хацића (а и белешки сведока Панића) је евидентно да је суштина састанка Владе од тог дана (Хацић је интервју дао неколико сати након тога новинару Нину Брајевићу) ратни заробљеници и њихово задржавање ради суђења у Вуковару. Тако Хацић и том интервјуу говори: «...је један основни закључак да заробљеници усташе који су опрљали руке, да не могу напустити територију Српске области Славоније, Барање и Западног Срема, да не могу да иду у Србију да се тамо возе, јер Србија је држава која није у рату и исто тако војска која је помогла око заробљавања. Заробљени нису војници, они су паравојне формације, једино може да им суди овај народ овдје, значи народ наше српске области која је призната, која има свој суд. Имамо чак двостепени суд, трећи степен би евентуално био на нивоу федерације а други Југославије, а ми имамо наше области, суди наш општински суд **тако да смо се договорили са војним властима да те усташе остану у нашим логорима ту у околини Вуковара** и будући да је једна група већ одвежена за Сремску Митровицу, ја сам преузео на себе задатак да то исто, те људе вратимо, ако се они уопште могу назвати људи, да их вратимо и да им се суди који су криви а који нису криви, нормално да их

¹³⁹ транскрипта аудио записа са главног претреса од 16.06.2008.год. **стр. 6** у вези записа са главног претреса од 26.11.2004. год. **стр.17**

¹⁴⁰ Мркшић се у наведеном поступку истраге ни о овоме не изјашњава него само да зна да је била седница и да су цивилне власти тражиле да преузму њихове грађане да им суде – **стр.5**

пустимо и да заједно с нама раде на обнављању нашег града»¹⁴¹. **Треће**, из белешки сведока Панића пак да је министар унутрашњих послова рекао: «Само преко мртвих грађана може се ићи из Вуковара за Сремску Митровицу са усташама». И **четврто**, да је тачно то што ова тројица тврде, зашто: **а)** аутобуси уопште чекају у касарни неколико сати и **б)** врло брзо након седнице аутобусе из касарне одводе на «Овчару»? Односно, због чега аутобусе не одвозе у Сремску Митровицу како је првобитно и одређено, подне је, несумњиво нема потребе смештати их као и «Митничку» групу (која је доведена ноћу) да преноће на «Овчари»? Из ових разлога суд је, у овом делу, прихватио казивања сведока Вујића и Панића те предње чињенице као несумњиве утврдио. Овде је неопходно напоменути да је могуће да Јакшић и(или) Богуновић и нису чули шта је на седници Панић пренео те и да са седнице изађу са убеђењем да им војска не да надлежности ни у погледу ратних заробљеника. И мада за овакво резонување (бар у односу на Јакшића) има основа и у чињеници јер сведок Јакшић тврди да је у касарни, после седнице а у моменту када су «аутобуси одлазили из касарне» срео Вујовића и Вујановића, рекао им «да се Мркшић није сложио да се заробљеницима суди код нас», те да су они били «револтирани, љути», исто у битном не мења на суштини **а она је да су заробљеници предати од стране команданта Мркшића органима тадашње САО Славонија, Барања и Западни Срем.**

Шест аутобуса са ратним заробљеницима из Вуковарске болнице је на пољопривредно добро «Овчара», а у близину наведеног хангара доведено око 14-15 сати. Аутобуси су стали један иза другог. Први аутобус је на асфалтном путу, окренут у правцу атара и хангар се налази са десне стране аутобуса на удаљености од око 10 метара. Хангар је објект који служи за смештај пољопривредних машина (трактора, комбајна и др.) и робе те са ове стране, уз овај пут има двоје металних клизних врата и испред врата до пута се налазе прилазни бетонски платои. Први аутобус је заустављен тако да се предња врата аутобуса налазе наспрам првих улазних врата која су отворена а гледано низ пут у правцу кретања аутобуса, док су друга врата затворена.

Предње чињенице нису биле спорне у овом поступку а исто је утврђено и на основу, у битном, сагласног казивања како оптужених (**Вујовић, Вујановић, Мугоша, Ђанковић, Калаба, Радак и Пејић**) који су признали те на основу казивања других бројних сведока (Бакић Миле, Кресовић Јовица, Савић Мирослав, сведок «А», Војновић Милорад, Вукашиновић Љубиша, Кијановић Богољуб, Стаматовић Зоран, Цвијановић Драган и др.) који су такође потврдили да су у критично време били на били на «Овчари» поред хангара, на основу казивања већ наведених сведока - оштећених (**Чакалића, Бергхофера, Хајдара, Карловића, Новака и Којића**) који су овим аутобусима и доведени на

¹⁴¹ транскрипт аудио записа са главног претреса од 17.11.2008. год. **стр. 48** у вези транскрипта аудио записа са главног претреса од 14.09.2005. год. **стр.6 и 7** а са тог видео записа о интервјуу

«Овчару» као и на основу казивања сведока - сарадника Петковића и Латиновића. Изглед хангара, прилазног пута и прилазних бетонских платоа сви наведени у битном идентично описују а исто произилази и из фотографија из групе «П 8» и «П 20»¹⁴² у које је у више наврата а при саслушању појединих сведока или оптужених суд извршио увид а последњи пут дана 17.11.2008.год. те увидом у **30 фотографија** које је пун. оштећених Наташа Кандић приложила на главном претресу дана 14.11.2005.год.¹⁴³ И наведени окривљени и сведоци говоре у битном о шест аутобуса но: извесно је да је реч о истих оних 6 аутобуса испред болнице и касарне а о чему је горе већ било речи. У овом смислу, суд прихвата казивање сведока **Вукашиновић Љубише** тј. да је било укупно 6 аутобуса али не и његово казивање да је у касарну допратио најпре 3 аутобуса из болнице а потом још 3 и када је са њима дошао у касарну она прва 3 аутобуса су већ била отишла и онда је он са ова друга 3 дошао на «Овчару». У овом смислу нико не говори и суд с тога казивање овог сведока у овом смислу не прихвата а извесно, сведок има и посебних разлога да овако казује о чему ће нешто касније још бити речи.

5.1. «Општи» ток догађаја

Након што су аутобуси са заробљеницима довезени на горе описано место, овде оптужени Вујовић Мирољуб, Вујановић Станко, Перић Јовица, Војновић Милан зв. «Мићо Медоња», Мугоша Горан зв. «Куштро» Банковић Мирослав зв. «Ђани», сведок сарадник Божо Латиновић и осуђеним Булић Миланом зв. «Булица» као припадници ТО Вуковар, овде оптужени Ланчужанин Милан зв. «Камени», Атанасијевић Иван (тада Хусник Ивица зв.»Ико»), Милојевић Предраг зв. «Кинез», Шошић Ђорђе зв. «Чича» и «Жорж», Драговић Предраг зв. «Цеца» и «Капетан» као припадници добровољачке јединице «Лева суподерица» те добровољац оптужени Радак Саша зв. «Цетиње» и оптужена Калаба Нада и сви заједно са сведоком сарадником Спасојем Петковићем зв. «Штука» - војником на редовном одслужењу војног рока у 3-ћој чети 1-ог батаљона гардијске мтбр. и са више других за сада непознатих лица, које јединице су биле у саставу тадашње Југословенске народне армије (ЈНА), од поподневних часова тог 20.11. до раних јутарњих часова дана 21.11.1991.године, кршећи правила међународног права за време оружаног сукоба који је у том региону постојао, а који није имао карактер међународног сукоба, противно члану 3. став 1. тачка а) и ц) и члану 4.А став 1, 2. и 4, Треће женевске конвенције о поступању са ратним заробљеницима из 1949. године, ратификоване од стране Народне скупштине ФНРЈ 1950. године, и члана 4. став 1. и став 2. тачка а) и е) Допунског протокола уз Женевске конвенције из 1949. године о

¹⁴² стр. 1966/1050 списка К.в.1/03

¹⁴³ стр.2390/1197 списка К.в.1/03

заштити жртва међународних оружаних сукоба, од 8. јуна 1977. године («Сл. лист СФРЈ» број 16/78 – Међународни уговори), према овим ратним заробљеницима - припадницима хрватских оружаних снага, милиција, добровољачких јединица и лица која прате те оружане снаге иако непосредно не улазе у њихов састав, а који су, како је то горе већ описано, претходно заробљени од стране припадника тадашње ЈНА у Вуковарској болници а затим предати ТО Вуковара, вршили убиства, телесно их повређивали и нечовечно поступали а на начин којим се вређа људско достојанство.

Наиме, на «Овчару» је са аутобусима дошао велики број путничких аутомобила са мештанима Вуковара, територијалцима и добровољцима. Након што је паркиран први аутобус на описано место, од присутних мештана, добровољаца, територијалаца је формиран на овом бетонском прилазном путу до врата хангара тзв. «шпалир» (људи се налазе у два реда са слободним пролазом између). При том опт. Мугоша и опт. Булић Милан зв. «Булица» (против кога је поступак раздвојен и у међувремену правоснажно окончан), стоје у шпалиру први до аутобуса, врше претрес заробљених и од њих одузимају не само евентуално оружје или какво оруђе (мада су заробљени у том смислу већ претресани на изласку из болнице) већ и лична документа, новац, златнину и поједине вредније одевне предмете (кожне јакне и сл.) које све одбацују на гомилу са стране. Заробљени након овог претреса пролазе-протрчавају кроз шпалир према улазним вратима у хангар и том приликом их лица из шпалира, међу којима су оптужени Мугоша, Банковић, Милојевић Драговић, Радак и сведок сарадник Петковић, ударају и туку по разним деловима тела дрвеним палицама, шипкама, кундацима, штакама, рукама и ногама, наносећи им телесне повреде. Када се на описан начин заврши са једним аутобусом он одлази даље низ пут, на његово место стаје други, и из њега се на исти начин изводе заробљеници, претресају се и одузимају им се описане личне ствари и предмети, пролазе и протрчавају кроз шпалир где их се туче и удара и тако редом док се на описан начин није испразнио сваки аутобус.

Чињенице у овом делу у поступку нису биле спорне – изузев наравно места, улоге, активности и радњи овде наведених оптужених, а исто је суд утврдио не само на основу сагласног казивања сведока оштећених Чакалића, Бергхофера, Додаја, Којића и Новака ¹⁴⁴ док је сведока – оштећеног **Карловића** непосредно саслушао на претресу дана 21.04.2008.год., него и на основу казивања сведока сарадника Петковића и Латиновића, заштићеног сведока под псеудонимом «А», сведока Јовице Кресовића, Војновић Миодрага, Новковић Јована, Кијановић Богољуба, Стаматовић Зорана, Савић Мирослава, читањем записника

¹⁴⁴ као што је већ речено, записнике односно транскрипте аудио записа са главног претреса о саслушању ових оштећених суд је прочитао на главном претресу одржаном дана 20.06.2008.год. - стр.16

о саслушању опт. сада пок. **Војновић Мирка** зв.»Ћапало» од 27.11.2003.год. те делом и на основу одбране опт. **Мугоше** и **Банковића**. Сви они су у битном сагласни да је формиран «шпалир», да заробљени кроз шпалир пролазе и да их ови из шпалира и туку а опт. Мугоша признаје (а потврђује и опт.Банковић) да је (са Булићем) био први до врата аутобуса и да је претресао заробљене, одузимао им новац, лична документа и друге вредније ствари. У овом делу сведок **Стаматовић Зоран** (водник у чети кап. Бојковића) казује:

«Када се формирао тај шпалир, значи онда су одлучили да ти људи из аутобуса излазе, значи редом, један по један и улазе у хангар и ту је онда настало, ти људи су онда претучени, како су излазили, тако су били и претучени, да кажем, одређеним предметима. Те предмете нисам јасно могао да видим, зато што ме један већ удаљио одатле»¹⁴⁵ и даље: «Биле су погрдне речи, и из самог изласка из аутобуса људи су добијали батине, падали су ту, на два корака». И даље: «Био је један крупни који је чак и неке враћао назад. Рекао је ниси добро прошао, значи није добро пао колико је већ пута требао да падне, не знам колико пута треба да падне да би он прошао, значи враћао га је поново у аутобус и онда је морао поново да добије батине да дође до хангара.»¹⁴⁶

Нема се разлога не поверовати сведоцима – оштећеним који су кроз шпалир прошли на описан начин те и сведоцима сарадницима који све ово потврђују. Идентично казују и сведоци **Кресовић** («видео сам да људи излазе из аутобуса и да пролазе кроз шпалир војника и војних полицајаца и територијалаца и добровољаца и повремено би неко ускачао и ударао некога од тих који су излазили из аутобуса») те **Војновић Миодраг** (који је покушавао да их заштити па «и својим телом», те сведок «А» (који потврђује и ово казивање Војновића) и **Новковић Јован** (који казујући о тучи у шпалиру говори како «то није био неки линч»). И још нешто. Постојање шпалира критичном приликом је апсолутно објашњиво. Наиме, аутобус је удаљен од врата хангара и разумњиво је да заробљене који се изводе из аутобуса треба и увести у хангар и спречити у евентуалном бекству на том путу од врата аутобуса до врата хангара. Није за очекивати да би се заробљени у хангар уводили један по један од стране присутних (нпр. да двојица или више присутних «под руку» уводе по једног заробљеног) јер би то трајало предуго а имајући у виду и број присутних мештана и других, њихову жељу да виде заробљене (већ су у овом смислу били и у касарни око аутобуса) па и да се некима освете – јер су их препознали у неком смислу, јасно је да се заробљени уводе на описан начин и да их се при том и туче. Шпалир је надаље неопходно схватити не само у овом смислу. Наиме, око је пуно народа (неки ће рећи 300, 400, 500 а неки да на Овчари «није био само мртав или онај ко није био у Вуковару тог дана» - Ј.Кресовић), они су и са једне и са друге стране тог пролаза ка хангару али су у шпалиру само 20 са једне и друге

¹⁴⁵ транскрипт аудио записа са главног претреса од 18.03.2008.год. **стр.44** у вези записа са главног претреса од 08.05.2007. год. **стр.56**

¹⁴⁶ транскрипти аудио записа са главног претреса од 18.03.2008.год. **стр.44** у вези записа са главног претреса од 20.06.2005. **стр. 20** у предмету К.в.1/03

стране. Дакле, шпалир је нешто што је суштински одвојено од остатка народа. Када је то тако, јасно је да је шпалир динамичан, (једни улазе, други излазе) и јасно је да су учесници у шпалиру мотивисанији на ту буду (од остатка народа) те тиме јасно и да ударе кога.

Ова утврђења нису доведена у сумњу тврдњама сведока **Кијановића** који ово описује донекле другачије. Овај сведок тврди како је дошао на Овчару у ситуацији да су заробљени изведени из аутобуса а да још нису сви уведени унутра те је присуствовао како их се гура и удара и на тај начин утерује у хангар. Овај сведок не региструје постојање шпалира и у описаној ситуацији је могуће да улазак заробљеника доживљава управо на начин како то и описује а суштински ради се о истом, заробљени се под ударцима уводе у хангар. Стога, будући да у битним деловима и нису биле спорне (изузев наравно улоге оптужених), суд је предње чињенице са сигурношћу утврдио. О томе да су и овде наведени оптужени у «шпалиру» те на основу којих доказа је то утврђено, биће речи нешто касније.

У петом аутобусу се налазио Хајдар Додај, рођен и одрастао у Бјеловару, који је током 1991 год. био на одслужењу редовног војног рока у ЈНА те је по доласку његове јединице у Негославце а у септембру месецу, са још четворицом других војника побегао из јединице, отишао у Вуковар и постао припадник 204-те бригаде хрватске војске. Приликом изласка из аутобуса један од ових његових сабораца зв. «Сплића», при проласку кроз шпалир и након што је ударен мотком по глави, рекао је да је су он, Додај, Злоглеђа Златко и Хркић Самир војници ЈНА који су заробљени од Хрватских снага, те су њих четворица одвојени са стране улаза у хангар одакле су их, након извесног времена, припадници Управе безбедности ЈНА пук.Кијановић Богољуб и Томић, сада покојни, Славко, одвели у Негославце а касније су одведени у затвор у Сремску Митровицу. (Додај је касније пред Војним судом у Београду осуђен због кривичних дела оружане побуне, бекства из оружаных снага и крађе војне опреме и на издржавању казне је провео око 2 године, касније је размењен и враћен у Републику Хрватску). Нешто касније, и Карловић Вилим, такође припадник оружаных формација Републике Хрватске је издвојен из хангара од стране овде сведока сарадника Петковић Спасоја зв.»Штука» и једног НН официра ЈНА. Истовремено, други мештани Вуковара су препознајући неке своје дојучерашње заробљене суграђане, исте издвајали из хангара (тако је ошт. Чакалић Емила издвојио Стеван Зорић зв.»Ђево», ошт. Бергхофер Драгутина је издвојио извесни Иванковић Горан, а ошт. Којић Жарка је издвојио извесни Молнар Саша). На овај начин је издвојено њих 7-8, стајали су напољу испред хангара поред улазних врата неко време те их је нешто касније, белим комбијем на «Велепромет» одвезао Миле Бакић. Касније су одведени у затвор у Сремску Митровицу.

Ни ове чињенице тако у поступку нису биле спорне и исте је суд утврдио на основу казивања оштећених **Чакалића, Бергхофера, Додаја, Карловића** и **Којића**, који сви детаљно и уверљиво казују о начину када и од кога су спашени критичном приликом те читањем записника о саслушању сведока **Томић Славка** и саслушањем сведока **Кијановић Богољуба** као и сведока сарадника Божу Латинковића који казују у битном сагласно изнетом. У овом смислу изјашњава се и сведок **Миле Бакић** који потврђује да је Чакалића и друге белим комбије овезао са Овчаре на «Велепромет». Сведок сарадник **Петковић Спасоје** пак упорно негира да је спасио Карловића но суд његове тврдње у овом делу не прихвата из следећих разлога: прво, сведок оштећени Карловић је доследан у тврдњама да га је са Овчаре спасао извесни Илија из Руме зв. «Штука» те да је нешто касније у једном војном часопису видео и његову фотографију, препознао га и тада у тексту тог чланка прочитао да је реч о Петковић Спасоју зв.»Штука». Ако Петковић говори истину, остаје необјашњиво из којих разлога би Карловић измислио оволико несумњивих чињеница, односно, откуда му сва ова сазнања (да је на Овчари особа под надимком «Штука» - као што јесте, да је та особа из Руме – као што јесте, да га касније препозна на фотографији и утврди да се зове управо као овде сведок сарадник). Било би то превише коинциденција и случајности а Карловић нема ама ни једног ваљаног разлога да не говори истину. Друго, сведок сарадник Петковић, у случају да Карловић говори истину, не може да на ваљан начин објасни због чега се вратио из Вуковара поново на Овчару (на претресу је тврдио да није имао чиме да оде у Вуковар па је из тих разлога остао све време поред хангара, а из Карловићевих тврдњи се да закључити да га је Петковић отпратио комбијем до «Модатекс»-а у Вуковару пре почетка стрељања и да му је рекао да се мора вратити назад на Овчару (а да је на Овчари и Грабову касније у току вршења стрељања ратних заробљеника није ни спорно, то и сам Петковић признаје и не само то).

Након што су заробљеници на описан начин уведени у хангар, за њима је ушао већи број територијалаца, добровољаца и мештана Вуковара који су наставили да туку заробљене рукама, ногама, моткама, шипкама, кундацима пушака и сл. и поред покушаја од стране присутних припадника чете војне полиције 80-те мтбр из Крагујевца, те других припадника те јединице, да их се заштити одвајањем канапом а потом је организовано и пописивање заробљених (по средини хангара, ближе овим улазним вратима је унет сто за којим седи Гавриловић Мирко војник у овој бригади – ЛАД ПВО а поред стоји Новковић Јован зв.»Јоца кафић» из Крагујевца, резервни капетан у истој јединици и коме су заробљени прилазили а поједини мештани Вуковара – између којих и овде сведок сарадник Божо Латинковић зв.»Боро Крајишник» и сада пок. Мирко Војновић зв.»Ћапало» и други који су као Вуковарчани препознавали поједине заробљене и потврђивали тачност података које су ови давали о себи).

Чињенице у овом делу произилазе како из казивања наведених сведока – оштећених Чакалића и др. тако и из одбране опт. Ђанковића из поступка истраге а од 26.12.2004.год., казивања сведока сарадника Петковића те сведока Вукашиновић Љубише, Љубишић Мирка, Савић Мирослава а делом и из казивања сведока Новковић Јована. Сви они у том смислу сагласно казују изузев што сведок **Вукашиновић** тврди да је он на Овчару допратио 3 аутобуса а да су заробљени из претходна 3 већ били унутар хангара и да су се на њима виделе повреде тј. да су тучени и да тако што он није дозволио у вези људи из ове друге групе аутобуса него је људе увео и хангар без проблема. Из овог казивања се свакако може закључити да су заробљени тучени и у хангару на начин како то описују оштећени. Тако, сведок - оштећени **Чакалић Емил** са пуно детаља описује како је ту у хангару Булић зв.»Булица» до смрти тукао Самарцић Дамјана и извесног Кемала. Тврди: «Већ су имали батине за бејзбол, то је цика и вика и дрека била, вани се орило. Када је то све скупа завршило, то је трајало негде око пола сата, ти војници се покупе, оду у тај ауто којим су дошли и одлазе у непознато. Ја сам тада погледао, пуно их је лежало доле. Пуно их је лежало доле, да ли онесвешћени или мртви, то нисам могао да видим. Ја сам утврдио смрт оних двојице, рекао сам, Самарцић Дамјана и једнога Кемала, то сам ја утврдио да су мртви. «.¹⁴⁷ Неопходно је рећи да је овај суд својом правоснажном пресудом посл. бр. К.В.2/2005 од 30.01.2006.год. Милана Булића зв.»Булица» огласио кривим управо због овог кривичног дела и осудио га на казну затвора у трајању од 2 године. И сведок - оштећени **Бергхофер Драгутин** казује о томе да их се туче у хангару: «Кад смо мислили да ће бити мало томе крај батињања, али добили су и други нормално, стално су обилазили око нас, имали су наоружање, имали су те ћуле, како ког су стигли они су га ошарафили да не кажем ударили, да би један ушао унутра резервиста, а не онај из болнице што нас је прегледавао тога ја више нисам видео, имао је фићукаљку ногометну, јел оно па фићка, и мислили смо крај је. Међутим, ова седморица отприлике излазе, улазе други и опет батине и батине и батине...».¹⁴⁸ Сведок – оштећени **Хајдар Додај**, као што је већ речено, је као бивши војник ЈНА издвојен са још тројицом заробљеника али је једно време провео испред хангара (у хангару није био јер су одвојени по изласку из аутобуса) али тврди да је кроз врата хангара видео да унутра туку заробљене са палицама, дршкама од секира, лопата¹⁴⁹. И сведок - оштећени **Карловић Вилим** такође сведочи о томе да се у хангару туку људи али и искрено да њега у хангару нико није тукао јер га је «Штука» брзо спасио и извео из хангара. «Ми смо ту сад стајали сигурно једно можда и сат времена је се могло догодит да смо стајали код тог хангара и гдје су нас стварно чували док се у хангару догађала та туча и практички цјело

¹⁴⁷ транскрипти аудио записа са главног претреса од 25.10.2004.год. **стр.14-15** у предмету овог суда К.в.1/2003

¹⁴⁸ транскрипти аудио записа са главног претреса од 25.10.2004.год. **стр.64** у предмету овог суда К.в.1/2003

¹⁴⁹ транскрипт аудио записа са главног претреса од 20.06.2008. год. **стр.4** и даље у вези са записом са главног претреса од 26.10.2004.год. **стр.42** у предмету овог суда К.в.1/2003

време су се унутра људи тукли. «.¹⁵⁰ Сведок **Љубишић Мирко** у том смислу казује и како су ти који су тукли у хангару, двојици заробљених који су користили штаке ове узели па их тукли њима.¹⁵¹ Сведок **Новковић Јован** зв. «Јоца кафић» потврђује да су заробљени пописивани али негира да је он то радио него тврди да је то био војник **Гавриловић Јован** (који такође негира да је сачињавао списак) а да је он само стајао крај стола и од заробљених, у присуству кога из ТО (а сведок сарадник Латиновић тврди да су то били он и «Ћапало» и др.), узимао личне податке које је Гавриловић уносио у списак. Опт. Ћанковић у поступку истраге казује како су «у хангару сви тукли затворенике, малтретирали, па и тај «Штука» а на главном претресу пак да то није било у хангару «него је мислио на шпалир». Извесно, за овај суд несумњиво, то је било и у шпалиру и у хангару. Сведок **Мирослав Савић** пак негира да су заробљени тучени у хангару («туче није било, малтретирања није било»¹⁵² али тврди како је на Овчару у сумрак дошао мајор Шљиванчанин са капетаном Радићем, да је наредио да се постави агрегат ради осветљења унутрашњости хангара и да се врши попис заробљеника те је то и рађено у смислу да је постављен један сто за којим је седео неки официр те су заробљеници прилазили и казивали податке типа име, презиме, формација, задужење оружја али је попис врло брзо по отпочињању прекинут доласком трактора са приколицом¹⁵³. Неопходно је рећи и да извесно сведок Вукашиновић Љубиша не казује истину (када говори о 3 + 3 аутобуса те да се према овима из друга три поступало коректно - за разлику од 3 претходна) не само с тога што нико од саслушаних сведока – оштећених односно сведока не казује у овом смислу него како је то и утврђено у чињеничном стању у овом делу, као и с тога што је евидентно управо овај сведок (Вукашиновић) одговоран за предају заробљеника и из тих разлога прећуткује да се ово што се дешава, дешава и у његовом присуству.

И још нешто, - животно је разумљиво и примерено описаној ситуацији да се врши попис заробљених, реч је о утврђивању идентитета заробљених људи, и да се то утврђивање идентитета врши уз помоћ мештана, Вуковарчана који (како то објасни сведок сарадник Латиновић, предратни кафеџија) познају своје дојучерашње комшије и суграђане. Туча заробљених пак није ни животно разумљива ни примерена датој ситуацији али је евидентна и као што је наведено, за овај суд, на основу описаних доказа, несумњива.

Одмах по доласку аутобуса код хангара на Овчари, са тог локалитета је у правцу Грабова, (једног другог пољопривредног добра на североисточној страни) одвежена од стране НН лица, грађевинска машина – утоваривач тзв.»УЛТ» жуте боје, са точковима, којим се, на

¹⁵⁰ транскрипти аудио записа са главног претреса од 21.04.2008. год. **стр.6**

¹⁵¹ транскрипти аудио записа од 19.04.2004.год. - **стр. 7** списка истраге К.и.в. 2/03

¹⁵² транскрипти аудио записа са главног претреса од 15.09.2008.год. **стр.59**

¹⁵³ исто **стр.56**

удаљености од око једног кулометра, у атару, поред неке багремове шуме, ископа, или прошири од раније ископана, рупа димензија од око 6 x 8 м, дубине од око 1,5-2 м на најдубљем делу, са три стране окомитих ивица поред које су грудобрани од земље а са предње стране земље нема и ова ивица рупе је под нагибом тако да се постепено повећава дубина до најдубљег наспрамног краја.

Да је у тренутку доласка аутобуса на Овчару ту била нека грађевинска машина, булдожер, багер, дозер или УЛТ са корпом за утовар и копање, жуте боје, великих гумених точкова која је одвежена у правцу Грабова и да је тамо њоме ископана рупа или проширена нека већ постојећа, произилази из више чињеница. Прво, сведок-оштећени **Хајдар Додај** тврди да је када су дошли аутобусима на Овчару видео «багер» жутих котача» са «ралицом» и да је одмах од хангара негде отишао¹⁵⁴. Друго, и сведок **Стаматовић Зоран** који је, како је то већ речено, од самог почетка па до краја на Овчари, исказује да је код хангара био неки «дозер» са ралицом или слично, не зна да ли је са точковима или гусенцама (није био војни ни те боје) и да је та «машина нестала док су још они улазили у тај хангар»¹⁵⁵. Треће, и сведок **Крстић Зоран**¹⁵⁶ који је у критично време био резервиста у ЛАД ПВО у саставу 80-те мтбр. као помоћник нишанције на топу 20/3 мм и који је по струци рударски техничар, сведочи како је једног дана по завршетку борби у Вуковару, док је боравио на локалитету Овчаре и у току дана и у току ноћи чуо из правца атара рад неке грађевинске машине (багер или утоваривач)¹⁵⁷. Четврто, сви (а евидентно нема их много) који су у овом поступку потврдили да су били на «рупи» тј. на месту стрељања и месту ове масовне гробнице (оба сведока сарадника, сведок Дукић Никола, опт.Атанасијевић и опт.Перић), описују је у битном идентично (ширина, дубина, дужина, грудобрани земље) и одступања у опису, имајући у виду да је ноћ, су свакако размуљива, али сви они тврде (изузев Петковића) да је земља била свежа, да се налазила са две или три стране рупе а не са сваке стране. У том смислу, најубедљивије делује казивање – признање оптуженог Атанасијевића који је описује како је и силазио у рупу да провери да ли има преживелих. Имајући у виду да је на реону Овчара-Грабово претходно, током те јесени, била размештена и једна тенковска јединица, могуће да је ова рупа у основи и била претходно намењена као склоноште тенка или ког другог артиљеријског оруђа те је само критичног дана продубљена и сл. што свакако не мења на суштини ствари тј. да је УЛТ-ом или каквом другом сличном грађевинском машином

¹⁵⁴ транскрипт аудио записа са главног претреса од 20.06.2008. год. **стр.4** и даље, у вези са записом са главног претреса од 26.10.2004.год. **стр.40** у предмету овог суда К.в.1/2003

¹⁵⁵ транскрипти аудио записа са главног претреса од 18.03.2008.год. **стр. 44** у вези записа са главног претреса од 20.06.2005. год. **стр.22** у предмету овог суда посл. бр. К.в.1/2003

¹⁵⁶ транскрипте аудио записа о саслушању овог сведока из поступка К.в.1/2003 од 24.03.2005.год. суд је уз сагласност странака прочитао на главном претресу дана 22.04.2008.год. **стр.15**

¹⁵⁷ транскрипти аудио записа о саслушању овог сведока из поступка К.в.1/2003 од 24.03.2005.год. **стр.25**

уређена или ископана тог дана. Неопходно је рећи и да из пресуде МКТЈ у предмету против Мркшића, Шљиванчанина и Радића – предмет бр. ИТ-95-13/1-Т од 27. септембра 2007. године у преводу на српски језик (ову пресуду је на 1 ЦД-у суд од МКТЈ у Хагу прибавио дана 11.06.2008.год.)¹⁵⁸ произилази да је у том поступку као сведок саслушан возач те машине (сведок је саслушан уз примену мера заштите – под псеудонимом П017 тач.240 те Одлуке), суд је одмах након што је прибавио и проучио ову пресуду затражио дописом од 9.09.2008.год.¹⁵⁹ да Служба за помоћ и подршку жртвама и сведоцима Секретаријата МКТЈ контактира сведока П017 ради сведочења у овом предмету али до окончања поступка и поред више ургенција дана 10.10.2008.год. те дана 19.11.2008.год.¹⁶⁰ овај суд није добио ни евентуално податке о личности тог сведока нити уопште одговор а сведочење овог сведока је важно и значајно ради утврђења не само чињеница око тога о којој машини се ради и како она изгледа, не само о томе којих је димензија и како ископана рупа која ће касније постати масовна гробница, него и ко је том сведоку, када и како наредио да ископа ту рупу и где те да ли је исти возач (и/или радна машина) ишао поново на локалитет те рупе ради затрпавања (а уколико јесте опет када и по чијем наређењу). Када је то тако, суд је на крају, не желећи да даље одуговлачи овај поступак, одустао од овог доказа и отклонио његово извођење.¹⁶¹

Око 16-16,30 сати извесна Драгица Масстикоса, добровољка из Новог Сада је испред хангара са Овчаре повела једну групу од око 25 наоружаних људи у правцу ове рупе на Грабову а пред хангар је довежен велики трактор са приколицом која је са арњевима и покривена цицадом а на задњој страници има металне мердевине за улазак и клупе за седење уз обе уздужне странице. Трактор се упаркирава задњом страном приколице до у близину ових улазних врата у хангар те се у приколицу, утоварују заробљени у групама од око 30-35 људи и одвозе се до описане рупе. Трактор се зауставља задњом страном приколице у близини рупе, заробљени се из приколице изводе у групама од по 5, 6 или 7 људи, постројава их се на ивицу ове рупе на делу где нема земље, испред њих се од присутних формира вод за стрељање који броји исто онолико људи колико је и заробљених поред рупе те се у њих пуца (већином из аутоматских пушака тзв. АП или «калашњиков», са удаљености од око 3 метра. Неки од заробљених се живота лише и ножем наношењем убодних или резних рана било у предел врата или у пределу грудног коша. Преживеле потом убија («оверава») пуцањем из ручног ватреног оружја један од присутних, потом се изводи нова група заробљених из приколице, двојица од њих одвлаче лешеве претходно убијених у рупу те и сами стају са осталима испред рупе, поново се на описан начин постројава

¹⁵⁸ **стр.2979/1464** овог списка а ову одлуку МКТЈ је суд прочитао дана 19.01.2009.год. – **стр.4**

¹⁵⁹ **стр.3390/1668** овог списка

¹⁶⁰ **стр. 3520/1724** овог списка и **стр.3718/1818** овог списка

¹⁶¹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.01.2009.год. **стр.27**

стрелачки stroj и убијају се и ови и тако редом док се не побију сви који су доведени у приколицу. Потом се трактор враћа до хангара, на исти начин се у њега уводи нова група заробљеника и одводи до рупе где се на описан начин врши и њихово стрелаше и ово се (у неутврђеном броју наврата) понавља све док скоро сви заробљени у хангару не буду убијени. За то време, поједини из хангара појединачно изводе поједине заробљене те их се одводи са преке стране пута (који води поред хангара) до неког рова који је од раније ископан за укопавање неког артиљеријског оруђа, и ту се ови заробљени убијају пуцањем у главу из пиштоља. На крају је у хангару остало тачно неутврђен број а око 10 заробљених те се и они од присутних, стрелашем лише живота ту код хангара и убаце у ову рупу са преке стране пута. Потом, неком грађевинском машином, најпре се земљом затрпа рупа са лешевима у пољу према Грабову а потом и ова у близини хангара и све ово потраје до иза поноћи а у ноћи између 20 и 21.11.1991.год.

Чињенице у овом делу суд је утврдио на основу исказа више саслушаних сведока и сведока-сарадника, на основу одбране опт. Атанасијевића а и читањем записника о саслушању опт. Перића пред радницима УБПОК од 18.04.2003.год. те записника о саслушању тада опт. Војновић Мирка зв.»Ћапало» а од 27.11.2003.год. из поступка истраге.

Тако, на основу казивања сведока сарадника **Латиновића** утврђено је да је извесна Драгица Мاستикоса добровољка из Новог Сада, још док је био дан, постројила једну групу људи (њих око 25) и повела их у правцу Грабова. О овој Драгици говори у својој измењеној одбрани и опт. **Атанасијевић** (тврди да је она «на рупи» била до краја) а и сведок **Ј.Д.** који тврди да му је она сутрадан причала и хвалила се шта су радили током вечери на Овчари. **Војновић Мирко** пак (поред тога што идентично описује трактор са приколицом као и остали који су трактор видели, тврди и да је за њим отишло једно путничко возило «а они што су стрелали ваљда су били тамо на стрелишту». И сведок Дукић и опт.Атанасијевић те опт. Перић описаном приликом а и оба сведока сарадника тврде да је на месту стрелаша било пуно људи те извесно да сведок сарадник Латиновић у овом делу казује истину.

Поред горе наведених, да је у питању трактор (а не какво друго возило – камион, како то тврди сведок-оштећени **Зденко Новак** или пак сведок **Стаматовић Зоран**) видели су и у битном га идентично описују и сведоци: **Шапих Предраг**, **Трифуновић Новица**, **Љубишић Мирко**, **Бакић Раде** и **Савић Мирослав** те опт. **Банковић**, опт. **Ланчужанин**, опт. **Милојевић** и опт. **Драговић** а и, тада оптужени, **Војновић Мирко**. У том смислу за суд није било никакве дилеме да је то неки већи трактор са кабином, да је имао приколицу покривену церадом и да су унутра клупе за седење (и опт. Ланчужанин тврди да је у питању трактор који вози сезонске раднике у поље, а и Атанасијевић и Војновић Мирко те оштећени Новак да је имао клупе за седење). Ово тим пре што то у

поступку и није било спорно. Сведок Стаматовић тврди да кабину тог возила није видео него само задњу страну, и сведок оштећени Новак је свакако извесно видео само задњу страну приколице у коју је ушао тако да они својим казивањима не доводе у сумњу наведена утврђења суда да је реч о трактору са приколицом а не о камиону.

У поступку надаље није било спорно ни да се трактор упаркирава испред улазних врата хангара, да се у њега уводи око 25, 30 до 35 заробљеника, те да их се у тачно неутврђеном броју (5, 6 или 7) наврата, одвози до «рупе» где се врши њихово убијање стрељањем у групама од по 5, 6 или 7 људи. Претходне чињенице произилазе не само из сагласног казивања оптужених Атанасијевића, Перића и Војновића него и из казивања оба сведока сарадника те сведока Дукића. И сведоци сарадници, а и опт. Атанасијевић описују да се заробљени изводе у групама од по 5, 6 или 7 људи из приколице, да се убијају стрељањем од стране стрељачког вода који броји исто толико људи, да потом неко од присутних «оверава» евентуално преживеле пуцањем из ручног ватреног оружја а потом заробљеници одвлаче у рупу лешеве, сами стају испред стрељачког строја и тако надаље док сви нису убијени. У овом делу једино сведок Дукић тврди («мисли») да су сви заробљени изведени одједном и у њих је пуцало 10-15 људи из стрељачког строја док нису побијени, међутим имајући у виду претходно изнете сагласне тврдње осталих који су били учесници стрељања и у стрељачком строју, за суд је исто било ван сваке сумње. И још нешто. Тешко је замислити постројавање свих око 30 људи пред рупом и потом пуцање у њих од стране већег броја људи. Могућност да се преживи овакво стрељање је свакако знатно већа (једни оштећени заклањају друге) а и могућност бекства како приликом извођења веће групе из трактора тако и из строја је такође знатно већа те имајући у виду ни да Дукић не тврди експлицитно да су одједном сви стрељани него оставља простора и за другачије закључивање, суд је, на основу описаних доказа, прихватајући казивања сведока односно сведока сарадника и наведених оптужених у овом делу чињенице у овом делу као поуздане и утврдио.

Из казивања сведока сарадника несумњиво произилази и то да су неки од заробљених лишени живота хладним оружјем – ножем, тј. наношењем убодних или убодно резних рана у пределу врата или грудног коша, те имајући у виду не само да је постојање тих и таквих рана евидентирано обдукционим записницима као и чињеницу да се код једног броја ексхумираних лешева нису нашле стрелне ране као несумњив узрок смрти али ни какве друге (убодно-резне) ране јасно је да то ипак не значи и да их није било. О томе ко је евентуално лишавао живота заробљене на овај начин, биће речи нешто касније у овој одлуци.

Чињенице о томе да су неки заробљени извођени из хангара и појединачно ту у близини, са преке стране лишавани живота пуцањем у

главу или сл. из ручног ватреног оружја несумњиво произилази из казивања сведока сарадника **Петковића** који је признао да је на описани начин лишио живота најмање три заробљеника. И не само из његовог казивања. И сведок сарадник **Латиновић** говори о томе да је «Штука» извео напоље «под руку» једног заробљеника (наводно је био у питању француски или белгијски новинар) и «више се са њим није вратио» а и **опт. Перић** при саслушању од 18.04.2003.год. («за време док сам био у хангару, видео сам да је лице под надимком «Шљука» или «Штука» извео једног заробљеника и одвео га из хангара, након неколико тренутака чуо се пуцањ а затим сам видео «Штуку» који се вратио сам»). И **опт. сада покојни Мирко Војниновић** зв. «Ћапало» такође казује о оваквим активностима, наводи како је видео да је «неко Радићев» тукао у хангару неког заробљеног а после га је одвео и «нисам га видео више»¹⁶². И **опт. Пејић** у својој одбрани тврди¹⁶³ како је Дукић Никола зв. «Гиџа» из хангара извео Ковачић Дамира, одвео га са преке стране пута и са три метка га лишио живота, вратио се до њега (Пејића) и рекао му, када се овај бунио и противио, «Пејићу набаци, ово је за Бимбу» тј. Пејићевог рођеног брата који је погинуо почетком октобра. Дакле, за суд је на овај начин несумњиво да су поједини заробљени на описан начин лишени живота и ту код хангара. О томе ко је све и како на овај начин лишавао живота заробљене на овом месту биће речи нешто касније.

Да је на крају, један број заробљених (неутврђено колико – али свакако најмање 10) лишен живота стрељањем ту код самог хангара а са преке стране пута такође произилази из више у поступку изведених доказа. Наиме, и **опт. Перић Јовица** (записник од 18.04.2003.год.) и сведоци сарадници **Петковић** и **Латиновић** а и **опт. Атанасијевић** казују у овом смислу, исто се да закључити и из казивања сведока **Бакић Мила** из поступка истраге као и из казивања сведока **Шапић Предрага** и **Трифунковић Новице**. Тако, **опт. Перић** казује том приликом како је у моменту када је одлазио са Овчаре комбијем који је возио Миле Бакић, да је на 20-так метара са преке стране хангара постројено преосталих 10-так заробљених (међу којима је био и један предратни инспектор полиције чија супруга је Сандра девојачки Марушић и ишла са њим у средњу школу) и да су побијени стрељањем. **Опт. Атанасијевић** пак у својој одбрани од 15.11.2005.год. казује како је код хангара «када је дошао себи» у хангару видео 10-так заробљених, и међу њима и Милана Грејзу («што му је жена била овде»), **Бодрожич Анту** и **Чалета Звонимира**. Сведок **Бакић Миле** пак у поступку истраге (дана 24.06.03.год.)¹⁶⁴ казује како се са Овчаре вратио око поноћи и да је у моменту док је улазио у комби код хангара чуо пучње (на око 50-метара од хангара???) што опет указује на тачност казивања **Перића** (који се са њим враћа у Вуковар комбијем и говори и да је видео стрељање на 20-так метара од хангара). Од овог свог

¹⁶² записник о саслушању овог оптуженог од 27.11.2003.год. – **стр.466-467** списка истраге

¹⁶³ транскрипти аудио записа са главног претреса од 16.06.2008.год. **стр.12-13.**

¹⁶⁴ **стр. 94** списка истраге Ки.180/03

казивања сведок Бакић ће одступити на главном претресу утолико што тврди како се стално чула пуцњава, те како је он у моменту одласка са Овчаре уствари «комбијем био удаљен око 50 м») образлажући разлике у овим казивањима чињеницом «како се не сећа шта је када било» и како је «пуцњава било са свих страна».¹⁶⁵ Сведок **Шапић Предраг** пак наводи не само како је са свог стражарског места видео да трактор у више наврата долази до хангара и одлази па се после из тог правца чује пуцњава, него и како се потом пуцњава чула и из непосредне близине хангара и потом «територијалци отишли» а да су ујутро он и Трифуновић Новица отишли до хангара и да тамо није било никога али и да су у једном рову испред хангара видели набацану «вероватно свежу земљу» и да су из ње вирили «једна нога са жутом чизмом и једна рука» те да су били шокирани¹⁶⁶. И сведок **Трифунувић Новица** казује не само да је видео неки булдожер како ради поред хангара него и да је са Шапићем тамо изјутра отишао и да је видео свеже набацану земљу са преке стране хангара где је била рупа у којој је раније вероватно било укопано борбено средство «прага» и да је видео да из те земље вири «једна нога у чизми браон боје од преврнуте коже а такве су чизме носили припадници ЗНГ»¹⁶⁷ а на главном претресу казује како се сећа свеже набацане земље али не и ноге у чизми и не даје објашњења за ове разлике у казивањима.¹⁶⁸ Објашњење типа да се сада не сећа једног оваквог детаља је за суд неприхватљиво. Наиме, по нашем мишљењу, сигурно је да би му се у сећање урезала слика ноге која вири и земље са свим пратећим асоцијацијама а не то како је земља била «свеже набацана». Уосталом, сведок Шапић тврди да су он и Трифуновић, када су видели руку и ногу да вире из земље «били у шоку» што је разумљиво, у то време су били млади људи и сигурно први пут на овакав драстичан начин суочени са последицама смрти људског бића. Стога суд прихвата и цени као поуздано и у сагласности са другим доказима, казивање овог сведока из поступка истраге а не ово «несећање» на главном претресу. Неопходно је напоменути и то да су сведоци Шапић и Трифуновић те вечери били на командном месту сведока «А» које је удаљено око 150 метара од хангара и јасно је да су овим и оваквим активностима били непосредни очевици те имајући у виду и остала (горе наведена казивања) за суд није било сумње да су ове чињенице тачне. И не само због изнетог. Опт. **Перић**, како је већ наведено, тврди како је у хангару, на крају, у тој задњој групи од 10-так заробљених видео човека који је «пре рата био полицијски инспектор а да му је супруга Сандра, девојачки Марушић» и са њим (Перићем) ишла заједно у средњу школу. Из казивања сведока-оштеће **Грејза Сандре** произилази и овај суд прихвата, да је она пре рата била удата за (1)**Грејза Милана** - полицијског инспектора у Вуковару, да

¹⁶⁵ транскрипти аудио записа са главног претреса од 18.03.2008.год. **стр.37** у вези записа са главног претреса од 25.11.2004.год. **стр.60**

¹⁶⁶ транскрипти аудио записа са главног претреса од 28.10.2004.год. **стр.69** у вези записника из поступка истраге од 25.06.2003.год. - **лист 114**

¹⁶⁷ записник о саслушању у поступку истраге од 17.09.2003.год **стр.195**

¹⁶⁸ транскрипти аудио записа са главног претреса од 20.11.2008.год. **стр.15** у вези записа са главног претреса од 20.06.2007.год. **стр.10**

је ишла у школу са Перићем (који је то потврдио и на главном претресу) и да се са супругом последњи пут чула на неколико дана пре краја борби, те да је чула да се склонио у Вуковарску болницу и да је одведен на Овчару а да од тада за њега не зна ништа до данас. Како и опт. Атанасијевић (на горе описани начин говори о Грејза Милану «чија је жена била овде»), како се Грејза не налази на списку идентификованих са «рупе на Грабову» а извесно је био на Овчари, како је присуство тог дана у аутобусима или те вечери на Овчари још **18** оштећених: (2)Бодрожих Анта (од стране опт.Атанасијевића), (3)Батарело Јосипа, (опт. Калаба Нада тврди да га је убио сведок сарадник Петковић), (4)Китић Горана и (5)Фитуш Карла (у аутобусу испред болнице видео их је Вујовић и изљубили се - гл. претрес од 16.09.2005. У истом аутобусу су били и Гунчевић Дамир и Бјелић Тања, ни Гунчевић ни Бјелић нису на списку жртава али Китић и Фитуш јесу), (6)Чалета Звонимира (Љубишић тврди да га је из хангара извео Ланчужанин заједно са Шереком те да су били у првој приколици, али опт. Атанасијевић тврди да га је видео у групи њих десетак на крају у хангару), (7)Крижан Драга (за кога опт. Атанасијевић такође тврди да је био у групи међу тих последњих десетак на крају у хангару), (8)Јањић Борислава (у хангару га видео опт. Вујановић - дао му цигарете, био је јако претучен, претходно је наводно покушао да га извуче из аутобуса, и сведок сарадник Латиновић тврди да га је видео у хангару), (9)Ковачић Дамира (у хангару га је видео ошт. Којић Жарка, тврди како је био рањен у плућа и тукао га је неки Акик Петар а опт.Пејић пак да и да га је извео из хангара Дукић Никола и убио ту са преке стране), (10)Сеити Кемала (у хангару видео Којић, и тврди да су га тукли док није преминуо, видео га је и Чакалић), (11)Дамјана Самарцића (у хангару га видео Којић Жарко, Чакалић Емил, сведок сарадник Латиновић, опт. Пејић), (12)Вулић Звонка «зв.Салаш» (у аутобусима у касарни видео га је Мугоша, у хангару га је видео опт. Ђанковић - пуцао му изнад главе а и Атанасијевић који је видео и његовог оца Ивана и тврди да је био у последњих десетак у хангару те сведок сарадник Латиновић и опт. Пејић), (13)Гашпар Зорислава (видео га је Бергхофер да су га тукли у хангару, у хангару га је видео и опт. Пејић), (14)Тушкан Дражена (био са мајком Драгицом у аутобусу и хангару са Бергхофером), три брата (15,16 и 17)Дошена (Иван, Мартин и Тадија – које је у аутобусу у касарни видео сведок сарадник Латиновић), (18)Магдић Мила (за кога пак сведок – сарадник Латиновић такође тврди да је био у групи међу тих последњих десетак на крају у хангару) те (19) Харлана вон Бенсингера (за кога ошт. Карловић тврди да је са њим био у болници а ошт. Којић да га је видео у хангару) такође потврђено и како исти такође **нису идентификовани** међу лешевима из гробнице на Грабову (а до сада није идентификовано 7 лешева), извесно је и за овај суд несумњиво да су напред наведена казивања сведока односно оптужених Перића и Атанасијевића, тачна те су предње чињенице као несумњиве и утврђене. Наиме, како се на списку жртава и несталих из Вуковарске болнице¹⁶⁹ налази и 19 наведених особа, те како су поједини

¹⁶⁹ спис истраге Ки.180/03 - стр.415 - 421

учесници у овом поступку потврдили њихово присуство тај дан и те вечери било у аутобусима, било у хангару на Овчари, и како исти нису на списку идентификованих¹⁷⁰ који је накнадно допуњен¹⁷¹ а евидентно свих 19 не може ни бити на списку идентификованих јер је од ексхумираних **неидентификовано** остало само још 7 особа, то је јасно да је један неутврђен број оштећених (а најмање 10) лишен живота и на неком другом месту а не на месту егзекуције на Грабову. Ово тим пре што и сведоци сарадници Петковић и Латиновић казују у истом смислу. Тако **Петковић** тврди да је сутрадан «од Зорана са Карабурме» чуо да су ти последњи убијени «испред хангара» а сведок сарадник **Латиновић** да је сутрадан чуо од Мирољуба или Станка или од неког другог да су тих око десет заробљених стрељани поред хангара. Неопходно је на овом месту рећи и да, тада оптужени, Војновић Мирко приликом саслушања у поступку истраге а дана 27.11.2003.год.¹⁷², говори како је у хангару међу заробљеницима било и више странаца, «Италијана, Немаца, били су у белим мантилима, чуо сам да парлају на италијанском нека група од њих 6 или 8, један је викао «тута порка». Такође сам чуо и немачки језик, мислим да су била четворица Немаца и два Холанђанина. Они су одмах у почетку одвојени. То су били ти гипсовани. Ја сам једног од тих видео касније када се пењао у тракторску приколицу са том ногом у гипсу да је имао велики кукасти крст на подлактици. Мислим да је било и Шиптара.»¹⁷³ Из овога би се дало закључити да је странаца било 14-15. Ако је то тако, поставља се питање због чега, на списку несталих из Вуковарске болнице нема 10-15 италијанских или немачких имена (има, по скромним општим знањима овог већа, једно холандско – вон Бенсингер и једно албанско – Сеити Ђемал). Нема се разлога не поверовати тврдњама опт. Војновића, он је више сати провео управо ту у хангару – седео је на некој слами како је казивало више сведока, и свакако је за то време могао запазити детаље ове врсте (а објективно, нема разлога да наводи неке странце ако их и заиста нема) те је тако могуће је да се радило о страним плаћеницима, тзв. «псима рата» којих уобичајено (и општепознато) има на свим ратиштима и које нико и не тражи нити пријављује њихов нестанак.

Када се све ово повеже са наведеним тврдњама опт. Перић Јовице и Атанасијевић Ивана као и сведока Шапића и Трифуновића о томе шта су затекли изјутра у близини хангара, очигледно је да је један неутврђен број оштећених а свакако најмање 10, лишен живота на крају ту код хангара и извесно, лешеви тих људи до сада нису пронађени јер су, неутврђено када, дислоцирани на неку непознату локацију (овај суд уопште не сумња да за све ово време а посебно након што је то подручје реинтегрисано у Републику Хрватску 1997 год. терен око хангара и Овчаре није детаљно претражен ради откривања те друге масовне гробнице са недостајућим

¹⁷⁰ **стр.1460-65/816** списка предмета К.в.1/2003

¹⁷¹ Допис Медицинског факултета у Загребу бр.116/2008 од 3.03.2008.год. – **стр. 2560/1274** овог списка – прочитано на главном претресу дана 17.09.2008.год. **стр.60**

¹⁷² **стр.463** и даље списка те истраге

¹⁷³ исто, **стр.466**

телима). Ова утврђења нису у сумњи неспорном чињеницом да је (и за овај суд до 15 септембра 2008.год.) стицајем околности, на списку жртава и неидентификованих из Вуковарске болнице био и општ. Виленица Жарко (чији нестанак су пријавиле Комисији Владе РХ мајка и сестра али не и његово проналажење).

О томе ко је стрељао ову групу заробљених нешто касније.

Након што је у мају месецу 1992 год. локалитет ове масовне гробнице на Грабову стављен под обезбеђење Руског контингента УНПРОФОР-а, у септембру месецу је Комисија експерата УН започела прелиминарна претраживања ове масовне гробнице али је након неколико дана обуставила рад јер нису добили сагласност тадашњих локалних власти у Вуковару (иако је постигнут споразум у том смислу са пред. Владе Гораном Хацићем) тако да су радови настављени тек 1996.год. када у септембру и октобру месецу, истражна екипа Хашког трибунала на челу са др.Билом Хаглундом (из организације Лекари за људска права) врши откопавање гробнице и ексхумацију тела из ње. Овим радовима присуствују у својству посматрача – експерта и проф. др. Душан Дуњић, лекар специјалиста судске медицине из Београда а испред Комисије за хуманитарна питања и нестала лица тадашње Савезне Владе (СРЈ) те проф. др. Давор Стриновић и Иван Грујић испред Владе Р.Хрватске. Лешеви се откопавају антрополошким методом (постепеним уклањањем земље), изглед и положај у гробници се фиксира са више фотографија и снимањем дигиталном камером, означавају се јединственим бројним ознакама (ОВЧ 1 па надаље) те се одлажу у припремљене пластичне вреће, смештају у хладњак а потом одвозе до Завода за судску медицину у Загребу где други део екипе врши обдукције тела. У својству посматрача експерта у овом делу тј. при обдукцији, испред исте Комисије Савезне Владе СРЈ присуствује проф. др. Вујадин Оташевић. На описан начин, из ове масовне гробнице током откопавања, ексхумирано је 200 лешева (означених бројним ознакама ОВЧ 1- ОВЧ 200 по редоследу вађења тела из гробнице) а обезбеђени су, изузети и фотографисани и сви предмети око лешева у гробници (дрвени сандук за муницију, чауре метака и сл.). Након обдукција лешева, стручњаци Завода за судску медицину у Загребу на челу са проф. др. Давором Стриновићем, применом класичних метода (93 лица) те методом ДНА анализе (99 лица), идентификовали су 192 а накнадно тј.у мају 2007.год. још једна особа (Јуларић Горан) тј. укупно су идентификована 193 леша а у личностима:

Ацага () е) Јозо, рођен године,
 Ахметовић () Иسمет–Иво, рођен године
 Андријанић () Винко, рођен године,,
 Арнолд () Крешимир, рођен године,
 Асађанин () Илија, рођен године,
 Бабић () Дражен, рођен године,

Баинраух () Иван, рођен . године,
 Бајнраух () Томислав, рођен . године,
 Балаш () Стјепан, рођен . године,
 Балог () Драгутин, рођен . године,
 Балог () Јосип, рођен . године,
 Балог () Звонко, рођен . године,
 Балванац () Ђуро, рођен . године,
 Баножих () Борис, рођен . године,
 Барањаји () Перо, рођен . године,
 Барбарих () Бранко, рођен . године,
 Барбир () Ловро, рођен . године,
 Барић () Ђука, рођен . године,
 Баришић () Фрањо, рођен . године,
 Барта () Анђелко, рођен . године,
 Батарело () Жељко, рођен . године,
 Баумгернер () Томислав, рођен . године,
 Бегчевић () Марко, рођен . године,
 Бегов () Жељко, рођен . године,
 Бингула () Стјепан, рођен . године,
 Бјелановић () Ранго, рођен . године,
 Блажевић () Златко, рођен . године,
 Крунеш Бранимир, рођен . године,
 Босак () Марко, рођен . године,
 Босанац () Драгутин, рођен . године,
 Босанац () Томислав, рођен . године,
 Брачић () Звонимир, рођен . године,
 Буквић () Ђорђе, рођен . године,
 Буовац () Иван, рођен . године,
 Црњац () Иван, рођен . године,
 Михалец Јосип, рођен . године,
 Чупић () Станоја, рођен . године,
 Далић () Тихомир, рођен . године,
 Долишини () Ивица, рођен . године,
 Драгун () Јосип, рођен . године,
 Ђуђар () Саша, рођен . године,
 Ђукић () Владимир, рођен . године,
 Дувњак () Станко, рођен . године,
 Ебнер () Винко-Ђуро, рођен . године,
 Фришчић () Драгутин, рођен . године,
 Фурунџија () Петар, рођен . године,
 Гајда () Роберт, рођен . године,
 Галић () Миленко, рођен . године,
 Галић () Ведран, рођен . године,
 Гарвановић () Борислав, рођен . године,
 Гаврић () Драган, рођен . године,
 Главашевић () Синиша, рођен . године,

Граф () Бранислав, рођен . године,
 Гранић () Драган, рођен .године,
 Грубер () Зоран, рођен .године,
 Гудељ () Драго, рођен .године,
 Хегедушић () Марио, рођен .године,
 Херцег () Жељко, рођен .године,
 Херман () Иван, рођен .године,
 Херман () Стјепан, рођен .године,
 Хлевњак () Недељко, рођен .године,
 Хољевац () Никица, рођен .године,
 Хорват () Ивица, рођен .године,
 Илеш () Звонко, рођен .године,
 Имбришић () Ивица, рођен .године,
 Ивезић () Александар, рођен .године,
 Јајало () Марко, рођен .године,
 Јакубовски () Мартин, рођен .године,
 Јамбор () Томо, рођен .године,
 Јанић () Михаел, рођен .године,
 Јантол () Борис, рођен .године,
 Јарабек () Златко, рођен .године,
 Језицић () Ивица, рођен .године,
 Јован () Звонимир, рођен .године,
 Јовановић () Бранко, рођен .године,
 Јовановић () Оливер, рођен .године,
 Јурела () Дамир, рођен .године,
 Јурела () Жељко, рођен .године,
 Јурендић () Драго, рођен .године,
 Јуришић () Марко– Јосип, рођен .године,
 Јуришић () Павао, рођен .године,
 Јуришић () Жељко, рођен .године,
 Качић () Игор, рођен .године,
 Капустић () Јосип, рођен .године,
 Келава () Крешимир, рођен .године,
 Кнежић () Ђуро, рођен .године,
 Колак () Томислав, рођен .године,
 Колак () Владимир, рођен .године,
 Коморски () Иван, рођен .године,
 Костовић () Борислав, рођен .године,
 Ковач () Иван, рођен .године,
 Ковачевић () Зоран, рођен .године,
 Кожул () Јосип, рођен .године,
 Крајиновић () Иван, рођен .године,
 Крајиновић () Златко, рођен .године,
 Красић () Иван, рођен .године,
 Крезо () Ивица, рођен .године,
 Кристичевић () Казимир, рођен .године

Лесић () Томислав, рођен . године,
 Лет () Михајло, рођен . године,
 Лили () Драгутин, рођен . године,
 Поврић () Јоко, рођен . године,
 Луцић () Марко, рођен . године,
 Лукић () Мато, рођен . године,
 Љубас () Хрвоје, рођен . године,
 Магоч-Мамић () Предраг, рођен . године,
 Мајор () Жељко, рођен . године,
 Маричић () Зденко, рођен . године,
 Маркобашић () Ружица, рођена . године,
 Међеши () Андрија, рођен . године,
 Међеши () Зоран, рођен . године,
 Миховић () Томислав, рођен . године,
 Микулић () Здравко, рођен . године,
 Мишић () Иван, рођен . године,
 Млинарић () Миле, рођен . године,
 Мокош () Андрија, рођен . године,
 Молнар () Саша, рођен . године,
 Мутвар () Антун, рођен . године,
 Нађ () Дарко, рођен . године,
 Нађ () Фрањо, рођен . године,
 Нејашић () Иван, рођен . године,
 Шименић Дамир, рођен . године,
 Омеровић () Муфат, рођен . године,
 Орешки () Владислав, рођен . године,
 Пап () Томислав, рођен . године,
 Патарић () Жељко, рођен . године,
 Павлић () Слободан, рођен . године,
 Павловић () Златко, рођен . године,
 Перак () Мато, рођен . године,
 Перко () Александар, рођен . године,
 Перковић () Дамир, рођен . године,
 Перковић () Јосип, рођен . године,
 Петровић () Стјепан, рођен . године,
 Пинтер () Никола, рођен . године,
 Плавшић () Иван-Звонимир, рођен . године,
 Подхорски () Јања, рођена . године,
 Полхерт () Дамир, рођен . године,
 Половина () Бранимир, рођен . године,
 Пољак () Вјекослав, рођен . године,
 Посавац () Станко, рођен . године,
 Правдић () Томо, рођен . године,
 Пуцар () Дмитар, рођен . године,
 Радачић () Иван, рођен . године,
 Рагуџ () Иван, рођен . године,

Рашић () Милан, рођен . године,
 Ратковић () Крешимир, рођен . године,
 Рибичић () Марко, рођен . године,
 Римац () Салвадор, рођен . године,
 Рохачек () Карло, рођен . године,
 Рохачек () Жељко, рођен . године,
 Спудић () Павао, рођен . године,
 Станић () Марко, рођен . године,
 Станић () Жељко, рођен . године,
 Стефанко () Петар, рођен . године,
 Стојановић () Иван, рођен . године,
 Стубичар () Љубомир, рођен . године,
 Шарик () Стјепан, рођен . године,
 Шимунић () Перо, рођен . године,
 Шиндиљ () Вјекослав, рођен . године,
 Шренк () Ђуро, рођен . године,
 Штефуљ () Дражен, рођен . године,
 Тадић () Тадија, рођен . године,
 Тарле () Дујо, рођен . године,
 Терек () Антун, рођен . године,
 Тишљарић () Дарко, рођен . године,
 Тивановац () Ивица, рођен . године,
 Томашић () Тихомир, рођен . године,
 Тординац () Жељко, рођен . године,
 Тот () Томислав, рођен . године,
 Траљић () Тихомир, рођен . године,
 Турк () Мирослав, рођен . године,
 Турк () Петар, рођен . године,
 Тустоњић () Дане, рођен . године,
 Ушак () Бранко, рођен . године,
 Вагенхофер () Мирко, рођен . године,
 Вареница () Звонко, рођен . године,
 Варга () Владимир, рођен . године,
 Васић () Микајло, рођен . године,
 Вебер () Синиша, рођен . године,
 Видош () Горан, рођен . године,
 Виргес () Антун, рођен . године,
 Влахо () Мирослав, рођен . године,
 Влахо () Мате, рођен . године,
 Володер () Златан, рођен . године,
 Вујевић () Златко, рођен . године,
 Вукојевић () Славен, рођен . године,
 Вуковић () Рудолф, рођен . године,
 Вулић () Иван, рођен . године,
 Зељко () Јосип, рођен . године,
 Зера () Михајло, рођен . године,

Жеравица () Доминик, рођен . године,
 Жугеџ () Борислав, рођен . и
 Јуларић Горан

Укупно 7 (седам) ексхумираних лешева није идентификовано (лешеви ознака ОВЧ 11, 36, 50, 107, 124, 136 и 172).

Критичном приликом, из гробнице је извађен и обезбеђен већи број чаура пушчане или пиштољске муниције и у новембру 1997 је прослеђен од стране истражитеља Трибунала у Хагу АТФ Лабораторији Министарства правде САД – Бироа за алкохол, дуван, ватрено оружје и експлозиве у Мериленду и то најпре 437 комада (од тога 419 – кал.7,62 x 39мм, 14 – кал.7,62 x 25 мм и 4 – 7,65 x 17мм). Анализом је утврђено да од 419 чаура њих 174 немају довољно обележја за поређење са другима). Касније, у марту 1998 год. је истој Лабораторији достављено још 1.031 чаура метака и затражена поновна анализа 174 чауре које су претходно биле изузете те је утврђено да су чауре у калибру 7,62 x 39 мм испалене из укупно 18 комада различитог ватреног оружја, чауре у калибру 7,62 x 25 мм из 2 комада различитог ватреног оружја а чауре у калибру 7,65 x 17 мм из једног ватреног оружја. Калибар 7,62 x 39 мм је пушчани калибар оружја чија производња је била уобичајена у земљама бившег Варшавског пакта те бившој Југославији и Кини (најпознатије оружје овог калибра је аутоматска пушка зв.»Калашњиков»), калибар 7,62 x 25 је и пушчани (аутомати «Шпагин» и «Шмајсер») и пиштољски (пиштољ звани «тетејац» - ТТ) а најпознатије оружје у калибру 7,65 x 17 мм је аутоматски пиштољ «Шкорпион».

Ни чињенице у овом делу суштински нису биле спорне а исте је суд утврдио на основу више изведених доказа. Тако, читањем наведеног Завршног Извештаја комисије експерата УН из окт.1993.год.¹⁷⁴ утврђено је да је прелиминарно лоцирање гробнице, уклањање растиња и ископавање вршено крајем 1992.год. али је и убрзо обустављено, док се на основу два извештаја проф. **др. Дуњића**¹⁷⁵ и увидом у фотографије сачињене приликом ексхумације лешева критичном приликом а добијено 19.04.2004.год. од стране МКТЈ у Хагу (**2 ЦД-а** приложена и пописана у додатку овом судском спису под називом «Фото и видео документација»)¹⁷⁶, те читањем¹⁷⁷ транскрипта аудио записа са главног претреса од 20.04.2005.год. о саслушању вештака **др.Давора Стриновића** из Завода за судску медицину у Загребу утврди да су ексхумације лешева из ове масовне гробнице вршене у септембру и октобру 1996 год. и да је

¹⁷⁴ **стр.2151-2171/1085** списка К.в.1/2003 – прочитано на овом главном претресу дана 17.09.2008. год. **стр.60**

¹⁷⁵ од 27.09.1996.год. **стр.372-375** списка истраге К.и.в.2/03 и од 3.10.1996.год. – стр. **1503/828** списка предмета К.в.1/2003 – такође прочитано на овом главном претресу дана 17.09.2008. год. **стр.60**

¹⁷⁶ **стр. 680**

¹⁷⁷ а прочитано уз сагласност странака на главном претресу дана 22.04.2008.год. **стр.16**

из гробнице ексхумирано укупно 200 тела. Из казивања вештака др. Стриновића и др. **Милована Кубата** (оба лекари специјалисти судске медицине у Загребу) као и читањем Дописа Медицинског факултета у Загребу бр.116/2008 од 3.03.2008.год.¹⁷⁸ а о идентификацији Јуларић Горана утврђено је да су идентификације тела вршене у Заводу за судску медицину у Загребу те да је класичним методама (карактеристике типа пола, животне доби, повреда, стања зуба, тетоважа, одеће, накита, идентификационих докумената – који су у знатном броју пронађени код оштећених и поред претреса и одузимања а што је видљиво и из фотографија у које је суд извршио увид и сл.) те методом ДНА (поређењем генетских маркера са маркерима претпостављених блиских сродника) идентификовано укупно 193 особе а у лицима како је то и наведено и у изреци и у образложењу ове одлуке. И још нешто. Више, сада идентификованих оштећених и по казивању било оптужених било саслушаних сведока је виђено те вечери у хангару или «на рупи». У том смислу, међу идентификованим су и две особе женског пола: Ружица Маркобашић (ОВЧ 95) и Јања Потхорски (ОВЧ 71). Више саслушаних сведока је казивало управо то да је у хангару било само 2 или 3 женске особе а да су остало мушкарци те да је једна од њих била управо Ружица Маркобашић (и да је била «видно у другом стању»). Ове тврдње окривљених или сведока који говоре о њима су свакако на најбољи начин потврђене.

Чињенице о томе из колико оружја је критичном приликом пуцано те која оружја (по врсти и калибру) могу бити у питању, суд је утврдио на основу мишљења **вештака физико-хемијске струке (балистичара) Драгана Крстића**. Наиме, вештаку је на увид стављен лабораторијски извештај АТФ лабораторије у Мериленду - САД¹⁷⁹ те је несумњиво да је критичном приликом у стрељању заробљених на Грабову коришћено најмање 18 (осамнаест) различитих оружја у калибру 7,62 x 39 мм (реч је о аутоматским пушкама зв.»Калашњиков», полуаутоматским пушкама и пушкомитраљезима), 2 (два) оружја у калибру 7,62 x 25 мм («Шмајсер», «Шпагин» - било магацина типа добош било кутија или пак пиштољ ТТ) те 1 (једно) оружје кал.7,65 x 17 мм као што је аутоматски пиштољ «Шкорпион» или који други полуаутоматски пиштољи тог калибра, односно укупно **21 (двадесетједно)** различито оружје. Вештак је потврдио да су методе примењене у тој лабораторији најсавременије и користе се када се анализира и вештачи велики број предмета (чаура или зрна), да су исте познате и нашим стручњацима али и да се систем ИБИС не користи јер се не располаже одговарајућим (скупим) уређајима.

Ценећи да су вештачи (др.Стриновић, др. Кубат и Крстић) своје налазе и мишљења дали у свему према правилима струке (са којом и сами

¹⁷⁸ **стр. 2560/1274** овог списка (као што је већ речено, прочитано на главном претресу дана 17.09.2008.год. **стр.60**)

¹⁷⁹ превод на српски језик **стр.469-484** списка истраге К.и.в.2/2003

располажу) а на бази расположивих материјалних трагова обезбеђених приликом откопавања – ексхумације лешева критичном приликом, те како ни странке на исто нису имале примедби, суд је наведене чињенице као несумњиве и утврдио тим пре што се у битном подударају и са казивањима саслушаних и сведока сарадника и других сведока а и неких оптужених (не само у вези две женске особе а посебно о тврдњама везаним за Ружицу Маркобашић, него и у тврдњама везаним за то да је оптужени Вујановић критичног дана на Овчари имао пиштољ «Шкорпион», да је Драгица добровољка из Новог Сада била наоружана «Шпагином» или «Шмајсером» са магацином за метке у облику добоша, а да су на Овчари «сви били наоружани» (углавном аутоматском пушком «Калашњиков»).

5.2. У оквиру овог описаног општег тока догађаја тог дана:

а)

окр. Мугоша Зоран звани «Куштро» и окр. Банковић Мирослав звани «Ђани», окр. Милојевић Предраг зв. «Кинез» и окр. Драговић Предраг зв. «Цеца» и «Капетан» и добровољац окр. Радак Саша зв. «Цетиње» заједно са више НН лица, у шпалиру, дрвеним палицама, шипкама, кундацима, штакама, рукама и ногама по разним деловима тела, туку ратне заробљенике наносећи им телесне повреде а док ови протрчавају у хангар,

б)

ови окривљени, сем окр. Милојевића и окр. Драговића, настављају да оштећен туку и у хангару, где је и командант добровољачке јединице «Лева суподерица» окр. Ланчужанин Милан зв. «Камени», ударао рукама и ногама ратне заробљенике, а окр. Калаба Нада испред хангара најпре ногом у цеваницу ударала једног НН ратног заробљеника за кога је тврдила да је отпустио са посла само зато што је Српкиња а нешто касније га је и лишила живота, пуцајући му из пиштоља у главу, а сведок сарадник Петковић Спасоје зв. «Штука» из хангара извео и са преке стране пута лишио живота најмање три ратна заробљеника пуцајући им из пиштоља у главу,

в)

командант ТО Вуковара окр. Вујовић Мирољуб и његов заменик, окр. Вујановић Станко, наредили су да се врше убиства ратних заробљеника и да се исти у групама од по 30 до 40 лица укрцавају у приколицу трактора, одредили лица која ће вршити ликвидацију, а касније након бекства ошт. Новак Зденка из приколице трактора,

одредили и лица која ће ићи у пратњу трактора да неко не побегне, те су ратни заробљеници у више наврата одвожени према Грабову на око 1 км. од «Овчаре», где је вршено њихово стрељање,

г)

где су припадници добровољачке јединице «Лева суподерица» **окр. Шошић Ђорђе**, звани «**Жорж**» и «**Чича**» и **окр. Милојевић Предраг** звани «**Кинез**» као и НН лице под надимком «**Топола**», из приколице извели по једног неидентификованог ратног заробљеника и лишили их живота, тако што су им ножевима пререзали вратове,

д)

и где су ратни заробљеници извођени из тракторске приколице у групама од по 6, 7 или 8 лица и постројени испред претходно ископане јаме, где су припадници ТО Вуковар **окр. Перић Јовица**, **окр. Војновић Милан** зв. «**Мићо Медоња**» и **окр. Ђанковић Мирослав** зв. «**Ђани**» и сведок сарадник **Латиновић Божо**, припадници добровољачке јединице «Лева суподерица» **окр. Атанасијевић Иван** зв. «**Ико**» (тада **Хусник Ивица**) и НН лице под надимком «**Топола**», добровољац **Радак Саша** зв. «**Цетиње**» као и сведок сарадник **Петковић Спасоје** тада припадник 3-ће чете 1-ог батаљона Гардијске бригаде ЈНА и више других НН лица, формирали стрељачке водове и из ватреног оружја пуцали у њих, а по команди **окр. Вујановић Станка** који је и сам том приликом пуцао и тако их стрељањем лишили живота, а после пуцања је **окр. Милојевић Предраг**, зв. «**Кинез**» прилазио стрељаним лицима која су још давала знаке живота и пуцањем у главу лишавао их живота, а потом су лешеве у јами затрпани, загртањем земље булдожером,

ђ)

и на крају **окр. Вујовић Мирољуб**, **окр. Вујановић Станко**, сведок сарадник **Петковић Спасоје** и више НН лица, испред описаног хангара на «Овчари» извршили убиство стрељањем још најмање десет ратних заробљеника, који су затим закопани у рову који је до тада служио за укопавање артиљеријског оруђа, у коме су се већ налазила тела лица која су претходно, како је то горе описано, живота испред хангара лишили опт. **Калаба Нада** и сведок сарадник **Петковић Спасоје**.

5.3. Остали окривљени

Опт. Љубоја Марко је критичног дана заједно са Ланчужанином, Милојевићем и Драговићем дошао код хангара на Овчари, улазио је и у хангар али ни у шпалиру ни у хангару није тукао заробљене. Потом је, када је у тракторску приколицу уведена прва група заробљених, заједно са оптуженим Ланчужанином, Милојевићем и Драговићем те Љубишић Мирком, аутомобилом марке «Пасат» којим је управљао Ланчужанин, кренуо иза те приколице. Након неког времена и на око 20 – так мин. пре повратка трактора ова група (изузев опт. Милојевића) се вратила до хангара.

И опт. Катић је виђен да је истовремено када и ова група али у аутомобилу «Вектра» заједно опт. Вујановићем и Сирета Дамиром зв.»Сића» отишао за трактором те да се након извесног времена се у истој групи вратио до хангара.

Опт. Златар је као припадник ТО Вуковара у једној акцији дана 31.10.1991.год. рањен у пределу бутине леве ноге и скротума (тј.»тестиса») те му је прва лекарска помоћ одмах пружена у амбуланти у Негославцима и истог дана је транспортован на ВМА где је вршен оп његово лечење (у толико што су примењиване одговарајуће медицинске процедуре, оперативним захватом дана 8.11.1991.год. је извршена секундарна одбрана ране) те је у овој установи провео до 18.11.1991.год. када је пребачен у Селтерс бању у Младеновцу где је на рехабилитационом лечењу провео све до 19.12.1991.год. када је отпуштен тако да у време критичног догађаја уопште није био на месту извршења кривичног дела.

Оптужени Маџарац Предраг је дана 20.11.1991.год. био у кући свог стрица Ранка у Вуковару те у време извршења овог кривичног дела није био на месту његовог извршења.

Критичног дана опт. Пејић Милорад је из аутобуса са заробљеницима из болнице, у кругу Вуковарске касарне, из једног аутобуса извео Виленица Жарка, одвео га у с.Негославце у кућу свог шогора (брата од супруге) Ђокић Драженка а потом је на молбу Виленице отишао у поподневним сатима на Овчару да би довео и извесног Ковачић Дамира зв.»Коле». Након што је Дукић Никола зв.»Гица» извео Ковачића из хангара и убио га са преке стране, опт. Пејић се вратио се у Негославце а да није учествовао у стрељању ратних заробљеника.

6. Образложење појединих чињеничних утврђења

6.1. Уводне напомене

6.1.1. Заштићени сведоци

Имајући у виду да је у међувремену, за време трајања овог поступка, а дана 10. јуна 2006. године ступио је на снагу нови Законик о кривичном поступку, при чему су тог дана почеле да се примењују само одредбе чланова 107, 110, 117 - 122 и чл.333 – 335, а да се одредбе чланова 117 -122 овог Законика односе се на саслушање заштићеног сведока ово веће је било у ситуацији да примењује у неколико случајева те одредбе и те мере па и према сведоцима који су у претходном поступку¹⁸⁰ саслушани без примене мера заштите. Ове одредбе су, практично, употпуниле одредбе чл.15. Закона о организацији и надлежности државних органа у поступку за ратне злочине, као и чл.14-а ст. 5 истог Закона којим је предвиђено да остају на снази мере заштите сведока које су одређене од стране МКТЈ у Хагу.

Тако је неколико сведока саслушаних током овог кривичног поступка, пре дана главног претреса на којем је било предвиђено њихово саслушање, усменим захтевом тражило одређивање статуса заштићеног сведока у смислу чл.118. ст. 1 ЗКП па је суд одлучујући о овим захтевима на посебном рочишту са којег је искључена јавност, у присуству сведока у односу на кога се односи захтев и странака, у одређеним случајевима донео решење о давању статуса заштићеног сведока, садржај решења усмено саопштавао присутнима уз омогућавање окривљеним и браниоцима да оспоре оправданост мера заштите. Сведоци и оштећени који су саслушавани у својству сведока су свој захтев оправдавали разлозима личне сигурности и безбедности односно безбедности својих породица. Ни у једном случају браниоци и оптужени, те заменик тужиоца за ратне злочине нису се противили одређивању статуса заштићеног сведока. У току главног претреса, суд је уз доделу мере заштите саслушањем сведока под псеудонимом из чл.117. став 3 тачка 4., саслушао два сведока¹⁸¹ а три сведока¹⁸² је саслушао уз искључење јавности приликом саслушања као меру заштите те се тако, у разлозима ове пресуде ови сведоци наводе под додељеним псеудонимом (сведок «А» или «Б») односно навођењем његових иницијала (заштићени сведок Ј.Д. и сл.). Записници са тих посебних рочишта који садрже разлоге сведока за подношење захтева за доделу статуса заштићеног сведока, а са којих је искључена јавност, те решења суда о одређивању статуса заштићеног

¹⁸⁰ у предмету К.в.1/2003

¹⁸¹ сведок «А» и сведок «Б»

¹⁸² сведоци Ј.Д., М.Д. и Д.В.

сведока, као и омоти са подацима о идентитету заштићених сведока у смислу чл.118. и 120. ЗКП-а су запечаћени и предати на чување истражном судији, са назнаком «заштита сведока-службена тајна-строго поверљиво».

На рочиштима за главни претрес на којима је била искључена јавност, суд је дозволио у смислу чл.293. став 2 ЗКП-а присуство одређеном кругу лица која представљају стручну јавност – научним и јавним радницима (представници Организације за европску безбедност и сарадњу – ОЕБС, радници Фонда за хуманитарно право), проценивши да је то од интереса за њихову јавну делатност.

6.1.2. Писмени и докази уступљени од МКТЈ

Као што је наведено, суд је у доказном поступку прочитао писмену документацију са којом је располагао а није имао основа за сумњу у исту те је, у односу на неке доказе тог типа, одбио предлоге ради вештачења аутентичности појединих докумената.

Неке доказе, а како се то наводи на више места у разложима ове пресуде (фото и видеоматеријал, пресуда тзв.»Вуковарској тројци», одлука жалбоног већа у вези сведочења Шљиванчанина и сл.), сматрајући да је реч о доказима који су, у смислу чл.14 а ст.4 Закона о организацији и надлежности државних органа у поступку за ратне злочине, уступљени овом суду, суд је извео и у поступку користио тим пре што предлога за супротно, од стране странака није било.

6.1.3. Општи приступ оцени исказа сведока

При оцени изведених доказа на основу којих је утврђено чињенично стање у овом поступку, неопходно је пре свега указати на неке, у том смислу битне, специфичности кривичног поступка који за предмет има кривично дело ратни злочин. Оне се првенствено огледају у чињеници да су предмет утврђивања, по правилу, догађаји који су се одиграли пре десет и више година, да након догађаја нису обављени увиђаји ни друге криминалистичко – техничке радње којима би се фиксирани материјални трагови те су практично искази сведока – жртава често једно од главних доказних средстава. Надаље, по правилу је реч о догађајима који су по свим аспектима вишеслојни, са више жртава и извршилаца, са више радњи извршења и са потпуном расутошћу и у времену и у простору. Тако, у овом конкретном случају, како се то види из утврђеног чињеничног стања, реч је о кривичном делу које је учињено пре 18 година, у коме је учествовало на страни извршилаца преко 20 лица,

у коме је страдало најмање 200 оштећених а који догађај се одвија током целог дана и на више локација. Извесно, овај предметни догађај је започео то јутро у Вуковарској болници тријажом, где се окупио велики број мештана, територијалаца, добровољаца, наставља се током преподнева одвозом заробљеника у Вуковарску касарну где су аутобуси били неколико сати, и где је такође касарна пуна и војника и територијалаца, потом се наставља у поподневним сатима транспортом заробљених на Овчару, извођењем из аутобуса од неколико сати и тучом у шпалиру, потом, у наредних неколико поподневних и вечерњих сати пописом и тучом заробљених у хангару а све то у присуству такође великог броја мештана, територијалаца, добровољаца и војника, да би у наредних 5-6 сати заробљени одвођени на око 1,5 км. од овог хангара у атар према Грабову где су у 6,7 или 8 «тура» а у свакој од по неколико група, стрељањи, те је догађај окончан стрељањем групе код хангара а «иза поноћи». Разумљиво је стога да једни очевици виде једне учеснике на једној, друге на другој, трећој или четвртој локацији и изузев тврдњи о учешћу у радњама извршења које су свакако упечатљиве, тврдње у смислу ко је када и у којим другим редовним активностима кога видео, мора подлећи подрбној и опрезној процени и све ово тим пре што је већина учесника – било да је реч о сведоцима било да је реч о окривљенима, слично или идентично обучена – униформисани па су тиме, појединци у маси истих, мање уочљиви у, ситуацији примереним, активностима.

Стога је, у контексту горе изнетог, неопходно да се пажљиво анализира веродостојност исказа сведока и сведока сарадника и поузданост чињеница које се из њих утврђују, имајући у виду разлике и противуречности у њиховим казивањима и то како о околностима под којима су се одиграли догађаји, тако и о лицима која су њихови учесници, а на шта странке основано указују током кривичног поступка за оваква кривична дела.

У овом конкретном случају неопходно је имати у виду и чињеницу да је мали број оштећених преживео те су непосредни очевидци догађаја са места стрељања једино сведоци и евентуално оптужени који би признали извршење дела. У овом поступку практично ни један оштећени није преживео стрељања на Грабову и о дешавањима на том месту се изјашњавају само два сведока сарадника, један сведок и један окривљени. Бројни саслушани сведоци пак не виде ни трактор ни одвођење заробљених (изузев неколико окривљених те сведока Савић Мирослава и Мирка Љубишића) а, такође незнатан број у односу на стваран број присутних, сведочи о догађајима испред и у хангару на Овчари. И све ово пак указује на компликованост поступака у овим и оваквим предметима и стога неопходност пажљиве процене појединих казивања те да се, у случају сумње у веродостојност и поузданост исказа сведока, то никако не тумачи на штету окривљених.

Истовременено, суд је мишљења да разлике у исказима сведока при описивању детаља догађаја и околности, не могу аргументи да буду разлог за закључак да је целокупно сведочење одређеног сведока непоуздано или да је због закључка да је његово сведочење у односу на одређени догађај непоуздано, то сведочење непоуздано и у односу на све друге догађаје. Услед тога било је и ситуација када је веће прихватило, оценивши га као поуздан, исказ сведока у вези једног догађаја или неког окривљеног, а да се на његово сведочење о другим дешавањима није ослонило, налазећи да је исказ сведока у том делу непоуздан. Суд је приликом оцене веродостојности и поузданости исказа сведока највећу пажњу поклатио управо противуречностима у деловима исказа сведока о одређеним догађајима, ценећи их како појединачно, тако и у вези са свим осталим доказима.

Због свега напред изнетог, неопходно је имати у виду да се суд, при оцени исказа сведока и сведока сарадника, руководио и горе изнетим разлозима и чињеницама иако то можда у неким случајевима није и експлицитно наведено.

6.2. «Кључни докази» у поступку

И поред великог броја саслушаних сведока и изведених других доказа, и не умањујући њихову важност, горе наведена чињенична утврђења суда, дакле у вези тога ко је све од оптужених (и других лица) и на који начин учествовао у радњама извршења овог кривичног дела суштински и у битном произилазе из: казивања **1.** опт. Јовице Перића у преткривичном поступку а пред радницима УБПОК дана 18.04.2003.год. и из казивања оптужених **2.** Петковић Спасоја и **3.** Латиновић Божа које је суд саслушао у својству сведока сарадника те ће у овом делу пресуде суд презентовати суштину тих казивања и објаснити којим се разлозима руководио да не издвоји из списка предмета тај записник о саслушању у својству осумњиченог Јовице Перића¹⁸³.

6.2.1. О Записнику Јовице Перића

Приликом саслушања пред радницима УБПОК дана 18.04.2003.год. (записник 1С-83/03 од 18.03.2003.год. у просторијама те Управе)¹⁸⁴ тада у својству осумњиченог, Јовица Перић детаљно описује предметне догађаје те своје и учешће других њему познатих а овде оптужених у њима. Наводи да је из Вуковара у Београд отишао половином септ.1991.год. када је у Вуковару била формирана ТО и да је командант тада био Јакшић Душан, у Вуковар се вратио 15-ог или 16-ог новембра те да је тада

¹⁸³ са стр.31-34 списка истраге Ки.180/03

¹⁸⁴ исто

командант ТО био Мирољуб Вујовић док је његов заменик био Станко Вујановић. Објашњава да је на «Велепромет»-у задужио униформу и оружје и боравио у кући свог кума Перице Поштића, да је дан или два по ослобођењу Вуковара отишао на «Велепромет» а одатле, по позиву извесног Жике добровољца, и на Овчару, да потражи свог познаника Златка Шутковића. Тврди да су на Овчару дошли кад је већ падао мрак, око 5-6 сати, да је тамо био велики број територијалаца и добровољаца те да је тамо видео Мирољуба Вујовића, његовог телохранитеља кога су звали «Ђаво», Станка Вујановића, лице под надимком «Штука» или «Шљука» за кога зна да није из Вуковара, Мирослава Ђанковића зв.»Ђани» али и «Каменог» за кога зна да се презива Ланчужанин као и неколико војника но не зна да ли су резервисти или активни војници. Објашњава да је у хангару видео око 200 мушкараца средњих година различито обучених па и у завојима и да се за њих причало да су из Вуковарске болнице те да је препознао Златка Блажевића, Крижана (коме не зна име) али је видео да је био претучен, Зељка за кога зна да је прерата радио у «Велепромет»-у као и Дамјана зв.»Велики бојлер» и Анту Бодрожича. Тврди да је тада, док је он био у хангару, лице «Штука» или «Шљука» из хангара извео једног заробљеника, чуо се пуцањ и затим је видео да се «Штука» вратио сам, те да је један човек са брковима у чину капетана седео за столом и пописивао заробљене, а да је испред хангара био постављен трактор са приколицом, сећа се и да је након око пола сата по његовом доласку дошао један официр ЈНА, причао је нешто са Станком и Мирољубом и потом је наредио да хангар напусте сви изузев заробљених па су два војника на улазу у хангар спречавала улазак унутра, али да су сви, и тај официр и ти војници, након неког времена отишли са Овчаре. Надаље наводи да је убрзо по њиховом одласку у близину улазних врата у хангар довежен онај трактор са приколицом и видео је да заробљеници из хангара улазе у приколицу пењући се преко малих мердевина које су биле на задњој страни приколице, те да је тако у приколицу ушло 30-40 заробљеника а њему неко не зна да ли Станко или Мирољуб, наредио да уђу у комби беле боје који је возио Миле Бакић и да прате трактор да неко не побегне те је ушао у комби, да је у њему био и извесни Ђуро Балобан, и још 5-6 људи, да су најпре за трактором ишли асвалтним путем у правцу рибњака а потом скренули лево на земљани и ту је комби заглавио у блату па су наставили пешке за трактором чију су силуētu видели у мраку, да су још у току прилажења чули пуцњаву и да је претпоставио да се заробљени стрељају. Овом приликом опт. Перић тврди и да су на крају шумице наишли на трактор који је био од рупе далеко око 10 –так метара а да је сама рупа била димензија од око 10 x 4-5м, да је пришао рупи и да је унутра видео гомилу лешева а да се поред трактора налазило 10-15 људи од којих је препознао Мирка Војновића зв.»Ђапало», «Ика» чијег презимена не може да се сети али зна да је његов рођени брат био у ЗНГ и да су га звали «Фаца», те Милана Војновића зв.»Мићо Медоња». Стрељања описује утолико што наводи да су заробљеници излазили из приколице у групи од 7-8 људи и да би се постројили испред

рупе па би људи које он није познавао пуцали у њих а потом један млађи човек у маскирној униформи висине око 185 цм, прилазио и пуцао у оне за које је мислио да су преживели а да му је потом тај исти у маскирној униформи пришао и наредио да и он и сви морају да учествују у стрељању заробљеника те је он уплашивши се за живот, стао на место одакле се раније пуцало на заробљенике, да их је у групи било колико и заробљеника тј, 7 или 8, да је поред њега био «Ћапало» и ови људи из комбија са којима је дошао, те да је на наредбу овога у маскирној униформи да пуцају и он подигао пушку, и испалио један метак у правцу заробљеника испред њега, да су тела попадала у рупу а исти овај млађи човек поново прилазио и са ивице рупе пуцао у правцу лешева. Том приликом оптужени Перић тврди да је видео да у заробљене пуца и «Ико» а мисли да је пуцао и Војновић Мићо зв.»Мићо Медоња» и познато му је да су сви они и «Ћапало» остали тј. да се нису са њима вратили до хангара. Тврди и да им је овај што је «оверавао» преживеле рекао да поруче овима код хагара да им понестаје муниције те они то и урадили преневши поруку Мирољубу Вујовићу и Стан ку Вујановићу а они одговорили да ће исту набавити и послати. Изражава несигурност у смислу да ли је са њима на месту стрељања био и Миле Бакић (или је остао код комбија). Објашњава да је код хангара био још неко време и видео да је на исти начин у приколицу уведена нова група заробљеника те да је на крају остало у хангару још 10-так заробљеника за које се причало да су старешине ЗНГ и полиције те да је међу њима видео једног за кога зна да је пре рата био инспектор а да је његова жена Сандра девојачки Марушић ишла са њим (Перићем) заједно у средњу школу. Описује да је, у моменту док су улазили у комби да иду пут Вуковара, видео да је ових десетак заробљеника постројено на око 20-так метара преко пута хнагара а иза њих се налазио јарак те да је «видео Станка Вујановића, Мирољуба Вујовића, «Перу Цигана», «Ћавола» и «Штуку» и још неке чија имена није знао а који су стално били са поменутом петорицом, да пуцају у постројене заробљенике». Мисли да је било око 9 сати увече када се вратио у кућу свог кума Поштића.

Опт. Перић ће у каснијем току поступка¹⁸⁵ па све до завршетка главног претреса, негирати да је био на Грабову и учествовао у стрељању ратних заробљеника али имајући у виду ово његово казивање од 18.04.2003.год., суд одбрану изнету на главном претресу не прихвата и цени је као исконструисану у циљу избегавања кривичне одговорности. И браниоц овог оптуженог а и више других бранилаца осталих оптужених су предлагали да се овај записник о саслушању опт. Перића издвоји из списка но суд је те предлоге одбио. Наиме, опт. Перић тврди како су практично радници полиције на њега вршили притисак и претили му (мада га нису тукли) да су они сами говорили а он само то потврђивао како би га пустили. Ако би то било тако остаје потпуно нејасно на основу чега и откуд радници полиције знају: **прво**, да је нека Сандра девојачки.

¹⁸⁵ одбране изнете дана 6.06.2003.год., 10.03.2004.год., 13.03.2007.год. те 19.11.2007.год.

Марушић удата за извесног инспектора полиције, **друго**, да је тај инспектор убијен у последњој групи ту код хангара и **треће**, да је Сандра са опт. Перићем ишла заједно у средњу школу? Наиме, опт. Перић тврди и на главном претресу да је Сандра са њим ишла у средњу школу, а исто произилази из казивања сведока – оштећене **Грејза Сандре** дев. Марушић.¹⁸⁶ На основу казивања овог сведока тако произилази да се је у време критичних дешавања била удата за Грејза Милана, да је он био инспектор полиције у Вуковару, да се са њим чула телефоном последњи пут 14.11.1991.год. и да отада за њега више ништа не зна изузев што је касније од једног његовог саборца чула да је био рањен и да није могао са другима ићи у пробој него је остао у Вуковарској болници. Надаље, на основу мишљења вештака др. Стриновића и др.Кубата, о чему је горе већ било речи, евидентно је да Грејза Милан није идентификован (а свакако, да је ексхумиран из ове гробнице на Грабову морао би бити јер је са Сандром имао дете те се идентификација са сигурношћу могла извршити ДНА методом). Лешеви људи који су стрељани ту код хангара нису пронађени те нису ни могли бити идентификовани. Ово надаље значи да Грејза није убијен на Грабову те се надаље, основано поставља питање како радници полиције и ово знају те уносе у записник а Перић само потврђује. Све су ово чињенице и околности које су могле бити познате само Перићу а не радницима полиције и извесно оптужени Перић је тада казивао истину. И не само то. Опт. Перић критичном приликом описује пут ка «рупи» тако што тврди како су ишли асфалтним путем, скренули лево на земљани и «заглибили», наставили пешке «поред неке шумице» до «рупе». Ако се пажљиво чита ток овог поступка како у преткривичном тако и у његовом истражном делу (ове а и истраге Војног суда у Београду), остаје нејасно и откуда припадници УБПОК тада (18.04.2003.год.) знају детаље ове врсте (асфалтни пут, па лево на земљани па шумица што је све касније, након око десет месеци, потпуно потврђено казивањима и сведока сарадника и осталих који су потврдили своје присуство на рупи – и опт. Атанасијевић и сведок Дукић а видљиво и из 2 сателитске фотографије тог локалитета које су преузете са интернета¹⁸⁷ у које је у више наврата вршен увид и показиване сведоцима).

Те даље:

Ако радници УБПОК знају да је у хангару том приликом извесни Дамјан (то се може знати из списка жртава) како знају и да има надимак «Велики бојлер»???

Како радници УБПОК тада знају да је лице «Штука» или «Шљука» из хангара извео једног заробљеника и лишио га живота (то ће сведок Дукић посведочити тек при саслушању 30.10.2003.год. а сведок сарадник Петковић признати тек након око десет месеци после Перића) ???

¹⁸⁶ транскрипти аудио записа са главног претреса од 05.07.2005.год. које је суд прочитао на главном претресу од 24.04.2008.год. – **стр.16**

¹⁸⁷ увид извршен на главном претресу дана 17.03.2008. године (**стр. списка 2525/258**)

Како знају да се поред места где су заробљени стрељани налази особа под надимком «Ико» чији је рођени брат био у ЗНГ а звали су га «Фаца» (ове чињенице ће опт. Атанасијевић потврдити тек приликом саслушања код истражног судије 26.06.2003.год.)???

Извесно и за овај суд ван сваке разумне сумње, да ове детаље тада може знати само неко ко тамо јесте био тј. овде опт. Перић.

Али, у складу са разлозима из укидајућег Решења ВСС бр.Кж.І.р.з.1/06 од 18.10.2006.год. суд је у овом поновљеном поступку као сведока саслушао **Милана Вељковића** адвоката из Београда који се у овом записнику наводи као присутни бранилац опт. Перић Јовице. Ово саслушање је обављено дана 14.03.2007- год. Том приликом сведок Вељковић је навео да га је, за време «Сабље» око пола 6 или 15 до 6 на моб. телефон позвао Фурдуловић из УБПОК да дође (наводи тачно где) јер је приведено једно лице из НС – каже да је те податке записао у роковник и тај лист је исцепао и понео,¹⁸⁸ надаље да је дошао око пола 7, да су га увели у једну велику собу, дошао је тај шеф УБПОК и упознао га да је то лице осумњичено за Овчару, да су била још 3-4 млађа инспектора а дошла је и заменик Тужиоца («једна плава госпођа»), убрзо су довели Перића, упознали су се, обавили поверљив разговор, то је трајало једно 5 мин., имао је повређену ногу, није хтео да се обавесте његови кући јер је био убеђен да ће да га пусте после овог разговора, рекао му је да је био ван Вуковара, да нема везе са овим догађајем на Овчари и имао је један врло присан однос са полицајцима¹⁸⁹ и даље: кренуло је испитивање, и : «Да, да, он је, њему су постаљана питања и он је врло јасно и прецизно одговарао на та постављена питања и мислим он није никаква та изјава оно што је то изјавио, он није давао под било каквим притиском, он је то добровољно давао такву изјаву. Али ја сам заиста био, био сам крајње изненађен после тог нашег разговора, одакле је сад уследила таква изјава.» Надаље наводи да је то саслушање трајало једно 2 сата и дуже и договорили су се са тужиоцем да се Перић одмах одведе у Палату код истражног судије, Надице Мијатовић али је она одбила да га прими. Сачинили су записник на једно 3-4 стране на компјутеру, а «ја сам га прочитао и потписао». И даље, том приликом сведок Вељковић казује:

«ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Да ли садржина тог записника одговара ономе што је Ваш клијент тада рекао?

СВЕДОК МИЛАН ВЕЉКОВИЋ: Да, апсолутно да.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Е кад је он дошао и након што је или пре тога, не знам реците нам Ви, да ли је њему предочено од њихове стране за шта се сумњичи?

СВЕДОК МИЛАН ВЕЉКОВИЋ: Да, да.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Молим?

СВЕДОК МИЛАН ВЕЉКОВИЋ: Да, да.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Шта је речено?

¹⁸⁸ транскрипти аудио записа са главног претреса од 14.03.2007.год. - **стр.25** које је суд прочитао дана 20.11.2007.год. – **стр.6**

¹⁸⁹ исто - **стр.26 и 27**

СВЕДОК МИЛАН ВЕЉКОВИЋ: Па за ту Овчару и да је тамо учествовао у том критичном догађају.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Добро, да ли је он од стране ове тројице инспектора поучаван о својим законским правима која му припадају као осумњиченом?

СВЕДОК МИЛАН ВЕЉКОВИЋ: Па ја мислим да јесте, стварно сад мислим ја бих обратио свакако пажњу на то као адвокат. Ја мислим да јесте, а стварно сад ја, то је пре 4 године било, ја не могу сад да, не могу о томе баш да се децидно изјасним, али мислим да јесте. Мислим да јесте.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Нешта рекосте мислите да бисте Ви као адвокат па нисам схватио шта кажете?

СВЕДОК МИЛАН ВЕЉКОВИЋ: Па ја бих обратио свакако пажњу да која обавеза МУП-а да то нису урадили, односно те Управе да упуте њега о његовим правима и шта може, да ли хоће да се брани ћутањем или да ли хоће. Ја сам њему био дао и своју визит карту и тако смо се договорили да ја тог дана присуствујем том његовом саслушању.»¹⁹⁰

Након што је пришао делу суднице у којој се налазе оптужени, погледао их и исказује како не може да препозна, није сигуран и казује да је можда овај у зеленој јакни, показујући управо на овде оптуженог Перића¹⁹¹ а приликом суочења са опт. Перићем, остао је при овом свом казивању подсећајући Перића (који негира да га уопште познаје) да су обавили поверљив и неометан разговор, да му је том приликом Перић рекао да ради у индустрији «Матијевић», да има мало дете, да су се договорили да он буде присутан његовом саслушању те да му је оставио и своју визит карту¹⁹².

Искључивши било какву могућност манипулације са овим сведоком са било које стране (на што је покушала да укаже одбрана опт. Перића) јер за то нису пружени заиста никакви разлози, остаје нејасно како би сведок Вељковић између 16 оптужених препознао опт. Перића након 5 година те како би знао да опт. Перић тада има повређену ногу и да ради у «Матијевићу» (које чињенице опт. Перић потврђује у својој одбрани). Суд је, ценећи целину казивања овог сведока уверења да сведок искрено износи све што му је познато (на коју искреност посебно указује управо тврдња сведока како «мисли» да је Перић упознат са својим правима јер би он као адвокат то регистровао (и на исто реаговао) – неискрен сведок типа браниоца адвоката извесно не би остављао овакве дилеме). И још нешто, да су радници полиције имали намеру да крше законска права овог оптуженог, сигурно да не би на саслушање звали заменика државног тужиоца (која би такође реаговала на евентуалне пропусте радника полиције) и осумњиченом ангажовали и браниоца из реда адвоката.

Суд је извршио увид и у спис приложио копију листа бележнице овог сведока из кога се виде управо прибелешке у смислу да га је звао

¹⁹⁰ исто - стр.28

¹⁹¹ исто - стр.30

¹⁹² исто - стр.53 и 54

«пук.Драган Фурдуловић» из УБПОК, те да у 18,30 сати дође у собу 303 на 3-ћем спрату а уписан је и бр. мобилног телефона.¹⁹³

Имајући у виду наведено казивање сведока Вељковића те констатације из наведеног записника о саслушању Јовице Перића пред радницима УБПОК-а од 18.04.2003.год.:

а) видљиво је на више места у предметном записнику да је Јовица Перић означен као осумњичени,

б) да његовом саслушању присуствује и заменик државног тужиоца у личности Дубравке Дмитровић и бранилац адв.Милан Вељковић,

в) да је опт. Перић знао да му је Вељковић бранилац,

г) да радници УБПОК на осумњиченог Перића нису вршили никакав притисак нити примењивали каква друга недозвољена средства у циљу изнуде исказа,

д) да је **«осумњичени поучен о својим правима у кривичном поступку, пре свега о праву на браниоца, да није дужан да изнесе своју одбрану нити да одговара на постављена питања»**,

ђ) да му је након тога саопштено да му се на терет ставља кривично дело ратни злочин против ратних заробљеника,

е) да је казивање опт. Перића том приликом верно евидентирано,

ж) да је без значаја што адв.Вељковић није писменим решењем постављен за браниоца Перићу (он је евидентно постављен за његовог браниоца и то од лица које то може да уради и то се може урадити и усменим путем),

па доводећи ове чињенице и тврдње у међусобну везу, имајући у виду и неспорну праксу судова у Србији те и Врховног суда тј. да на валидност записничких констатација нема утицаја чињеница што појединачна права из ЗКП нису побројана ни навођењем појединих одредби (чланова закона, на пример из чл.13 ЗКП и сл.) ни описно (нпр. «пучен о томе да све што изјави може бити употребљено против њега као доказ» итд.) него је довољно констатовати да је поучен «о свим правима» како је то и у конкретном записнику а и свим другим бројним овог типа формулара у ком смислу је тај став изражен у више одлука Врховног суда Србије,¹⁹⁴

на овај начин се показује да је саслушање овог оптуженог обављено у свему у складу са одредбама чл.5 и чл.226 ст.9 ЗКП те је веће одлучило да: **а)** одбије сагласан предлог више бранилаца о издвајању овог записника из списка предмета и **б)** да исти користи као доказ у овом поступку те је овај записник и прочитан на главном претресу.¹⁹⁵

¹⁹³ стр.438/238 овог списка

¹⁹⁴ па и Решење Кж.П 2138/03 од 22 јануара 2004.год.

¹⁹⁵ ове одлуке су донете на главном претресу одржаном дана 17.09.2008.год. - стр.58 и др.

6.2.2. Сажетак казивања сведока сарадника **Спасоја Петковића**

Ванрасправно веће Окружног суда у Београду је дана 5.01.2004. године решењем Кв.В. 1/04 усвојило предлог Тужилаштва за ратне злочине КТРЗ 4/03 од 28.12.2003 и одредило да се у својству сведока сарадника саслуша тада опт.**Петковић Спасоје** а да се из списка предмета издвоје записници о његовом саслушању у својству оптуженог.¹⁹⁶ Овај сведок сарадник је након тога саслушан у поступку истраге а у предмету посл. бр. Ки.В. 2/03 дана 2.02.2004. године, затим у предмету К.В. 1/03 и то: 31.08., 01.09., 02.09., 03.09., 30.09. а све 2004. године, те 24.06.2005. године, у предмету посл. бр.К.В. 3/05: 07.07. и 08.07.2005. године (тада предмет Радак Саше) и у овом предмету (К.В. 4/06) а дана 06.09. и 07.09.2007. године, те 19.02., 20.02., 21.02., 18.03., 19.03., а све 2008. године и 19.01.2009.године.

Овај сведок сарадник у битном исказује: да је он 24.09. 1991. године, као припадник Гардијске бригаде, на редовном одлужењу војног рока са својом јединицом дошао на подручје Вуковара, и био курир и обезбеђење командира 3- чете капетана Радића чији је штаб био у кући опт. Станка Вујановића, те да је ослобођење Вуковара било дана 18.11.1991-, године и да су у то време у Вуковару постојале две чете ТО чији су командири били опт. Вујовић и Вујановић и трећа чета- добровољачка на чијем челу је био опт. Ланчужанин. Објаснио је да је командант ТО Вуковара, у тренутку када је његова бригада дошла на ратиште, био човек у униформи капетана који се презивао Јакшић и да су у то време биле 2 чете ТО чији су команданти били опт. Вујовић и опт. Вујановић. који су у том својству ишли на састанке код команданта батаљона мајора Тешића. Негде средином октобра месеца 1991. године (15-20 дана након доласка његове јединице на подручје Вуковара) присуствовао је свађи у штабу мајора Тешића где је опт. Вујовић напао Јакшића да је неспособан те је Тешић поставио Вујовића за команданта ТО а опт. Мирослава Ђанковића за његовог заменика.

Тврди да је дана 19.11.1991. добио задатак од кап. Радића да поведе групу новинара до болнице међу којима је био и заштићени сведок Ј.Д., где је затекао мноштво људи а 20.11.1991. је, такође по Радићевом наређењу, са војником Видачеком и припадником ТО Мићом Ђанковићем (оцем овде опт. Мирослава Ђанковића) отишао на **Овчару** да провери информацију о томе да наводно припадници ТО Вуковара хоће да преузму заробљенике из болнице. Објашњава да је, када су дошли на Овчару а око 12,30 сати, испред хангара видео групу «територијалаца» и добровољаца а око хангара 10-20 припадника војне полиције у СМБ униформама који нису били припадници његове бригаде. Након 20-ак минута дошла су 4 војна аутобуса у којима су били заробљени а у сваком по 2 војна полицајца која су обезбеђивала заробљене. У првом аутобусу

¹⁹⁶ решење на **стр.164-167/69** списка предмета К.и.в.2/2003

видео је пук. Марка Марића из Гардијске бригаде. Након пристајања наведених аутобуса на око 6-7 метара од хангара формаран је **шпалир** те су заробљеници по изласку из аутобуса ударани рукама, ногама и палицама. Тврди да су у шпалиру, поред њега, од њему познатих лица, били још и опт. Саша Радак, опт. Мирослав Ђанковић, опт. Горан Мугоша, Ђирић Петар, Славко Николић, пок. Зоран са Карабурме, Мића Ђанковић, Драган Видачек, извесни пок. «Топола». По његовом сећању том приликом нико није вршио претрес заробљених већ су они сами, по изласку из аутобуса, на страну одбацивали ствари. Након уласка заробљеника у хангар, пук. Марић је са својим војним полицајцима напустио тај локалитет. Видео је да су нека заробљена лица издвојена на страну и то 4 мушкарца која су касније белим комбијем одвезена на «Велепромет» и Ружица Маркобашић, која је била у поодмаклом стадијуму трудноће, за коју се причало да је супруга Давора Маркобашића «усташе» који је од дечијих прстију правио огрлице. Након уласка заробљеника у хангар наставило се са њиховим батинањем и унутар самог хангара па их је опт. Ђанковић тукао бејзбол палицом, Драган Видачек металном штаком, он их је шутирао ногама а тукли су их и опт. Ланчужанин, опт.Радак Саша, опт. Горан Мугоша, пок. Топола, пок. Зоран са Карабурме и поручник Хацић Елвир. Премлаћивање заробљеника у хангару је трајало 2-3 сата а «главну реч» су водили опт. Мирољуб Вујовић и опт. Станко Вујановић. На Овчари је том приликом видео поред горе поменутих и опт. Наду Калабу, Мирка Војновића, опт. Станка Вујановића, опт. Мирољуба Вујовића, Станковог оца Бранка, опт. Златар Вују који је био рањен и шепао је, опт. Милана Ланчужанина, опт. Драговић Предрага, опт. Милојевић Предрага и опт. Љубоја Марка (која четворица су била на Овчари од када су дошли аутобуси) као и опт. Катић Слободана зв.»мајор Катић». Негде око 16,30 је видео да је испред хангара довежен трактор црвене боје са приколицом но не зна лице које је возило трактор.

Надаље тврди да је опт. Станко Вујановић наредио да у трактор уђе прва група заробљених, и то они који су стајали најближе тракторској приколици, њих око 25-30 терајући их речима « Улазите пичке усташке» а у трактор су их поред опт. Вујановића терали да улазе и Божо Латиновић, Шошић Ђорђе и пок. Топола. (На главном претресу 31.08,.1.09,2.09,3.09 и 30.09. 2004. додаје да је наредбу за улазак издавао и опт. Вујовић но не може се сетити речи које је том приликом употребио.) Објашњава да су у пратњу те прве тракторске приколице са заробљенима отишли и то да је испред трактора ишло возило марке «Застава» или «Југо» црвене боје у ком су били Божо Латиновић, Шошић Ђорђе и пок. Топола, иза трактора возило «Пасат» у ком су били опт. Ланчужанин, који је и возио, опт. Љубоја, опт. Драговић и опт. Милојевић а на крају возило боје трула вишња марке «Вектра» које је возио опт. Станко Вујановић а са њим су били Сирета Дамир и опт. Катић Слободан.

Након одласка првог трактора са заробљенима у правцу локалитета Грабово на пољопривредно добро «Овчара» дошло је војно возило «пук»

у ком су били мајор Вукашиновић и капетан Каранфилов. Мајор Вукашиновић се том приликом посвађао са опт. Вујовићем и обратио му се речима «Нисмо вам их дали да их побијете већ да их испитујете» на шта му је опт. Вујовић одговорио «Није то ваше». Наведеном сукобу су присуствовали и опт. Калаба Нада и отац опт. Станка Вујановића Бранко. Такође је навео да је том приликом Петар Ћирић зв. «Перо циган» мајору Вукашиновићу уперио пушку у леђа након чега се исти повукао а 10-15 минута након овог догађаја повлаче се и припадници војне полиције који су обезбеђивали хангар. Након повратка прве групе са Грабова приметио је да се нису вратили Божо Латиновић, опт. Шошић, пок. Топола и опт. Милојевић и чуо је опт. Вујановића како каже «Порокали смо пичке усташке» што је недуго после тога чуо да је рекао присутнима и опт. Драговић.

Исказује да је убрзо након повратка трактора са Грабова опт. Вујановић наредио да и друга група заробљених уђе у трактор који су по укрцавању заробљених пратили: возило у ком су били опт. Мирослав Ђанковић, опт. Златар Вујо и Мића Ђанковић, које је ишло испред трактора, те из трактора возило «Вектра» боје труле вишње које је возио опт. Вујановић а у ком су били он и Драгица Мастикоса, добровољка из Новог Сада док су у трећем возилу били опт. Радак Саша, Дашић и пок. Зоран са Карабурме. Он признаје да је био на локалитету Грабово и да је пут од Овчаре до Грабова само 1 км асфалтни а да затим лево креће земљани пут где су стајала 2 униформисана лица. Када је стигао на Грабово видео је свеже ископану рупу величине 6 x 6 метара, са грудобраном а са десне стране младу багремову шуму. Поред рупе је уочио опт. Шошић Ђорђа, опт. Милојевић Предрага, Божу Латиновића и пок. Тополу којом приликом су опт. Шошић, опт. Милојевић и пок. Топола извели из приколице и заклали ножем по једног заробљеног. Након тога се формирао стрељачки строј, не сећа се да је било ко одредио где ће ко стати, али тврди да су у том стрељачком строју били опт. Радак Саша (први с леве стране), поред опт. Радака Дашић., поред њега Драгица Мастикоса, затим он (Петковић), па опт. Мирослав Ђанковић те поред њега опт.Златар Вујо. Опт. Вујановић Станко је стајао са стране где је био опт. Радак а Божо Латиновић ближе приколици да би спречио бежање заробљеника. Заробљени који су изведени пред стрељачки строј су прво убацили у рупу лица која су претходно преклана ножем. Наређење да се пуца у заробљене издавали су опт. Вујановић и Божо Латиновић (који је такође пуцао са стране) а једини који није од свих присутних пуцао је Мића Ђанковић, отац овде опт. Мирослава Ђанковића. Опт. Вујановић је, од оружја имао пиштољ марке «Шкорпион», опт. Радак, Дашић, опт. Ђанковић, опт. Златар и Божо Латиновић аутоматске пушке, Драгица Мастикоса немачки шмајсер док је он имао «Бровинг» сачмару петометку. Тврди да му је том приликом након опаљења једног метка у правцу заробљеника испред заглавила пушка те да због тога није могао да настави да пуца те се повукао из строја а на његово место је стао Зоран са Карабурме. Након извршеног стрељања ових заробљеника прилазио им је

опт. Милојевић Предраг и онима који су евентуално преживели стрељање пуцао у главу из «магнума». Тврди да му је у аутомобилу приликом повратка са Грабова на Овчару Станко замерао како се «извлачи» и када су дошли до хангара опт. Вујановић му је дао свој «Шкорпион» и наредио да убија заробљене (рекавши му: «рокај») те је он потом из хангара извео укупно 3 лица, одводећи их са преке стране пута и хангара, мало укоса, где је била нека рупа од артиљеријског оруђа те их је једног по једног пуцањем у главу, потиљак, из овог пиштоља лишио живота а опт. Ђанковић му исти одузео (говорећи му: «који то курац радиш овде») и вратио га Вујановићу. Недуго након тога обратила му се опт. Калаба Нада са молбом да јој помогне и из хангара изведе њеног шефа (за кога је тврдила да је малтретирао на послу), лице старо око 40 година, висине од око 175 цм које је на себи имало жуту шушкаву тренерку «адидас» са три пруге на рукаву, те су га одвели на исто то место са преке стране хангара где му је ова оптужена испалила метак у главу из пиштоља марке «ТТ» или 7,65. Такође је видео да је Мирко Војновић зв. «Ћапало» извео из хангара двојицу заробљеника који се више нису вратили у хангар мада он није видео да их је он и убио. Том приликом је Станко наредио неком брки (имао је светле очи) а који је за време рата комбијем развозио храну, да иде по муницију на Петрову гору.

Надаље наводи да су у наредној (трећој) «тури» одвођења, коју је он видео да је отишла у правцу Грабова, били Никола Дукић, опт. Ђанковић Мирослав, «Гага», Славко Циган, Перо Циган, Сирета Дамир, Тоша из Новог Сада и пок. Зоран са Карабурме. Ова група људи се вратила након око 1 сата а са њима су се вратили и опт. Милојевић и Божо Крајишник. Том приликом је видео Ружицу Маркобашић (он додуше није знао ко је она већ су му рекли о коме се ради) са леве стране од врата хангара како лежи претучена, за коју је чуо да је супруга озлоглашеног «усташе» Давор Маркобашића, која је била у поодмаклом стадијуму трудноће и коју је ту, из прислона у стомак, убио Дашић Зоран услед чега је део ткива пао на Станка Вујановића па га је опт. Вујовић зезао да је «пичкица». Тврди да су неки заробљени «молили Мирољуба и Станка» и неке друге «јаче»: «Каменог», «Ђанија», Латиновића (кога од тада зову «Бора Крвави») да их спасе а ови то одбили у смислу «где сте били док смо ми давали страже» објашњавајући да не зна да ли је међу заробљенима било Срба.

Објашњава да је видео да је још неколико пута трактор са заробљенима одлазио у правцу Грабова а пре самог одласка са Овчаре на којој се задржао до око 23 сата у хангару је видео још 30-40 заробљеника за које је сутрадан од Зорана са Карабурме чуо да су их он, опт. Вујовић, Вујановић, Радак, Тирић Петар, Славко Циган и пок. «Топола» стрељали као најокорелије усташе ту испред хангара. Након тога се са војником Видачком упутио назад у Вуковар где је у штабу капетана Радића видео опт. Милојевића и Радићу рекао шта је било на Овчари и Грабову и шта је он тамо радио а Радић само «слегнуо раменима».

Неопходно је рећи и да је у спис овог предмета (на главном претресу дана 6.09.2007 године), по упуствима из Решења Врховног суда Србије враћен претходно издвојен записник о саслушању сведока сарадника Петковића у својству сведока дат у истрази дана 1.08.2003. године а у предмету Ки 180/03.¹⁹⁷ Овом приликом сведок сарадник Петковић је потврдио да је у поподневним часовима дана 19.11.1991.год. а по наређењу кап. Радића отишао на Овчару са војником Видачек Драганом у аутомобилу који је возио Мића Ђанковић зв.»Ћале» да провере да ли на Овчари има војника из Радићеве чете и да их врате назад, да је у и око хангара била велика маса људи а да су припадници војне полиције чували заробљене у хангару. Тврди да је тада код хангара видео и «Каменог» са «Кинезом», «Цецом» и «Маретом» који су убрзо отишли аутомобилом а након десетак минута вратили су и он и Видачек у штаб, известили Радића и убрзо заједно са њим отишли у једну кућу у близини код неке жене која је направила вечеру за њих и на коју су већ стигли Камени са његовим. Каже да се након пар дана почело причати свашта па и да су на Овчари стрељани Срби. потврдио је и тада да му је надимак у војсци био «Штука». Након предочавања разлика у овим својим казивањима објашњава да тада није хтео никога да «терети» а у вези вечере код «баба Радојке» каже да је та прича измишљена.

6.2.3. Сажетак казивања сведока сарадника **Бож** **Латиновића**

Решењем ванпретресног већа овог суда посл. бр.Кв.В 16/04 од 23.06.2004. године, одређено је да се у својству сведока сарадника саслуша тада опт. **Латиновић Бож** и одређено је да се из списка предмета издвоје записници о његовом саслушању у својству оптуженог.¹⁹⁸ Након овога Латиновић је саслушан у предмету посл. бр.К.В. 1/03 и то: 28.09., 29.09., 30.09.2004. године и 24.06.2005. године, у предмету посл. бр.К.В. 3/05 (предмет опт. Радак Саше) а дана 1.09.2005. године и у овом предмету дана 23.11.2007. и 23.01., 24.01., 25.01., 18.02., 18.03., 19.03.2008. године.

Овај сведок сарадник тако у битном тврди да је био припадник ТО Вуковар у јединици којом је командовао Фот Синиша а након његове погибије је прешао у јединицу којом је командовао опт. Вујановић Станко и да су деловали на правцу дејства чете кап.Бојковића (тада Бојковског). Тврди да је тада са ТО комадовао Душан Јакшић а до пред крај борби у Вуковару и да га је заменио Мирољуб Вујовић те да је заменик био Станко Вујановић као и да је била јединица добровољаца под командом опт. Ланчужанин Милана а сви су они ишли на реферисање код старешина ЈНА.

Исказује како је 18.11.1991. године званично ослобођен Вуковар те се пило и славило и 19-ог се и не сећа а да је 20.11.1991. око 9-10 сати отишао на «Велепромет» где је видео 5-6 аутобуса у којима су били

¹⁹⁷ лист 173-174 списка те истраге

¹⁹⁸ стр.400-403/169 списка предмета К.в.1/2003

цивили, које су обезбеђивали Јован Радан, Боро Крстић и извесни Станковић, хармоникаш и којом приликом су Жигић Ненад и Петар Велебит обављали њихову тријажу, што је све пратио велики броја новинара и камермана. На «Велепромет»-у се задржао око пола сата након чега се упутио кући па је на самој капији срео Милана Булића зв.»Булиц» који му је рекао да су заробљеници из болнице превезени у касарну те се он тамо упутио и задржао око сат времена којом приликом је видео 6 аутобуса у којима су били заробљеници а у сваком аутобусу по два војна полицајца. На платформи, у касарни је видео мајора Шљиванчанина у разговору са др. Весном Босанац и др. Њавром а такође је видео и опт. Вујовића, опт. Вујановића, опт. Ланчужанина, опт. Ђанковића, опт. Милојевића, опт. Шошића, опт. Мугошу, Војновић Мирка, Булић Милана и Кресовић Јовицу. Након што се потом вратио својој кући, док је стајао у дворишту, видео је да ови аутобуси из касарне иду према Негославцима а између аутобуса је било војно возило «Бов» или џип као и више цивилних аутомобила након чега су се, спонтано, он у друштву са Дукић Николом и војником ЈНА Стаматовић Зораном аутомобилом марке «128», плаве боје којим је управљао Стаматовић упутили за аутобусима. Пре уласка на само пољопривредно добро «Овчара» зауставила их је војна полиција, паркирали су возило те су до хангара отишли пешке. Када су стигли до хангара већ су испражњени аутобуси изузев последњег а видео је да је испред врата хангара формиран «шпалир» у ком су били опт. Ђанковић, опт. Мугоша, опт. Драговић, опт. Милојевић, Булић, Мирко Војновић «Ћапало» и Спасоје Петковић с тим што је навео да једино опт. Мугошу није видео да је ударао заробљене који су пролазили кроз шпалир већ да је он само вршио претрес тих лица. Видео је да је Булић Милан штапом претукао Самарцић Дамјана званог «Велики бојлер» а чуо је и да је Стаматовић истукао неког испред хангара.

Тврди да је недуго након уласка заробљеника у хангар вршен попис заробљеника што је обављао извесни «Јоца кафић» а он је позван да учествује у препознавању заробљених, којом приликом је 30-40 заробљених издвојено поред врата хангара, са леве стране, као и четворицу заробљених које је Миле Бакић одвезао на «Велепромет» а пре него што је окончан попис војници, припадници војне полиције су их истерали из хангара као и да је пре тога у хангару видео опт. Калаба Наду, опт. Станка Вујановића, опт. Вујовић Мирољуба, опт. Ланчужанин Милана, опт. Драговић Предрага, опт. Милојевић Предрага, опт. Мирослава Ђанковића, Мирка Војновића, Кресовић Јовицу, Дукић Николу, Спасоја Петковића и опт. Атанасијевић Ивицу те да је том приликом опт. Ђанковић пуцао изнад главе извесном «Салашу». Надаље је изјавио да је видео да су опт. Нада Калаба и Спасоје Петковић из хангара извели Надиног пословођу а касније је чуо да га је Нада убила пуцњем у главу а видео је и да је Петковић Спасоје извео неког белгијског новинара и касније чуо да га је убио.

Тврди да је видео да је добровољка Мастикоса Драгица, испред хангара, постројила једну групу добровољаца и територијалаца међу којима су били опт. Шошић и опт. Атанасијевић и повела их у правцу Грабова. Након тога пред хангар је доведен трактор са приколицом у који је, по наредби опт. Вујановића, ушла прва група заробљених, и то управо оних које су били издвојили (и он и Ланчужанин и други) поред врата хангара са леве стране уз објашњење да иду на «Велепромет» на проверу. Након одласка првог трактора у правцу Грабова пред хангар је пристигао војни цип у ком су била два официра који су разговарали са опт. Вујовићем коме су рекли у смислу «Нисмо вам дали те заробљенике да их тучете и убијате већ да водите бригу о њима и да их чувате и испитујете» а на шта је опт. Вујовић одговорио «То није сад ваша брига, то је наша брига», након чега се и војска повукла. Недуго после дошло је и возило «Бов» са два официра ЈНА који су разговарали са опт. Вујановићем и опт. Вујовићем и рекли им: «Споро то радите, иде све траљаво «што је он разумео и протумачио као да треба брже да се врши стрељање ових заробљених.

Након што је трактор дошао назад празан Станко је поново одредио ко ће да уђе од заробљеника у приколицу а признаје да је и он у пратњи једне (не зна које по реду) «туре» отишао на Грабово по позиву Јовице Кресовића (јер наводно да је неко из претходне групе побегао а нема ко да иде у пратњу и обезбеђење), да је са њима ишао и извесни Балобан и да су за трактором отишли пешке попреко улево кроз поље. Наводи да је поред рупе затекао опт. Вујановић Станка, опт. Атанасијевића., опт. Шошића, Драгицу Мастикосу, Дашић Зорана, пок. Тополу, Сирета Дамира, Дукић Николу као и да је видео опт. Шошића и Атанасијевића да седе на ископу земље, «грудобрану» поред рупе, да је између њих један заробљени (тврди да је то Сениша Вебер) те га Шошић ножем убада сваки пут када би се овај померио. Због недостатка муниције опт. Вујановић је наредио заробљенима да легну на земљу са главом окренутом према руци да би им се пуцало у леђа а лицима која су била ту у смислу да не може нико отићи са рупе а да није учествовао у стрељању те је и он (сведок сарадник) иако је дошао само да врши обезбеђење трактора у циљу спречавања бежења заробљених учествовао у стрељању у једној групи. Тврди да су тада са њим у стрељачком строју били до њега са десне стране Зоран Дашић, поред Дашића опт. Атанасијевић, те даље Петар Ћирић, Славко Циган, пок. Топола, Сирета Дамир и Никола Дукић а да након извршеног стрељања опт. Милојевић прилазио и евентуално преживелима пуцао у главу из непосредне близине. Тврди и да је на Грабово доведена муниција и извршена попуна а да је довезао Миле Бакић те да су тако до краја стрељања на Грабову остали и опт. Милојевић, Шошић и Атанасијевић те Кресовић и Балобан.

Наводи да је међу заробљенима била и Ружица Маркобашић која је убијена и буквално последња (каже да је са себе скинула сву одећу и молила да је не убију) а да јој је Зоран Дашић пришао, ставио цев пушке међу ноге и пуцао јој у стомак. Након овога је дошао багер Улт са

кашиком од 3 кубика и згрнуо земљу преко стрељаних заробљеника те се он у том УЛТ-у и вратио до хангара. Ту је видео да је у хангару остало још око 10 заробљених као и опт. Вујовић, опт. Вујановић те Сирета Дамир, Славко Николић и Петар Ћирић. Наредних дана је у разговору са опт. Вујовићем и опт. Вујановићем да су ови стрељани ту испред хангара. Објашњава да се вратио у Вуковар у касним вечерњим сатима.

О командној улози опт. Вујовића и Вујановића исказује да је опт. Вујовић пред крај борби за олобођење Вуковара, 5-6 дана пред пад Вуковара, постао командант ТО а његов заменик опт. Вујановић али да су они и даље учествовали у борбама као и да су после самог пада Вуковара опт. Вујовић и опт. Вујановић постројавали припаднике ТО на Петровој гори.

И овде је неопходно рећи да је, у складу са истим упуштима из наведених укидајућих одлука Врховног суда Србије, суд на главном претресу дана 23.11.2007. године¹⁹⁹ у спис овог предмета вратио записник о његовом саслушању у својству сведока од 25.06.2003. године у поступку истраге посл. бр. Ки 180/03 те је овом сведоку сараднику предочено да је том приликом у битном (а у односу и на своју а и на улогу других овде оптужених у предметним догађајима) потпуно различито казивао (да је до хангара дошао када су излазили људи из последњег аутобуса, да је понеко од њих добио «по ушима» а војна полиција то покушавала да спречи, да је био неки сто и вршен попис од стране неког официра из Крагујевца али и да није одлазио на Грабово нити да је видео трактор односно да се задржао на Овчари само око 40 минута и вратио се назад у Вуковар па ове разлике у казивањима објашњава да је тако говорио «да не би кога окривио».

6.3. Како из ових изведених доказа, у вези пак са другим доказима и одбраном оптужених произилазе конкретне радње појединих оптужених?

а)

Да се у «шпалиру» налазе и при том поједине заробљене ударају и овде оптужени Мугоша, Ђанковић, Милојевић, Драговић и Радак за овај суд није било сумње. Тако, као што је већ речено, опт. Мугоша Горан признаје да је био у шпалиру (мада тврди да је то било по наредби неког официра и да је само претресао заробљене, узимао им лична документа, новац, златнину и друге вредније ствари) али негира да је заробљене тукао. Своје присуство на Овчари у једном сегменту времена потврђују и опт. Ђанковић и опт. Радак али као и опт. Милојевић и Драговић (који пак тврде да су на Овчари дошли у вечерњим сатима када су сви заробљени већ у хангару) негирају, Ђанковић да је тукао оштећене који пролазе кроз шпалир (чије постојање потврђује) а опт. Радак да је на Овчари уопште и видео шпалир а не да је био у њему и тукао људе. Међутим, из изведених

¹⁹⁹ стр.4 записа од 23.11.2007.год.

доказа за овај суд је било несумњиво да у шпалиру заробљене туку и ови оптужени.

Тако:

Да оптужени **Мугоша Горан** у шпалиру не врши само претрес него и удара ратне заробљенике, произилази прво из казивања сведока сарадника **Петковић Спасоја** (који је по сопственом признању и сам у том истом шпалиру и туче заробљене). У том смислу овај сведок сарадник доследно и при саслушању и непосредном суочавању са опт. Мугошом тврди да је опт. Мугоша био први до аутобуса са десне стране (што потврђује и овај оптужени) али и да је заробљене тукао не само у шпалиру него и у хангару («Тукли сте те људе који су пролазили тамо и тукли сте у хангару».²⁰⁰ Чињеница је да овај сведок сарадник не види сам претрес заробљених него тврди како су они сами одбацивали своје личне ствари на неку гомилу и за суд је ово разумљиво. Наиме, први заробљени који излазе из аутобуса су свакако претресани, одузимају им се ствари и одбацују на гомилу, они наредни који излазе већ виде што се од њих захтева те и сами одбацују своје ствари. И ово наравно још увек не значи да Мугоша и не удара заробљене. У том смислу се изјашњава и сведок – оштећени **Којић Жарко** при саслушању у поступку истраге од 26.04.2004.год.²⁰¹ Тако овај сведок тврди «Познајем међутим Мугоша Горана који је био ту. Он је свакога од нас који смо пролазили кроз њихов шпалир по уласку у хангар, ударао ногама и рукама, те је од људи узимао новац те трпао у џепове». Чињеница је да остали саслушани оштећени (Чакалић и Додај) не познају Мугошу но говоре и о шпалиру и тучи а оштећени Бергхофер иако Мугошу познаје од раније, не тврди да је тукао било кога, него им је узимао новац па и њему 300 ДЕМ, међутим оштећени Којић Жарко је опредељен у томе и тврди како је њему ударио само један шамар «**јер смо се знали од раније**». И ово је разумљиво. Сигурно је да Мугоша није ударао све заробљене, многе је познавао, био је заинтересован пре свега за новац и златнину (како то каже сведок сарадник Латиновић који га је видео само да врши претрес а не и да туче), уосталом, више оштећених су са Овчаре и спасили њихови дојучерашњи комшије а не да их нису тукли, али је извесно да је неке друге Мугоша тукао не само у шпалиру него и у хангару. Неопходно је рећи да је суд стекао утисак да сведок Којић искрено износи све што му је познато. Наиме, овај сведок – оштећени да жели да се што свети Мугоши као припаднику противничке стране, односно да га лажно терети, у ситуацији када Мугоша није присутан ни његовом саслушању, сигурно да је могао тврдити што друго а не у смислу да му је ударио само један шамар («**јер смо се знали од раније**»). Сведок сарадник Петковић пак нема ни једног разлога да се свети опт. Мугоши нити да га што лажно терети, тада су се и упознали и након тога нису били ни у каквим односима (пословним, криминалним емотивним или

²⁰⁰ транскрипти аудио записа са главног претреса од 20.02.08. **стр. 37**

²⁰¹ суд је прочитао записник о саслушању овог оштећеног а на главном претресу дана 20.06.2008.год. **стр.17**

било каквим другим) који би евентуално довели каквог сукоба те мотивисали на освету, односно суду разлози ове врсте нису пружени. Супротно, Мугоша потврђује своје присуство у критично време и на критичном месту а тврдње два потпуно опречна (процесна и ситуациона) субјекта: сведока сарадника и сведока – оштећеног се, као што се види, међусобно поткрепљују и потврђују.

Из ових разлога суд одбрану овог оптуженог није прихватио ценећи је као неискрену и усмерену на избегавање кривичне одговорности.

Оптужени **Банковић Мирослав** признаје да је код хангара на Овчари дошао у критично време тј. практично одмах по доласку аутобуса те не спори ни да су заробљени претресани и пролазили кроз шпалир (али негира да их је било ко тада тукао) но потврђује да су заробљени повремено у хангару тучени и признаје да је и он пуцао изнад главе једном од заробљених под надимком «Салаш». Међутим, да је и овај оптужени заробљене тукао и у шпалиру и у хангару, суд је утврдио на основу казивања и сведока сарадника **Петковића** који наводи и да је Банковић критичном приликом заробљене тукао бејзбол палицом и то не само у шпалиру него потом и у хангару, при чему остаје и приликом суочења са овим оптуженим наводећи: «Господине Банковићу, били сте у шпалиру, ударили сте заробљенике бејзбол палицом»²⁰² те на основу казивања сведока сарадника **Латиновића** који такође тврди да је опт. Банковић у шпалиру («био је близу «Штуке»²⁰³) и за кога потврђује да је касније у хангару пуцао изнад главе једном Вуковарчанину «не знам му име али му је надимак «Салаш». На питање овог оптуженог у смислу ако већ тврди да су сви који су у шпалиру и тукли заробљене па да ли је и он, казује: «Па ја колико знам да у шпалиру, да си и ти тукао и сви остали који су били у шпалиру».²⁰⁴ Објашњава да код опт. Банковића није видео безбол палицу (о којој говори Петковић) али у суочењу са њим понавља своје тврдње:

«СВЕДОК САРАДНИК БОЖО ЛАТИНОВИЋ: Па ударио си.

ОПТ.МИРОСЛАВ ЂАНКОВИЋ: Кога?

СВЕДОК САРАДНИК БОЖО ЛАТИНОВИЋ: Па откуд знам кога, али.

ОПТ.МИРОСЛАВ ЂАНКОВИЋ: Па не можеш.

СВЕДОК САРАДНИК БОЖО ЛАТИНОВИЋ: Само мало, али искрено да кажеш.

ОПТ.МИРОСЛАВ ЂАНКОВИЋ: Ајде.

СВЕДОК САРАДНИК БОЖО ЛАТИНОВИЋ: Да ли си урадио кога или ниси, али знам да јеси, мислим баш искрено. Али и сви који су били тамо стварно, хоћу искреност, ништа више.»²⁰⁵

И опт. Банковић, на главном претресу практично признаје да је био у шпалиру али: «Рекао сам, стајао сам на врху, значи на равној површини изнад степеница, личним, значи, како да кажем, личном својом вољом ето

²⁰² транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.01.2009.год. - стр. 8

²⁰³ транскрипти аудио записа са главног претреса од 23.11.2007.год. - стр. 25 и 26

²⁰⁴ транскрипти аудио записа са главног претреса од 25.01.2008.год. - стр. 60

²⁰⁵ исто - стр. 64

обезбеђивао на неки начин да ти заробљеници туда пролазе»²⁰⁶, као што признаје и да је у хангару (а што је евидентно неспорно, у том смислу се изјашњава више сведока и оптужених) пуцао изнад главе једном заробљеном што је свакако не само код тога него и код свих других заробљених, појачало осећаје и страха и безнађа и тако у целини патњи којима су већ изложени, мада не признаје и да је заробљене тукао. Но, као што је то већ речено, чињенице у овом делу (радњама овог оптуженог у шпалиру и хангару) су утврђене на основу напред изведених доказа а одбрана оптуженог одбачена као супротна изведеним доказима и извесно исконструисана у циљу избегавања кривичне одговорности.

Чињеницу да су у шпалиру заробљене тукли и опт. **Милојевић Предраг** и опт. **Драговић Предраг**, суд је утврдио из казивања сведока сарадника **Латиновића**. Оба ова оптужена поричу да су на Овчару дошли у тој ситуацији (када заробљене изводе из аутобуса) него наводе да су дошли тек знатно касније – увече, када су сви заробљени већ у хангару. Међутим, сведок сарадник **Латиновић** је опредељен у тврдњама да су оба (и Милојевић и Драговић) у шпалиру. Милојевићу «у лице» каже да лаже да није био у шпалиру, да лаже да није био на рупи и да лаже да није оверавао²⁰⁷ а Драговићу да је био најпре у друштву Мирољуба, Станка и «Каменог» и од њих ушао у шпалир те да је и заробљене у шпалиру ударао.²⁰⁸ Чињеница је да сведок сарадник **Петковић** ову двојицу оптужених не означава као лица у шпалиру и то је разумљиво. Наиме, по свим тврдњама у том тренутку (када заробљене изводе из аутобуса) около је пуно Вуковарчана, само извођење из аутобуса траје дуже време (и преко једног сата), сигурно је да нису само једни те исти људи у шпалиру него је животно прихватљиво да једни излазе а други улазе (да у шпалир уђе неко ко до тада није био јер је препознао кога од заробљених те жели да га из њему разумљивих разлога удари) па је тако и разумљиво да један сведок сарадник из шпалира запамти једна а други нека друга лица и особе. Тако, на основу наведеног за овај суд није било сумње да су и ова двојица оптужених на описан начин у шпалиру тукли заробљене. При овим утврђењима наравно да не стоји и да није прихватљива одбрана ових оптужених како не само да нису били у шпалиру и ударали заробљене него и да уопште у то време када је евидентно и неспорно постојао шпалир (дакле поподне док заробљени излазе из аутобуса) уопште и нису били на Овчари него да су дошли знатно касније. У прилог тачности казивања сведока сарадника **Латиновића**, у овом делу, говори и одбрана опт. Мугоше који тврди и да је практично био у шпалиру (али претресао заробљене) те да је са Овчаре отишао за дана али да је док је претресао заробљене на Овчари видео и ову двојицу оптужених.²⁰⁹

²⁰⁶ транскрипти аудио записа са главног претреса од 15.12.2008.год. у вези записа са главног претреса од 27.09.2004.год. **стр.35**

²⁰⁷ транскрипти аудио записа са главног претреса од 25.01.2008. год. - **стр. 52 и 53**

²⁰⁸ транскрипти аудио записа са главног претреса од 24.01.2008. год. - **стр. 92-94**

²⁰⁹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.11.2007.год. – **стр.41** у вези записа са главног претреса од 1.07.2004.год. - **стр.38**

Да је у шпалиру и туче заробљене који протрчавају и одве опт. **Радак Саша** произилази из казивања и сведока сарадника Петковића и Латиновића, чије је исказе у овом делу суд у потпуности прихватио. Сведок сарадник **Петковић** тврди да је и сам био у шпалиру са војником Видачеком и да су тукли заробљене а да је у шпалиру и опт. Радак и заробљене удара рукама и ногама опредељујући да је стајао са десне стране шпалира «први до врата хангара». На овом месту овај сведок сарадник ће опт. Радака означити и на кроки скици²¹⁰ коју је сачинио а у коју је суд извршио увид²¹¹. И сведок сарадник **Божо Латиновић** објашњава да је стајао поред шпалира од момента када је дошао на Овчару и тврди да је и опт. Радак, руком тукао заробљене, при којој тврдњи остаје и приликом суочења. И један и други оптуженог Радака познају од раније. Тако, Петковић објашњава да га је упознао одмах по доласку у Вуковар (Радакова група је дошла 10-так дана по доласку гардијске мтбр.), описује га као некога ко је носио зелену «Вијетнамку», маскирне панталоне, миђушу у уху са привеском у облику мртвачке главе, носио је аутоматску пушку и шлем на којем је писало «Цетиње» као што је писало и на фасади куће у којој је боравила та група те су и као позивни знак (шифру) на средствима везе (моторола) добили управо то «Цетиње».²¹² И Латиновић тврди да Радака познаје из борбених дејстава, тврди и да је на шлему имао то «Цетиње» и да су га у Вуковару сви звали (и знали) тим надимком. Тако, у овом смислу никакве дилеме (да се евентуално ради о заблуди о личности) нема. И из чланка под насловом «Вод смрти» који је објављен у часопису «Интервју» од 29.11.1991.год.²¹³ произилази да је у то време на Вуковарском ратишту Радак Саша добио надимак «Цетиње». Сведок Латиновић тврди како је Радака видео и у хангару (пре пописа, када је у хангар могао ући ко је хтео) али не и да је тамо кога тукао, међутим сведок сарадник Петковић тврди: «тукао је и Радак, шутирали смо, то ми је остало у сећању неког шиптара а Радак га је терао да пева српске песме, «Војводо Синђелићу».²¹⁴

Надаље, сведок **Шапић Предраг** тврди како су се територијалци међусобно ословљавали са «Цетиње, Станко, Сића, Ћетић».²¹⁵ Али, овај сведок тада тврди и како је на Овчару дошао у току извођења заробљеника из аутобуса, он бранио од насртаја територијалаца на ппук. Војновића и то ословљавање чуо тада из чега се да и закључити да је тада и у томе присутна и особа коју ословљавају надимком «Цетиње».

Имајући у виду с једне стране да и оптужени Радак признаје да је био на Овчари и да је на Овчари био у време када су на тој локацији и ратни заробљеници а са друге стране ове и овако изведене доказе, како

²¹⁰ стр.2384/1178 овог списка

²¹¹ на претресу од 20.02.2008.год. стр.55

²¹² транскрипти аудио записа са главног претреса од 7.09.2007.год. стр. 9 и 14

²¹³ а који је суд прочитао на главном претресу од 20.02.2008.год. - стр.16

²¹⁴ транскрипти аудио записа са главног претреса од 6.09.2007.год.- стр. 11 и 23

²¹⁵ транскрипти аудио записа са главног претреса од 28.10.2004.год. - стр.71 а које је суд, уз сагласност странака, прочитао на главном претресу дана 22.04.2008.год. - стр.16

појединачно тако и у међусобној вези, налазећи да ни један ни други сведок сарадник немају никаквих разлога (нити су пак и у случају овог оптуженог, суду предочене било какве релевантне тврдње или евентуално докази) да евентуално лажно терете овде оптуженог, предње чињенице је овај суд као сигурне и поуздане и утврдио.

Ова утврђења нису у сумњи неспорном чињеницом да сведок сарадник Петковић заиста у односу на опт. Радака ни приликом саслушања 2.2.2004.год. ни касније током те године при саслушањима на главном претресу (у предмету К.В.1/2003) не износи превише детаља али то објашњава чињеницом да «Радак тада није био присутан, био је у бекству»²¹⁶ (тачно је да је истрага вођена у његовом одсуству и да је по потерници лишен слободе тек у пролеће 2005 год.) али и чињеница је да сведока сарадника у том поступку учесници и нису испитивали у односу на активности опт. Радака јер је фокус очито био на присутним оптуженима. Надаље, чињеница је и да овај сведок, приликом саслушања у предмету **К.В.3/2005** (предмет опт. Радака који је, као што је речено, спојен са овим предметом) а на главном претресу дана 7.07.2005.год.²¹⁷ казивао како је опт. Радака затекао на Овчари када је дошао док је на овом главном претресу пак рекао како га је на Овчари први пут видео у шпалиру са «десне стране» и објашњава да је по њему то исто²¹⁸ те је тако ово објашњење неприхватљиво (јер то није исто него две различите ствари – једно је да га је затекао тамо и пола сата заједно чекају долазак аутобуса а друго да га све то време не запази – што би у тој извесно маси света и било разумљиво – него тек у шпалиру што је такође разумљиво јер, као што је већ речено, шпалир је и «простор» и «догађај», «активност» који су одвојени од осталих). Међутим, иако неприхватљиво објашњење разлике у овим казивањима, исто не значи и неприхватљивим суштине тог казивања у односу на овог оптуженог. А суштина тог казивања је у томе што сведок сарадник Петковић у односу на опт. Радака доследно тврди: био је у шпалиру и тукао људе, у хангару смо заједно тукли (па и неког Шиптара) и био је са мном у стрељачком строју на Грабову (а о чему ће нешто касније бити више говора).

б)

Да је заробљене у хангару је тукао и оптужени **Ланчужанин Милан**, иако овај негира било какво учешће у извршењу кривичног дела и тврди како је у јутарњим сатима тог, по њему 20-ог новембра, отишао у Београд, био у посети једном свом саборцу у болници, у вечерњим сатима се вратио у Вуковар, на свом командном месту затекао обавест, поруку (мада не наводи од кога) да се «одмах јави на Овчару» те је тамо и отишао са Милојевићем, Драговићем и Љубојом а око «8, 8,05, 8,10 сати» увече,

²¹⁶ транскрипти аудио записа са главног претреса од 7.09.2007.год.- стр. 8

²¹⁷ стр. 61

²¹⁸ транскрипти аудио записа са главног претреса од 7.09.2007.год.- стр. 10

задржао се око пола сата до 40 минута и потом вратио у Вуковар јер је схватио да ће ратни заробљеници бити поубијани, произилази из казивања сведока сарадника **Петковића** који тврди како је Ланчужанин био тамо још за извођења заробљених из аутобуса, тј. «кад је дошао други аутобус», да је улазио и излазио из хангара, те да је у хангару, у више наврата ударао заробљене а при овим тврдњама остаје и при суочењу са опт. Ланчужанином. Такође, имајући у виду да овај оптужени извесно не казује истину пре свега на околност када је дошао на Овчару (у својој одбрани тврди да је то било касно увече око 20 сати када су заробљени били у хангару), а што је утврђено и на основу исказа сведока сарадника **Латиновића** који такође тврди како је Ланчужанин тамо био од почетка тј. да га је на Овчари код хангара затекао када је сам дошао (око 14,30 – 15 сати) а пре тога, до подне са њим и причао у касарни или на «Велепромет»-у. И сам оптужени Ланчужанин, раније при суочењу са сведоком сарадником Латиновићем ²¹⁹ тврди овом сведоку сараднику да је на Овчару дошао «после тебе, затекао сам те пред хангаром у расправи са Ђевом Зорићем. Управо када је изводио Емила Чакалића» те имајући у виду и да оштећени **Чакалић** недвосмислено тврди како га је издвојио и спасио тај Зорић и да је то било око 16 сати јасно је када је опт. Ланчужанин (са својом групом) дошао на Овчару. Овај сведок сарадник тврди и како је Ланчужанин одвојио неколико људи, Стеван Зорић једно 15, 20, он седморицу, с тим да је Станко ушао унутра са Ћирић Петром и наредио је да се ти исти одмах који стоје први до врата укрцају у приколицу да иду за «Велепромет»». Извођење неких заробљених из хангара подразумева боравак у време када је то било могуће а то је свакако било пре почетка стрељања заробљених што опет говори у прилог томе када су опт. Ланчужанин и други дошли на Овчару. И из неких других доказа изведених у овом поступку произилази да је опт. Ланчужанин на Овчару дошао знатно раније него што сам тврди: тако,

сведок **Вукашиновић Љубиша** тврди да је изјутра код болнице, када је око 6 сати довезао аутобусе ради евакуације видео пуно територијалаца те и овде опт. Вујовића, Вујановића и Ланчужанина. Тврди и да је њих тројицу видео и затекао на Овчари ²²⁰ када је на њу довео 3 аутобуса (прва три су већ била тамо) те и да им се (мада највише Мирољубу) и обратио у смислу да му помогну да се среди ситуација у хангару и да сви из хангара изађу,

сведок **Мирко Љубишић** (који је припадник «Леве суподерице») тврди да га је Ланчужанин послао на Овчару да узме који аутомобил за јединицу, те он око 4 - 4,15 сати (а то зна по томе јер је одмах након што је дошао и узео ауто пао мрак) дошао на Овчару, узео 2 возила а потом из хангара извео Гунчевић Стјепана, причао са Емилом Чакалићем, а да је Ланчужанин са «Кинезом», «Цецом» и «Маретом» дошао око «пола 6 - 15

²¹⁹ на главном претресу од 29.09.2004.год. **стр.52**

²²⁰ транскрипти аудио записа са главног претреса од 18.06.2007.год. **стр.58** у вези записа од 16.12.2004.год. - **стр.49**

до 6»²²¹. Међутим, када му се предочи да Ланчужанин тврди како је тог дана био у Београду он каже да му је Ланчужанин у штабу наредио да тражи аута око 11 – 12 сати.²²² Ма колико непоуздано казивање овог сведока, јер извесно, не само што разумљиво, не жели да терети себе него, као бивши припадник ове јединице, не жели да терети ни свог команданта па ни саборце (који су у друштву са њима), те се у свом казивању очигледно «прилагођава» казивању Ланчужанина, и посебно у смислу прецизних временских одредница типа када је дошао на Овчару, када је примио наређење и сл., у сваком случају, кад год да је примио то наређење, из његовог казивања произилази да је Ланчужанин тада у штабу јединице у Вуковару а не како то тврди у својој одбрани у Београду,

оптужени **Мугоша Горан** пак казује како не може да тврди (за «Каменог») али ипак мисли да су поред шпалира били и Вујовић и Вујановић и «Камени». Том приликом (у поступку истраге а те тврдње није порекао на главном претресу) тврди и да је у касарни видео како се Шљиванчанин са још 2 официра нешто расправља са Вујовићем, Вујановићем и «Каменим»²²³, приликом другог саслушања у истрази од 18.05.2004.год. тврди да су на Овчари били «Камени», «Цеца» и «Кинез» (а понавља и да је отишао са Овчаре док је још дан). Ове тврдње понавља и на главном претресу «да је та расправа (са Шљиванчанином) била у касарни а не на Овчари, и да је то било пре одласка на Овчару, а око дванаест, пола један»²²⁴. Неопходно је рећи и да (а што је опште познато) ноћ на овим просторима у новембру месецу пада рано. Прецизније, на дан 20.11.1991.год. на овом локалитету, сунце је зашло у «16,11 сати» а грађански сумрак је трајао до «16,43 сата» које чињенице су поуздано утврђене из Дописа од 9.01.1998.год. Астрономске опсерваторије на Звездари у Београду²²⁵ те се из овога поуздано да закључити колико може бити сати ако је неко на Овчари још за дана а повезано горе наведеним казивањем Мугоше односно колико је сати у ситуацији када бројни сведоци у овом поступку казују да је био «мрачак» и сл.

Очито је дакле да је Ланчужанин на Овчари био од знатно раније а како то тврде сведоци сарадници, те сведоци Љубишић и Вукашиновић и опт. Мугоша и да је заробљене у хангару (нико није тврдио да је то радио и у шпалиру) тукао. У прилог овог утврђења (тј. да је опт.Ланчужанин и у Вуковару и на Овчари за дана а не увече како то тврди) говори и видео запис који је под ознаком **П 288** прибављен од стране МКТЈ у Хагу из предмета против др. Војислава Шешеља²²⁶ и на ком видео запису је

²²¹ транскрипти аудио записа од 22.03.2005.год. - **стр. 38 - 39** које је суд, уз сагласност странака, прочитао на главном претресу од 22.04.2008.год. - **стр.15**

²²² исто, **стр.50**

²²³ **стр.6** записа од 25.12.2003.год.

²²⁴ транскрипти аудио записа са главног претреса од 01.07.2004.год. - **стр. 38 те 52 и 53** као и **стр.26** записа од 28.10.2004.год.

²²⁵ на **стр.307** списа истраге Ки.В.2/03 – запримљено од МКТЈ

²²⁶ а у који је суд извршио увид и на главном претресу дана 18.06.2008.год. приликом саслушања сведока Премовић Вукашина - **стр.13** и Лукића Бранислава – **стр. 37**

евидентирано присуство опт. Ланчужанина извесно у Вуковару и то дана **20.11.91. год. у 15:13** сати. Опт.Ланчужанин не негира да је он на том запису нити да је реч о Вуковару али негира да је то снимљено тог дана како то стоји на запису («20.11.91 15:13») него тврди да је то било дан раније те да то зна и по томе што никада није био заједно са Арканом а овај видео запис је неко у Хагу измонтирао како би њега и Аркана «ставио у један ћуп» односно повезао као припадника паравојних формација а све то због Војислава Шешеља и његовог предмета у МКТЈ. Остаје потпуно нејасно што би се тиме (и како) теретио Војислав Шешељ те ако не би он а по мишљењу овог суда не би, што би то неко (неименован и још у Хагу) уопште радио односно евентуално монтирао лажан датум да би се теретио тамо неки оптужени Ланчужанин у Србији??? У уверењу да манипулације овог типа нису вршене, а суду уопште и нису пружени било какви докази да јесу изузев тврдњи Ланчужанина (да за време рата никада са Арканом није био на истој локацији, односно Драговића да је то било пре тзв. «Миловог брда» јер је имао качкет на глави а за који зна да га после «Миловог брда» није носио), суд је стао на становиште да је овај запис аутентичан те да га као таквог треба и ценити и прихватити.

Како, је несумњиво да су на Овчару заједно дошли једним аутомобилом и Ланчужанин и Драговић и Милојевић и Љубоја (нема се разлога одбране у овом делу не прихватити), како је утврђено да су опт. Драговић и Милојевић заробљене тукли у шпалиру (значи за време извођења из аутобуса), то је и на основу овога извесно да су ова четворица оптужених на Овчари од знатно раније него што то тврде а да опт. Ланчужанин заробљене туче у хангару суд је утврдио прихватајући у овом делу у потпуности исказ сведока сарадника Петковића. Суд је у циљу утврђивања тачног времена доласка овог оптуженог на Овчару као и чињенице да ли је тог дана, односно преподнева био у Вуковару ценио и исказ сведока **Лукић Бранислава** (у то време као што је већ речено и командант 2-ог јуришног одреда и истуреног командног места Гардијске бригаде у касарни) који пак тврди да је 20.11. био «у поподневним сатима» у касарни када је дошло, мисли 5 аутобуса са цивилима, да су се ту почели окупљати добровољци са Петрове Горе «које смо ми међу собом звали радикалима», да насрћу на аутобусе да туку ове те је он од командира војне полиције Божића и Предојевића тражио да не дозволе да ови уђу у аутобусе, те да му се тада обратио «Камени»: «Да, ви из војске ће те да пустите ове усташе као и оне што сте одвезли у Сремску Митровицу и њих сте пустили», да му је он на то одговорио «Оно што ви хоћете то нећете моћи и у овој касарни не можете чинити што ви хоћете» а да је «Камени» био љут те се окренуо и отишао а убрзо након тога су аутобуси ове цивиле одвезли на економију Овчара. У битном овај сведок при овим тврдњама остаје и на главном претресу (од 17.12.2004.год.) и објашњава да је «Камено» упознао на састанку у штабу а дана 12-ог или 13-ог нов. када је донета одлука да се расформирају јуришни одреди, те да га је тог 20-ог у касарни препознао по дубоком, храпавом гласу, и тврди да је «Камени» био без браде, носио је шешир, имао је «колт» и није имао никакве чинове». Ипак

стоји чињеница да овај сведок ни Ланчужанина ни његов глас приликом тог саслушања не препознаје те да приликом саслушања на главном претресу од 18.06.2008. године не препознаје овог оптуженог ни на наведеном видео-клипу бр. **П 288** (препознаје само «Аркана»), те тврди да је у то време носио браду а на питање председника већа да га препозна међу оптуженима указује на опт. Ланчужанина. Иако о гласу овог оптуженог казује и сведок **Панић Миодраг** (који је, као што је већ речено тада начелник штаба Гардијске бригаде и који иначе тврди како никога од овде оптужених није видео на Овчари за време док је он био тамо), тврди како «Каменог» зна да је био добар борац и да је имао браду и промукао глас, сад да ли је то од командовања или тренутно не зна»²²⁷, остаје нејасно да ли сведок Лукић заиста познаје или не овде опт. Ланчужанина те имајући у виду све напред изнето суд није прихватио казивање овог сведока јер је очигледно непоуздано тим пре што га не препознаје ни на видео снимку несумњиво из тог периода. Чињеница да га је препознао у судници, у датом контексту, не мења на суштини јер је могуће да га се сећа само из периода када је први пут саслушаван пред овим судом и када му је, након што га није препознао, овај оптужени показан. Такође, суд није прихватио ни исказ заштићеног сведока **Ј.Д.** који се такође изјашњавао о томе како је Ланчужанин имао специфичан глас из разлога јер је, за разлику од претходног поступка, у овом поновљеном тврдио како је уствари од других чуо како је Ланчужанин имао неки «фелер у грлу». Остаје потпуно нејасно како то да овај сведок проведе целу јесен у ратном Вуковару и у кући са преке стране команде Ланчужанина а да га и лично не упозна него од других «чује какав глас има». А што би то било битно упамтити ко је какав глас имао својевремено ??? Како сведок не даје ваљана објашњења и разлоге за промене у свом казивању на ове околности, суд казивање овог сведока у овом делу а изнето у претходном делу поступка не прихвата ценећи га као извесно непоуздано но исто не мења на суштини ове расправе, тј. од када је овај оптужени на Овчари. И из казивања сведока **Јовице Кресовића** би се такође дало закључити да је опт. Ланчужанин од знатно раније на Овчари него што то наводи. Наиме овај сведок тврди да је на Овчару дошао око 15,30 сати («био је сунчан дан») и остао око пола сата до 45 мин. (до сумрака) и да је у време свог боравка на Овчари видео Ланчужанина и Вујановића, но суд је казивање овога сведока у овом делу, имајући у виду чињеницу да очигледно у знатној мери прећуткује своје активности на Овчари и време сопственог боравка које је знатно дуже, а све по тврдњама сведока сарадника Латиновића те га је суд са Латиновићем и суочавао, одбацио као непоуздано јер остаје нејасно када је и заиста, у току тог знатно дужег боравка на Овчари, овај сведок видео Ланчужанина. (Наиме, као што је већ речено, сведок сарадник Латиновић, а што прихвата и овај суд, тврди да је Кресовић тамо знатно дуже и не само то него и да га је током вечери, када су стрељања већ у току, позвао да прате трактор да ко не побегне јер

²²⁷ транскрипти аудио записа са главног претреса од 16.06.2008.год. - **стр.67** у вези записа од 26.11.2004.год. **стр.34**

нема људи у његовој пратњи те да су то и урадили и на Грабову остали до краја стрељања).

Суштински, у односу само на опт. Ланчужанина, није ни битно толико када је овај оптужени био на Овчари јер и сам признаје да је тамо био у време када је и могао извршити радње овог кривичног дела које му се стављају на терет (дакле, био је у време и на месту – у хангару на Овчари када је и где је могао тући ратне заробљенике) али су горње елаборације око времена боравка овог оптуженог на Овчари важне и битне и односе се и на време боравка других оптужених из ове групе (Драговића и Милојевића) а о чему је већ било речи.

У односу на овог оптуженог пак један једини доказ на битне околности а то је да ли је и како учествовао у извршењу овог кривичног дела јесу тврдње сведока сарадника **Петковића** које је суд прихватио. Овај сведок евидентно нема разлога да Ланчужанина (те ни остале из ове групе) лажно терети или да им се што свети (односно, суду разлози у том смислу и докази у том правцу нису изнети). Да је то желео свакако је могао и овог оптуженог означити не као некога ко туче заробљене него нешто још много теже тј. да учествује у њиховом стрељању на Грабову као што је случај са Златаром (а о чему ће бити речи у разлозима у односу на ослобађајући део ове пресуде) и то по мишљењу овог суда указује да сведок сарадник не терети лажно него казује истину. Из свих горе изнетих разлога суд је одбрану овог оптуженог (у овом делу) одбацио ценећи је супротну изведеним доказима и извесно усмерену како да он тако и остали из ове групе (Милојевић, Драговић и Љубоја) избегну кривичну одговорност.

На основу исказа сведока **Стаматовић Зорана** те казивања сведока сарадника **Петковића** суд је са сигурношћу утврдио да је и оптужена **Калаба Нада**, најпре испред хангара ударила једног заробљеника ногом у цеваницу. Сведок Стаматовић тврди да је видео видео ову оптужену и да је неког човека након препирке, а код аутомобила мајора Вукашиновића, ударила у цеваницу исказујући да не зна ко је био тај човек док након предочавања да је на ранијем главном претресу тврдио «била је бесна, оптуживала је овога да је отпустио са посла само зато што је Српкиња (ту на сав глас) па га је ударила ногом у цеваницу»²²⁸ потврди да је тачно то што је раније рекао. И сведок сарадник Петковић тврди како је оптужена Калаба «улазила ударала је тог свог шефа, што је рекла, да ли је шеф или није...». И не само да га је ударала. Она ће нешто касније, након што почну стрељања ратних заробљеника, овога заробљеника и лишити живота. Наиме, као што је то већ речено (стр.148 ове одлуке) из казивања сведока сарадника Петковића несумњиво произилази да је он, ту из хангара, извео најмање три заробљеника (једног по једног), одвео их са преке стране од хангара где је од раније био ископан ров за заклон каквог артиљеријског оруђа «Прага» или сл., те их лишио живота пуцајући им у

²²⁸ транскрипти аудио записа са главног претреса од 20.06.2005.год. **стр.26**

потилјак. Петковић ове чињенице признаје али тврди да је то било по повратку са «друге туре» односно те једине групе стрељања на Грабову у којој је и он учествовао када је у стрељачком строју пуцао на заробљенике из полуаутоматске пушке сачмаре марке «Бровинг», да је по испалењу првог метка чаура заглавила у цеви те више није могао пуцати, иступио из стрељачког строја а на његово место је ушао добровољац извесни «Зоран са Карабурме», да је то опт. Вујановић видео, и у повратку (враћали су се истим аутом Вујановића са којим су и отишли) те га је критиковао и љутио се оптужујући га да се «извлачи» а када су дошли до хангара дао му је свој аутоматски пиштољ «шкорпион» и наредио му да «рока» те је он потом изводио заробљене једног по једног и лишавао их живота ту са преке стране хангара. И сведок сарадник **Латиновић** донекле потврђује ове тврдње (у смислу да је «Штука» - како су тада неспорно звали сведока сарадника Петковића, извео једног заробљеног за кога је неко од других заробљених рекао да је то белгијски новинар, да се пуцањ у хангару није чуо али се потом Петковић вратио у хангар без њега а да је он касније чуо да га је Петковић убио тамо са преке стране хангара) али ову ситуацију Латиновић временски лоцира на време пре почетка стрељања заробљених на Грабову односно још пре «прве туре». И сведок **Дукић Никола зв.»Гица»** је видео како је «Штука» извео једно лице напоље, одвео га са преке стране «ваљда је ту био неки канал уз асфалт и пуцао му је у потиљак и овај је пао. Дукић ову ситуацију временски лоцира на време након његовог повратка са «прве туре». И из записника од 18.04.2003.год.о саслушању опт. **Јовице Перића** произилази да је «Штука» или «Шљука» из хангара извео једног заробљеника, да се чуо пуцањ и потом се «Штука» вратио сам. Из целине његовог казивања овом приликом дало би се закључити да је то било пре почетка стрељања на Грабову. И опт. сада покојни **Мирко Војновић зв.»Ћапало»** приликом другог саслушања у поступку истраге дана 27.11.2003.год.²²⁹ говори како је неки Радићев војник тукао једног заробљеног у хангару (мада не зна да ли је то «Штука» или је «Штука» тај што га је тукао, само је чуо да се помиње неки надимак «Штука») те да га је после извео из хангара, више се нису вратили а пуцањ није чуо. И он временски ово лоцира пре почетка одвођења заробљених трактором. Без обзира на ове разлике у казивањима (у смислу временског лоцирања ових догађаја) извесно је да је Петковић на описан начин лишио живота најмање три ратна заробљеника и нема се разлога не поверовати му. Но, Петковић тврди и да је тада када је он убијао ове заробљене, од њега опт. Калаба тражила да јој помогне и да изведе из хангара једног од заробљених за кога је тврдила да јој је био шеф, те га је напољу убила пуцајући му из пиштоља «ТТ» у главу.

Оптужена Калаба ове тврдње негира и тврди да је ово лице, које она означава именом и презименом, извесни Батарело Јосип, њен радни колега а никако шеф, и поред њеног противљења убио сведок сарадник Петковић. Међутим овај сведок сарадник остаје при овим тврдњама и приликом суочења са оптуженом: «Тражили сте од мене да Вам изведем

²²⁹ стр.467

шефа који је тад имао жути шушкавац, одвели сте га преко пута, значи хангара до те рупе, значи где сам ја лишио три лица, рекли сте, дошло је, лице Вас је молило да га не убијете, а Ви сте рекли да је дошло Ваших пет минута и пуцали сте му у потиљак. Имала је обучену браон јакну колико сам...».²³⁰

И сведок сарадник **Латиновић** тврди да је видео да су «Штука» и Калаба извели једног заробљеног напоље из хангара, да је то било «пре приколица», да он није видео ко га је напољу убио али је чуо још тада у хангару а и касније, сутрадан, у граду «да је то био неки њен шеф из робне куће и да га је Нада убила». Накнадно, овај сведок сарадник потврђује да су Нада и «Штука» извели Батарела, кога познаје и за кога су му касније Вуковарчани рекли да је био неки Надин шеф. Објашњава како је накнадно чуо и од Мирка Војновића званог «Ћапало», који је када се напије причао да је Нада убила свог шефа, а Мирко Војновић евидентно јесте био на Овчари све до краја критичног догађаја и замерао Станку што није хтео да га повезе назад у Вуковар.²³¹ Када се ова казивања сведока сарадника доведу у везу са казивањем сведока Стаматовића, извесно је опт. Калаба, ма како то сада деловало неразумљиво и несхватљиво, била врло мотивисана и препуна негативног емотивног набоја према то свом шефу, радном колеги или ко год да је у питању, те нема разлога да се сумња да га и јесте лишила живота на описан начин. За овај суд је потпуно небитно да ли је опт. Калаба лишила живота лице које је њој било шеф (како тврди Петковић) или које друго већ само чињеница да се ради о заробљеном кога је заиста она и лишила живота.

Ипак, тврдњу опт. Калабе да је њен шеф био извесни Мартин Сабљак а да је Батарело Јосип, био њен радни колега суд је одбацио као нетачну а након провере (обављене на њен захтев) преко стечајног управитеља Предузећа «На-ма» те је утврђено да је Батарело Јосип радио у том трговинском Предузећу током октобра 1991, године на месту помоћника управитеља Робне куће «На-ма» као и да Мартин Сабљак никада није радио у наведеном предузећу²³². Ако је оптужена Калаба у лето 1991.год. продавац у робној кући (није ни битно на ком одељењу) а Батарело Јосип не само њен колега са посла него и практично други човек предузећа – **помоћник управника**, тада се за њега свакако може и мора рећи да је он руководилац, претпостављени или шеф овде оптуженој Калаби те је њену одбрану и казивања наведених сведока неопходно сагледати и ценити и са становишта ове евидентне чињенице. И неопходно је запитати се: откуда неки Радићев војник стар 19 година и по први пут у Вуковару у ратно време зна да је те ноћи у хангару неко за кога се свакако може рећи да је руководио у робној кући? Петковић, који је скоро 2 месеца боравио у кући Калабе, зна да је она радила у робној кући, зна отуда и да је добила отказ, али откуда зна да је ту у хангару човек који јој је био шеф (евентуално би знао да јој је то «радни колега» како то

²³⁰ транскрипти аудио записа са главног претреса од 21.02.2008.год. - **стр.49**

²³¹ записник од 27.11.2003.год. **стр.468** поступка истраге

²³² Допис предузећа «На-ма» д.д. у стечају од 23.05.2008 године који је суд прочитао на главном претресу дана 17.11.2008.год. - **стр.46**

Калаба тврди) ако му она то те вечери није рекла директно или посредно обраћајући се Батарелу и оптужујући га за отказ како то тврди сведок Стаматовић. Ове чињенице Петковић свакако није могао измислити па да се покажу тачнима. И како то да се одмах потом током те ноћи у хангару а наредних дана и у Вуковару прича како је Нада убила свог шефа ако нису тачне ове тврдње Петковића ?

И у критично време опт. Станко Вујановић је био супруг опт. Калабе. Није спорно ни да је имао значајан ауторитет и код сабораца а и код других присутних и остаје потпуно нејасно због чега Калаба од свог супруга не затражи помоћ да помогне свом «радном колеги» ??? И због чега сведок сарадник Латиновић виде само да Калаба и Петковић само изведоше Батарела али не и неко Калабино противљење, опирање, чупање Батарела од Петковића, викање и позивање у циљу прекида тих и таквих Петковићевих активности ??? И због чега се Петковић, који је целу јесен провео у њеној кући, овако понаша према некоме до кога је њој наводно стало (због чега дакле наводно одведе и уби човека са којим она чучи и прича у хангару???) ??? И што Петковић не би «на душу» узео и овог заробљеног ако већ има четворицу? Потпуно неразумљиво и за овај суд неприхватљиво. Неразумљиво је и нејасно што би им се (Вујановићу и Калаби) Петковић светио и обоје из породице лажно теретио (па и једну жену која му је како и сами кажу била «као мајка те јесени»). Суду за овако што нису пружене ни тврдње ни разлози.

Из ових разлога суд њену одбрану, у смислу да она на Овчари није никога убила него је њеног радног колегу Батарело Јосипа (који јесте на списку жртава али не и идентификованих) и поред њеног противљења и молби, из хангара извео и убио сведок сарадник Петковић а не она, не прихвата ценећи је као исконструисану у циљу избегавања кривичне одговорности. Суд не прихвата ни одбрану опт. Ђанковића (да је њеног радног колегу из хангара извео и убио Петковић а да је том приликом Нада све време у хангару) не само из изнетих разлога него из из чињенице да и сама оптужена Калаба тврди како је изашла за Петковићем, заустављала га и одвраћала те и видела како је убио овога заробљеника. Тако, будући да ни сведок Стаматовић, а ни сведок сарадник Латиновић те опт. Војновић Мирко немају баш никаквих разлога, нити су суду предочене било какве релевантне тврдње или евентуално докази, да евентуално лажно терете и једну жену, овде оптужену Калабу, то су предње чињенице са за овај суд несумњиве.

г и д)

Да су на месту стрељања на Грабову били и у лишавању живота оштећених учествовали оптужени **Атанасијевић Иван** (тада Хусник Ивица), **Милојевић Предраг**, **Шошић Ђорђе**, **Ђанковић Мирослав** и **Радак Саша** те оптужени **Војновић Милан** и **Перић Јовица**, суд је утврдио на основу више доказа. Тако:

Опт. **Атанасијевић Иван** зв.»Ико» (тада Хусник Ивица) у својој одбрани изнетој најпре на главном претресу дана 15.11.2005.год. и потом касније у неколико наврата у битном, како је то већ речено (стр.23-26 ове пресуде) тврди да је на Овчару дошао касно увече и признаје да је на Грабово отишао трактором у претпоследњој «тури» и учествовао у стрељању (али, како је то већ наведено, објашњава да је то било под принудом лица зв.»Топола») и да је потом остао до краја. Међутим, сведок сарадник **Латиновић** тврди да је Атанасијевића затекао на Овчари у време када је и сам дошао (око 14,30 – 15,00 сати), да је овај на Грабово и место стрељања отишао још за дана пре почетка стрељања (у групи њих двадесетак са опт. Шошићем када их је пешке или трактором повела извесна добровољка Драгица). Овај сведок сарадник тврди и да га је нашао на Грабову поред «рупе» када је дошао, да је седео на ископу земље поред Шошића, да је између њих лежао један заробљеник (мисли да је то био «мали Вебер што му је отац био фризер») кога је Шошић ножем убадао у пределу грудног коша кад год би се померио и да су га њих двојица убацили у рупу: «Пазите, то је било овако стрмо, земља ископ, рупа доле, само су га гурнули доле у рупу.»²³³. Надаље, овај сведок сарадник тврди и како је Атанасијевић сишао са ископа да га поздрави:

«СВЕДОК САРАДНИК БОЖО ЛАТИНОВИЋ: Може једно питање Хуснику? Кад си горе седео са Жоржом на ономе брду, је ли тако?

ОПТ.ИВАН АТАНАСИЈЕВИЋ: Да.

СВЕДОК САРАДНИК БОЖО ЛАТИНОВИЋ: Да ли си и ти сишао да ме поздравиш?»²³⁴

те да је био у стрељачком строју у којем и он и да су потом остали до краја. Тако казује:

«ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Да ли Хусник учествује у свакој групи стрељања или...?

СВЕДОК САРАДНИК БОЖО ЛАТИНОВИЋ: Ја сам га видео, колико се сећам, док сам ја био те две да је једном учествовао.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: То тада са Вама, том приликом са Вама?

СВЕДОК САРАДНИК БОЖО ЛАТИНОВИЋ: Да. Пре то нисам био, то не могу да тврдим. Кад сам ја био јесте. Знам сто посто да је био, слабо се сналазио са наоружањем па је пушку окренуо на страну коју сам ја гурнуо руком и тако.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Ко је окренуо пушку на страну?

СВЕДОК САРАДНИК БОЖО ЛАТИНОВИЋ: Хусник.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Како на страну?

СВЕДОК САРАДНИК БОЖО ЛАТИНОВИЋ: Он није ставио на појединачан рафал, а знате кад рафално туче да пушка, ако не држиш чврсто, да носи.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Па шта, њему је опалила пушка рафално?

СВЕДОК САРАДНИК БОЖО ЛАТИНОВИЋ: Па да. Рафално му је пушка опалила.»²³⁵ На главном претресу дана 24.01.2008.год.²³⁶ сведок сарадник је суду, уз помоћ припадника судске страже у судници, извео

²³³ транскрипти аудио записа са главног претреса од 23.01.2008. год. – стр. 17

²³⁴ транскрипти аудио записа са главног претреса од 25.01.2008. год. – стр. 81

²³⁵ транскрипти аудио записа са главног претреса од 23.11.2007. год. – стр. 47

²³⁶ стр.15 - 16

демонстрацију и дао идентична објашњења на околност како је Атанасијевићева пушка занела и како му је склонио у страну. А упитан да објасни зашто раније није казивао о оваквом Атанасијевићевом пуцању и склањању пушке у страну него тек сада, објашњава и у битном и негира Атанасијевићеву одбрану о принуди од тога «Тополе»: «Знам. Читајући његове исказе као, пошто је Хрват, неки су га, колико сам запамтио то сам читао још док сам био у притвору, хтели су га и убити и овамо и тамо, па сам мало те листе прочитао. Ја знам шта се десило онда ми је кроз главу прошло да је он рафал, баш ради тога, управо ради тог рафала што му је пушка скренула према својим саборцима, зато сам нашоа, никакве стварно не бих се ни сетио него да нисам прочитао тај један контекст као бојао се да ће и њега да убију, то је то.»²³⁷

И сведок **Дукић Никола** тврди да је када је поподне дошао на Овчару затекао ту опт. Атанасијевића:

«ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Атанасијевић каже да је дошао касно увече када је то већ било, пред крај?

СВЕДОК НИКОЛА ДУКИЋ: Није, видео сам га и раније тамо. Уствари, када сам ја дошао, видео сам га и «Куштру» сам видео и «Булицу» сам видео.»²³⁸ и даље: «нити сам причао са тобом, видео сам те када сам дошао у касним послеподневним часовима, сумрак је био, колико је било сати, ја сада не могу рећи да ли је пет, или шест, четири или шта ја знам»».²³⁹

Сведок **Савић Мирослав** пак тврди да су он и опт. Пејић напустили тај локалитет у ситуацији када одлази први трактор са приколицом и да је пре тога «да, видео сам га напољу»²⁴⁰ запазио Атанасијевића испред хангара, дакле видео га је на Овчари пре одласка првог трактора у правцу Грабова.

Оптуженог Атанасијевића «на рупи» затиче и у тој једној (неутврђено којој) тури одвожења и стрељања и овде оптужени **Перић** а приликом саслушања пред радницима УБПОК-а (у више наврата у овој пресуди наведени записник од 18.04.2003.год.). Тако, из казивања Перића том приликом би се дало закључити да је он «на рупу» отишао са првом туром (казује како је, када се војска повукла, довежен пред хангар трактор са приколицом, у њега је утоварено 30-40 људи, а њему је неко, не зна да ли «Мирољуб или Станко» рекао да уђе у комби беле боје који је возио Миле Бакић и да иду у пратњи трактора и пазе да неко не побегне те да је по доласку на рупу у њој видео «гомилу лешева» те би се из овога пак дало закључити да то није прва тура са којом је Перић дошао (чим се у рупи лешеви већ налазе), но без обзира када је на место стрељања дошао, недвосмислено том приликом тврди да је поред рупе тада видео и «Ика», чијег презимена не може да се сети али зна да је његов рођени брат био у ЗНГ и да су га звали «Фаца»»²⁴¹. У овом поступку није било спорно и утврђено је управо и то да је надимак овде опт. Атанасијевића «Ико» а

²³⁷ транскрипти аудио записа са главног претреса од 24.01.2008. год. – **стр. 17**

²³⁸ транскрипти аудио записа са главног претреса од 15.03.2007. год. **стр. 21**

²³⁹ исто, **стр.64**

²⁴⁰ транскрипти аудио записа са главног претреса од 15.09.2008. год. – **стр. 60**

²⁴¹ записник од 18.04.2003.год. – **стр.33** списа истраге Ки.В.2/03

да је, о чему је горе већ било речи, из аутобуса док су били у касарни, извео свог заробљеног брата Мишела зв.»Фаца». По налогу Врховног суда Србије садржаном у решењу овог суда посл. бр. Кж.І.р.з. 1/06 од 18.10.2006. год. путем међународне кривично-правне помоћи је саслушан брат опт. Атанасијевића **Хусник Мишел** - записник о испитивању сведока Мишела Хусника пред Жупанијским судом у Осијеку од 26.09.2007. посл. бр. Кир-836/07 ²⁴², а на околности када је овај оптужени кренуо према «Велепромет»-у и Овчари, из ког се да закључити да овај сведок евидентно не зна какве су активности опт. Атанасијевића тог дана те стога не може да се изјасни када је кренуо од куће на «Велепромет» (јер га је он први пут видео у касарни) као ни да је био на Овчари а очито ни колико се тамо задржао. Он тврди да га је опт. Атанасијевић извео из аутобуса у касарни те га одвео на «Велепромет» па затим у кантину у Радничкој улици као и да је био мрачак када је отишао са тог локалитета оставивши њега у Радничкој улици.

Из свега претходно наведеног, а прихватајући исказе сведока сарадника Латиновића, те сведока Дукића и Савића као и опт. Перића, ценећи исказ сведока Хусника небитним за ближе разјашњење улоге опт. Атанасијевића у овом кривично-правном догађају а с обзиром да он не зна у које време је овај опт. отишао на Овчару, за овај суд је извесно да је оптужени Атанасијевић на месту стрељања све време, од почетка до краја. А када је то тако, неприхватљиво је тврђење како је учествовао у том једном стрељању под претњама «Тополе». (Присуство и «Тополе» и Драгице Масстикосе на месту стрељања није било спорно. О њима не казује само сведок сарадник Латиновић ни опт. Атанасијевић него и заштићени сведок **Ј.Д.** коме су сутрадан то двоје причали шта су током ноћи радили на Овчари а и сведок сарадник **Петковић** који тврди да је «Топола» био на рупи у моменту када је и он сам на рупу дошао). Такође сведок сарадник Латиновић експлицитно негира тврдње опт. Атанасијевића да је он рекао «Тополи» да не малтретира овог оптуженог. Оно што је спорно је да ли је опт. Атанасијевић на рупи убио само то једно лице под претњама «Тополе» или су његове активности онакве како су описане у осуђујућем делу изреке ове пресуде? Наиме, опт. Атанасијевић признаје да је учествовао у стрељању тог једног лица под наводном «принудом», а из исказа сведока сарадника Латиновића произилази да је опт. Атанасијевић други до њега у стрељачком строју као и да је тада када су заједно стрељачком строју опт. Вујановић наредио заробљенима да легну потрбушке и да им се пуца у потиљак, а ради недостатка муниције, те се из овога може са сигурношћу закључити да се свакако ради о **два** наврата у којима је овај опт. учествовао у стрељању, **првом** који он сам описује (као наводно «принудно» учешће) и **друго** које описује овај сведок сарадник (а као њихово заједничко учешће). Ако се прихвати да је опт. Перић на Грабову био са првом «туром» (што је непоуздано а за што иначе има основа како је то већ речено) тада би се дало закључити да је Атанасијевић у стрељачком строју бар **три** пута. И

²⁴² овај записник је суд прочитао на главном претресу 17.09.2008.год. - **стр.62**

још нешто у овом делу а имајући у виду наведену укидајућу одлуку Врховног суда. И под претпоставком да је тачна одбрана опт. Атанасијевића а у смислу да је на Овчару (и Грабово) дошао када сам каже, то још увек не значи да је убио само једног заробљеника. И сам Атанасијевић **признаје** да је на месту стрељања и у време егzekуције **бар 50 заробљеника** (јер тврди да је дошао са претпоследњом «туром» у којој је око 30 заробљених и у стрељању које је и сам учествовао а да је у последњој било мање односно око 20), а колико их је и заиста убио свакако да није могуће утврдити.

Из напред наведених доказа које је у потпуности као међусобно сагласне прихватио тим пре што одбрана овог оптуженог није пружила ни један уверљив разлог због чега би га и Латиновић и Дукић и Савић и Перић што лажно теретили. На овај начин, одбрана овог оптуженог је прихватљива само у делу где тврди да је био у стрељачком строју док је у осталом очигледно исконструисана у циљу избегавања кривичне одговорности. Наиме, ако би се и прихватило да га је «Топола» принудио пушком на учешће, остаје нејасно зашто то «Топола» ради. Ако је разлог наводна освета јер је претходне вечери са «Велепромет»-а овај оптужени спасио некога од «Тополе» и др. где нестата храброст те сада а са пушком у руци, мора у стрељачки строј? И ко је Атанасијевића у строј натерао претходно у ситуацији стрељања коју описује ЛАТИНОВИЋ (да су у стрељачком строју када је Латиновић дошао а то је у трећој или четвртој тури а не предзањој? И ко је Атанасијевића натерао у строј у ситуацији коју описује Перић (тј. у самом почетку стрељања), односно шта ради он то са Шошићем на ископу земље и ко га је на то «принудио»? Несумњиво је дакле за овај суд да је Атанасијевић на месту стрељања од почетка до краја (чак је био и последњи у смислу да је ушао у рупу и проверавао да ли има кога да је преживео и у том смислу да је то урадио на тражење «Тополе» и Драгице суд не сумња) и да у радњама и активностима које се одвијају на том месту више него активан а на описан начин. С тога суд и није посебно ценио мишљење вештака неуропсихијатријске струке др. Миланке Блашкић а о чему ће касније бити речи.

Опт. **Милојевић Предраг**, како је то већ речено, тврди да на Грабову уопште није био. Међутим, из казивања оба сведока сарадника, а делом и читањем наведеног записника о саслушању опт. Перића од 18.04.2003.год. суд је утврдио да овај оптужени не само што је био на месту стрељања него је у истима имао више него активну улогу. Тако, из исказа сведока сарадника **Петковића** произилази да је опт. Милојевић на место стрељања отишао са првом туром, да је био тамо и приликом стрељања друге (када је Петковић тамо био) те да је остао после Петковића на рупи и код хангара се вратио када су се вратили «ови из треће групе». Без обзира на то када је и у којој групи стрељања (једној или више) учествовао сведок сарадник Петковић, активност овде оптуженог описује у смислу да је извео једног заробљеног из приколице и заклао га а да је потом, након стрељања, прилазио до рупе са лешевима и пуцао из

револвера у оне који су давали знаке живота односно вршио њихово тзв. »оверавање«. При свом исказу у потпуности и доследно остаје и приликом суочења са опт. Милојевићем: «Прво, отишли сте у првој тури у ауту. Јел' треба да Вам спомињем с ким сте отишли и то? Ако треба ја ћу Вам сад поновити. Отишли сте значи у ауту с Каменим, значи Цецом и Маретом и остали сте на рупи, значи ја сам Вас затекао на рупи, видео сам где сте једно лице приклали и пуцали сте, оверавали сте лица која су давала знаке живота. Вратили сте се са трећом туром. Господине Милојевићу, затекао сам Вас после у штабу код капетана Радића». ²⁴³ Сведок сарадник **Латиновић** тврди да на Грабово није отишао са првом групом али је опредељен да је учествовао у неколико група стрељања и остао до краја, али и да је тамо затекао овде оптуженог Милојевића те као и Петковић, такође тврди да је Милојевић из револвера »оверавао« оне који су показивали знаке живота те да је остао до краја на Грабову. При овим тврдњама овај сведок сарадник остаје и приликом суочења са овим оптуженим те се на тражење Милојевића («закуни се у Јована, у своју децу да си ме видео») и куње у тачност тих тврдњи²⁴⁴.

И један и други сведок сарадник тврде да је Милојевић био обучен у маскирну или шарену униформу, а опт. **Перић Јовица** такође тврди да је након стрељања прилазио један млађи човек, висине од око 1,85 м, у маскирној униформи и пуцао у тела оних за које је мислио да су евентуално преживели» ²⁴⁵ (ни Милојевић не спори да је критичном приликом носио униформу направљену од маскирног шаторског крила а и да је висине од око 190 цм). Када се сва ова казивања повежу међусобно, очито је да су у битном сагласна те да је опт. Милојевић на месту стрељања и на описан начин учествовао у убијању ратних заробљеника практично од почетка до краја. При том је могуће да се са Грабова до хангара враћао (како то тврди Петковић – да га је видео да се вратио са »овима из треће групе«) али је извесно на Грабово поново одлазио (како се то да закључити из казивања Латиновића који је са њим на рупи остао до краја те су се и заједно вратили). Чињеница је да оба сведока сарадника говоре да Милојевић преживеле »оверава« пуцањем из револвера али је и чињеница да се међу чаурама пронађеним на месту стрељања а приликом ексхумације не нађу чауре револвера и муниције за револвере (него пушчане и пиштољске а како је то већ горе описано) но то још увек а priori не значи да из револвера и није пуцано. Како је то и опште познато а и на основу казивања вештака балистичара Крстића, приликом испалења метака из револвера, чауре не излећу (као код пиштоља и пушака) него остају у »буренцету« те се пражњење добоша револвера врши, по правилу, одједном након што се испуцају сви меци, којом приликом се, или све чауре истресу на тло, или се прихвате приликом пражњења у другу руку те одбаце од себе, ставе у цеп или што слично и потом буренце напуни новим мецима. У том смислу су животне могућности

²⁴³ транскрипти аудио записа са главног претреса од 20.02.2008.год. - стр. 54

²⁴⁴ транскрипти аудио записа са главног претреса од 25.01.2008.год. - стр. 53-54

²⁴⁵ записник пред радницима УБПОК-а од 18.04.2003. год. – стр.33 списка истраге

вишеструке и свакако не искључују тврдње сведока сарадника да је Милојевић «оверавао» евентуално преживеле пуцањем из револвера. Животне могућности не искључују ни да су сведоци сарадници у заблуди да Милојевић пуца из револвера (пиштољ, односно револвер нису тако уочљиви у условима видљивости који су владали на месту стрељања да би се поуздано и са сигурношћу разликовали) те је исто тако могуће да је у питању какав пиштољ (Милојевић је поступку и на фотографијама показивао да је носио пиштољ «шкорпион»), пиштољска муниција тј. чауре и пројектили су нађени приликом ексхумација (и у калибру 7,65 мм – коју користи «шкорпион» и бројни други пиштољи а и у калибру 7,62 мм – коју користи тзв. «тетејац»). Оно што је битније јесте:

а) да животне околности догађаја указују на то да су поједини заробљеници у које је претходно пуцано, евидентно преживљавали (у том смислу посебно упечатљиво делују тврдње опт. Атанасијевића о томе како је сишао у рупу и газио по лешевима те проверавао да ли има живих а један испред њега устао те му се «дигла коса на глави») те да су те околности наметале и «оверавање»,

б) да оба сведока сарадника као особу која врши оверавање доследно означавају исто лице тј. овде опт. Милојевића а да ту особу неспорно од раније добро познају и да не може бити говора о заблуди о личности,

ц) да и опт. Перић, који разумљиво Милојевића не познаје (јер је у Вуковар дошао 16-ог новембра), особу која оверава идентично описује.

Из изнетог, за овај суд, није било никакве сумње да опт. Милојевић на Грабову заробљене који су показивали знаке живота «оверава» пуцањем из каквог ручног ватреног оружја (остаје неутврђено а и у крајњој линији небитно је да ли је то револвер или пиштољ, ког калибра и колико особа је на тај начин лишено живота).

У овом делу неопходно је рећи и указати и на следеће: сведок сарадник Петковић тврди како је пре краја стрељања а око поноћи или 1 сат попоноћа напустио Овчару, вратио се у Вуковар и у штабу код капетана Радића затекао Милојевића (из чега би се дало закључити да се Милојевић у Вуковар вратио још раније од њега). Међутим, из казивања сведока сарадника Латиновића пак произилази да је Милојевић на Грабову, као и он, био до краја, те када се узме у обзир и исказ опт. Јовице Перића од 18.04.2003.год. у делу где тврди како је на крају ту код хангара видео да те заробљене стрељају «Вујовић, Вујановић, Штука и др.» а надимак сведока сарадника Петковића је тада био неспорно «Штука», извесно је да сведок сарадник Петковић овај део свог ангажовања прећуткује (а по убеђењу овог суда и извесно знатно интезивније учешће у стрељањима на Грабову, о чему ће још бити речи), онда је и прихватљиво да је Милојевић пре њега отишао у Вуковар (али такође након окончања стрељања на Грабову где је, како је то горе објашњено, био до краја).

У циљу провере одбране опт. Милојевића у делу где тврди да је након кратког боравка на Овчари био са Ланчужанином (који то не

потврђује него изражава несигурност да ли је то било те или претходне вечери) и капетаном Мирославом Радићем (који то у потпуности негира) на вечери код извесне баба Радојке Вучковић («која је скувала неког петла и где се пило црвено вино»), суд је саслушао на ове околности и сведока **Мирослава Радића** непосредно а предузео је сва средства да се такође непосредно у овом суду саслуша **Радојка Вучковић** која је одбијала позиве за сведочење²⁴⁶ најпре објашњавајући да Мирољуба Вујовића (чије име као првоокривљеног се иначе наводи у позивима) уопште не познаје, те је у поновном позиву наведено ко су све окривљени у поступку са надимцима и сведок је поново одбила да дође објашњавајући такође да те људе не познаје па је суд, користећи средства међународне кривично правне помоћи, уважавајући упорне предлоге одбране опт.Милојевића, овог сведока саслушао замолним путем преко Жупанијског суда у Вуковару а дана 14.05.2008.год.²⁴⁷ и истовремено и управо због тога одбио предлог браниоца адв. Ковачевић Снежане да се сада исти издвоји из списка предмета, те се тако из исказа ових сведока да закључити да тврдња опт. Милојевића да је те вечери, 20. новембра, био на вечери код наведене сведокиње (па и са капетаном Радићем) није тачна. Наиме, сведок **Вучковић Радојка** тврди да је спорна вечера била знатно раније («могао је бити 10 мјесец 1991. године јер још уопће није било хладно и није био толики интензитет напада»)²⁴⁸ као и да на тој вечери (а она је кувала петла и ћурку за 7-8 војника међу којима набраја «Цецу», «Кинеза», «Белгију» али негира да је био и Радић, а сведок **Радић Мирослав**²⁴⁹ да је он заиста тај дан био на вечери али не код Радојке Вучковић (за коју «никад у животу нисам чуо») него код заштићеног сведока **Д. В.** (тада официра Гардијске бригаде) што и овај сведок потврђује као и да на ту вечеру није долазио сведок сарадник Петковић нити да су на њој били оптужени Ланчужанин и Милојевић²⁵⁰. На основу напред изведених доказа јасно је због чега суд ову «алиби» одбрану опт. Милојевића не прихвата. Ова утврђења нису доведена у сумњу тврдњама сведока оштећеног **Карловић Вилима**. Наиме, оштећени Карловић тврди и како је spaшен са Овчаре од стране Петковића и једног НН официра ЈНА али не само то него и како је сутрадан (дакле по Овчари) spaшен од стране овде опт. Љубоја Марка и Милојевић Предрага у што овај суд не сумња. Ту ситуацију врло детаљно описује у смислу да је, након што је враћен са Овчаре на «Модатекс» (као и Чакалић и др. и то је апсолутно неспорно) ту провео ноћ и сутрадан поподне одведен у неку кућу на Петровој Гори где је мучен и претила му је ликвидација од неких «четника» али су наишли извесни «Маре» и «Кина» и уз употребу оружја га од ових отели, извели из куће и предали војсци. На главном претресу ће у «Марету» препознати овде опт. Љубоју Марка а у «Кини» овде опт.

²⁴⁶ писмо са **стр.781/413** овог списка

²⁴⁷ записник Кир.278/08 тог суда који је суд прочитао на главном претресу од 17.09.2008.год. – **стр. 3024-3028/1478** овог списка

²⁴⁸ **стр. 3027/1478**

²⁴⁹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.12.2007.год. - **стр.21-22**

²⁵⁰ транскрипти аудио записа са главног претреса од 17.03.2008.год. - **стр.19-25**

Милојевића. Ове чињенице за суд нису биле спорне. Спорно је како објаснити да неко (Милојевић Предраг зв-«Кинез» и «Кина») ко извесно на Овчари и Грабову убија ратне заробљенике, сутрадан другог спасава. Одговор на ово најбоље може дати сам Милојевић но објашњење не треба тражити само у «пробуђеној савести» него и у чињеници да Љубоја који, по чврстом убеђењу овог суда, не учествује у описаним догађајима на Грабову и Овчари, сам затиче Карловића у описаној ситуацији (ушао је сам, наоружан је само пиштољем) те одлази по помоћ и Милојевић тешко да има оправдања да одбије Љубоју. Из свих ових изнетих разлога, за суд је било несумњиво да је опт. Милојевић на Овчари и Грабову, на утврђен начин лишавао живота ратне заробљенике.

Надаље, сведок сарадник **Петковић** тврди како су том приликом када је он дошао на место стрелања (у том једином наврату који признаје и описује) најпре по једног оштећеног из приколице извели «Топола», опт. **Милојевић** и опт. **Шошић Ђорђе** и лишили их живота «клањем», пререзивањем врата ножем тј. наношењем убодних рана. И сведок сарадник **Латиновић** тврди да је опт. Шошић (у ситуацији када је пак он дошао на место стрелања) једно лице лишио живота такође ножем којом приликом је овај заробљени лежао на грудобрану од земље а Шошић и Атанасијевић су клечали поред њега и кад год би се оштећени померио, Шошић би га убадао ножем при ком исказу остаје и приликом суочења са овим оптуженим: «Приликом сваког убода, значи још је давао оно, мислим он је био клинички мртав али још оно трзај направи и ти и Ико сте седели, ти си седео први, тај момак што је мртав био и Ико је седео на ћошку».²⁵¹ Из ових тврдњи сведока сарадника би се дало закључити да су 4 (четири) оштећена лишена живота клањем, убадањем и сл. а не устрелом из ватреног оружја. Међутим, чињеница је а што се да закључити из мишљења групе вештака судско-медицинске струке са Института за судску медицину у Новом Саду и посебно мишљења вештака проф. др. Тасића те вештака проф. др. Будакова, који вештаци су извршили увид у свих 200 обдукционих записника (о чему је горе већ било речи), евидентно је да је од 200 обдукованих тела код њих 193 се као узрок смрти утврде стрелне ране односно повређивање ватреним оружјем, у једном случају узрок смрти су убодне ране главе, врата и торза (ОВЧ 174 – идентификован у лицу Перко Александра), у 2 случаја су (ОВЧ 154 – идентификован у лицу Ловро Барбир и ОВЧ 158 – идентификован у лицу Дамир Полхерт) као узрок смрти констатоване комбиноване повреде (и убодно-резне и стрелне) а у 4 случаја (ОВЧ 15, 91, 143 и 188) узрок смрти није класификован уз напомену вештака да због «одмаклих лешних промена и знатних недостатака меких ткива, евентуално постојање убодно-резних рана код неких других случајева, обдуценти објективно и нису могли утврдити». Вештак проф. др. **Будаков** је на главном претресу²⁵² посебно анализирао појединачно констатоване повреде код лешева код

²⁵¹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 18.02.2008. год. **стр. 82**

²⁵² транскрипти аудио записа од 15.09.2008. год. - **стр. 11**

којих узрок смрти није класификован (ОВЧ 15, 91,143 и 188), а након претходног прегледа видео материјала са обдукција, и изнео да би закључак био «да у овим случајевима нису нашли никакве елементе који би били део или објективног налаза или никакав елемент који би био видљив на прегледаним снимцима, а који би упутио на постојање убодних или резних рана на врату», додајући «да то не искључује њихово евентуално постојање али очито само у оним случајевима где су мека ткива била толико измењена посмртно да је евентуално дошло и до брисања свих знакова претходног повређивања».²⁵³ Из овога се свакако не може извући закључак да 4 лица «на рупи» и нису лишена живота ножем или каквим другим хладним оружјем а како то описују сведоци сарадници односно да они у овом делу не казују истину. И још нешто, тачно је да сведок сарадник Петковић тврди како ова тројица коју су ножевима убили «Топола», Шошић и Милојевић нису «оверавани» те би се из тога дало закључити да код њих сигурно нема стрелних рана. Међутим, то што у њих није пуцано тада непосредно након «клања» још увек не значи да се то није десило касније. Милојевић је прилазио на ивицу рупе и «оверавао» не само оне који су непосредно пре тога стрељани него извесно и друге за које би утврдио да дају знаке живота (мрдају се, покушавају устати, оглашавају се и сл.). Уосталом, у прилог овом закључивању иде и већ изнето казивање опт. Атанасијевића (како га је Драгица натерала да на крају, након свих стрељања, уђе у рупу са лешевима и провери да ли има још ко жив те описује ситуацију када је један од оштећених устао испред њега па су потом ови одозго око рупе поново пуцали у њега.). И разумљиво је да се у тој и у таквим ситуацијама погађа и у тело у које се пуца али и у друга унутар рупе (који су устрељени или заклани од раније). У осталом неопходно је рећи и:

а) да је из ове масовне гробнице ексхумирано 200 тела, (казивање др.Давора Стриновића, др.Милоша Тасића, извештаји др. Дуњића и др.Оташевића)

б) да је приликом откопавања том приликом пронађено и обезбеђено 1468 чаура пиштољске и пушчане муниције, (балистичко вештачење)

в) да се том приликом откопа и празан сандук за муницију зелене боје²⁵⁴

д) да се у појединим телима пронађе неразумљиво велики број пројектила (11 пројектила + 12 фрагмената код ОВЧ 100,²⁵⁵ 14 код ОВЧ 197²⁵⁶ или чак 18 код ОВЧ 113²⁵⁷),

па све ово говори (ма колико непримерена била једна оваква врста рачунице) да је у просеку по једном заробљеном потрошено више од 7 метака а што даље указује да то што су неки од заробљених заклани не значи и да нису накнадно погођени и пројектилима па се као узрок смрти

²⁵³ исто

²⁵⁴ 4 фотографије (бр. 0102-9266-03, 04, 05 и 06)

²⁵⁵ фотографија 0102-9362-24

²⁵⁶ фотографија 0102 9364-20

²⁵⁷ фотографија 0102-9328-13

(због проналаска пројектила у телу а недостатка меких ткива услед трулежних промена) не могу прихватити само прострели и устрели. И још нешто: ако је «Топола» још у хангару покушао да ножем закоље једног од заробљеника те од тога одустао услед наилаaska официра ЈНА а како то тврди оштећени **Емил Чакалић**, на месту егзекуције се извесно није суздржавао, а на описан начин и по основу напред изведених доказа ни други овде оптужени Милојевић и Шошић.

Казивања сведока сарадника у односу на опт. Шошића тј. да на различит начин описују одлазак овог оптуженог на Грабово (Петковић тврди да је «у првој тури отишао аутомобилом» а Латиновић да је још пре почетка одвожења заробљеника отишао у воду који је постројила добровољка Драгица) и радње овог оптуженог на самом Грабову извесно нису у контардикцији. По мишљењу овог суда сведоци сарадници само описују два различита тренутка и две различите и одвојене радње опт. Шошића тј. извесно је да је Шошић, у току ових вишесатних дешавања, одлазио на рупу и враћао се до хангара те да на рупи није убио ножем само једног заробљеног него бар два (иако му се убиство овог другог на ископу земље и по казивању сведока сарадника Латиновића, у оптужници и не ставља на терет из разлога знаних тужилаштву).

Ова утврђења суда и у односу на Шошића и у односу на Милојевића нису доведена у сумњу другим изведеним доказима. Наиме, оптужени Шошић у својој одбрани је доследно тврдио како је на неколико дана пре завршетка борби у Вуковару са више сабораца отишао кући у Крушевац да прослави славу, да се по повратку у Вуковар и по окончању борби дана 19.11. раздужио као и више других његових сабораца (међу којима и извесни Андрић Ивица зв.»Ђетић») те да су тог истог дана аутобусима отишли из Вуковара најпре у Нови Сад где су преноћили код саборца «Лазе из ул. Пап Павла» и он сутрадан отишао у Крушевац где је цео дан био по кафанама, пио и прослављао ослобођење Вуковара. У циљу провере одбране оптуженог Шошића у овом делу суд је саслушао сведоке Коларски Лазара из Новог Сада те Милетић Драгана и Јовановић Славишу из Крушевца као и ћерку опт. Шошића Николић Лидију. По упутству Врховног суда Србије из укидајућег Решења, саслушана је ћерка опт. Шошића, **Николић Лидија**, на чијем рођендану је он наводно био критичног дана, чији исказ суд није прихватио из више разлога. Тако овај сведок тврди да је њен отац био у Крушевцу на дан славе 16. новембра 1991. те да су са њим том приликом били извесни «Топола», опт. Милојевић (што и овај оптужени а и сам опт. Шошић, у потпуности негирају), Ивица Андрић зв. «Ђетић» и Драговић Драган а да је Ивицу Андрића видела и 20. новембра исте године када је наводно са њеним оцем дошао на прославу њеног 18. рођендана. Опт. Шошић у својој одбрани пак износи да су лица која су са њим била на слави «Ђетић», «Маки» и Саша из Београда, Никола и извесни «Белгија» а не лица која наводи сведокиња те евидентно је да се сведокиња не сећа са ким је њен отац био те године на слави, што је у потпуности и разумљиво након толиког протека времена, а из истих разлога је разумљиво да се не сећа и

нечега што се догодило само неколико дана касније тим пре из разлога што је у претходном случају потпуно погрешно означила људе који су на слави били са Шошићем па се поставља питање ако погрешно означава Милојевића (који тврди да је код Шошића био тек у лето наредне године), ако погрешно означава «Тополу» (Шошић каже да је то био «Белгија» а не «Топола») како јој поверовати и прихватити тврдњу да је на њен рођендан дошао Андрић, када је евидентно, по прихваћеним тврдњама заштићеног сведока **Ј.Д.** те сведока **Војновић Миодрага** и **Шапић Предрага**, Андрић током и претходног дана и сутрадан изјутра био у Вуковару. Наиме, из исказа **заштићеног сведока Ј. Д.** (који је као што је већ речено као новинар, дописник «Политике експрес» целе те јесени боравио у Вуковару и на Петровој гори) а у делу где говори о причи Драгице добровољке, Тополе, Станка Вујановића и Андрић Ивице зв. «Ћетић», произилази да му они те приче о Овчари казују сутрадан изјутра којом приликом му Андрић нуди и неко злато, за које он закључи да је највероватније са Овчаре, па одби да га прими (објашњавајући како наводно има алергију на злато) онда Андрић Ивица не може бити са Шошићем у Крушевцу на прослави рођендана Шошићеве ћерке како то и Шошић и његова ћерка тврде. А Андрић не само да је у Вуковару сутрадан изјутра (и прича сведоку Ј.Д. и хвали се шта су радили са заробљенима током претходне ноћи) него му и остави неку своју бележницу са песмама и прибелешкама (у коју је и овај суд извршио увид²⁵⁸ али исто није посебно ценио јер не садржи релевантне чињенице око овог догађаја нити се уопште и може поуздано, без Андрића, потврдити да је реч о његовим белешкама, но суд не сумња у искреност казивања сведока Ј.Д. око овога). Те тако како извесно Андрић није био на њеном рођендану и када је та прича измишљена у односу на њега тим пре је и очигледно измишљена и у односу на свог оца Шошића. Сведок, по мишљењу овог суда очигледно жели да помогне свом оцу да избегне кривичну одговорност. И још нешто у вези овог сведока и његове приче. Опт. Шошић ни у одбрани изнетој у поступку истраге а дана 25.12.2003.год. ни у допуни те одбране а дана 18.05.2004.год. а ни у одбрани изнетој на главном претресу у предмету К.В.1/2003 а дана 1.07.2004.год. не тврди да је дана 20.11.1991.год. у Крушевцу славио кћеркин рођендан. Ово ће на суду први пут бити поменуто у више него «сагласним» казивањима сведока **Милетић Драгана** и **Јовановић Славише** а тек након око годину и по дана по отпочињању овог поступка а одбрана овог оптуженог изнети тек у завршној речи дана 7.12.2005. год. а опт. Шошић се присетити тек у одбрани од 13.03.2007.год. Објашњења због чега је то тако не даје. А што би било логичније него памтити датуме рођења своје деце и свакако памтити и евентуалне прославе њиховог пунолетства (ако их је и било) а овде извесно нити је Шошић упамтио кад је рођендан и пунолетство његове кћерке (за што је у притвору од 25.12.2003.год. до 18.05.2004.год. имао више него довољно времена да се присети и од родбине која га посећује подсети) нити је, ако је те прославе

²⁵⁸ преко аудио-видео тенике у суду а на главном претресу 24.04.2008.год. **стр.35**

уопште и било, он био тамо. Не, опт. Шошић се тог дана у Крушевцу сећа «шенлучења и пијанчења по граду због ослобођења Вуковара»!? Потпуно неразумљиво али само ако су тачне тврдње његове кћерке. А извесно нису јер због чега га она, долазећи му у посете у притвору, не подсети у том смислу. Суд не сумња да би ове чињенице да су стварно постојале, одбрани оптуженог Шошића биле познате од знатно раније и у том смислу одмах и изнете на суду.

Из казивања сведока **Коларски Лазара** (неспорно «Лазе из ул.Пап Павла» о коме говори Шошић) би се дало закључити да је био до пред крај борби у Вуковару у децембру те да је 17-ог отишао кући у Нови Сад где је на одмору био 5 дана, вратио се 22-ог и остао до 27.12. када су борбе престале и он се вратио кући. И поред ове извесно потпуне дезорјентације сведок је искључив, па и након што га опт. Шошић подсећа, у тврдњи да је опт. Шошић био код њега у Новом Саду а он сутрадан са неколико сабораца код Шошића у Крушевцу где су прослављали Шошићеву славу, потом се вратио у Нови Сад и потом даље за Вуковар где је био још неколико дана те када су борбе престале он се истог тог дана вратио кући а да Шошића уопште након његове славе није више никада видео, да зна ко је «Ћетић» али да то лице код њега није било кући као ни Шошић после ослобођења (него пре). Шошић потврђује да је Коларски био код њега у Крушевцу на његовој слави Св.Ђорђа 16-ог новембра а да се сутрадан вратио у Вуковар. Сведоци **Милетић Драган** и **Јовановић Славиша** «сагласно» тврде да су из Крушевца у Вуковар дошли 6-ог новембра, распоређени у добровољачку јединицу којом командује Ланчужанин али да нису учествовали у борбама него су били нека резервна или позадинска јединица, да се тамо од раније налазио Шошић са којим су били у «скоро» свакодневном контакту те да су они Вуковар напустили 20-ог новембра и вратили се у Крушевац али им је лично познато да је Шошић Вуковар напустио претходног дана са неком новосадском јединицом, да су се са њим видели у Крушевцу увече тог 20-ог и у некој кафани прослављали рођендан његове кћерке а да су сутрадан 21-ог пак сва тројица били на слави код Јовановића. У војничким књижицама ова два сведока је уписано као време учешћа у рату а у ВП 4795/5-4 Београд почев од 5.11. па до 20.11.1991.год. У војној евиденцији ВО Крушевац нема података о времену боравка опт. Шошића у рату и ако би се прихватила казивања ова два сведока произашло би да је опт. Шошић у критично време тј. на дан 20.11. у Крушевцу а не у Вуковару. Међутим, како је то већ објашњено, из казивања оба сведока сарадника несумњиво произилазе 2 чињенице: и на Овчари и на месту стрељања је и припадник добровољачке јединице «Лева суподерица» чији су надимци «Жорж» и «Чича» и кога на идентичан начин описују. Сведок сарадник **Петковић** га зна од раније, од када је у Вуковар дошао са Ланчужаниновом јединицом (и описује: «...онижег раста изразите очи носио је браду», а сведок сарадник **Латиновић** га је први пут тај дан видео у касарни и касније на Овчари, чуо је да га зову «Чича» (и препознаје: «препознатљив је био, по бради и по оним својим очима, погледом,

белоочницама». Како је то горе већ наведено, и један и други га описују идентично те се разумљиво поставља питање како то (и уосталом због чега) да и један и други сведок сарадник несумњиво указују на овде оптуженог Шошића? За овај суд није било сумње да је то управо због тога што је оптужени Шошић извесно у предметним дешавањима учествовао на описан начин. Када се ове убедљиве тврдње сведока сарадника повежу са чињеницом да Коларски Лазар искључује могућност да је Шошић по коначном повратку из Вуковара поново био код њега у Новом Саду, те са чињеницом да Шошић не казује истину ни када тврди како је са њим том приликом у Нови Сад отишао и Андрић Ивица зв.»Ђетић» будући да: заштићени сведок Ј.Д. тврди како му је сутрадан по овим дешавањима тј. 21.11. Андрић нудио златнину скинуту са заробљеника и причао о дешавањима, сведок **Војновић Миодраг** да је у групи територијалаца у хангару запазио једнога са кокардом кога су звали «Ђетић» те сведок **Шапић Предраг** који тврди како су се територијалци међусобно оловљавали са «Џетиње, Станко, Сића, Ђетић», да је потпуно нејасно како се рођендана Шошићеве кћерке сетише и Милетић и Јовановић али не и сам Шошић, за овај суд, није било никакве сумње да су активности опт. Шошића управо овакве како је то и утврђено у чињеничном стању и изреци ове одлуке те је и његову одбрану одбацио ценећи да је извесно исконструисана у циљу избегавања кривичне одговорности као и казивање сведока Николић Лидије, те сведока Милетића и Јовановића налазећи да су исти неистинити и дати у истом циљу тј. да овај оптужени избегне кривичну одговорност. И разумљиво, да су из изнетих разлога, прихваћења казивања сведока сарадника у овом делу.

Све ове тврдње (у односу на **Андрић Ивицу** зв.»Ђетић») суд није могао проверити на најпоузданији начин тј. саслушањем овог сведока. Суд је наима, поступајући по налогу Врховног суда Србије да се у поступку, у својству сведока, саслуша Андрић Ивица зв. «Ђетић» предузео све мере да обезбеди саслушање и долазак овог сведока у суд те је упутио захтев дана 6.03.2007. године Управи криминалистичке полиције - Служби за откривање ратних злочина МУП-а РС за проналажењем и доставе тачне адресе овог лица²⁵⁹. Суд је дана 20.03.2007. године обавештен да се Андрић највероватније налази у Републици Француској²⁶⁰ након чега је 28.03.2007. године упућен захтев за доставу адресе овог лица амбасади Републике Србије у Француској а преко Министарства иностраних послова РС²⁶¹ те дана 2.07.2007. године послата ургенција за извршење овог захтева²⁶² након чега је суд обавештен дана 17.08.2007. године²⁶³ да ово лице не пролази кроз њихову евиденцију. Надаље, суд је упутио замолницу Републици Француској дана 29.08.2007. године са молбом да пронађу лице и обавесте суд о његовој

²⁵⁹ стр. 358/201 овог списка

²⁶⁰ стр. 469/257 овог списка

²⁶¹ стр. 483/267 овог списка

²⁶² стр. 1068-1069/577 овог списка

²⁶³ стр. 1248-1249/674 овог списка

тачној адреси²⁶⁴, о чему, до завршетка главног претреса, суд није обавештен, те се из наведених разлога није могло поступити по овом налогу Врховног суда Србије.

Да су у лишавању живота ратних заробљеника у описаном општем току догађаја и на начин описан као у изреци ове пресуде учествовали и опт. **Банковић Мирослав** и опт. **Радак Саша**, који су у постројене заробљене пуцали из аутоматских пушака кал. 7,62, суд је са сигурношћу утврдио на основу казивања сведока сарадника **Петковић Спасоја**. Тако, овај сведок сарадник доследно тврди да су опт. Банковић и опт. Радак критичног дана и вечери на Овчари, те да су и Банковић и Радак управо са њим (Петковићем) у стрељачком строју на Грабову у тој једној тури стрељања у којој сведок сарадник учествује и коју описује.

Сведок сарадник Петковић тврди да је опт. **Банковић Мирослав** отишао са Овчаре на Грабово у аутомобилу који је возио његов отац Мића Банковић и у ком је додуше, по тврдњама овог сведока био и опт. Вујо Златар (разлози за неприхватање ове тврдње касније ће бити објашњени) и то испред трактора у истој групи у којој и овај сведок сарадник који је у «Вектри» коју вози Станко Вујановић иза трактора (и у ком возилу су он, Петковић и добровољка Драгица) док је опт. **Радак** у возилу иза и са њим су Дашић и Зоран са Карабурме. И не само што тврди да су отишли у возилима на Грабово, тврди и да су са овим сведоком били у истом стрељачком воду (као и опт. Златар Вујо). Тако: наводи и ко је све са њим у строју који пуца у постројене заробљене и опт. **Радака** означава као првог у строју са леве стране, до њега Дашић, потом Драгица, он, те **Банковић Мирослав** и на крају са десне стране Вујо Златар. Идентично овај распоред у строју означава и на кроки скици коју сачини. Сведок сарадник Петковић је у овим својим тврдњама и експлицитан и доследан не остављајући места за сумњу па и приликом суочавања са овим оптуженим у неколико наврата тврдећи последњом приликом Банковићу: «били сте у другој групи поред мене у стрељачком воду и пуцали сте, после повратка с друге групе узели сте ми «шкорпион» и рекли сте «који то курац овде радиш» и отишли сте у трећој групи поново на Грабово»²⁶⁵.

Чињеница је да други сведок сарадник (**Латиновић**) као учеснике у стрељањима заробљеника на Грабову не означава ни опт. Банковића ни опт. Радака (а ни Златара) но како Латиновић не означава и не наводи ни Петковића (а морао би не само што Петковић то признаје те се нема разлога «помагати му» или сл. него и с тога што Петковић тврди да је том приликом када су он, Банковић и Радак на Грабову, на Грабову поред рупе и Латиновић који учествује у стрељањима заробљеника тако што «пуца са стране») то извесно и још увек наравно не значи и да опт. Банковић и Радак нису учествовали у стрељањима заробљеника а како то описује Петковић. (Но чињеница је и да ова два два сведока сарадника различито казују и на неке друге околности те их је суд суочавао и о томе

²⁶⁴ стр. 1416-1418/716 овог списка

²⁶⁵ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.01.2009.год. - стр. 8

видети разлоге у делу о оцени исказа ових сведока сарадника у целини а на стр. 207 и даље ове пресуде).

Неопходно је рећи да ни сведок **Дукић Никола** ове оптужене такође уопште и не наводи као присутне на Грабову али не наводи ни сведока сарадника Петковића (додуше, за Латиновића, али тек у каснијој фази овог поступка након што је упознат да овај сведок сарадник и њега Дукића означава као учесника у стрељањима, тврди како је «оверавао» преживеле).

И опт. **Јовица Перић** (у наведеном спорном записнику од 18.04.2003.год.) такође не означава ову двојицу оптужених на Грабову (али ни Петковића ни Латиновића) но исто се може објаснити у односу на Ђанковића чињеницом да са Ђанковићем (кога зна од раније) није био у истој групи стрељања – за што има основа јер Петковић тврди да је Ђанковић (као и он) отишао у другој групи а по тврдњама Перића би се дало закључити да је он (Перић) отишао у првој «тури» а у односу на опт. Радака пак чињеницом да га уопште и не зна.

На основу горе изнетог, прихватајући казивање сведока сарадника Петковића, налазећи да је одбрана опт. Ђанковића очигледно исконструисана у циљу избегавања кривичне одговорности, суд је исту одбацио и предње чињенице везане за учешће овог оптуженог у радњама стрељања ратних заробљеника на Грабову, као несумњиве и утврдио.

Неопходно је рећи и да је суд, по предлогу одбране опт. радака у циљу како провере одбране овог оптуженог тако и у циљу провере тврдњи сведока сарадника Петковића, саслушао сведока **Томе Дујмића**²⁶⁶ а прочитао је и исказе раније саслушаних сведока **Дробњак Рајка** (са главног претреса од 09.11.2005.год.) и **Синобад Жељка** (са главног претреса од 17.10.2005.год.) а из предмета опт. Радака (К.В.3/2005).²⁶⁷

Тако, **Синобад Жељко** је пре завршетка борби боравио 4 дана у Вуковару као фоторепортер «Илустроване политике», сачинио је и касније објавио једну фоторепортажу о групи Црногораца – Цетињана и никаквих других сазнања а посебно о предметном догађају нема тако да суд његов исказ није посебно ни ценио.

Сведок **Дробњак Рајко** делимично потврђује одбрану оптуженог Радака о његовим активностима тога дана. Наиме овај сведок тврди како су тог 20-ог новембра били без икаквих обавеза и чекали испред куће у којој су боравили да их позову у команду ради раздужења наоружања и повратка у Београд, те да је тада (око 12, 1 или 2 сата поподне) аутомобилом дошао један њему непознат официр и тражио 3-4 човека да са «Шкодом» коју су користили иду са њим у неки «спровод» те да су отишли Радак, Зоран са Карабурме и извесни Стојко као и да се Радак са Стојком вратио у сумрак и током целе вечери остао са њима, да су сутрадан раздужили наоружање и вратили се аутобусом у Београд.

Сведок **Томо Дујмић** је такође потврдио одбрану оптуженог Радака и о томе како је дошло до тога да њихова група оде око 20-ог октобра за

²⁶⁶ транскрипти аудио записа са главног претреса од 18.12.2007.год. - стр. 12 - 35

²⁶⁷ уз сагласност странака прочитано на главном претресу дана 24.04.2008.год. – стр.38

Вуковар, и да су их, као групу, звали «Цетиње» те да је 19-ог или 20.ог новембра, последњег дана у Вуковару Радак ишао у неки спровод цивила и био одсутан три сата. Међутим овај сведок тврди и да је командир њиховог вода био Радић а групе у којој су и Стојко, Дашић, Дробњак Рајко, Кубуровић (укупно њих 8) био Радак који је и носио моторолу и на њој имао лозинку «Цетиње». Не даје објашњења по чему и како памти те догађаје, посебно чињеницу наводног задржавања опт. Радака од око 3 сата на том наводном спроводу. Ова и оваква тврђења сведока а у односу на задржавање опт. Радака тог дана од око само 3 сата, односно да се у сумрак, око пола 5 - 5 вратио у ову кућу у којој су боравили су у светлу осталих изведених доказа посебно казивања сведока сарадника Петковића (а и неких других сведока) неуверљива и неприхватљива. Наиме, сви који су се изјашњавали о доласку трактора пред хангар на Овчару (што би по описаном општем току догађаја одговарало и почетку стрељања заробљеника) а то су оба сведока сарадника, сведоци Шапић Предраг и Трифуновић Новица те Љубишић Мирко, Дукић Никола и Савић Мирослав, те опт. Ланчужанин, Љубоја, Милојевић, Драговић, Атанасијевић, Пејић и Перић (у спорном записнику од 18.04.2003.год.) тврде да је био мрак. Ако је то тачно с једне и ако је тачно што тврди Петковић (да је Радак у другој групи отишао са њим на Грабово), а суд је све те тврдње сведока прихватио, тада Радак не може у сумрак бити са Дујмићем, нити је његово задржавање само око 3 сата како то тврди Дујмић. А настрану то што је потпуно противно здравом разуму тврђење истог сведока да се сећа како је тамо неки Радак Саша прије 16 година неког потпуно небитног дана у животу сведока био по неком потпуно небитном послу (и за тог Радака и за тог сведока - јер што би то за њих и у чему било важно и значајно) одсутан 3 сата. И што би за сведока Дробњака било значајно за упамтити, да је тог истог а у његовом животу небитног дана, његов друг Радак негде отишао око 12, 1 или 2 сата и вратио се у сумрак ??? А када се тврдње ових сведока и Радака о официру који тражи људе за спровод доведу у везу са тврдњама опт.Мугоше, Ђанковића, сведока сарадника, Кресовића, Бакића итд. да је у пратњи – спроводу било много војних и цивилних аутомобила а на Овчари 300, 400 Вуковарчана, јасно је да нема никаквог официра који их позива у спровод јер за тим извесно нема објективне потребе те и то указује на покушај опт. Радака да оправда разлоге одласка на Овчару и ових сведока да му у томе, лажним казивањем помогну.

Као таква, ова тврђења и сведока Дујмића и сведока Дробњака су у целини за суд неприхватљива, супротна другим изведеним доказима и извесно, усмерена на то да се помогне овом оптуженом, ратном пријатељу и другу из града и предузећа, а да избегне кривичну одговорност. Као што се види из утврђеног чињеничног стања, опт. Радак је према тврдњама и Петковића и Латиновића на Овчари не само то поподне него и током вечери на Грабову и за овај суд у том смислу није било сумње (и сведок Дујмић потврђује да је Радак на шлему имао натпис «Цетиње» али неразумљиво негира и да су га тако у Вуковару звали иако извесно јесу, а

потврђује и то да се ова њихова група бораца добро знала са «Штуком» што опет указује на то да Петковић, чији је то неспорно надимак, такође добро познаје Радака).

Ценећи одбрану оптуженог Радака, а у контексту свих изведених доказа, суд исту прихвата у делу где потврђује да је критичног дана био на Овчари док је у преосталом делу одбацује јер и налази да је исконструисана у циљу избегавања кривичне одговорности за дело за које је оптужен. Наиме, као што је речено, оба ова сведока сарадника (и Петковић и Латиновић) недвосмислено наводе овде оптуженог Радака и као лице које туче заробљене у шпалиру, и као лице које је сигурно било у унутрашњости хангара (иако оптужени тврди како није могао ући јер му то нису дозволили војници на улазу) а Петковић и као лице које је у хангару тукло неког Шиптара и као лице које је са њим у стрељачком строју.

Изведени докази нису указали на то да је и оптужени **Радак** учествовао у стрељању последњих десетак заробљених ту испред хангара (како је то описано у чињеничном стању ове одлуке) те име овог оптуженог у радњама описаним у том делу у оптужници као недоказано изостављено у изреци ове одлуке. Наиме, једини доказ у овом смислу су тврдње сведока сарадника Петковића како му је сутрадан Зоран са Карабурме причао о стрељању ове групе а да је у стрељању учествовао и опт. Радак. По томе се да закључити да су ова сазнања сведока сарадника индиректна тј. «из друге руке» (сведок казује о оном што је чуо од другог а не што је сам видео) те би стога закључак о одговорности оптуженог и за предметне радње био неприхватљив. С друге стране, већ је речено да је суд прихватио казивање опт. Перића од 18.04.2003.год. и утврдио да је извесно и Петковић учествовао у стрељању те последње групе што би пак значило да је не само чуо од Зорана него, ако је то тачно, и видео «својим очима» јер је тада присутан. Међутим, како Петковић упорно негира своје присуство тада, а ни једног другог доказа у овом делу у односу на Радака нема, руководећи се принципом «у сумњи у корист оптуженог», суд је изоставио учешће опт. Радака у овим радњама.

Имајући у виду изведене доказе, како појединачно тако и у међусобној вези, налазећи да ни сведок сарадник Петковић ни сведок Латиновић немају баш никаквих разлога (нити су суду предочене било какве релевантне тврдње или евентуално докази) да евентуално лажно терете ове овде оптужене Ђанковића и Радака, те тако прихватајући њихове тврдње у овом делу, предње чињенице су поуздано утврђене.

Да у стрељању ратних заробљеника на описан начин учествују и опт. **Милан Војновић** зв.»**Мићо Медоња**» и опт. **Јовица Перић**, утврђено је искључиво читањем записника од 18.04.2003.год. о саслушању у својству осумњиченог Перића а пред радницима УБПОК (о ком записнику је већ било речи и у смислу садржаја и око разлога због чега је суд одбио више сагласних предлога да се издвоји из списка, - **стр.138-144 ове пресуде**). Дакле, једини доказ против ове двојице

оптужених је то казивање у својству осумњиченог Јовице Перића пред радницима полиције када детаљно описује предметне догађаје те своје и учешће других њему познатих а овде оптужених у њима. Тако **Јовица Перић** признаје да је учествовао у једној групи стрељања по позиву једног високог млађег човека у маскирној униформи који је оверавао евентуално преживеле, те уплашен за свој живот ушао у стрељачки строј у коме је тада поред њега био Војновић Мирко зв.»Ћапало» као и да су у стрељању учествовали и «Ико» чије име не зна али зна да је његов брат био у ЗНГ и да су га звали «Фаца», те Војновић Милан зв.»Мићо Медоња» и зна да су они, после стрељања ове групе, остали на рупи тј. нису се, као ни «Ћапало», вратили до хангара. Опт. Перић ће у каснијем току поступка па све до завршетка главног претреса, негирати да је био на Грабову и учествовао у стрељању ратних заробљеника али имајући у виду ово његово казивање од 18.04.2003.год., суд одбрану изнету на главном претресу не прихвата и цени је као исконструисану у циљу избегавања кривичне одговорности. Наиме, опт. Перић тврди како су практично радници полиције на њега вршили притисак и претили му (мада га нису тукли) да су они сами говорили а он само то потврђивао како би га пустили. А да то извесно није тако, већ је објашњено у разлозима ове пресуде (стр.140-144) али је неопходно рећи и да сведок Милан Вељковић, адвокат и тада бранилац по службеној дужности овог оптуженог, тврди и: «њему су постављана питања и он је врло јасно и прецизно одговарао на та постављена питања и мислим он није никаква та изјава оно што је то изјавио, он није давао под било каквим притиском, он је то добровољно давао такву изјаву. Али ја сам заиста био, био сам крајње изненађен после тог нашег разговора, одакле је сад уследила таква изјава».²⁶⁸ Дакле, никакве сумње нема да су ове тврдње опт. Перића неистините, да никаквог притиска, или принуде није било. А када је то тако, очигледно је да је опт. Перић својевољно тада признао сопствено учешће у извршењу овог кривичног дела. Остаје нејасно и извесно, остаће и даље нејасно, због чега би се то опт. Перић уплашио за сопствени живот (када је по наређењу оног високог, млађег у маскирној униформи, ушао у стрељачки строј. Из тог записника се не виде никакви разлози за страх «за живот» а опт. Перић, имајући у виду начин на који се брани на главном претресу, очито не пружа друга додатна разјашњења те суд његове тврдње у овом делу као непроверене, неразумљиве и недоказане одбацује а тако и одбрану изнету на главном претресу.

У односу на опт. **Војновић Милана** неопходно је рећи и то да овај оптужени признаје да је био на Овчари те вечери али објашњава да је тражио своју кћерку Звездану (за коју тврди да је била удата за Хрвата Исмета Ахметовића), да је ишао хангаром и звао своју кћерку али да му се нико није јавио, да никога у хангару од њему познатих није било, те се потом вратио у Вуковар. Исет Ахметовић, зет овде опт. Војновића је, као што је то видљиво из списка идентификованих, ексхумиран из ове

²⁶⁸ транскрипти аудио записа од 14.03.2007. године - стр. 27

гробнице на Грабову, и идентификован је. Из овога се да закључити да је те вечери, када Војновић тражи своју кћерку, у хангару и остаје нејасно што му се није јавио када његов таст тражи његову супругу, односно, како то да га опт. Војновић није видео а морао је и питао га за кћерку (јер свакако да ће њен супруг о њој моћи дати најпоузданије информације – уосталом, Звездана из Вуковара, када се то још могло, није хтела изаћи са оцем када је дошао по њу него је остала са својим супругом). Из исказа сведока **Миљке Војновић**, супруге опт. Војновића, који је за овај суд у знатној мери неприхватљив, произилази да сведок зна ког дана од пре 16 и више година су она или њен супруг све, те где и како тражили кћерку Звездану која је била у 8 месецу трудноће па тако и да су је 18-тог тражили на «Велепромет»-у а да је тог 19-ог новембра њен супруг Милан са Радом Бакићем отишао на Овчару да је тамо тражи: «Он је ишао 19. предвече, ишао је 19. Нису били дуго док је Раде, он је изишао и каже жено ја оде и ја на то сам отишла на бунар по воде преко, код комшије једног, јер нисмо имали воде, док сам се ја вратила са бунара они су се вратили већ. То је ноћ већ била. ²⁶⁹а да су сутрадан њих двоје отишли у Шид да је тамо потраже где су и преспавали и то зна по томе јер «зна сваки сат и минут да су тражили трудну кћерку»²⁷⁰ али овај сведок не зна не само како се презива човек са којим јој је кћерка трудна и са којим живи (зна да је «Хрват Ивица»)²⁷¹ него ни нешто што би за мајку било битније а то је када су је нашли? па каже да су «први глас о њој добили преко Црвеног крста у Сарајеву у трећем, трећем-четвртом месецу 92 године».²⁷² А зна и да се Звезданина кћерка (њена унука) зове Сандра Ахметовић.²⁷³ Када се ове тврдње сведока Војновић Миљке сагледају у њиховој целини, очигледно је да се њен супруг Милан на Овчари, ни по његовој одбрани, није задржао толико док је Миљка са бунара захватила воде него извесно знатно, знатно дуже а како то тврди опт. Перић те је суд казивање овог сведока оценио као потпуно неприхватљиво, супротно овом казивању Перића и извесно усмерено на покушај ове сведокиње да помогне свом супругу у избегавању кривчне одговорности.

И сведок **Ковачевић Јандрија** је опредељен да је опт. Војновић 19-ог новембра ишао на Овчару да тражи ћерку којом приликом он тачно наводи и време кад је отишао и колико се тамо задржао (сат, сат и по) као и да је 20-ог и 21-ог ишао у Србију, при чему не зна ни где, нити кад се вратио.²⁷⁴ Упитан да објасни по чему то (о одласку на Овчару) памти, и по чему је то за њега значајно, казује да памти по томе што га је Раде Бакић (који је иначе наводно одвезао и довезао са Овчаре опт. Војновића) питао «Чича хоћемо ли ићи попиту по једну медовачу» те су то и урадили

²⁶⁹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 18.02.2008.год. - **стр.7** у вези записа са главног претреса од 7.05.2007.год. - **стр. 73**

²⁷⁰ исто - **стр. 76**

²⁷¹ исто

²⁷² исто – **стр.75**

²⁷³ исто - **стр. 79**

²⁷⁴ транскрипти аудио записа са главног претреса од 21.06.2007.год. - **стр.20 и 21** који је прочитан на главном претресу од 20.11.2007.год. – **стр.16**

и то по томе памти и «никад неће заборавити».²⁷⁵ Остаје тако потпуно нејасно што је то тако значајно за сведока што је попио медовачу са Бакићем да памти и да никад не заборави када је, како и сам каже, још у више наврата са разним људима «мазнуо по једну». И не само да је нејасно него тако за овај суд потпуно неприхватљиво јер је евидентно усмерено да се помогне свом пријатељу опт. Милану Војновићу у избегавању кривичне одговорности.

Сведок **Бакић Раде** тврди да је дан после ослобођења Вуковара са пријатељем Миланом Војновићем био на «Велепромет»-у те да су заједно његовим возилом предвече отишли на Овчару да опт. Војновић пронађе ћерку и зета, да је он остао код аутомобила јер није желео да га неко од заробљених које је познавао види, да је остао око пола сата и када се Војновић вратио да су се вратили заједно у Вуковар²⁷⁶. Ценећи казивање овог сведока суд исто прихвата (као и одбрану опт. Војновића у том делу) да су заједно дошли на Овчару и заједно се са Овчаре Бакићевим аутомобилом вратили. Међутим, као што је то већ речено, време боравака опт. Војновића на Овчари је извесно знатно дуже (а како то казује опт. Перић у спорном записнику) а ни сведок Бакић суштински не негира евентуални боравак Војновића на месту стрељања на Грабову (јер он не прати даље активности Војновића на Овчари).

Овде је неопходно рећи и да сведоци **Илија Галовић** (транскрипти аудио записа са главног претреса од 28.04.2004. године), **Маћешкић Миле** (који није оштећени него је припадник ТО Вуковара и сведок у овом поступку²⁷⁷) и **ошт. Кожул Франо**²⁷⁸ а које је све суд, уз сагласност странака, прочитао на главном претресу,²⁷⁹ казују како не знају ништа о догађају на Овчари, где нису ни били, па ни око активности опт. Војновића те суд њихове исказе није посебно, у контексту овог оптуженог, ни ценио (као што није ценио ни исказе **свих осталих сведока** па ни ошт. **Грејза Сандре** и **Јурела Злате** те сведока сарадника **Петковића** и **Латиновића** у контексту радњи и активности овог оптуженог јер или не знају овог оптуженог (Петковић и др.) или не знају ништа о његовим активностима било на Овчари било на Грабову (Латиновић и др.) што не значи да тих активности и није било, те је непотребно исто наводити и посебно ценити).

Међутим, опт. Перић казује о активностима Војновића те тврди да је на Грабову и опт. Војновић Милан. И не само да је на Грабову на месту стрељања заробљеника (где га је и затекао када је дошао и где га је и оставио када је отишао натраг код хангара) него је извесно учествовао у њиховом стрељању. Наиме, опт. Перић том приликом, описујући учешће Војновића, казује «а мислим да је пуцао и Милан Војновић зв.»Мићо Медоња», те се то «мислим», у ситуацији када оптужени Перић сада

²⁷⁵ исто - стр.22

²⁷⁶ транскрипти аудио записа са главног претреса од 26.10.2004. године које је суд, уз сагласност странака, прочитао на главном претресу дана 22.04.2008.год. – стр.15

²⁷⁷ транскрипти аудио записа са главног претреса од 04.07.2005. године,

²⁷⁸ транскрипти аудио записа са главног претреса од 24.05.2005. године

²⁷⁹ дана 22.04.2008.год. – стр.16

негира те тврдње и са њим не може ближе разјаснити, мора тумачити у контексту целине његовог казивања. Тако, кога то оптужени Перић познаје и уочава на месту стрељања ? То су евидентно Балобан са којим је дошао те «Ико», Мирко Војновић зв.»Ћапало» и Милан Војновић зв.»Мићо Медоња» (које је тамо затекао). Дакле познаје 4 човека. Не познаје њих око 20 (5-6 непознатих са којима је дошао и 10-15 њему непознатих које је тамо затекао). Потом, у стрељачком строју од њих преко 20 учествује 7-8 и разумљиво је да се у тој и таквој ситуацији запажају и региструју пре свега активности људи који се познају (ако су те активности примерене тој и таквој ситуацији ма била она и типа убијања људи), односно, регистровале би се активности и непознатих које не би биле примерене (а у конкретном случају нпр. евентуално противљење стрељању, изражавање незадовољства због тога и сл. очигледно и нажалост не би било примерено ситуацији коју описује опт.Перић). Дакле, понашање опт. Војновића је регистровано и запажено од стране Перића очигледно као примерено ситуацији на месту стрељања. Да опт. Војновић није у ових 7-8 људи у стрељачком строју свакако не би ни било тог Перићевог «...а мислим да је пуцао и Војновић Мићо зв. «Мићо Медоња». А како је неко у стрељачком строју онда је, за овај суд, извесно и врло активан учесник стрељања. (Опт. Перић ће иначе то «мислим» употребити и када казује како су поред њега у стрељачком строју и «Ћапало» и други који су комбијем дошли заједно са њим на Грабово.)

С тога суд, без обзира што не прихвата тврдње да су «сви присутни морали учествовати» а о чему говори и сведок сарадник Латиновић, на основу овог и оваквог казивања опт. Перића изводи закључак да је у убијању ратних заробљеника стрељањем учествовао и овде опт. Војновић те његову одбрану из свих горе изнетих разлога не прихвата и одбацује као усмерену у циљу избегавања кривичне одговорности.

Да у стрељању ратних заробљеника, заједно са горе наведеним оптуженима учествује и опт. **Станко Вујановић**, суд је са сигурношћу закључио из казивања сведока сарадника Петковића и Латиновића (ни опт. Перић ни опт. Атанасијевић а ни сведок Дукић га не означавају као некога ко не само учествује у стрељањима него и ко је уопште присутан на месту стрељања а, као што се види реч је о ретким учесницима овог поступка који су потврдили да су били на Грабову на месту стрељања). Тако **Петковић** тврди да је (у тој једној групи стрељања у којој учествује) на «рупу» отишао у аутомобилу «Вектра» заједно са Вујановићем и Драгицом из Новог Сада («...иза трактора у «вектри» је био Станко, Драгица добровољка из Новог Сада и ја, ја колико се могу сетити седео сам иза Драгице, логично би било с десне стране»,²⁸⁰ да је на «рупи» Вујановић наредио да се построји стрељачки вод те је потом командовао стрељање заробљених у смислу «рокајте пичке усташке» те су они, па и Петковић у постројене

²⁸⁰ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.02.2008.год. – стр.8 у вези записа са претреса од 6.09.2007. год. - стр. 12 и др.

заробљене пуцали, а и опт. Вујановић из «шкорпиона» («Значи, после тога изведена је група од 6-7 људи, они су стајали наспрам нас, на неку удаљеност 3 можда, остављам могућност можда и који метар више, јер нисам мерио. И Станко је издао команду «рокајте пичке усташке». Пуцали смо у том правцу, мени се пушка загушила и ја сам се повуко. На моје место стао је Зоран. Од лица која су била у стрељачком воду, Станко је био наоружан са «шкорпионом», калибра 7,65...». ²⁸¹ И сведок сарадник **Латиновић** који признаје да је, након што је отишао, на «рупи остао до краја» тврди како је Вујановић Станко одредио која група заробљених из хангара ће, након доласка трактора на Овчару, прва ући у трактор: «ушао унутра и рекао да та прва група да се утовари и наводно да иду на испитивање, да ће отићи на испитивање. Међутим, та прва приколица је управо отишла ка правцу Грабова» ²⁸², те да га је, када је он дошао на Грабово, тамо затекао: «Десно од приколице су били покојна Драгица Мاستикоса, Станко, Перо и Славко, Кинез, Гица и Сићо, то је ове што сам ја познавао» ²⁸³ при којим тврдњама остаје и приликом суочења са овим оптуженим («Да, био си на рупи, знаш да си био»; «Први улазак ти си сам рекао, знаш да си рекао да уђе, прва приколица се отворила и то баш управо они што су Стеван, овај како се зове Камени, ја одвојио ту прву групу људи» ²⁸⁴ као и да је Вујановић стално одлазио за тракторском приколицом колима и враћао се назад до хангара али и да је он ушао у стрељачки строј зато што је «Станко рекао да сви који су дошли морају по једнога барем стрељати» али и истиче да «Станко, док сам ја био, није учествовао у стрељању, док сам ја био». ²⁸⁵ Имајући у виду ове тврдње сведока сарадника те и чињеницу да се приликом ексхумација на Грабову, пронађе и више чаура пиштољске муниције кал. 7,65 x 17 мм, коју муницију користе и аутоматски пиштољи «шкорпион», да су све испалене из једног оружја тог калибра те да и опт. Вујановић не спори да је критичном приликом на Овчари имао са собом овакво оружје, за овај суд је било несумњиво, сигурно и поуздано да је у стрељању заробљених на Грабову, на описан начин учествовао и овај оптужени.

Имајући у виду оптужницу, на овом месту неопходно је одговорити и на питање да ли су у стрељању ратних заробљеника учествовали и опт. **Ланчужанин Милан** те опт. **Драговић Предраг**. Наиме, оптужницом је и овим окривљеним стављено на терет учешће и у тим радњама извршења овог кривичног дела.

У овом смислу свакако, у односу на опт. **Ланчужанина**, прво и основно питање на које треба одговорити јесте да ли је Ланчужанин уопште био на месту на коме се и врше ове радње тј. стрељање ратних заробљеника. Једини учесник у овом поступку који за опт. Ланчужанина тврди да је био на том месту на Грабову је сведок Дукић Никола зв.»Гица».

²⁸¹ исто, стр. 13

²⁸² транскрипти аудио записа са главног претреса од 23.11.2007.год. – стр.33

²⁸³ исто, стр. 41

²⁸⁴ транскрипти аудио записа са главног претреса од 24.01.2008.год. – стр.56

²⁸⁵ исто, стр.48

Из казивања сведока **Дукића** би се тако дало закључити како је он са Ланчужанином на Грабово отишао у првој групи, да је седео у кабини трактора а он - Дукић горе на кабини²⁸⁶ те да је један заробљени «Каменог» препознао. И рекао му је, каже, «Шта нам то радите», каже, «Камени» је рекао, «Пусти ме, каже, не могу ја ту ништа».²⁸⁷ Овај сведок је у поступку истраге на записнику од 4.11.2003. године тврдио да је на самом месту стрељања један од заробљених клекнуо, ухватио Ланчужанина за ногу и молио да га спасе а он је само слегнуо раменима и окренуо се и отишао, па након предочавања ових разлика у казивању објашњава и исказује: «Па, није му баш скроз клекнуо, али га је ухватио ту за ноге, а не доле скроз. Ухватио га је око ногу, али није баш толико клекнуо, није ми се учинило да је толико клекнуо, да га је толико молио»²⁸⁸ Из казивања сведока сарадника **Петковића** произилази пак да Ланчужанин са његовима (Милојевићем, Драговићем и Љубојом) на Грабово, за трактором одлази у аутомобилу којим сам управља: «иза трактора у пасату зелене боје, возио је Камени, на место сувозача је био Кинез иза су били Цеца и Маре»²⁸⁹ а што и оптужени Ланчужанин, Милојевић, Драговић, Љубоја и сведок Љубишић потврђују. Суд је уверења да сведок сарадник Петковић у овом делу казује истину. Логично је и животено прихватљиво да Ланчужанин и није доспео до «рупе» у тој првој «тури», заглавио је аутомобил, покушавали су га изгурати и врате се назад до хангара мада не сви (извесно је остао Милојевић који и сам тврди како је од тог места кренуо пешке за трактором) те да у неком следећој групи и не покушава ићи са аутомобилом него евентуално да иде трактором. Међутим, суд не прихвата казивање сведока **Дукића** а о чему ће више речи бити накнадно, у овом делу га не прихвата у вези тврдњи да је на Грабово сам отишао «седећи на кабини» што је, имајући у виду неспорно лош пут а након скретања лево са асфалта, на граници могућег. Међутим, и када би се то казивање Дукића прихватило те и у делу да је Ланчужанин на Грабову и у ситуацији како је то горе описује сведок Дукић, то још увек не значи да опт. Ланчужанин уопште учествује у стрељању ратних заробљеника јер, као што се то види из Дукићевог казивања, ни Дукић то не тврди. Тужилаштво овај закључак о учешћу и Ланчужанина извлачи из следећих чињеница: наиме, ако је Ланчужанин био на Грабову (како то тврди Дукић) и ако су сви који су тамо (на Грабову) били «морали да стрељају бар по једног заробљеног да не би сутра било како ти јеси а ја нисам учествовао у стрељањима» а како то, суштински, тврди сведок сарадник Латиновић, то може да значи само једно а то је да је и Ланчужанин учествовао у стрељањима. Међутим, ову логику и начин закључивања овај суд не прихвата. По мишљењу овог суда неопходан минимум у радњама на Грабову би било да се стоји у стрељачком строју а за Ланчужанина тако што нико (па ни Дукић) не тврди. И још нешто, из казивања сведока

²⁸⁶ транскрипти аудио записа са главног претреса од 15.03.2007.год. – **стр.7-8**

²⁸⁷ исто, **стр. 10**

²⁸⁸ исто, **стр. 11**

²⁸⁹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 6.09.2007.год. – **стр.11**

сарадника би се дало закључити и да на Грабову нису сви учествовали у стрељањима. Тако, то нико не каже ни за Мића Банковића ни за Стевана Зорића зв. «Ћево» који је био један од «јачих» како то тврди сведок сарадник Петковић. Али, један од «јачих» у Вуковару тих дана, такође по казивању сведока сарадника Петковића је био и Ланчужанин (командант је једне самосталне јединице) и суд је уверења да га нико (ни Вујовић ни Вујановић) нису могли натерати да учини нешто што неће. Тако га се (како то износи у својој одбрани) није могло натерати да прихвати Јакшићев предлог да његова јединица «Лева суподерица» буде трећа чета ТО. Из ових разлога суд је име овог оптуженог изоставио у опису радњи стрељања заробљеника на Грабову.

Међутим, овај суд је и сада уверења да улогу овог оптуженог треба сагледавати и са становишта две несумљиве чињенице: прво, то је чињеница да је реч о команданту «Леве суподерице» и друго, да припадници те јединице (Милојевић, Драговић, Атанасијевић, Шошић) учествују у радњама извршења овог кривичног дела, да то раде и у његовом присуству а да се опт. Ланчужанин ни на који начин не дистанцира од тих дела и радњи својих потчињених. У том светлу улога овог оптуженог је свакако знатно значајнија међутим неопходно је рећи и да је овај суд у својој ранијој одлуци изразио управо такво схватање и овог оптуженог огласио кривим не за убијање ратних заробљеника него за наређивање, дакле не за извршилачку него за наредбодавну улогу у радњама овог дела, али је Врховни суд Србије у својој укидајућој одлуци стао на становиште да је на тај начин оптужба у односу на Ланчужанина прекорачена те да је тиме почињена апсолутно битна повреда одредаба поступка. Када је то тако а како Тужилаштво у односу на овог оптуженог није мењало оптужбу у овом правцу него је остало при тврдњи да је улога опт. Ланчужанина извршилачка тј. у сфери непосредног учешћа у стрељању то суд, овом приликом није улогу овог оптуженог сагледавао са тог становишта у вези чињенично-правне квалификације (да не би опет починио исту повреду поступка) али те чињенице неспорно стоје и њих је суд узео у обзир приликом одлуке о врсти и висини казне а о чему ће касније бити речи.

Мада то, са становишта горе изнетог, није од неке важности, ипак је неопходно рећи и да сва горе изнета утврђења суда нису у сумњи ни чињеницама да сведок **Ваљаревић Горан** тврди како му је «Камени» баш тог 20-ог био у посети у болници у Београду²⁹⁰, а сведок **Милан Филиповић** како је тог 20-ог увече тражио и нашао Радића код извесне «Раде» или «Радојке» ради раздуживања те тамо видео и Ланчужанина и Штуку и Видачека («Каменог знам и Камени је био видите не могу све да се сетим. Камени је био јер ја по презимену не знам и Камени је седео ту, значи ти људи који су седели то сам видео на њихову душу ако кажем да их нисам

²⁹⁰ записник из истраге Ки.В. 2/03 од 19.04.2004.год.

нашао, а на моју ако сам слагао».²⁹¹ Суд не сумња (мада то није било могуће и проверити медицинском документацијом јер иста, и поред више тражења суда, није могла бити пронађена) да је Ваљаревић тих дана био на лечењу у болници у Београду, али имајући у виду горе изнете тврдње, очито је да Ланчужанин објективно није могао тог дана бити у Београду и не прихвата казивање сведока Ваљаревића јер налази да је животно потпуно неразумљиво да се сведок након 14 година сећа баш датума када му је неко био у посети у болници и цени његово казивање пристрасним, исконструисаним у циљу да његови саборци те и овај окривљени избегну кривичну одговорност. Суд такође не прихвата ни тврдње сведока Филиповић Милана јер су исте у потпуној супротности са казивањима сведока **Мирослава Радића**, сведока «Б» те сведока **Д.В., Радојке Вучковић** и сведока сарадника **Петковић Спасоја** а у погледу присуства ових лица те вечери код госпође Радојке (о чему је детаљније већ било речи у овој пресуди) који ове тврдње убедљиво демантују те је суд уверен, како је то већ и речено, да је та прича измишљена како би се и Ланчужанин а и неки други овде окривљени, екскулпирани од одговорности.

Као што је већ речено, оптужницом је опт. **Драговићу** стављено на терет и да је учествовао у стрељању заробљеника на локалитету Грабова а то закључивање Тужилаштво за ратне злочине извлачи (како се то наводи у завршној речи заменика) из исказа сведока сарадника **Петковића** који тврди да је опт. Драговић отпратио прву групу на Грабово и да је био у «Пасату» који вози Ланчужанин (...«иза трактора у пасату зелене боје, возио је Камени, на место сувозача је био Кинез иза су били Цеца и Маре»²⁹² и то практично и није било спорно – идентично тврде и Драговић и Ланчужанин и Милојевић и Љубоја а и сведок **Љубишић Мирко**, тј. да су кренули овим «Пасатом» за «првим» трактором. Међутим, овај сведок сарадник тврди и да је опт. драговић, после повратка те прве туре, испред хангара, рекао: «**порокали смо пичке усташке**»²⁹³. Опт. Драговић је у вези предметних догађаја саслушаван у више наврата и приликом саслушања у преткривичном поступку је порицао извршење овог кривичног дела тврдећи «да никад није био на Овчари»²⁹⁴, те да «не зна ко је Маре» иако је реч о његовом саборцу, вођи групе и сл. и да је био код неке хале за коју је «после два или три дана сазнао да се зове Овчара» а да су били он и «Камени» и да не зна зашто су ишли тамо али су се задржали 10-так минута²⁹⁵ док је на главном претресу изјавио да јесте био на Овчари али да је то било због тога што се тамо наводно деле неки аутомобили, да се са Ланчужанином, Милојевићем и Љубојом задржао 10-15 мин., да су

²⁹¹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 29.04.2004. године - **стр.11 и 12** које је суд прочитао на главном претресу дана 22.04.2008.год. – **стр.16**

²⁹² транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.02.2008.год. – **стр.8** у вези записа са главног претреса од 6.09.2007.год. - **стр.11**

²⁹³ исто, **стр. 12**

²⁹⁴ записник о његовом саслушању у поступку истраге од 6.06.2003.год. - **стр.3**

²⁹⁵ исти записник - **стр.5**

кренули за неким трактором, заглавили се на путу а он и Љубишић Мирко (који им се придружио) кренули пешке за трактором да виде да ли ће их из блата извући те када се зачула пукњава из тог правца, а они без одговарајућег оружја и муниције, вратили се до аутомобила који су остали извукли и потом се вратили у Вуковар.²⁹⁶ Оптужени Драговић и сведок сарадник Петковић се неспорно знају из овог периода и ту нема никакве дилеме. Неспорно, и један и други су (по сопственим тврдњама) критичне вечери на Овчари, и по сопственом признању опт. Драговић је не само аутомобилом него потом и пешке отишао за трактором али да се вратио до возила након што је чуо пукње након чега су се сви из аутомобила вратили до хангара. Тврдња сведока сарадника Петковића (у чију истинитост у овом делу овај суд не сумња) да је опт. Драговић по повратку до хангара, рекао како су «порокали пичке усташке» («..тада је Станко окупљеној маси испред хангара рекао «порокали смо пичке усташке» а после можда пар минута то је исто и поновио Цеца Драговић, Драговић Предраг звани Цеца», при чему је остао и приликом суочења са овим оптуженим)²⁹⁷ по оцени суда, у недостатку било ког другог доказа у овом смислу, представља само хвалу овог оптуженог за нешто у чему он није лично учествовао (а с обзиром на чињеницу да нико од сведока па ни сведок сарадник Петковић не види овог оптуженог на самом локалитету Грабова ни у стрељачком строју, те је суд нашао да та и таква самохвала оптуженог Драговића, налазећи наравно неразумљивим и неморалним хвалисање овог типа, а услед недостатка било којих других доказа и у ситуацији када оптужени пориче не само да је учествовао у стрељањима заробљеника него и да је тако што изговорио, није довољна за сигуран закључак да је и овај оптужени, на начин описан у оптужници, учествовао у стрељању ратних заробљеника те је име овог оптуженог у осуђујућем делу изреке ове пресуде а у вези ових радњи извршења предметног кривичног дела изостављено.

ђ)

За суд је било несумњиво и неспорно да је један број ратних заробљеника, како је то већ и описано у разложима ове пресуде (стр.122 - 124), убијен ту испред хангара са преке стране, где су ратне заробљенике претходно већ убијали и опт. Калаба и сведок сарадник Петковић, и да су потом њихови лешеве загрнути у рову који је претходно служио за укопавање неког артиљеријског оруђа. Уосталом, тај свеже загрнут ров из кога су се делом виделе нога у жутој чизми и рука, описали су сведоци Трифуновић и Шапић. Спорно је каква је улога у томе овде оптужених. Да су овде оптужени **Вујовић Мирољуб** и **Вујановић Станко** заједно са овде сведоком сарадником Петковићем и више других за сада НН лица,

²⁹⁶ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.11.2007.год. – стр.45 у вези записа од 30.06.2004.године

²⁹⁷ транскрипти аудио записа са главног претреса од 20.02.2008. године - стр. 34

испред описаног хангара на «Овчари» извршили убиство стрељањем још најмање десет ратних заробљеника, који су затим закопани у овом рову, суд је утврдио делимично како на основу казивања сведока сарадника Петковића и Латиновића, тако и читањем записника о саслушању Јовице Перића од 18.04.2003.год. а делом и на основу исказа сведока Мила Бакића из поступка истраге а од 24.06.2003.год.

Опт. **Јовица Перић** том приликом²⁹⁸ казује како је на крају, у хангару остало још 10-так ратних заробљеника (међу којима је и Грегза Милан – о чему је у разлозима ове пресуде већ било речи), да се причало како су то старешине ЗНГ, те да су они постројени на 20-так метара преко пута хангара, да се иза њих «налазио јарак», а да је он видео «Станка Вујановића, Мирољуба Вујовића, «Перу цигана», «Ђавола» и «Штуку» и још неке чија имена не зна али су стално били са поменутом петорицом, да пуцају у постројене заробљенике...» а да су потом он, Ђука Балабан и остали отишли белим комбијем који је возио Миле Бакић у Вуковар.

Сведок сарадник **Петковић** негира да је учествовао и у овом делу догађања, тврди да је пре краја отишао за Вуковар а «... сутрадан је Зоран са Карабурме рекао да су ту, како да кажем задњу групу, која је остала, побијена је испред хангара у чему су учествовали Славко, Мирољуб, Станко, Перо, Славко Циган, Цетиње, Топола и још нека лица, то ми је тек сутрадан рекао у штабу».²⁹⁹ Но, имајући у виду казивање опт. Перића од 18.04.2003.год. извесно је да, у овом делу, Петковић не казује истину, односно извесно је да је и он учествовао и у стрељању ових заробљеника. Суд је иначе, не само у овом делу, стекао утисак и убеђење да Петковић, ма колико тога страшног признао, у једном делу прећуткује сопствено учешће. Јер како друкчије објаснити чињеницу да: чак 12 сати (по сопственом казивању) не напушта Овчару иако му је кап. Радић наредио да оде, види и извести га јер је чуо како територијалци хоће да отму заробљене из болнице (у што овај суд сумња, а нарочито након тога што је капетан Радић, саслушан у својству сведока, ово у потпуности негирао), да учествује у стрељању у једној «тури», потом извесно «дивља» у и испред хангара, и потом само «чека да га неко превезе у Вуковар», мада је за то имао неспорно више прилика, (а једну није ни искористио – како је то и описано на стр.114 разлога ове пресуде а по тврдњама сведока – оштећеног Карловић Вилима) те да тврди како је присуствовао убиству Ружице Маркобашић «испред хангара» мада је она извесно, како то тврди сведок сарадник Латиновић, убијена поред «рупе», последња, да се скинула до гола, молила да са њом раде шта хоће само да је не убију (ове тврдње Латиновића су тачне не само због тога што је ошт. Маркобашић ексхумирана – ОВЧ 95, него и што се у обдукционом записнику констатује да на њој нема никакве одеће, а што је у сваком случају неразумљиво уколико је убијена у и под околностима које наводи Петковић, односно, поставља се питање због чега би ова оштећена,

²⁹⁸ записник о саслушању пред радницима УБПОК од 18.04.2003.год. **стр.31 – 35**

²⁹⁹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.02.2008.год. – **стр.8** у вези записа са претреса од 6.09.2007. год. - **стр. 19**

уколико је убијена испред хангара и обучена, била скинута до гола и утоварена у тракторску приколицу те одвезена на Грабово и убачена у «рупу» када је ту, поред хангара «рупа» у коју су већ и у коју ће бити убачени неки други оштећени) а што, по чврстом убеђењу овог суда значи да је Петковић на Грабову био извесно и још бар приликом стрељања задње туре (јер како може знати да је у Маркобашићку пуцано рафалом у пределу доњег дела стомака а што несумњиво јесте јер се обдукцијом констатују вишеструке срелне ране управо у том делу тела). Ова утврђења нису у сумњи чињеницом да се ошт. Маркобашићка ексхумира под. бр. ОВЧ 95 што би подразумевало да је негде око половине ексхумираних (те и на тој средишњој локацији у гробници). Извесно је да је УЛТ који је затрпавао тела и гробницу земљом, том приликом померао и тела те њихов положај у гробници. И још нешто: Ако би се казивања сведока сарадника прихватила «здроаво за готово» остаје необјашњиво како је Петковић отишао у штаб кап. Радића пре краја и тамо затекао опт. Милојевића када други сведок сарадник тврди да је Милојевић до краја последње туре оверавао на рупи и са њим се вратио код хангара а које тврдње је и овај суд прихватио. Извесно, тачно је да је и Милојевић био до краја али не и приликом стрељања последњих испред хангара док је Петковић и ту и тада и када се потом вратио могуће би било да у штабу затекне и Милојевића. И сведок сарадник Латиновић тврди неспорно да је на Грабову био до краја (те и да се до хангара вратио са УЛТ-ом који је затрпао лешеве) али и да није учествовао у стрељању заробљеника, на крају испред хангара те да је само чуо да су ти заробљени стрељани: «Кад сам се вратио са тим Улт-ом до хангара још је било у дну хангара, значи тамо са леве стране, десетак заробљених. Ту је био, међу њима су остали Станко, Миролуб, Перо и Славко, Сићо, чак њих једно шест, седам. Оно што се ја сећам то су ови људи што сам сад набројао и али нисам остао до краја, ја, Дукић, Стаматовић и Драгица смо отишли управо с колима с којима смо и дошли.»³⁰⁰, и даље: «Чуо сам причу, нисам значи видео, али чуо сам да су исто пострелани испред хангара, наводно испред хангара да су пострелани».³⁰¹

Сведок **Бакић Миле** у поступку истраге а дана 24.06.2003.год. казује како је приликом одласка са Овчаре, са белим комбијем којим је иначе у току рата развозио храну, на око 50 метара од хангара чуо пуцње, а непосредно пре тога, када је кренуо ка комбију, видео је Вујовића и Вујановића и још неке људе поред хангара, да нешто разговарају али не зна о чему. Овај сведок иначе, ове тврдње, приликом саслушања на главном претресу 25.11.2004.године негира и при том исказу у потпуности остаје и приликом саслушања на главном претресу дана 18.03.2008. године и тврди како је његов комби био на можда 50 метара од хангара а пуцање је чуо са свих страна. Објашњавајући ове разлике у својим казивањима тврди како је истражном судији и рекао да му је комби удаљен 50-так метара а да га је за Вујовића и Вујановића питао само у смислу да ли их је видео на Овчари и када и он објаснио да јесте те да се

³⁰⁰ транскрипти аудио записа са главног претреса од 23.11.2007.год. – стр.56

³⁰¹ исто, стр.57

«не сећа шта је када било» и да је «пуцњаве било са свих страна».³⁰² Као што је већ горе и наведено, овај сведок извесно на главном претресу не казује истину, његова објашњења и у овом делу су евидентно у супротности са казивањем и опт. Ђанковића (а у смислу што Ђанковић тврди а Бакић негира, да је по Вујовићевом наређењу одвезао Ђанковића и неке друге на Овчару ради обезбеђења затвореника) а и опт. Перића – записник од 18.04.2003.год. Ако је Перић видео и чуо оно што је и наведено у том записнику, извесно и сведок Бакић је и видео и чуо исто (и стрељање и пуцање у ову преосталу групу заробљених) – Перић се и враћа са њим у Вуковар те се њихова казивања у поступку истраге извесно слажу у односу на битне околности те их суд у овом делу и прихвата (мада је потпуно извесно да је улога овог сведока у предметним дешавањима знатно значајнија, његово учешће типа и поновног враћања на Овчару и довожења муниције са Петрове Горе ради допуне, одвожење људи у комбију на Грабово и у праћењу трактора до места стрељања а «да ко не би побегао» евидентно и за овај суд несумњиво) те је и то један од важних разлога због чега овај сведок делимично у поступку истраге а у претежном делу на главном претресу не казује истину ни о својим а ни о активностима других.

Када се прихвати казивање сведока Бакића (у делу и како је то горе и објашњено) те се исто доведе у везу са прихваћеним казивањем оба сведока сарадника и казивањем опт. Перића од 18.04.2003.год. и са чињеницом да су нека од лица са списка несталих на Овчари (који нису идентификовани) несумњиво виђени то поподне или вечери у хангару на Овчари (као Грејза Милан, Чалета Звонимир, Јањић Борислав и др. а како је то већ наведено у разложима ове пресуде на стр.123) извесно је да је око 10 заробљеника а од стране и наведених окривљених убијено на крају ту испред хангара а како је то и описано у осуђујућем делу изреке ове пресуде.

Како је то већ и речено (стр.182 разлога ове пресуде) изведени докази нису указали на то да је и оптужени **Радак** учествовао у стрељању ових последњих десетак заробљених ту испред хангара те је име овог оптуженог, у изреци пресуде а у односу на те радње изостављено као недоказано.

в)

Да су опт. Вујовић Мирољуб и Вујановић Станко критичног дана, командант и заменик команданта ТО Вуковар, како је то већ објашњено, за овај суд је несумњиво. Оно што је било спорно у овом поступку јесте да ли су ови оптужени и критичном приликом (на Овчари и Грабову) имали каквих командних ингеренција те ако јесу у чему су се оне манифестовале.

³⁰² транскрипти аудио записа са главног претреса од 18.03.2008.год. стр.37 у вези записа са главног претреса од 25.11.2004.год. стр.60

Опт. **Вујовић Мирољуб** је тако несумњиво, и критичног дана, **фактички** био командант ТО Вуковар. Своје командовање он потпуно а и своје присуство на Овчари том приликом, како је то и наведено у знатној мери, негира, међутим изведени докази, како појединачно тако и у својој повезаности оповргавају ову његову одбрану. Тако, нико од саслушаних у овом поступку (изузев донекле опт. Јовице Перића на записнику од 18.04.2003.год. као и опт. Ђанковића) неће рећи да су од овог оптуженог чули било какву команду експлицитног типа («наређујем ти», или «уради ово» и сл.) али:

Сведок сарадник **Петковић Спасоје** тврди не само да је Вујовић на Овчари био све време дешавања него и да су он и Станко у Вуковару и тада били «алфа» и «омега» и да су тамо главну реч водили Мирољуб, Станко, Камени, као и да су опт. Вујовић и Вујановић, а након што је стигао трактор са приколицом, издавали команде наводећи: «После тога Мирољуб и Станко су наредили ко ће да иде, уз речи «полазите пичке усташке».³⁰³ Овај сведок сарадник тврди и да је, када је одведена прва група за стрељање на Грабово, код хангара дошао мајор Вукашиновић Љубиша са капетаном Борчо Каранфиловим те да се Вукашиновић са Вујовићем расправљао у смислу «нисмо вам их дали (заробљенике) да их убијете него да их испитујете» а да му је Вујовић одговорио «није то ваша брига то је наша брига» те да је Перо циган (Вујовићев курир) уперео пушку у Вукашиновића и они су се повукли.³⁰⁴ При суочењу са Вујовићем пак тврди: «Господине Вујовићу, Ви сте били командант ТО, били сте на Овчари у првој тури сте заједно са Станком издали групу која ће ићи на то стратиште. Дошло је до свађе после одласка прве групе са мајором Вукашиновић, који је био у друштву са Каранфиловим, значи са два војна полицајца, Ви сте били у друштву са господином Бранком...».³⁰⁵

И сведок сарадник **Латиновић** не потврђује директно да је чуо какву наредбу Вујовића али тврди да је он био командант Територијалне одбране као и да не може он или неко други, ко је био обичан војник, да наређује улазак у приколицу, наредба је морала бити у договору Станко, Мирољуб. Такође, потврђује Петковићеве тврдње везане за Вукашиновића, мада га овај сведок сарадник не зна, али тврди да је по одласку прве приколице испред хангара чуо «оштрији» разговор Мирољуба и једног од тих официра који је рекао: «нисмо вама њих дали да с њима да их питате, испитујете а не да их бијете или убијате»³⁰⁶, на шта му је Вујовић одговорио: «...као то је сад наша ствар и као малтене ви сте слободни по том питању»³⁰⁷, након чега је један од тих официра ушао у хангар (а након одласка првог трактора) и рекао војним полицајцима да се повуку. При суочењу са опт. Вујовићем ове тврдње понавља³⁰⁸

³⁰³ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.02.2008.год. **стр.8** у вези са записом од 6.09.2007.год - **стр.11**

³⁰⁴ исто, **стр. 12**

³⁰⁵ транскрипти аудио записа са главног претреса од 21.02.2008.год. **стр.45**

³⁰⁶ транскрипти аудио записа са главног претреса од 23.11.2007.год. **стр.36**

³⁰⁷ исто, **стр. 37**

³⁰⁸ транскрипти аудио записа са главног претреса од 24.01.2008.год. **стр.75**

Сведок **Војновић Миодраг** (као што је већ речено, у то време командант 80-те мтбр. из Крагујевца, активни официр ЈНА у чину пуковника) тврди да је тог дана био на Овчари, да је и својим телом покушавао да заштити људе које туку док пролазе кроз шпалир³⁰⁹ те и да је видео тамо Вујовића и Вујановића (са шеширом), који су били неки командири, што се видело по њиховом понашању, покретима и у контакту са осталим и издавали су наређења («Ја сам видео по покретима, проценио како се они крећу, како реагују, гестикулишу, да су неки команданти, да су неке старешине које се нешто питају и тако, нисам знао»³¹⁰, па да им се и обратио (били су у хангару у групи тероторијалаца) у смислу «да не могу тако да се понашају» а да му је неко из те групе одговорио да су то њихови заробљеници и да он нема шта ту да их упозорава³¹¹. Овај сведок казује како су они (Мирољуб и Станко) тој групи издавали неке задатке и наређења, «мада то није било онако војнички» те да је то било у ситуацији када унутар хангара кап. војне полиције Везмаровић покушава да одвоји на две стране заробљене и остале (територијалце, добровољце и војнике те је у том циљу развукао и канап којим је уз један зид одвојио заробљене а поред од својих војних полицајаца поставио «тампон» према осталима) те су наређења Вујовића и Вујановића била у смислу «ваљда да се помере они људи» - записник од 28.12.1998. у истрази пред Војним судом. Без обзира да ли је сведок чуо било које директно наређење па макар и «невојничког типа», извесно је да на основу целине понашања оптужених које је тада први пут видео, за које и не зна ко су, закључује да су они «неки команданти».

И сведок **Вукашиновић Љубиша** (као што је већ речено тада мајор, заменик начелника за безбедност Шљиванчанина) тврди (а како је такође већ речено) да је доласком на Овчару и у хангар затекао хаотичну ситуацију, видео да су људи тучени и да су ови што их туку имали оружје, обичне палице, дрвене те је он, због тешке ситуације коју ту затиче тражио помоћ од њихових «шефова»: Мирољуба Вујовића, Каменог, Станка. Ипак, највише се обраћао Мирољубу са захтевом да искористи свој ауторитет, да се направи ред те је Мирољуб утицао да добровољци и територијалци изађу из хангара и да се стање стабилизује³¹².

Сведок **Везмаровић Драган** (као што је већ речено, у то време резервни капетан, командир чете војне полиције у саставу 80-те мтбр из Крагујевца) и у поступку пред истражним судијом војног суда у Београду, и у поступку ове истраге те на овом главном претресу тврди да је критичног дана био на Овчари, покушао да обезбеди и касније попише и ове ратне заробљенике (као и оне из «Митничке групе»), да је у хангару било пуно територијалаца те да је њима командовао неки Мирко за кога је

³⁰⁹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 10.05.2007.год. - **стр.4** у вези записа са гл.претреса од 24.11.2004.год. **стр.66** које је суд прочитао на главном претресу дана 20.11.2007.год. – **стр.13**

³¹⁰ исто, **стр. 80**

³¹¹ исто, **стр. 83**

³¹² транскрипти аудио записа са главног претреса од 18.06.2007.год. **стр.62** а које је суд прочитао на главном претресу дана 20.11.2007.год. – **стр.14**

касније чуо да га је ранио његов пратилац и да се лечио на ВМА, са којим је био један висок у кожној јакни и великом црном шеширу, чије име не зна али је запазио да га сви слушају и извршавају његова наређења. Надаље тврди да му је капетан Каранфилов (кога додуше не препознаје приликом суочења)³¹³ наредио да «заробљенике из хангара предам територијалној јединици која је ту била и којом је командовао тај Мирко као њихов старешина и овај као главни са великим шеширом и црном кожном јакном»³¹⁴. При овим тврдњама остаје и на претресу мада казује како је тражио ко командује тим људима (да би их извели из хангара) да му се нико такав није представио али «учинило ми се да једно двојица, ајде тако да кажем, су можда људи који имају неки ауторитет у смислу, како да се изразим, да могу да командују осталима, да их слушају, ајде тако да кажем, можда је боље», те: «Па, један је био, како да кажем, колико се ја сећам више из тог времена и у оном мраку, плави дечко је био, мислим да је то иста особа коју сам срео још једно два пута у Вуковару у касарни и за којег исто тако колико ја знам сад целу причу, да се зове Мирко или тако некако...Ја мислим да се зове Мирко, верујте да не знам тачно, али сам чуо или навео је неко име, да је он касније био и рањен и да је онда пребачен после из Вуковара на ВМА, ако је то та иста особа. И оно што ми је остало у сећању је био неки, ајде тако да кажем, који је био са неким великим шеширом, црним шеширом, мислим био је карактеристичан због тога, због тога шешира који је носио, који је стајао са стране», као и да је стекао утисак како су га присутни «цела војска» поштовали и «зато сам покушао са овим једним, кажем, да се договорим, ништа он није командовао никоме, али су сви послушали, значи, сви су изашли из хангара и није било никаквих већих проблема».³¹⁵ Чињеница да је Вујовића касније, у децембру 1991. ранио извесни «Ђаво» је неспорна, о томе казује Вујовић у својој одбрани и када сведок Везмаровић говори о «Мирку» кога је ранио његов пратилац, за суд је несумњиво да говори управо о овде опт. Вујовићу а када говори о човеку са шеширом, несумњиво се то односи на Вујановића.

Опт. Банковић Мирослав пак у својој одбрани изнетој у поступку истраге а дана 26.12.2003.год. тврди како је на Овчару отишао по наређењу Мирољуба Вујовића («био сам код куће када је «Вутексов» комби дошао по мене па сам и ја са још 10-так људи из ТО требао да обезбеђујем затворенике на Овчари» те да је било речено како је «Мирољуб Вујовић послао тај комби»), како је пре него што је ушао у хангар «срео Мирољуба који је рекао и мени и осталима да од тих затвореника 1/3 треба затворити, 1/3 разменити а 1/3 пустити», да су у хангару заробљенике сви тукли, а он једном под надимком «Салаш» пуцао изнад главе те су се и он и ови око њега узбудили а њему пришао Мирољуб и отерао га одатле («извео ме је напоље и ту ми је говорио: «зашто пуцам, да ли сам нормалан, да ли хоћу да се разбеже заробљеници и да идем кући»). Надаље, тврди и то да је из хангара извео једног од заробљених, неког комшију Владу Русина, о томе је рекао Мирољубу да га води кући а овај ме је питао «да ли гарантујем за њега и ја

³¹³ транскрипти аудио записа са главног претреса од 09.05.2007.год. **стр.45**

³¹⁴ записник од 8.02.1999.у поступку истраге Ки.578/98 пред Војним судом

³¹⁵ транскрипти аудио записа са главног претреса од 22.04.2008. год. **стр.4** у вези са транскриптим аудио записа од 29.10.2004.год. **стр.58**

сам рекао да гарантујем» (за то Мирољуб није консултовао никога). И даље: «Могло би се рећи да је Мирољуб био газда, он се за све питао». Објашњава да није чуо ко је наредио да заробљеници из хангара уђу у трактор па ни да је чуо да је то наредио Мирољуб али «по ономе што знам да је био, могао је да нареди то. Не верујем да би Станко (Вујановић) могао то преко Мирољуба да нареди. Њих двојица су харали и пре и за време и после рата». Опт. Ђанковић при овим својим тврдњама остаје и приликом саслушања у поступку истраге а дана 18.05.2004.год. те на главном претресу од 27.09.2004.год и 15.12.2008. године. «Ја остајем, свакако, ја остајем при томе, ипак је Мирољуб био ауторитет. Ја не могу да кажем да је он неком нешто наредио тамо, ја то нисам чуо, ја то нисам видео, али с обзиром да је то што јесте био, био је ипак ауторитет и остајем при тој изјави... за све остале, значи нас Вуковарчане који смо били тамо»³¹⁶ а на главном претресу од 15.12.2008. године то и потврђује: «Па у том смислу можда је остало несхваћено како сам ја то рекао, али мислим да сам то образложио у својој одбрани док је он био тамо у оно време био неки ауторитет, е сад то газда».³¹⁷ Неопходно је напоменути да суд није суочио оптужене Ђанковића и Вујовића будући да Вујовић, ове Ђанковићеве тврдње не негира него каже «не сећам се» и сл.

Опт. Јовица Перић приликом саслушања пред. радницима УБПОК-а од 18.04.2003.год. пак тврди како му је неко, «Мирољуб Вујовић или Станко Вујановић, не могу да се сетим тачно ко од њих двојице, рекао да уђем у комби беле боје који је возио Миле Бакић, и да пазимо да ко од заробљеника не побегне», те, након описа догађаја «на рупи» и стрељања заробљеника, како је овај који је оверавао тражио да пренесу овима у хангару «да им понестаје муниције», да су «по повратку до хангара пренели поруку Мирољубу Вујовићу и Станку Вујановићу да нестаје муниције а они су одговорили да ће исту набавити и послати».

Сведок оштећени **Којић Жарко** приликом саслушања у поступку истраге дана 26.04.2004.год.³¹⁸ тврди да је био заробљен у болници, да је критично поподне био на Овчари и да су њих неколицину спасили из хангара (о чему је већ било речи у разлозима ове пресуде - стр.114) али и да је међу издвојенима био и Нејашмић Иван и док су путем ишли према комбију (Мила Бакића који ће их одвести у «Модатекс») да је «Мирољуб Вујовић, који је исто био у некој униформи, издвојио је Ивана Нејашмића из колоне и вратио га натраг... рекавши да је Нејашмић тајник ХДЗ-а». Овај оштећени тврди и да је «Вујовић је био ту један од заповједника и ја сам у пар наврата чуо да он издаје наређења и он је био ту један од ауторитета кога се слушало». Овај оштећени је одбио да дође на главни претрес, те се није могло детаљније расправити о каквим наређењима се радило, па без обзира што извесно потпуно погрешно означава кап. Радића као посилног преко кога је у Болници мајор Шљиванчанин «прводио своје заповести» и који је касније у касарни из аутобуса издвојио неке заробљене и вратио назад у болницу (јер се очигледно ради о Шљиванчаниновом заменику мајору Вукашиновићу који то признаје), нема се разлога не прихватити

³¹⁶ транскрипти аудио записа са главног претреса од 27.09.2004.год. - **стр.21**

³¹⁷ транскрипти од 15.12.2008. год. **стр.8**

³¹⁸ а који записник је суд прочитао на главном претресу дана 20.06.2008.год. - **стр.17**

ове тврдње оштећеног везане за опт. Вујовића јер је реч о Вуковарчанину који и овог али и неке друге оптужене, пореклом из Вуковара, извесно познаје од раније. Неопходно је рећи и да је Нејашмић Иван ексхумиран из гробнице на Грабову – ОБЧ 182 и идентификован.

Доводећи у међусобну везу напред изнета казивања суду се као једини могућ закључак намеће да их као међусобно сагласна на битне околности треба прихватити те за суд није било дилеме да је Вујовић критичног дана не само фактички командант него и да издаје наредбе у правцу извршења овог кривичног дела.

За суд је било несумњиво и да је опт. **Станко Вујановић** критичног дана **фактички** био заменик команданта ТО Вуковара опт. Вујовића. Као што је речено и за Вујовића, и Вујановић негира не само ту функцију било у формалном било у фактичком смислу него и време свог задржавања код хангара на Овчари критичног дана. Међутим, изведени докази указују на потпуно другачије стање ствари. Тако:

У односу на овог оптуженог сведок сарадник **Петковић**, као и за опт. Вујовића, тврди да је не само на Овчари био све време предметних дешавања, него и да је практично отпратио сваку групу на Грабово у свом аутомобилу «Вектра». Тако, описујући одлазак прве три групе, наводи да је Вујановић одлазио у пратњи трактора и отуда се враћао. Али и не само да су он и Вујовић били «алфа и омега», и не само да су одвојили прву групу за стрељање, него да је Вујановић на месту стрељања (у коме је и сам учествовао), постројио стрељачки строј у коме је и сведок сарадник, наређивао стрељање у смислу «рокајте пичке усташке».³¹⁹ И не само то, овај сведок сарадник тврди како се Вујановић љутио на њега јер је сматрао «да се извлачи» те му је код хангара дао свој «шкорпион» и наредио му «рокај» а Петковић потом изводио из хангара заробљене и убијао их са преке стране хангара («враћамо се са рупе у колима је Станко почео да виче на мене како се извлачим и када смо стигли испред хангара, дао ми је свој «шкорпион» и рекао ми «рокај», насумице у временском неком периоду од можда 10-15 минута, извео сам три лица, једно лице онако омање од прилике 185, у том тренутку ми се чинило омање, извео сам из хангара, ухватио сам га за леву руку и одвео сам га преко пута где је била ископана нека рупа, да ли од оруђа или ров, и пуцао сам му у потиљак, после тога ушао сам по следеће лице које је можда могло имати, било је у радничким паталонама, могло је имати негде око 40 година, исти поступак, значи и њега сам извео с једним метком сам га у исту рупу лишио живота, треће лице је било плаво, неких можда око 30 година по мојој процени, и њега сам исто ухватио левом руком, извео сам га из хангара преко у ту рупу и лишио сам га живота».³²⁰

И сведок сарадник **Латиновић** не доводи у сумњу овај део улоге оптуженог Вујановића. Тако између осталог тврди и те тврдње понавља у више наврата на главном претресу да, како су били одвојили једну групу заробљених које је требало наводно пребацити на «Велепромет», да је

³¹⁹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.02.2008.год. **стр.8** у вези са записом од 6.09.2007.год - **стр.13**

³²⁰ исто, **стр. 16**

дотеран трактор до хангара а «Станко је ушао унутра и рекао да та прва група да се утовари и наводно да иду на испитивање, да ће отићи на испитивање. Међутим, та прва приколица је управо отишла ка правцу Грабова».³²¹ Тврди и како је Станко долазио у свакој тури, циркулисао је колима али и да је на месту стрељања на Грабову, наредио други начин стрељања у односу на дотадашњи (тј. да заробљени легну потрбушке или клекну и да им се пуца са леђа а на што опет указују и обдуценти те вештаци судске медицине налазећи више устрела са леђне стране код чак 32 оштећена у самом теменом или темено-потилачном делу главе – **табела 2** уз допунски налаз вештака судске медицине из Новог Сада³²²). Било би за очекивати да се, у ситуацији када се у оштећене пуца са леђа и када их се још и «оверава», обдукцијама пронађе код већег броја оштећених (а не само у 32 случаја) стрелне повреде са леђне стране, међутим, по објашњењу проф. др. Тасића а што прихвата и овај суд, у ова 32 случаја су евидентне повреде главе (у теменом или темено потилачном делу) док се, с обзиром на стање лешних промена објективно није ни могло утврдити (нити су се обдуценти у том смислу изјашњавали) у колико случајева су евидентирани улазне ране са леђне стране грудног коша или леђа) што наравно не значи да таквих средњих повреда није било.

И опт. Перић приликом наведеног саслушања пред радницима УБПОК-а, како је то горе већ речено, не казује децидирано о томе ко је њему наредио да иде у пратњу трактора (Мирољуб или Станко), али говори и о томе да су им ови са «рупе» поручили да понестаје муниције, да су они то рекли Мирољубу и Станку а они обећали да ће муницију набавити и послати (видети горе, везано у овом делу за опт. Вујовића). У овом правцу изјашњава се и сведок сарадник Петковић али је опредељен у томе да је Станко издао «наређење једном брки који је за време рата возио бели комби, да иде да донесе муницију на Петрову гору да се врши допуна», да је овај брка тада и отишао и мисли да је тада одвео и неке издвојене на «Велепромет» а потом је муниција и донета. Да је на рупи вршена допуна муниције види се и из фотодокументације сачињене приликом ексхумација на Грабову - видљиво је да је у гробници са лешевима пронађен и један празан сандук за муницију³²³ а исто описује «зелени дрвени сандук са дршкама са стране, полуотворен, величине 60 x 40 x 39 см...» и **др. Дуњић** у свом извештају од 3.10.1996.год. предзадњи пасус на страни 2.³²⁴

Све што је од стране сведока Војновића, Вукашиновића и Везмаровића, у вези евентуалних наредби и командовања територијалцима, речено горе у делу за опт. Вујовића односи се и на опт. Вујановића. Тако је сведок **Војновић** запазио Вујовића и Вујановића (са шеширом) и да се видело по покретима и понашању да су они неки «командири», те и да се управо њима и обратио (били су у хангару у

³²¹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 23.11.2007.год. **стр.33**

³²² **стр.742** списка истраге К.и.в.2/2003

³²³ **фотографије бр. 0102-9266-03, 04, 05 и 06** са ЦД - 2 примљеног од МКТЈ у априлу 2004.год.

³²⁴ **стр. 1503/828** списка предмета К.в.1/2003 – прочитано на овом главном претресу дана 17.09.2008. год. **стр.60**

групи тероторијалаца) у смислу «да не могу тако да се понашају» а да му је неко из те групе одговорио да су то њихови заробљеници и да он нема шта ту да их упозорава») те «Између себе су издавали, јер ту је била група њихова људи, он није издавао наређења нама, они су издавали нека наређења, саопштења између себе, ја нисам улазио у то, видим да су нешто давали, одређивали. Ја сам на основу тога закључио да су они ту главна лица који се нешто питају»,³²⁵ сведок **Вукашиновић** да је од «њихових шефова», био је и Вујовић, и «Камени» и Станко је био» али «некако највише од Мирољуба је тражио помоћ да се среди ситуација у хангару ... те да му нешто и нису помогли али ни сметали у томе», а сведок **Везмаровић** пак како је са тим Мирком «био један висок у кожној јакни и великом црном шеширу, не знам како се зове али сам запазио да га сви слушају и извршавају његова наређења» те да је, по наређењу кап.Каранфилова, заробљене у хангару предао управо територијалној јединици којом су командовала ова двојица («Мирко» и «високи са великим црним шеширом»). Да је опт. Вујановић у току ратних дејстава често носио па и приликом свог боравка на Овчари неки шешир широког обода на коме се налази крст са 4 оцила, произилази не само из ових казивања него и из његовог признања али и из његове фотографије са сестром Неном коју је извео из Болнице 18-ог а у коју је суд извршио увид на претресу од 17.11.2008. год.³²⁶

Међутим, у односу на опт. Вујановића, и неки други докази указују и на неодрживост његове одбране (у делу како је на Овчари био кратко и без икаквих посебних активности) него и како су те активности знатно значајније него код већине других овде окривљених и свакако значајне у смислу његове наредбодавне – командне функције. Тако, заштићени сведок **Ј.Д.** тврди како му је, сутрадан у односу на овај догађај, у кући Станка Вујановића (додуше раније је тврдио да је то било у кући Пајић Милке, у којој је боравио током те јесени и извештавао као новинар), извесни Славиша Павловић из јединице којом је командовао опт. Ланчужанин («Камени»), причао како су их «ноћас од 17 до 1 сат убијали на Овчари, да су молили и плакали, тврдили да нису пуцали у наше» и све то са пуно детаља, да је ту исту причу нешто касније у току дана, чуо и од добровољке Драгице из Новог Сада³²⁷ такође са пуно детаља и у виду «монолога» а да су тој причи присуствовали и новинар Бранко Прељић и фоторепортер Томислав Петернек те да је он потом, напољу у дворишту питао Вујановића у вези овога а он му одговорио: «Јеби га, нисам имао довољно добровољаца, па сам морао да узмем ове пијане шешелјевце који ће сад да причају свуда, као што јесте, и то неће на добро да испадне»³²⁸, као и да му је још касније тог дана извесни Андрић Ивица зв.»Ђетић» исто причао (и у присуству неких официра ЈНА) и нудио им на поклон златан накит одузет од заробљених. Без обзира што овај сведок показује несигурност о

³²⁵ транскрипти аудио записа са главног претреса од 10.05.2007.год. - **стр.4** у вези записа са гл.претреса од 24.11. и 25.11.2004.год. - **стр.6** које је суд прочитао на главном претресу дана 20.11.2007.год. – **стр.13**

³²⁶ **стр.483** списа истраге Ки.180/03

³²⁷ транскрипти аудио записа са главног претреса од 23.04.2008.год. - **стр. 64**

³²⁸ исто, **стр.51 и 54** а све у вези записа од 01.10.2004.год. – **стр.14**

месту где су му приче испричане као и око датума када су му наведени причали изнето, извесно је да: **1.** причају о убијању на Овчари и **2.** да то причају сутрадан у односу на само убијање у току вечери («**Па кажем Вам ми смо јутро после тог догађаја на Овчари, односно стрељања чули за то.**»³²⁹, и без обзира што сведок **Петернек Томислав** (мада је у јесен 1991 год. неспорно био у Вуковару) не потврђује и да је присуствовао овим причама (и то категорично, до тврдњи да уопште није био са Ј.Д. кога извесно не цени и има негативан однос према њему и као човеку и новинару), сведок **Бранко Прељић** потврђује да је од Ј.Д. («и неких средовечних људи у униформама», који су долазили код ове жене где су спавали он и Ј.Д. а два дана после Болнице), чуо како се на Овчари десило нешто страшно, да су неки људи убијени те да је Ј.Д. и заплакао. Овај сведок не може да се сети да је тако што причала нека жена (како то тврди Ј.Д.) али казује како је Ј.Д. интервјуисао неку жену у униформи али он није чуо о чему су причали.³³⁰ Нема се разлога не прихватити казивање сведока Ј.Д.. Сведок је био у више наврата те јесени у Вуковару и као новинар извештавао за часопис «Политика експрес», познаје из критичног времена опт. Вујановића (а извесно и добровољку Драгицу из Новог Сада те Славишу Павловића зв.»Топола», на чије активности критичном приликом на Овчари и Грабову, како је то горе наведено, указују и неки оптужени а и саслушани сведоци сарадници управо у овом смислу у коме казује и сведок Ј.Д.) при суочењу са опт. Вујановићем на претресу у окт.2004.год. понавља да му је то Вујановић рекао («Не бих ја измислио да си рекао, то што си рекао, не пада ми на памет, нити бих имао разлога да измишљам»³³¹ а и при суочењу на претресу дана 24.04.2008.год.³³² такође понавља да «нема никаквог разлога да лаже», те у уверењу да сведок и заиста нема никаквог разлога да евентуално лажно терети оптуженог, суд је његово казивање прихватио као потпуно поуздано и несумњиво. При том је неопходно рећи да извесна несигурност коју сведок показује у датумима дешавања без обзира што се користио својим белешкама из тог периода, ова утврђења не доводи у симњу. Наиме, разумљиво је да се белешке о неким разговорима, запажањима и казивањима и не унесу у бележницу одмах већ да се то уради у првој прикладној прилици те то што сведок код истражног судије Војног суда казује опредељено да су ови разговори вођени 21-ог а на претресу да је то можда било и 20-ог, имајући у виду и да се то сигурно односи на догађаје на Овчари (како је то изнето) да је предметни догађај на Овчари (и Грабову) сигурно био 20-тог (а на 21-ви), да је тај дан када му причају о Овчари Драгица и други «била нека црквена слава» (неспорно, слава и дан св.Арханђела Михаила је 21-ог новембра), за суд је било несумњиво да и сведок Ј.Д. суштински казује о својом сазнањима управо од 21.11.1991.год.

³²⁹ исто, стр.63

³³⁰ транскрипти аудио записа са главног претреса од 21.03.2005.год. - стр.6 које је суд прочитао на главном претресу дана 22.04.2008.год. – стр.15

³³¹ транскрипти записа од 1.10.2004.год. - стр. 52

³³² стр.19

И сведок оштећена **Јањић Јадранка**³³³ тврди да је Станко био «главни, сви су га поштивали». Тако наводи како је била у Болници то јутро, како је свог и познаника свог супруга Борислава, овде опт. Вујановића молила да јој врате из аутобуса супруга – кога је она ставила на списак, па је био је враћен у болницу, претучен у касарни али је опет овдеден у касарну, те како јој је Вујановић рекао да «ради на томе», да је потом послао у болницу и дао два добровољца да је чувају а они међу собом причали јер је један од њих хтео да оде па му други рекао «јер ти знаш шта Станко, кад Станко каже тако мора бити». И мада се ово не односи директно на наређења на Овчари или Грабову, говори о томе да је Вујановић несумњиви ауторитет кога се слуша.

И опт. сада покојни **Мирка Војновић** зв.»Ћапало», приликом саслушања у поступку истраге дана 27.11.2003.год.³³⁴ указује на посебну улогу опт. Вујановића не само у смислу што тврди како је његов аутомобил «Вектра» видео са још друга 3 аутомобила код једне куће у близини касарне тог дана и чуо да су унутра људи који треба да одлуче шта ће бити са заробљеницима из аутобуса, да је тај аутомобил Станко возио и тог дана на Овчари и увече «када су се сви разбежали» одбио да га повезе за Вуковар, него и да су он, «и његово друштво» ушли у хангар а ови његови се разлетели и питали «Станко шта ћемо, кога ћемо?, показивали су прстом ко је усташа, знам и да су одвајали те који су излазили из аутобуса», да би овај тада оптужени на питање судије ко је то одређивао ко ће ићи и када сликовито исказао: «**Кључ је у Станка**» а на даље питање истражног судије шта то значи казује: »Судија, да ли сте ви писмени. Станко мора знати ко је све то био»³³⁵. На овај начин, Војновић практично потврђује казивање сведока сарадника Латиновића.

Сведок **Савић Мирослав** тврди да је у хангару на Овчари међу заробљенима видео своје познанике из предратног времена Јурелу Дамира, Вебер Синишу, Горана Видоша и извесног »Дују», те га је Јурела замолио да им помогне а он се обратио управо опт.Станку Вујановићу говорећи му да гарантује за њих али је то Вујановић одбио – «не, не може за нико да иде за сада, не може нико из хангара».³³⁶ Овај сведок надаље описује ситуацију напољу када између хангара и пута стоје ошт. Бергхофер и Чакалић, чује неку грају и приђе а тамо Зорић Стеван зв. «Ћево», Иванковић Саша и поред њега «Џетиње», долази Станко и виче»Шта се дешава овде», и викне Зорићу «Ћево шта ти то радиш» а овај њему: «Станко ове људе ја познајем, с неким сам и пријатељ, познајем и Станко ја верујем да нико од ништа нажао није урадио». Станко га онако погледа и махну онако руком, окрене се и махну руком и каже «ма радите шта хоћете, баш ме брига.» Прије сат, сат и по времена мени кажеш не може а сада

³³³ транскрипти аудио записа са главног претреса од 22.06.2005.год. - **стр.11** које је суд, уз сагласност странака прочитао на главном претресу дана 22.04.2008.год. – **стр.16**

³³⁴ **стр. 463-470** списка Ки. 180/03 који записник је, како је то већ наведено, суд прочитао на главном претресу дана 17.09.2008.год. - **стр.59**

³³⁵ **стр.5** истог записника

³³⁶ транскрипти аудио записа са главног претреса од 15.09.2008.год. - **стр.55**

њему кажеш баш ме брига. Био сам јако бесан и љут».³³⁷ Сведок Савић при овим својим тврдњама остаје и при суочењу са опт. Вујановићем.³³⁸

Када се сви ови докази повежу и са другим, горе већ изнетим и објашњеним утврђењима (па и у смислу да је и овај оптужени заробљене лишавао живота), његове наредбодавне функције критичном приликом су за овај суд апсолутно ван сваке сумње.

Приликом утврђивања фактичких командних ингеренција опт. Вујовића и опт. Вујановића суду су се наметнула и нека веома битна питања:

а) зашто опт. Јовица Перић приликом саслушања пред радницима УБПОК 18.04.2003. године тврди како су му Мирољуб Вујовић или Станко Вујановић наредили да уђе у комби који вози Раде Бакић, те да иде да прати трактор са приколицом како неко не би побегао од заробљених,

б) зашто опт. Перићу и другима тамо на Грабову човек који оверава преживеле (Перић не означава тога именом и презименом) наређује да пренесе баш Вујовићу и Вујановићу како понестаје муниције,

в) зашто Вујовић шаље комби по опт. Ђанковића и друге да дођу на Овчару за обезбеђење заробљеника (како то тврди опт. Ђанковић),

г) ко је то опт. Вујовић да одлучује како: «од тих затвореника 1/3 треба затворити, 1/3 разменити а 1/3 пустити»,

д) зашто опт. Ланчужанин тврди да се баш Мирољубу Вујовићу обратио на Овчари,

ђ) зашто се сведок Мирослав Савић обраћа Вујановићу,

е) зашто се сведок мајор Вукашиновић (заменик начелника за безбедност Оперативне групе југ) а и неки други официри, обраћају управо опт. Вујовићу за помоћ да се успостави ред у хангару те се након тога ред и успостави,

ж) зашто му се Вукашиновић обраћа и у смислу - «нисмо вам их ми дали да их убијате него да их испитујете», а опт. Вујовић му одговара - «није то ваше»,

з) зашто опт. Вујовић изводи опт. Ђанковића из хангара када је пуцао Веберу изнад главе говорећи му – «јеси ли нормалан, је л' хоћеш да се разбеже»?

Извесно је и управо само **зато што** и Вујовић и Вујановић имају фактички ауторитет. Оба ова оптужена свој боравак на Овчари описују као једно кратко задржавање – пола сата, сат до сат и по и у ситуацији да се ништа посебно не дешава, а колико се тамо задржавају и шта тамо раде, казују оба сведока сарадника које смо саслушали, а и Јовица Перић при саслушању пред радницима УБПОК-а 18.04.2003. године. И Вујовић и Вујановић су на Овчари све време догађања наведених у оптужници. Опт. Вујановић скоро сваку приколицу испраћа до Грабова и враћа се назад, договара се с опт. Вујовићем, наређује који ће људи да уђу у прву

³³⁷ исто, стр.73

³³⁸ транскрипти аудио записа са главног претреса од 16.09.2008.год. - стр.23

приколицу којом приликом представља да иду на испитивање на «Велепромет» али и наређује «улазите пичке усташке» као што и на Грабову касније наређује да се «пичке усташке стрељају». Опт. Вујановић на Грабову у једном тренутку одређује и мења дотадашњи начин стрељања ради уштеде муниције, одређује да заробљеници легну потрбушке, те да им се пуца у потиљак, о чему сведочи сведок сарадник Латиновић. Са свега изнетог произилази да иако више сведока није чуло ниједну наредбу од опт. Вујовића, то још увек не значи да је нема, јер ако наредбе јасно и гласно издаје његов заменик у његовом присуству и оне се извршавају од њихових потчињених, а командант се од исте или истих ни на који начин не оглађује, а претходно се извесно стално договарају, онда то само значи једно да је реч о заједничким наредбама.

Дакле, из свих напред наведених доказа, за овај суд није било сумње да је на дан 20.11.1991.год. фактички командант ТО Вуковара оптужени Вујовић Мирољуб а да је његов заменик овде оптужени Вујановић Станко као и да они и на самом локалитету Овчаре и Грабова имају те функције те и поступају и користе их у датој ситуацији.

Надаље, када се све горе изнете тврдње доведу у међусобну везу, суду се као несумњив намеће закључак да су стрељања ратних заробљеника наредили (својим потчињенима) управо овде оптужени Вујовић и Вујановић. Извесно, и њима двојици је то неко наредио али ко за сада остаје неутврђено и без обзира на то ове оптужене не екскулпира. Наиме, несумњиво је да су ратни заробљеници, од стране команданта Гардијске бригаде Мркшића предати «цивилним органима власти» тј. Влади тадашње САО Славонија, Барања и Западни Срем те ТО Вуковара као јединој организацији те власти која тада, објективно, може да са заробљеницима поступа (затварање, испитивање). Несумњиво је и да су командант и заменик команданта ТО Вујовић и Вујановић те да у том смислу командују припадницима своје јединице. Несумњиво је и то како се односе према ратним заробљеницима (не само што се у току преподнева инсистирају код војске и протестују да им се препусте) него и што су неке заробљене спашавали (Чакалића, Бергхофера и др.) а неке враћали назад (Нејашмића, Качића) односно тражили «гаранције» приликом спашавања (као од Ђанковића). Несумњиво је и да Вујановић одлази до места стрељања са скоро сваком «туром», командује стрељањима а и сам у томе учествује, несумњиво је и да шаљу комби који ће довести људе «да обезбеђују заробљенике на Овчари», да врше «допуну муниције», те да неке људе одређују да иду у пратњу трактора и стрељају (као Јовицу Перића, Латиновића и сл.), надаље, имајући у виду да људи којима они командују раде то што раде и у њиховом присуству, а они то иако могу ни на који начин не да не спречавају него и сами доприносе својим деловањем. Тачно је да нико од саслушаних није рекао да су Вујовић и Вујановић наредили или командовали у смислу експлицитне војничке команде али из изведених доказа несумњиво произилази да их и Вукашиновић, и Војновић и Везмаровић основано сматрају и доживљавају као оне који имају контролу над осталима. Као

што је речено, неки заробљени су спашени издвајањем из хангара и неспорно су враћени у Вуковар. Бројни други заробљени и то управо они које су издвојили и ови окривљени не да нису спашени него су, дало би се по изнетим тврдњама закључити без њиховог знања и воље, у «првој тури» одведени на Грабово и стрељани. Да је то било мимо њихове воље је за овај суд потпуно неприхватљиво. Неприхватљиво је да гурају и омаловажавају команданта једне бригаде у чину потпуковника (Војновић Милорада), да насрћу и прете оружјем на заменика начелника за безбедност у чину мајора (Вукашиновић Љубишу) а да им «неко», не зна се ко, тек тако одведе људе које су сами, наводно из разноразних разлога издвојили да их врате у Вуковар, спасе од затварања у Сремској Митровици или испитују по разнима основама. Разлог томе, по мишљењу овог суда је потпуно друге природе. Наиме, у хангару се налази преко 200 извесно и пре свега војноспособних мушкараца. За очекивати је њихову побуну, покушај бекства или пробоја уколико схвате шта им прети, те је неопходно, када трактор почне да долази (а долазиће у више наврата), да им се представи да је у питању нормална процедура, да се људи одвајају и воде на «Велепромет» (или у «други хангар да се разместе» - како то тврди сведок **Петковић Милан**). У осталом, опт. Вујановић им то и говори том приликом у смислу «не бојте се, идете на «Велепромет». У осталом, из ових разлога опт. Вујовић и критикује опт. Ђанковића када је пуцао у хангару – «који ти је к..., јел хоћеш да се разбеже заробљеници»). Из овог животно разумљивог разлога, у «првој тури» одлазе на стрељање управо «они за које смо сматрали да нису чинили никакве злочине» (како то каже сведок сарадник Латиновић), те имајући у виду да су претходно неки, било бивши припадници ЈНА (Хајдар и др.) или Вуковарчани (Бергхофер и др.) и заиста одведени на «Велепромет» те тако суштински спашени, јасно је да све то остале заробљене одржава у уверењу да се не дешава, ни да ће се десити, било што страшно и да се нема разлога бежати.

На основу казивања сведока оштећеног **Новак Зденка** из поступка истраге а који записник (од 27.04.2004.год.) је суд прочитао, са сигурношћу је утврђено да је овај оштећени, док га је трактор са приколицом одвозио из хангара на Грабово, успео да побегне, искочивши у току вожње. Он тврди и да је пре њега из хангара изведено неколико група те да никаквих возила испред и иза трактора није било. На тачност ових тврдњи указује и сведок сарадник Латиновић који тврди како је у почетку био код хангара, да је одведено неколико «тура» када га је Јовица Кресовић позвао да иду у пратњу трактора јер је претходно «неко побегао». Из ових, у битном сагласних тврдњи, да се закључити како до бекства Новака, трактор није посебно праћен и обезбеђиван у овом смислу, да се ни у приколици не налазе људи који би обезбеђивали заробљене за време транспорта, али и да је то бекство Новака извесно регистровано (што би подразумевало да су заробљени код хангара пребројавани а потом и на месту стрељања) но у сваком случају, очито је да се након тога одређују и људи који ће ићи и пратити трактор. Ова

утврђења нису у колизији са казивањем сведока сарадника Петковића (који прилично прецизно, означава која возила у којим – по њему првим, «турама» су ишла са трактором, јер је то још увек не значи и да су возила све време пута до Грабова иза трактора (и тим пре што је суд убеђења да овај сведок сарадник, не иде само у тој једној групи)) ни са одбраном опт. Атанасијевића који пак тврди како је он ту једну туру отпратио са Зорићем седећи са заробљеницима у приколици јер је разумљиво, да су након бекства Новака, очигледно предузете све мере ради спречавања бекства (па и да се трактор прати аутомобилима и људима у самој приколици).

6.4. Оцена исказа сведока сарадника

Да би се у потпуности и на одговарајући начин извршила оцена наведених «кључних» доказа у овом поступку (а то су искази два сведока сарадника), неопходно је рећи и да они за овај суд нису били «апостоли истине», којима се има неприкосновено веровати него је суд пажљиво ценио њихова казивања како међусобно тако и у односу на друге, посебно материјалне доказе (којих је нажалост врло мало како је то у овим предметима евидентно) па ће се овде, и поред већ изнетих оцена у појединим деловима на више одговарајућих места у разлозима ове пресуде, указати и на чињеницу да се ова два сведока разликују у казивањима на неке околности али и да, приликом сведочења у појединим фазама поступка, и сами износе у неколико различите тврдње.

Тако сведоци сарадници се међусобно, извесно разликују у неким казивањима. Од њих је свакако најеклатантнији пример везан за ошт.Маркобашевић Ружицу. Наиме, и један и други сведок сарадник идентично казују у смислу да је убио Зоран са Карабурме пуцањем рафалом у пределу доњег дела трбуха док лежи (и како је то већ објашњено, и обдуценти и вештаци судске медицине то потврђују («бројне стрелне ране у овом делу тела» - проф.Тасић) али су разлике у месту тог дешавања: Петковић тврди да је то било поред хангара и по повратку «треће туре»али не и да је гола а Латиновић да је убијена поред «рупе» и буквално последња и ту ситуацију описује да се сама скинула до гола и молила «ј.... ме али ме оставите». Како је ексхумирана (ОВЧ 95) и како је записником о обдукцији евидентно да «нема одеће» то подразумева: ако истину говори Петковић да је потом утоварена на трактор и однета на Грабово где је са ње скинута одећа па убачена у гробницу (што је свакако могуће али и неразумљиво и необјашњиво – што би јој скидали одећу и што би је одвозили мртву на Грабово када то није урађено ни са оним који су убијени испред хангара него су затрпани у том рову поред?). Очигледно је да у овом делу Латиновић казује истину, његове тврдње су логичне, разумљиве и прихватљиве и све ово додатно уверава суд у чињеницу да је сведок сарадник Петковић о својим активностима извесно

неке чињенице прећутао. Наиме, како и он (практично први у овом поступку) описује неспоран начин на који је Маркобашићка лишена живота, то сигурно значи да је Петковић томе присуствовао а како јесте, то је, у светлу казивања Латиновића, извесно било на Грабову што опет даље значи да је Петковић на «рупи» био до краја (а не како тврди само у једној (по њему другој тури стрељања). И то даље значи и да је Вујановић присутан и врло близу (због тога што је део ткива попао по његовом лицу па га Вујовић касније «зезао са...») али и да Перић казује истину (записник од 18.04.2003.год.) да је «Штука» у групи са Вујовићем и Вујановићем када на крају код хангара убијају последње (који су остављени за крај «за ручну обраду» - како то тврди сведок Новица Трифуновић у поступку истраге а дана 17.09.2003.год. мада то на претресу неће «потврдити»), јер, ако је Петковић на Грабову до краја, а јесте, као и Милојевић, извесно је и да је по повратку до хангара у овој групи и ситуацији те, како је то и наведено, то објашњава због чега у штабу код Радића затиче Милојевића.

Искази ова два сведока сведока сарадника се разликују и у опису одласка Драгице Мастикосе, добровољке из Новог Сада на Грабово. Наиме сведок сарадник Петковић тврди да је она отишла са њим и опт. Вујановићем у возилу «Вектра» којим је управљао Вујановић и то у «другој» тури³³⁹ а Латиновић да је она иза хангара формирала вод у ком су били опт. Атанасијевић и Шошић и повела их према Грабову («На тој пољани, пошто сам ја тад био код врата и видео сам Драгица Мастикоса, она је тамо формирала један вод, чак чини ми се мало и пре још док је било онако, није баш ни био мрак ни оно, него између, још се видало, она је формирала вод од неких својих отприлике 20, 25 људи, можда 30, нисам ни бројао, али углавном један вод и по мојој процени тај вод они су кренули пешке према Грабову».³⁴⁰ Ова два сведока сарадника су на наведену околност и суочена којом приликом остају при својим тврдњама о начину њеног одласка на локалитет Грабова али том приликом је у битном различито описују, Петковић да је црна а Латиновић да је плава.³⁴¹

Са свега горе наведеног суд је утврдио да се код сведока сарадника Петковића ради о «заблуди о личности». Наиме јасно је да је ова два сведока сарадника описују потпуно различито а с обзиром на чињеницу да је сведок сарадник Латиновић неспорно боље познаје, јер су све време рата били на «истом правцу», утврђено је да је код сведока сарадника Петковића дошло до очигледне заблуде да је са њим у возилу била та особа, не искључујући при том могућност да је заиста и била нека женска особа за коју он, очигледно погрешно, мисли да је Драгица добровољка.

Контрадикторности у њиховим казивањима се уочавају и у погледу времена и начина одласка сведока сарадника Латиновића на Грабово а самим тим и лица која описују као учеснике у стрељању ратних заробљеника, при којим исказима остају и приликом суочења 18.03.2008.год. Наиме, сведок сарадник Петковић тврди да је Латиновић

³³⁹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 6.09.07.год. **стр. 12**

³⁴⁰ транскрипти аудио записа са главног претреса од 23.11.07.год. **стр. 34**

³⁴¹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 18.03.2008.године – **стр.9**

тамо отишао у «првој» тури наводећи: «Лица су утерана у, насилно у приколицу испред трактора је био «југо» или «застава» црвене боје. Возилом је управљао Бора Крајишник у возилу су били напред је седео Топола, назад Жорж...»³⁴² и да га он тамо по доласку у «другој» тури и затиче након формирања стрељачког строја у коме и сам учествује («први с лева је био Цетиње, до њега је био Дашић, била је Драгица добровољка, ја, Ђани и задњи с те стране је био Вуја Златар»³⁴³, те описује радње сведока сарадника Латиновића: «И он је тада на том правцу пуцао, рекао сам да је и он у једном делу издавао команде али нисам сто посто сигуран, остављам могућност, пошто има доста сличних људи, да је он издавао команде, али и он је пуцао исто на рупу»³⁴⁴ а сведок сарадник Латиновић тврди: «Кад сам ја отишао већ је било одвежено три до четири групе, тачно не знам да ли три или четири»³⁴⁵ «Значи, ја сам лично дошао пешке до рупе. Ја и Јовица Кресовић дошли смо пешке».³⁴⁶ Он такође наводи лица која затиче у том тренутку на Грабову истичући да том приликом и не види сведока сарадника Петковића који њега уочава као ни нека друга лица која Петковић наводи поред себе у стрељачком строју (опт. Радак зв. «Цетиње», опт. Ђанковић, опт. Златар): «Изнад је седео Хусник и Жорж. Код саме приколице је стајао Топола и Дашић. Десно од приколице су били покојна Драгица Мастикоса, Станко, Перо и Славко, Кинез, Гица и Сићо, то је ове што сам ја познавао»³⁴⁷ а описујући своју улогу и улогу осталих у самом стрељању тврди: «Покрај мене су били Дашић, Хусник, Перо и Славко, Сирета, нас негде 6, 7 отприлике ту је било у том стрељачком воду и кад су извршили стрељање, значи није било аутоматско». Такође различито описују и начин стрељања заробљеника и то тако што сведок сарадник Петковић наводи да су заробљеници том приликом били окренути лицем према онима који врше стрељање а сведок сарадник Латиновић да су лежали потрбушке, окренути лицем према земљи и да им се пуцало у потиљак при којим тврдњама остају и приликом суочења: «СВЕДОК САРАДНИК СПАСОЈЕ ПЕТКОВИЋ: У мојој групи у којој сам ја био, значи у тој другој групи лица су стојала и били су значи лице у лице, значи видели смо лица, значи лица када су пала доле да не понављам од раније и лица следећа је тура излазила и увлачила та, те који су били ту рупи. СВЕДОК САРАДНИК БОЖО ЛАТИНОВИЋ: Када сам ја био лица су легала, значи окренута стомаком или главом према земљи и иза њих смо стајали по метар, два зависи у равнини.»³⁴⁸

Из овога би се дало закључити да се ради о два различита тренутка односно да ова два сведока сарадника не учествују у истим «турама стрељања» али када се све њихове тврдње анализирају појединачно и доведу у везу једна с другом произилази да се не може радити о два различита тренутка јер Петковић све време децидно тврди да он види Латиновића баш у тој «његовој тури» и то у тренутку када се у

³⁴² транскрипти аудио записа са главног претреса од 6.09.2007.год. **стр.11**

³⁴³ исто, **стр. 13**

³⁴⁴ исто, **стр. 15**

³⁴⁵ транскрипти аудио записа са главног претреса од 23.11.2007.год. - **стр.40**

³⁴⁶ исто, **стр. 41**

³⁴⁷ исто, **стр.41**

³⁴⁸ транскрипти од 18.03.08.год. - **стр. 27**

заробљенике пуца «лицем у лице». Очигледно је да у овом делу Петковић казује истину, његове тврдње су логичне, разумљиве и прихватљиве и све ово уверава суд да је и сведок сарадник Латиновић прећутао неке чињенице о својим активностима покушавајући да себе означи као лице које је знатно краће на самом Грабову као и да на тај начин «сачува» неке људе које је он сигурно знао (јер су Вуковарчани као и он) а који су још учествовали у стрељању. Чињеница да Петковић не види начин стрељања који описује Латиновић је већ раније објашњена а која би произашла из његове тврдње (у коју суд није поверовао) да је само у тој «другој» тури био на Грабову.

На ово се такође надовезује и време извођења и убијања заробљених испред самог хангара од стране сведока сарадника Петковића и убиство «шефа» Калаба Наде, за које све Петковић тврди да је било после повратка са «друге туре», те да је најпре по наредби Станка Вујановића, његовим «шкорпионом» лишио три лица живота са преке стране хангара а «после тога ме је Нада Калаба замолила да изведем једно лице које је имало на себи жути адидас прслук од прилике по мојој процени 40 година, рекла је да је то њен шеф, значи она је, ја сам извео лице, она је ишла за мнош и она је исто ту лишила то лице живота»³⁴⁹ а сведок сарадник Латиновић да се то дешава пре одласка било које «туре»: «Видео сам да је значи Нада Калаба и Штука су извели једнога што је радио у Робној кући «Нами», трговца, тај што је био шеф Надин, они су га заједно извели напоље ни тај се није вратио. И исто по повратку чули смо, чуо сам у ствари као и тај је убијен, е ко је пуцао, да ли Штука, да ли Нада то стварно не могу тврдит јел ја нисам био. Чуо сам, наводно да га је Нада убила».³⁵⁰ Суд у овом делу, а у односу на временску одредницу у потпуности прихвата исказ сведока сарадника Латиновића, који је у сагласности са и тврдњом опт. Перића са записника о саслушању пред УБПОК од 18.04.03. где он наводи да за време док је он био у хангару (а после ће ићи на Грабово) «Штука» изводи једног заробљеника након чега се чује пуцањ и «Штука» се враћа сам, из чега се изводи закључак да се то дешава пре доласка трактора. Очигледно Петковић не казује истину о времену када врши ова убиства а из разлога што жели да прикрије чињеницу да он међу првима започиње «обрачун» са ратним заробљеницима и то самоиницијативно а не након «прекора» који му упућује опт. Вујановића, што наравно по оцени суда и није од нарочитог значаја, с обзиром да он није организатор одвођења и стрељања на локалитету Грабова.

На више места у овој одлуци је указано на недоследности и противречности у казивањима сведока сарадника Петковића и објашњено је из којих разлога казивање Петковића у том делу суд не прихвата (око времена када на Овчари уочава Радака, да ли је остао на Овчари до краја, да ли је спасио Карловића и отишао са њим у Вуковар па се вратио назад на Овчару, те да ли је по повратку реферисао што свом старешини Радићу) и овде је неопходно рећи да је суд, приликом оцене исказа овог

³⁴⁹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 6.09.2007.год. – стр.17

³⁵⁰ танскрипти аудио записа са главног претреса од 23.11.07. стр.30

сведока сарадника у целини имао и то у виду али и неке чињенице и околности које су проистекле из неуропсихијатријског вештачења овог сведока сарадника. Наиме, укидајућим Решењем Врховног суда Србије године посл. бр. Кж.І.р.з. 1/06 од 18.10.2006. године наложено је да се (у поновном поступку) обави неуропсихијатријско вештачење сведока сарадника **Петковић Спасоја** којим би се, преко психолога и педагога утврдила његова душевна развијеност у склопу календарског узраста, те с тим у вези његова способност запажања, памћења и могућност репродукције таквих догађаја протеком дужег временског периода.

Поступајући по овом налогу суд је претходно прибавио извештај регрутне комисије од ВО Сремска Митровица,³⁵¹ медицински картон из ДЗ Рума³⁵² и персонални досије из МУП Републике Србије на његово име³⁵³ а затим и одредио неуропсихијатријско вештачење овог сведока сарадника и то најпре преко Института за судску медицину али је суд дописом од 27.02.2007.год.³⁵⁴ обавештен да та установа не може извршити тражено вештачење јер немају запослене психолога и педагога. Потом је новом наредбом за вештака у предметном вештачењу одређен Институт за судску психијатрију из Београда али је дописом те установе од 09.03.2007.год.³⁵⁵ суд обавештен пак да ни та установа не може прихватити да обави предметно вештачење јер немају међу запосленима стручњака педагога. У циљу припреме вештачења, суд је дана 7.05.2007. године саслушао као вештака начелника Центра за судску психијатрију Института за психијатрију Клиничког центра у Београду **др. Александра Јовановића**, и овај вештак понавља да у њиховој установи нема педагога али да Установа може формирати тим вештака без педагога и одговорити на сва питања суда³⁵⁶. Имајући то у виду као и тврдње овог вештака да би вештачење у присуству евентуално бранилаца оптужених или стручног лица одбране могло да утиче на само психолошко - психијатријско испитивање испитаника и његове резултате те да свако такво испитивање подразумева и нарушавање приватности испитаника која приватност се мора обезбедити у потпуности и иста подразумева и сагласност испитаника, суд није прихватио захтеве одбране неких оптужених да браниоци или др. Ратко Ковачевић као «стручно лице» ангажовано од одбране присуствује и самом психолошко – психијатријском интервјуу Петковића (а то ангажовано стручно лице није приступило на главни претрес на коме су вештаци саслушавани). Истовремено, имајући у виду чињеницу да ове две установе нису биле у могућности да формирају тим у коме би био и специјалиста – педагог, те да се вештачи особа која је сада стара 35 година, суд је, без обзира на упуства из наведене укидајуће одлуке ВСС у овом смислу, с једне и не знајући која питања би педагогу

³⁵¹ **стр. 201/107** списка овог предмета

³⁵² **стр. 271-273/147** овог списка

³⁵³ **стр. 1055/568** овог списка

³⁵⁴ **стр. списка 337/184**

³⁵⁵ **стр. списка 284/210**

³⁵⁶ транскрипти аудио записа са главног претреса од 7.05.2007.год. **стр.8** које је суд прочитао на главном претресу дана 17.09.2008.год. **стр.59**

требао да сада постави, са друге стране, одредио да се ово вештачење обави без стручњака - педагога а од стране Центра за судску психијатрију.

Поступајући по наредби суда, ова установа је дана 26.07.2007.год. у тиму састављеном од **др. Александара Јовановића** - психијатра и **др. Наде Јанковић** – психолога сачинила писмени налаз и мишљење а суд је на главном претресу од 5.09.2007.год. и саслушао вештака др.Јовановића те из тог казивања и писменог налаза са мишљењем произилази да:

«степен душевне развијености испитаника Петковић Спасоја одговара његовој животној доби те да, у време које је за суд од интереса, није постојао неки поремећај у развоју, односно у то време његова душевна развијеност била је у складу са његовим календарским узрастом као и да у садашње време није уочена било каква тежа душевна поремећеност, односно душевна болест или заосталост умног развоја које би искључивале његову способност да учествује у судском поступку и његову способност расуђивања, односно способност да схвати значење судског поступка, последице које из њега произилазе и да одговара на питања суда»³⁵⁷. Овај вештак тврди да се у конкретном случају ради о особи изнад просечних интелектуалних потенцијала али и о особи која «може бити врло осветољубива»³⁵⁸ као и да не оставља утисак особе код које је емпатија нарочито изражена. Приликом давања свог исказа на главном предмету одговарајући на примедбе и питања браниоца исказује да су «вештаци врло детаљно и исцрпно описали личност» али и да се «нису бавили мотивима његовог понашања у то време наводних егzekуција нити је то њихов посао».³⁵⁹ Исказује и да код овог сведока нису уочили постојање симптома посттрауматског стресног поремећаја нити је он од њих лечен што су закључили на основу увида у осталу лекарску документацију.³⁶⁰ Вештак др.Јовановић такође објашњава да се у конкретном случају ради о особи код које постоји наглашена усредсређеност на детаље, ред и организацију и о особи која кад је уверена да је у праву није јој важно шта други мисле, сматра себе за особу која има високе стандарде у погледу шта је исправно, шта није, а одликују је и тврдоглавост, крутост, те често преиспитивање да ли може да верује пријатељима, људима уопште, која сматра да је најбоље не дозволити другима да пуно знају о њој јер ће то искористити као и о особи склоној да види скривене претње у ономе што људи раде и говоре.³⁶¹ Надаље истиче да не може да тврди да је Петковић у време критичног догађаја био потпуно равнодушан према томе, те да не може да искључи постојање одређеног емоционалног набоја, узбуђења, страха, нелагоде али истиче да то свакако није био патолошки афекат. Казује да стање стреса, узбуђења свакако утиче на способност памћења те да ће човек који

³⁵⁷ транскрипти од 5.09.2007.год. - стр. 34

³⁵⁸ исто, стр. 36

³⁵⁹ исто, стр. 37

³⁶⁰ исто, стр. 38

³⁶¹ исто, стр. 41 и 42

учествује у таквој ситуацији свакако бити склон и да заборави нешто што не иде њему у прилог. Вештак истиче да он не може да искључи да је он заиста заборавио нешто што њему не иде у прилог те неке ствари можда и прећутао а можда је рекао и целу истину.³⁶² Свакако да је упамћивање лошијег квалитета кад је човек под стесом, кад је у ванредним ситуацијама, тада се памте неке битне одреднице догађаја, док за неке ствари нема времена да се уоче јер нису у том тренутку битне, а неке ствари се једноставно потисну у заборав да би се наставило лакше живети. Људска је природа да памти боље светле него мрачне тренутке а што јачи афекат веће је сужење и што је већи стрес лошије је памћење. По истраживањима се можда најбоље памте рецимо телесна конституција односно боја коже или раса, да ли је неко имао браду или не, али нпр. детаљи на одећи, детаљи у соби, ту већ нема доследног начина реаговања човека.³⁶³

Тврди да неки људи боље памте персоналне ствари а неки материјалне ствари. Испитаник је особа која ће пре да памти материјалне аспекте неких догађања него емоционалне, односно персоналне односе.³⁶⁴ То је особа изнад просечних интелектуалних потенцијала што значи да је и способна изнад просека у односу на друге особе да спроведе своју вољу.³⁶⁵ Са аспекта организације спада у «нормално организоване личности»³⁶⁶ а утисак је да је у питању особа која нема јаче изражену емоционалност већ ставља тежиште на логично и на материјално а не на симболично и емоционално.³⁶⁷

Имајући у виду тако да је вештачење у конкретном случају обављено од стране тима вештака одговарајућих неопходних специјалности (психијатар и психолог), а да су вештаци еминентни стручњаци из своје области те да су одговорили на сва питања суда и странака детаљно, стручно и аргументовано, користећи сву потребну документацију, суд је са сигурношћу, прихватајући у потпуности мишљење вештака:

а) утврдио да је:

аа) сведок сарадник Петковић особа изнад просечних интелектуалних потенцијала али и

аб) особа којој емпатија (саосећајност) није «јача страна» као и

ав) да је реч о особи која може да буде врло осветољубива,

аг) да је у критично време (новембар 1991.год.) његова душевна зрелост одговарала животној доби а

ад) да код њега ни тада ни сада нису постојали ни тежа душевна поремећеност, душевна болест или заосталост умног развоја

ађ) те да је, у складу са свим изнетим, у потпуности способан упамтити и упамћено репродуковати а да на исто (упамћивање) није била

³⁶² исто, стр. 50

³⁶³ исто, стр. 51

³⁶⁴ исто, стр. 46 и 47

³⁶⁵ исто, стр. 53

³⁶⁶ исто, стр. 59

³⁶⁷ исто, стр. 63

од утицаја евентуално стање узбуђености, страха односно емоционалног набоја које се не може искључити (без обзира на описане особине личности)

б) **одбио** предлог странака да се обави ново неуропсихијатријско вештачење.

ц) приликом оцене исказа сведока сарадника Петковића, имао у виду и ова утврђења а о чему је већ било или ће касније, на одговарајућим местима још детаљније бити речи у овој одлуци.

Надаље, неопходно је рећи да су и у казивању сведока сарадника Латиновића уочене и одређене недоследности. О некима је већ било говора у разлозима ове одлуке а овде ће се изнети и следећа запажања и став суда о истим. Тако, сведок сарадник Латиновић није доследан у тврдњама на околност колико је он сам удаљен од шпалира те када описује активности осталих окривљених у самом шпалиру па ће једном рећи да је био на 20-так метара далеко ³⁶⁸ док касније, у току овог овог поступка, тврди да био удаљен 2-3 метра ³⁶⁹, но и једном и другом и приликом сваког наредног саслушања наводи исте људе у шпалиру и њихове активности у смислу да ударају заробљене.

Надаље, из његовог казивања од 28.09.2004.год. би се дало закључити да је на Грабово са Кресовићем и Балобаном (а како то доследно и увек тврди) кренуо најпре аутомобилом па наставили пешке јер од блата нису могли даље («... ишли смо пар сто метара, онда аутом смо стали на путу и ту је већ блато неко било није се могло пролазити, отишли смо пешке онда....Па једно 250 до 300 метара тако нешто») ³⁷⁰ а касније да се баш и не сећа да ли су аутом уопште пошли за трактором али је сигурно да су ишли пешке пречицом преко атара и тако и дошли на место стрељања на Грабову ³⁷¹

Недоследно казује и у односу на тог Балобана и једном приликом тврди ³⁷² да је обезбеђивао место стрељања «између трактора и приколице» а други пут пак да је са њима најпре дошао до рупе а потом отишао напред као обезбеђење а на једно 50-60 метара даље. ³⁷³

Највеће недоследности у казивању овога сведока сарадника се огледају у различитим казивањима везано за учешће у предметним догађајима (пре свега стрељањима на Грабову) а од стране сведока Кресовића, Дукића и Стаматовића. Свакога од њих овај сведок сарадник доследно наводи као некога ко је присутан на Грабову али не увек и да ли су учествовали у стрељањима заробљених те их је суд и суочавао на ове околности и том приликом стекао утисак да сведок сарадник у односу на

³⁶⁸ транскрипти аудио записа са главног претреса од 1.09.2005.год. **стр.9** а у предмету опт. Радак Саше К.в.3/2005

³⁶⁹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 23.11.2007.год. **стр.21**

³⁷⁰ транскрипти аудио записа са главног претреса од 28.09.2007.год. **стр.63** из предмета К.в.1/2003

³⁷¹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 23.11.2007.год. **стр.40**

³⁷² транскрипти од 29.09.2004.год. - **стр. 3**

³⁷³ транскрипти аудио записа са главног претреса од 1.09.2005.год. **стр.29** а у предмету опт. Радак Саше К.в.3/2005

ова лица (која су сведоци а не оптужени) показује несигурности у казивању из разлога што је овај сведок уствари уверен да је на месту стрељања важило правило да су сви који су били на Грабову морали да пуцају те да за њега само присуство Дукића, Стаматовића или Кресовића тамо значи и учешће у стрељању које и не мора да је лично видео односно запамтио. Међутим, суд је уверења и да овај сведок сарадник у односу на ове сведоке ретерира и из разлога да ови не би, на основу његовог казивања, били оптужени. Та недоследност је евидентна и у односу на учешће сведока Мила Бакића у довожењу муниције на Грабово а о чему је већ било речи у разлозима ове пресуде.

Како се види из изнетог, несумњиво је да овај сведок сарадник не казује увек доследно на све околности али исто тако је евидентно и да се то суштински не односи на овде окривљене и на битне околности у вези њихових (или сопствених активности). Уствари, суд је стекао утисак да је овај сведок сарадник неке чињенице у међувремену и заборавио и из казивања других оптужених или сведока, читајући записе са овог претреса се подсетио (као за Батарела и сл.), што је људски разумљиво, као што је донекле разумљиво и да одступа од тврдњи у односу на неке сведоке који нису оптужени. Та људска искреност овога сведока сарадника се тако најбоље огледа при суочењима са осталим окривљенима када им се обраћа без злобе и жеље да их неосновано терети и њихова негирања учешћа коментарише у смислу «па онда испада да су се сами побили» или «па нека буде да сам их све ја сам побио» и сл.

Неопходно је рећи и да оба сведока сарадника у посебном контексту (а како је то на више места било речи у овој одлуци) помињу **Ћирић Петра**. Тако, укратко, Петковић тврди да је Ћирић уперео пушку мајору Вукашиновићу и тако га отерао са Овчаре, да је био са опт. Вујановићем у пратњи трактора као и на Грабову у стрељачком строју, а Латиновић пак да је заједно са Вујановићем или касније сам, утеривао заробљенике у тракторску приколицу, те да је био у стрељачком строју са њим на Грабову. Суд је саслушао овог сведока који све те тврдње сведока сарадника негира (негирајући и да је уопште и био на Овчари)³⁷⁴ те га је суд и суочио са сведоцима сарадницима, па потом ценећи њихове исказе, како појединачно, тако и у међусобној вези, налази да исти нису доведени у сумњу тврдњама сведока Ћирића.

Но, без обзира на наведено, сведоци сарадници у односу на активности појединих оптужених, како је то већ изнето, казују идентично и те тврдње су потврђене било посредним, било непосредним доказима. Тако, неопходно је на овом месту рећи да из извештаја о погинулим и несталим војницима гардијске мтбр. за новембар 1991.год.³⁷⁵ произилази да се тај војник Видачек не налази на списку погинулих а морао би уколико опт. Калаба говори истину када тврди како сведок сарадник

³⁷⁴ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.03.2008.год. – стр.10 и даље у вези записа са главног претреса од 21.06.2007.год.

³⁷⁵ допис Министарства одбране Републике Србије – ВБА бр. 7330-4 од 29.06.2007. год. стр.1059/1050/571 овог списка

Петковић лаже не само из разлога које је изнела него и стога што Петковић стално говори о томе да је у друштву са Видачеком цео дан а тај Видачек је погинуо на «неколико дана пред завршетак борби». А о Видачеку те вечери, као што је већ речено, казује и сведок Филиповић Милан (стр.189 разлога ове одлуке). Ни један ни други сведок сарадник, немају никакав посебан лични однос, (осим, како ће то бити објашњено, у погледу сведока сарадника Петковића и опт. Златара), према било коме од овде осталих оптужених, да би се дало закључити како из тих разлога оптужене лажно терете. Суду докази у том правцу нису пружени. Нису убедљиве ни тврдње Милојевића и Ђанковића да је (Петковић) рекао како ће се «осветити Вуковарчанима»??? – јер пола оптужених је из Србије а није баш за рачун тога поштедео ни своју војску ни свог капетана, и у том смислу, логично се намеће питање: зашто је «поштедео» Вуковарчане Дукић Николу зв.»Гица» и опт. Перић Јовицу који су га недвосмислено теретили (а од свих осталих оптужених, у то време нико)?, те већ оптужене Војновић Мирка, Атанасијевић Ивана, Војновић Милана или Маџарац Предрага.

Из ових а из других у овој одлуци наведених разлога, суд је прихватио исказе сведока сарадника Петковића и Латиновића у делу како је то и објашњено у разлозима ове одлуке. Овај став суда није у сумњи евидентном чињеницом да су и Петковић и Латиновић, како је то већ изнето у разлозима ове одлуке, у ситуацији када су саслушавани као «обични» сведоци очигледно казивали неистину јер су њихова објашњења типа да нису желели ни себе ни друге да терете, разумљива. Надаље, на исто нема значаја што сведок сарадник Петковић упорно и доследно (и у старту тешко разумљиво) приликом сведочења износи и држи се детаља о маркама и боји возила, те ко вози и ко где седи и тако за «прве три туре» јер из казивања вештака др. Јовановића, извесно проуизилази да је реч о особи одличног памћења и способности репродукције упамћеног. И даље, на исто нема значаја ни што је (по мишљењу овог већа) неразумљиво потпуно екскулпирати од и казне и одговорности људе који су евидентно починили тешке злочине, јер је извесно да се овако тешка кривична дела без «сведока сарадника», «покајника» (или како их год назвали) као «нужног зла» не могу успешно процесуирати. Наравно да је прихватљивије да макар и на овај начин неко буде (али само делимично) екскулпиран а да они који то заслужују изађу пред лице правде и жртве добију, макар и делимично задовољење.

7. Улога ЈНА

Иако исто није било предмет оптужбе, у циљу сагледавања предметних дешавања у целини а и у циљу провере одбране оптужених (пре свега Мирољуба Вујовића), суд је извео више доказа са циљем да утврди каква је евентуална улога појединаца и јединица тадашње ЈНА у

то време и у предметним догађајима (и мада је МКТЈ у Хагу у својој одлуци тзв.»Вуковарској тројци», а коју је суд прочитао на главном претресу дана 19.02.2009.год., дао своју оцену те улоге).

Тако, као што је већ речено, у току тог преподнева, у Болници у Вуковару, од стране органа војне безбедности се врши тзв.»тријажа», тј. одвајају се од запослених и од тежих рањеника и болесника, војно способни мушкарци јер се имају информације (од особља из саме болнице) да се у њу склонио један број припадника војних формација противничке стране који нису желели да се предају, те су се пресвукли у цивилну одећу, одбацили оружје и склонили се у болницу у нади да ће избећи заробљавање. Те информације извесно имају своју основу будући да и из казивања самих оштећених (Бергхофер, Чакалић, Додај, Новак, Кожул, Карловић и Којић) те из списка несталих у Вуковару а који је сачињен од стране Главног штаба санитета Републике Хрватске од 28.05.1993.год.³⁷⁶ да се закључити да су бројни овде идентификовани оштећени били припадници Збора народне гарде, полиције и других хрватских оружаних формација и у том смислу «тријажа» није ништа непознато и неуобичајено. Но посебно је питање колико је професионално извршена (јер како објаснити да се међу издвојенима нађу и најмање две жене, од којих једна у поодмаклој трудноћи, те и оштећени који су објективно и рањени и лекарски збринути а не само да су се фиктивно маскирали као рањени). Надаље, тог дана око подне, командант Гардијске бригаде, пук. Миле Мркшић је несумњиво донео одлуку да се ови ратни заробљеници из болнице, предају «цивилним органима» тадашње САО Славонија, Барања и Западни Срем тј. њеној Влади (чији и председник и министри тврде како имају «све атрибуте државности, двостепено судство, затвор на Овчари» и како су способни судити за евентуалне ратне злочине), те су аутобуси са ратним заробљеницима и одведени на пољопривредно добро «Овчара» а у пратњи припадника војне полиције који су их до тада и обезбеђивали. Ово пољопривредно добро је у тзв. «зони одговорности» 80-те мтбр. из Крагујевца (ком. ппук Војновић) и припадници војне полиције ове јединице и њен командант покушавају да обезбеде заробљене и спрече њихово малтретирање (које је почело искрцавањем из аутобуса и настављено у хангару). По свему судећи да припадници ове јединице још не знају за Мркшићеву одлуку (сведок Војновић Миодраг ће то и потврдити први пут при саслушању дана 14.11.2005.год.), јер командант ппук. Војновић, бар тако је забележено у тзв. «тактичко-оперативном дневнику» бригаде, у 16,00 сати «тражи да се одреде смене старешина ради чувања заробљених ЗНГ-и и муповаца, за то је ангажована ЧВП (чета војне полиције) и официри к-де бригаде». Тако ће фактичка предаја заробљених уследити тек касније када Војновић код Мркшића (тврди како му је Мркшић, на његове информације о стању на Овчари тј. да се заробљени малтретирају и туку, рекао само «немој ми о томе причати») нареди Вукосављевићу да оде до хангара и да Везмаровић повуче полицију коју наредбу ће Везмаровићу код хангара пренети или

³⁷⁶ стр. 765 – 778 списка истраге Ки.В.2/03

кап. Каранфилов (који то упорно и доследно негира) или кап. Вукосављевић (који то не пориче али тврди и да је стекао утисак како је то Везмаровићу већ речено) или, што је највероватније и један и други, а он ће заробљене предати «тој јединици ТО» иако то извесно неће бити извршено у складу са Правилем Војне полиције ЈНА (од 28.12.1973.год.) у складу са којим се ратни заробљеници предају «команди логора или одређеној војнотериторијалној команди и од ње старешина спроводничке јединице узима потврду о предаји ратних заробљеника, њихових ствари и новца.»³⁷⁷ Ово правило је налагало да се ратни заробљеници попишу по броју, именом и презименом, са припадајућим стварима и новцем и тако и предају тачно одређеном органу и особи у њему који ће о томе издати свакако писмену потврду. Свакако да се требало на исти начин поступити и ако су се спроводничке службе смењивале и објашњење кап.Везмаровића да му овом приликом, (за разлику од претходног дана када је спровео «митничку групу»), кап.Каранфилов «није тражио списак заробљеника» је неразумно и неприхватљиво јер овај пропис не садржи никакве одредбе «дискреционе природе» нити је потребно да «то неко тражи».

У оквиру ових разматрања неопходно је имати у виду да је, од више присутних официра тадашње ЈНА, (Панић, Вукашиновић, сведок «А», Новковић, Вукић, Дачић) само ппук. Војновић покушавао да спречи тучу заробљених док протрчавају кроз «шпалир» или у хангару, да је том приликом и сам био физички угрожен, да војници чете војне полиције 80-те мтбр. Шапић Предраг и Трифуновић Новица, на Овчару одлазе са командног места бригаде у Негославцима јер на Овчари има заробљеника и да их се малтретира (с тим што Шапић тврди како је ту на командном месту био ппук. Војновић «видео уплашен, узнемирен», да је било приче како «четници убише наше», да сведок Вукосављевић Драги (тада у чину резервног кап. прве класе и на месту помоћника команданта за безбедност у обој бригади) тврди како је на Овчару отишао по Војновићевом наређењу са још два официра (члана команде – извесно Дачић Миољуб и Вукић Светолик и који то потврђују али тврде како се ништа посебно није дешавало) јер тамо «влада хаос», да је од Везмаровића (који то негира) а и од неких војника чете војне полиције, чуо да је дошло до сукоба војника и територијалаца, да су неки војници тамо и тучени и да мештани Вуковара траже да им се предају заробљеници, и да је било приче и о евентуалној ликвидацији заробљеника те је одмах отишао на командно место команданта пук. Мркшића у Негославцима те и ппук.Војновића и њега обавестио о овоме а Мркшић рекао како нема времена да то решава те је «да кажем жаргонски, откачио (Војновића)» који му је након тога рекао да иде на Овчару и да пренесе Везмаровићу да повуче обезбеђење (с тим да му није објаснио коме и како да преда заробљене), да је он то и урадио, затекао «још деликатнију ситуацију: полиција је била потиснута из хангара код возила,» (на претресу ће рећи «из» хангара – што се по мишљењу овог суда суштински своди на исто) те је схватио да је та наредба о повлачењу

³⁷⁷ пр.290

Везмаровићу већ пренета. Овај сведок тврди и да је о овим дешавањима «по линији органа безбедности» обавестио своје претпостављене и тражио инструкције за поступање (суд је покушао прибавит тај писмени извештај Вукосављевића али је обавештен³⁷⁸ да Министарство одбране са истим не располаже,³⁷⁹ као и да Војни архив не располаже ни радном бележницом овог сведока – извештај ВБА 877-5 од 26.02.2008.год.³⁸⁰ У овом делу, неопходно је рећи и да сведок Трифуновић Новица у поступку истраге (као једини од свих саслушаних) тврди како је једна група заробљеника утоварена у трактор са приколицом, да је трактор отишао лево од хангара и након неког времена се из тог правца чула рафална паљба, он био у шоку, а капетан Везмаровић касније преузео команду и истерао из хангара све који нису били припадници њихове јединице, те да је потом присуствовао разговору Вукосављевића који је Везмаровићу рекао да се повуку да су се и препирали и потом је њихова јединица напустила Овчару. Из ових тврдњи би се дало закључити да је «прва тура» на Грабово одведена док је ту још Везмаровићева јединица али овај сведок ове своје тврдње на главном претресу мења у толико што наводи како се касније, након разговора са сведоком а тада саборцем Шапић Предрагом (који овако што и не тврди) сетио да трактор није видео тада како је то описао у поступку истраге него касније, тј. да се њихова јединица повукла у Негославце а њих двојица се поново, нешто касније, по наређењу Везмаровића вратили на Овчару да обезбеђују командно место овде заштићеног сведока «А» које је у кући 300-500 м од хангара те је он из радозналости отишао до хангара и тада присуствовао укрцавању заробљеника у трактор. Међутим и сведок сарадници Петковић и Латиновић тврде, казујући о разговору – препирци официра ЈНА (Вукашиновића и Каранфилова) са Вујовићем након одласка «прве туре», да је после тога један официр (Вукашиновић) наредио да се војска повуче. Сведок Петковић Милан (један од људи за које сведок «А» тврди како их је дао као испомоћ Војновићу ради обезбеђења реда у хангару) пак казује као је био у хангару око два сата и да су у једном или два наврата у хангар улазили територијалци и изводили по 6,7, 8 или 10 људи у смислу «идемо у други хангар да вас разместимо» а пошто је сведок «А» по њих послао курира да се врате, видео је на око 10 метара од хангара паркиран трактор. Према забелешкама у истом тактичко-оперативном дневнику, та предаја је извршена у 22,35 сати («из рејона Овчара повучено је обезбеђење логора заробљених ЗНГ-и и ту дужност су преузели Вуковарски територијалци. ЧВП и дежурни органи из к-де бригаде су се вратили у с.Негославце на КМ (командно место)» - утврђено и читањем ових забелешки из копија дневника али и саслушањем сведока **Премовић Вукашина**, (тада у чину рез. капетана прве класе и референт за оперативно-наставне послове у 80-тој мтбр.) који је потврдио да је он на командном месту уносио у ратни и тактичко оперативни дневник ове

³⁷⁸ допис ВБА бр.8024-4 од 4.11.2005.год

³⁷⁹ стр. 2343/1173 списка К.в.1/2003

³⁸⁰ стр.2409/1187 овог списка

забелешке, по наређењу команданта, а време одређене белешке је време када је он унео у дневник одговарајућу активност, наредбу и сл. а не време издавања саме наредбе. У овом смислу, неопходно је рећи и да сведок «А» тврди како су се од хангара вратили његови војници које је дао као помоћ ппук. Војновићу, да је то било између 21 и 22 сата и да су га обавестили да ће обезбеђење заробљеника бити повучено а њега та информација шокирала те је око 22 сата дошао у команду код ппук. Војновића који му је потврдио да је то тачно те му је он рекао да постоји могућност да заробљеници буду стрељани те је тражио да се појача обезбеђење његовог командног места и Војновић му одобрио 4 војника те да је видео, док је седео код Војновића да је у Негославце дошло обезбеђење са Овчаре а он се потом са овим војницима који су му додељени вратио на своје командно место на Овчари.

И из ових разлога, за суд није прихватљива ни одбрана оптуженог Вујовића (а ни Вујановића) који, негирајући било какво учешће у овом кривично-правном догађају, покушава одговорност за исти пребацити на неке неименоване јединице и припаднике тадашње ЈНА (те и генерала Васиљевић Александра тадашњег начелника Управе за безбедност ЈНА) те је из тих разлога (пребацавања одговорности на «Вуковарчане» он као обичан борац и позван на наведени пријем код ген. Кадијевића). Како онда објаснити чињеницу а како је то већ и изнето у разложима ове пресуде, да су Вуковарски територијалци и мештани у Болници од раних јутарњих сати, насрћу на заробљене у касарни, упорно од припадника војске траже да им се предају ратни заробљеници да им они суде, да закључке у том смислу доноси и Влада САО на описаној седници, да потом, када им се предају од стране припадника војне полиције Гардијске бригаде ове одмах туку и у шпалиру и хангару. И како објаснити, да се потом и физички сукобљавају са припадницима друге јединице (80-те мтбр.), да малтретирају и њеног команданта и друге припаднике уз исте захтеве да су то њихови заробљени и да им се препусте. Објашњење да су се сукобиле 2 јединице тадашње ЈНА (80 мтбр. и нека друга неименована и неутврђено која) је апсолутно неразумно и неприхватљиво за овај суд. И како објаснити да, након одласка прве групе на Грабово на Овчару долазе двојица официра безбедности (Вукашиновић и Каранфилов) те се свађају управо са Вујовићем (о чему је већ такође било речи – у смислу «нисмо вам их дали да их убијате него да им судите» а Вујовић: «није то више ваша брига»). Неопходно је рећи и да овај суд нема никакве сумње у то да би, да је за то било доказа, поред Мркшића и Шљиванчанина, пред МКТЈ у Хагу одговарали и ген. Васиљевић и ген. Вељко Кадијевић.

Чињеница је да је у овом поступку отворено више питања која су остала без потпуног одговора: да ли је Мркшић доношењем одлуке о томе да се заробљени препусте «цивилним органима власти» знао шта ће бити са заробљенима или не, да ли он или друге команде добију информацију шта се може десити са заробљенима или шта се дешава на Овчари (у што је суд уверен а на што указује и сведочење Вукосављевића и долазак

Вукашиновића и Каранфилова у описаној ситуацији, казивање сада пок. сведока Томића који је Мркшића обавестио о томе шта се дешавало у касарни и да се «може десити зло» а он ставио на лице шаку са раширеним прстима што је Томић схватио као «да им се прогледа кроз прсте», а и исказ сведока Кијановић Богољуба пшук. из Управе за безбедност који је на Овчари био само 15-так минута и процењује: «Процена моја је била, како ми је рекао и пок. Славко Томић да ти људи који су одвежени на Овчару неће више видети белог дана.»,³⁸¹ као и исказ сведока Савић Лазара пред радницима УБПОК³⁸² који тврди да је чуо да се на Овчари убијају људи и о томе одмах обавестио Срећка Борисављевића (референта за безбедност при 2-гом јуришном одреду, тада у чину капетана), те да ли је исто могло бити спречено (у што је овај суд, без обзира на скромна знања из војне области такође уверен – ако је територијалце и добровољце из хангара макар и привремено, могао удаљити кап. Везмаровић са 20-так резервиста ВП то су тим пре могле урадити респектибилне снаге гардијске бригаде) и наравно због чега то није урађено? И, када су «сви све знали», што је извесно, већ најкасније сутрадан ујутро (тврдње Војновића, Шапића, сведока «А», Трифуновића и Петковић Милана) зашто несумњива «завера ћутања»? Но, без обзира на уложене напоре у овом правцу, нажалост одговори на ова питања су изостали, било што неки саслушани сведоци прећуткују своја сазнања (Каранфилов, Војновић, Вукашиновић) било што уопште не желе да сведоче а суд није имао могућности да њихово сведочење обезбеди (Мркшић Миле и Шљиванчанин Веселин који се налазе у притворској јединици Хашког трибунала). Изостао је и одговор на питање шта је са списком заробљених за који сведок «А» тврди да га је у току вечери сачињавао војник Гавриловић Мирко са Новковић Јованом зв.»Јоца кафић» (који то негирају), да је изјутра однет на командно место Војновића у Негославце (а његово постојање тог јутра у команди ЛАД ПВО на Овчари потврђује и заменик сведока «А», сведок **Миладиновић Милован**) док Војновић негира постојање списка (иако је десетине **саслушаних** сведока и окривљених тврдило, а овај суд прихвата, да је сачињаван те вечери у хангару). Но, ова кривична дела не застаревају, ако не сада, за очекивати је да ће будућност дати одговоре.

8. Остали докази

Сва горе изнета утврђења нису у сумњи ни чињеницом да су својевремено, у Р.Хрватској, **Вулетих Ивица** и др. пресудом К.1/94-204 од 5.12. 1997.год.³⁸³ правоснажно осуђени због к.д. ратни злочин против

³⁸¹ транскрипт аудио записа са главног претреса од 23.06.2005. год. **стр.13/59**

³⁸² Службена белешка УБПОК од 2.10.2003.год. **стр. 237** списка истраге Ки.180/03 а предочена овом сведоку на претресу дана 25.03.2005.год. **стр.9 и 10**

³⁸³ пресуда Жупанијског суда у Осијеку посл. бр. К-1/94-204 од 05. 12. 1997. године, потврђена пресудом Врховног суда Републике Хрватске, посл. бр. I КЖ-238/1998-5 од 24. 02. 1999.године те пресудом истог суда посл. бр. I КЖ-346/1999-5 од 09. 11. 1999. године. – **стр.1582 и др./883 и 884** списка К.в.1/2003

цивилног становништва јер је извесно реч о неком другом догађају. Наиме, у тој одлуци се наводи да су Вулетић и др. «након 20.11. из Вуковара (а не из Болнице) а према Осијеку (Овчара је на супротну страну према Негославцима и Шиду) у некој шуми камионима довели у 4-5 по око 250-300 особа и лишили их живота и затрпали у припремљене јаме». У овом поступку а у складу са упутствима из наведене укидајуће одлуке Врховног суда Србије, суд је (дана 22.11.2007.год.) саслушао сведока Вулетић Ивицу који се налази у КПЗ Сремска Митровица где издржава управо казну затвора у трајању од 20 година а на коју је осуђен том пресудом и због тог кривичног дела и који тврди да кривично дело није учинио. Објашњава да је у Републици Хрватској био као резервиста ЈНА у једној јединици и остао до истека обавезних 45 дана резерве, да је Хрватску напустио 29.09.1991. године, те казује да «не зна ни где су Пачетинске шуме ни Овчара», нити познаје било кога од овде оптужених а да је он приликом саслушања у вараждинској полицији «потписао празан папир који су касније попунили полицајци» који су га испитивали те да је након тога наведено «признање» само прочитано пред истражним судијом Жупанијског суда у Осијеку.³⁸⁴

И још нешто. Из те пресуде Вулетићу произилази више чињеница које су у значајној мери у супротности са чињеничним утврђењима из овог поступка. Тако, по тој пресуди кривично дело се врши у току дана (а не у току ноћи), врши се на другом месту (Пачетинске шуме које су према Осијеку – северозапад а Овчара и Грабово су према Сотину – на потпуно супротну страну – југоисток и ово није шума него атар), оштећени су камионима довежени из Вуковара на место стрељања (а не аутобусима на Овчару а потом трактором на Грабово). Али најачајније су разлике у броју жртава - оштећених. Том пресудом се тврди да је у току тог дана стрељано око 1250 људи (од чега је Вулетић сам убио око 50) јер се наводи да су оштећени из Вуковара, камионима у току дана у 4-5 група од по око 250 људи одведени на наведено место стрељања. У овом поступку евидентно је да Комисија Владе РХ тврди да је из Вуковарске болнице нестало око 250 оштећених а неспорно, из гробнице на Грабову је ексхумирано 200 тела. Из овога се да закључити да се пресуда Вулетићу у Републици Хрватској или односи на други кривично-правни догађај, или, ако се односи на овај, да Вулетић са истим нема никакве везе, но у сваком случају, Вулетић евидентно нема никаквих релевантних сазнања ни о овом догађају ни овде окривљенима те суд његово казивање није посебно ни ценио.

Ни казивање сведока **Олујић Крста** суд није посебно ценио. Наиме, овај сведок је по предлогу опт. Вујовића саслушан на главном претресу дана 17.03.2008.год. и исказао је како никада није био ни у Вуковару нити на каквом пријему код генерала Кадијевића те суд, након извршеног увида у видео запис сачињен том приликом (под називом

³⁸⁴ транскрипти аудио записа са главног претреса од 22.11.2007.год.

«Пријем») његово казивање није посебно ценио код утврђивања предњег чињеничног стања.³⁸⁵

У контексту горе утврђеног чињеничног стања, суд није посебно ценио ни исказ сведока **Ђукић Драгољуба**. Наиме, сведок је саслушан по предлогу опт. Вујановић Станка али, имајући у виду да тврди да је једном приликом био у Вуковару у пратњи Сајрус Венса (чију је посету организовао и обезбеђивао) и да су се задржали 4 сата те да нема никаквих сазнања о предметним догађајима ни лицима. У критично време, сведок је био помоћник за безбедност начелника кабинета (ген. Вука Обрадовића) ССНО (ген. Вељка Кадијевића), добијао је у том смислу извештаје са терена, касније их је тражио (у циљу припреме као сведок одбране Шљиванчанина) али их није нашао но битније је да сведок тврди како је за догађаје на Овчари чуо када су почела суђења што подразумева (а што сведок и тврди – да никада није имао прилику видети да се у неком од тих извештаја помиње Овчара и догађаји на њој),³⁸⁶ те је ово казивање сведока суд имао у виду када је одлучивао о доказним предлозима странака.

Суд није посебно ценио ни исказ сведока **Недељка Стојисављевића** а у вези утврђеног чињеничног стања. Наиме, овај сведок (под надимком «Белгија») иако тврди да је био у «Левој суподерици», тврди да је 20-ог отишао кући због славе, «не сећа се да је неког заробљеника малтретирао» а како му се предоче тврдње ошт. Карловића, а опт. Милојевић и Љубоја пак тврде да то «није тај Белгија» јер је био још један.³⁸⁷

При оцени казивања сведока **Папић Чедо** неопходно је рећи да сведок Александар Васиљевић тврди како је од Зјајо Муриса (командира вода старешина) чуо како је радна машина инжињеријске чете којом је командовао Папић Чедо затрпавала лешеве стрељаних и суд је, ради провере ових тврдњи најпре саслушао а потом, у овом поступку, уз сагласност странака прочитао исказ овог сведока,³⁸⁸ но исти тврди да је својевремено, након ових догађаја, претрпео тешке повреде кичме, да је ратни војни инвалид 100 % те с тога ничега не сећа, па суд, казивање овог сведока цени као небитно за утврђивање чињеничног стања.

Ни сведоци **Јовановић Братислав, Цигановић Слободан, Дукић Драган, Мишћевић Стеван, Лакић Синиша и Каталина Михајло** (чије исказе из претходног дела поступка је суд прочитао)³⁸⁹, немају непосредних сазнања о чињеницама релевантним за овај поступак те суд ни ове доказе није посебно ценио.

Остале изведене доказе који нису посебно потенцирани у разлозима ове одлуке суд је оценио нерелевантним за горе утврђено чињенично стање а на овом месту ће изнети разлоге због којих је одбио

³⁸⁵ транскрипти аудио записа са главног претреса од 17.03.2008. - **стр. 11 и 12**

³⁸⁶ транскрипти аудио записа са главног претреса од 21.04.2008. - **стр. 39 и даље**

³⁸⁷ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.06.2008. - **стр. 54 и даље**

³⁸⁸ записи од 23.05.2005.год. прочитани на гл. претресу од 22.4.2008.год. - **стр.16**

³⁸⁹ исто, **стр.16**

односно одбацио поједине доказне предлоге странака, те отклонио извођење неких других доказа.

8.1. Одбијени и одбачени доказни предлози те отклоњени докази

Имајући у виду напред утврђено чињенично стање и оцену изведених доказа, суд је у току поступка неке доказне предлоге странака одбио или одбацио те ће се на овом месту изнети разлози којима се том приликом руководио. Тако је суд:

1. **одбацио** предлог одбране опт. Вује Златара адв. Јелушића из поднеска од 21.06.2007. године да се да се у поступку не изводи доказ саслушањем сведока сарадника Петковић Спасоја јер је решење кривичног већа овога суда Кв.В. бр. 1/04 од 5.01.2004. године којим је одређено да се опт. Петковић саслуша у својству сведока сарадника правноснажно и суд је у обавези да извршава своје одлуке – ово није неко од решења којим се управља поступком,³⁹⁰
2. **одбио** предлог браниоца адв. Јелушића са главног претреса од 20.11.2007. године да се изузму вештаци – чланови судско-медицинског одбора и то: др. Милош Поповић, др. Милош Јанићијевић, др. Слободан Апостолски, др. Слободан Славковић, др. Милутин Козомора и др. Ђорђе Алемпијевић, те вештаци др. Александар Јовановић и др. Нада Јанковића, као неоснован, а из разлога што је нашао да не стоји ниједан од законских разлога за њихово изузеће предвиђених чл. 116 ЗКП.³⁹¹
3. **одбацио** предлог одбране опт. Вује Златара адв. Јелушића да се у поступку не изводи доказ саслушањем сведока сарадника Петковић Спасоја јер је решење кривичног већа овога суда посл. бр.Кв.В. 1/04 од 5.01.2004.године којим је одређено да се опт. Петковић саслуша у својству сведока сарадника правноснажно, јер је о овоме већ одлучено и јер је предлог недозвољен,³⁹²
4. **одбио** предлог одбране да се из списка предмета издвоје записници о саслушању сведока сарадника Петковић Спасоја и то од 2.02.2004. године, дат у поступку истраге, као и сви записници о саслушању овог сведока сарадника у предметима овог суда пословни број К.В.1/2003, К.В. 4/2005 као и К.В. 4/2006 јер нема законских разлога за њихово издвајање и јер је суд поступио у свему у складу са сопственим правоснажним решењем од 5.01.2004.год.,³⁹³

³⁹⁰ транскрипти аудио записа са главног претреса од 6.09.2007. - **стр. 4**

³⁹¹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 21.11.2007.год. - **стр.4**

³⁹² исто, **стр.4**

³⁹³ исто, **стр.14**

5. **одбио** предлог браниоца опт. Радака адв. Машића да се у спис предмета уврсти записник о саслушању Боже Латиновића од 2.06.2004. године. Решењем овог суда Кв.В 16/04 од 23.06.2004. године је одлучено да се тада окривљени Божо Латиновић саслуша као сведок сарадник. Његови евентуални искази од пре тог датума (23.06.2004.год.) тако могу бити дати само у својству окривљеног (а Латиновић је 2.06.2004.год. неспорно окривљени) те се на истима не може заснивати судска одлука и такви искази морају бити издвојени (ако се налазе у спису) те тим пре и у складу са тиме, у спис се (ако у њему нису) не могу ни уводити. У ставу другом тог решења од 23.06.2004.год. је и одређено да ће се из списка кривичних предмета Ки. 180/03 и Ки.В. 02/03 издвојити записници и службене белешке о његовим ранијим исказима датим у својству окривљеног или осумњиченог, што је и учињено, те се исто не може вратити или уврстити у списе предмета,³⁹⁴
6. **одбио** предлог одбране оптуженог Вује Златара да се вештаци Судско медицинског одбора Медицинског факултета Универзитета у Београду у вези вештачења оптуженог Вује Златара и вештак др.**Александар Јовановић** непосредно саслушају, као сувишан, јер је чињенично стање у овом делу довољно разјашњено читањем писмених налаза са мишљењима те допуна односно одговора на примедбе одбране као и записа са главних претреса а о саслушању самих вештака на претходном главном претресу пред истим председником већа,³⁹⁵
7. **одбио** предлог опт. Војновић Милана и његовог браниоца адв. Вујин Милана као и предлог опт. Мугоша Горана да се поступак у односу на ове оптужене раздвоји јер по налажењу већа у конкретном случају нису постојали важни разлози као ни разлози целисходности неопходни за доношење овакве одлуке као и да вођење посебног поступка у односу на наведене оптужене не би довело до његовог убрзања,³⁹⁶
8. **одбио** предлог браниоца опт. Шошића адв. Бељанског да се у спис предмета уведе и у поступку користи као доказ записник од 2.06.2004. године сачињен од стране Тужилаштва за ратне злочине Републике Србије под бројем КТРЗ 4/03 а са разлога објашњених горе под тач.5 ,³⁹⁷
9. **одбио** предлог оптуженог Вујовића да се сведоцима Пауновић Радоју и Симић Миливоју прикаже сет снимака сачињених приликом евакуације вуковарске болнице а у трајању од 11 минута и 47 секунди по његовом избору јер је суд на становишту да је то потпуно непотребно а из разлога што сведоци доследно тврде да се не сећају датума догађаја који су у питању те се стога ни

³⁹⁴ транскрипти аудио записа са главног претреса од 23.11.2007.год. - **стр. 8**

³⁹⁵ транскрипти аудио записа са главног претреса од 17.11.2008.год. - **стр. 42 и 43**

³⁹⁶ транскрипти аудио записа са главног претреса од 22.01.2008. - **стр. 4**

³⁹⁷ транскрипти аудио записа са главног претреса од 24.01.2008.год. - **стр. 8**

показивањем ових снимака, на којима нема датума, извесно не би добио одговор на спорно питање а исто је довољно расправљено другим изведеним доказима,³⁹⁸

10. **одбио** предлог више бранилаца и оптужених да се из списка предмета издвоји записник о саслушању у својству осумњиченог Перић Јовице сачињен пред радницима УБПОК на дан 18.04.2003.године а са разлога који су детаљно објашњени на стр.139-144 разлога ове одлуке,³⁹⁹
11. **одбио** предлог одбране опт. Вујановић Станка да се записници о саслушању опт. Војиновић Мирка од 18.07.2003.године, 27.11.2003.године и од 22.01.2004.године у поступку не користе него из списка предмета издвоје као неоснован а из разлога што су наведени записници у потпуности сачињени у складу са одредбама ЗКП,⁴⁰⁰
12. **одбио** предлог одбране опт. Вујановић Станка да се записник о саслушању сведока Томић Славка из списка предмета истраге пред Војним судом посл. бр. Ки.578/98 а од 14.03.2000.године, у поступку не користи, него да се из списка предмета издвоји, као неоснован, а из разлога што је наведени записник у потпуности сачињен у складу са одредбама ЗКП,⁴⁰¹
13. **одбио** предлог браниоца окр. Милојевић Предрага адв. Ковачевић Снежане да се издвоји из списка предмета и у поступку не користи записник Жупанијског суда у Вуковару пословни бр. Кир.278/08 од 14.05.2008.године о испитивању сведока Вучковић Радојке а из разлога који су наведени на стр.172 ове одлуке,⁴⁰²
14. **одбио** предлог адв. Заклан Милана од 18.04.2007. године који је касније у неколико наврата поновљен и од опт. Вујовића, а да се саслуша стручњак за војна питања а на околности организације и односа војске и ТО посебно у светлу важећих прописа у то време, као сувишан, јер је на дате околности изведено више доказа (изјашњавали су се и сведоци – официри тадашње ЈНА а и прочитани су наведени писмени докази – ратни дневници, наредбе те је чињенично стање у потпуности утврђено а како је то објашњено у разлозима ове одлуке, а прихватањем овог предлога би се ушло у зону «вештачења или аналитике права» што је недопустиво,⁴⁰³
15. **одбио** предлог окр. Калаба Наде са главног претреса од 11.05.2007. године и адв. Снежане Ковачевић из поднеска од 2.04.2007. године, да се саслуша сведок Емил Чакалић на околности ко је био шеф опт. Калаба Нади као и да се суоче сведок - оштећени Чакалић и сведок сарадник Божо Латиновић, а на околности да ли је сведок

³⁹⁸ транскрипти аудио записа са главног претреса од 18.06.2008. **стр.44 и 50**

³⁹⁹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 17.09.2008. - **стр. 58**

⁴⁰⁰ исто, **стр. 59**

⁴⁰¹ исто, **стр. 59**

⁴⁰² исто, **стр.62**

⁴⁰³ транскрипти аудио записа са главног претреса од 15.12.2008.год. - **стр. 43**

сарадник Латиновић говорио сведоку Чакалићу да је убио двадесет заробљеника будући да је Чакалић, како је то већ наведено (стр.94 ове одлуке – фуснота 95) уредно позван на главни претрес и одбио је да дође објашњавајући да је болестан и да га се више не позива те је тако извесно да се присуство овог сведока-оштећеног не може обезбедити. Надаље, по становишту овог суда околности на које би требало суочавати ову двојицу су јасне. Наиме, Чакалић тврди како му се Латиновић похвалио како је убио већ двадесет усташа, па како је несумњиво да још нико од заробљених није убијен за време док је Чакалић боравио на Овчари (убијања ће почети тек касније) јасно је да Латиновић не може да се хвали нечим што још није почињено и извесно суочавање је потпуно непотребно,⁴⁰⁴

16. **одбио** предлог опт. Атанасијевић Ивана са главног претреса од 11.05.2007. године да се саслуша сведок Лаћарац Дамир, а на околности да је «Топола» хтео да закоље наведеног сведока а да га је опт. Атанасијевић том приликом спасио, те му се «Топола» светио и на Овчари хтео да га убије, с обзиром да је суд нашао да је саслушање овог сведока непотребно и сувишно, јер су околности о којима би се овај сведок изјашњавао небитне и сувишне у конкретном кривично-правном случају,⁴⁰⁵
17. **одбио** предлог браниоца адв.Снежане Ковачевић (поднесак од 2.04.2007. године) да се суоче сведок Дукић Никола и сведок сарадник Петковић Спасоје а на околност о томе када и како наводно на Грабово одлазе опт. Ланчужанин и опт.Милојевић као сувишно јер се те разлике у казивањима у односу на опт. Ланчужанина не могу отклонити суочењем (сведок сарадник тврди да је Ланчужанин отишао аутомобилом а Дукић на трактору) а у односу на Милојевића Дукић и не тврди да је Милојевић уопште и отишао на Грабово те је тако чињенично стање у овом делу довољно разјашњено другим изведеним доказима,⁴⁰⁶
18. **одбио** предлог браниоца адв. Рајка Јелушића (поднесак од 11.05.2007. године) да се позову и саслушају у својству вештака сви чланови Судско-медицинског одбора и то проф. др Слободан Ковачевић, проф. др. Милош Поповић и др. Милош Козомара као непотребно будући да је саслушан овлашћени представник тог тима др.Ђорђе Алемпијевић на који начин је чињенично стање у овом делу у потпуности разјашњено,⁴⁰⁷
19. **одбио** предлоге опт.Вујовић Мирољуба у вези поднеска од 3.10.2005. године а да се саслушају сведоци др. Весна Босанац, Марин Видић «Били», на околности предаје и евакуације болнице у Вуковару, Станковић др. Зоран, Алимпић Мирослав, Татић Александар, а на околности њихових сазнања о асанацији терена и

⁴⁰⁴ исто - стр. 43

⁴⁰⁵ исто - стр. 43

⁴⁰⁶ исто - стр. 43

⁴⁰⁷ исто - стр. 43

истражних радњи на реону Овчара, Владан Батић, Душан Михајловић, на околности њихових сазнања о одговорнима за «злочин» на Овчари а поводом изјава из дневног листа «Политика» од 16.04. и 24.04.2003. године, Војновић Милан, а на околности Вујовићевог доласка на Овчару, Рашић Милисав, Милошевић Златко, а на околности да ли је неко оклопно возило било укопано на месту где је касније извршена ексхумација лешева, «Лице које ће да анализира све новинске изјаве од марта 2003. године», Зиројевић Зорана, Станчић Миливоја, Бајић Адема, Андрије Биорчевића, те **сви** команданти чета Првог и Другог јуришног одреда, сви командири чета и водова при ОГ Југ, те **сви** команданти батаљона, команданти батаљона и командири чета и водова Оперативне групе «Север», а на околности њиховог сазнања о војном распореду мештана те постојања ТО као и «да ли је ко од њих био на Овчари те има ли у том смислу сазнања (а у овом смислу би се могли и позвати сви становници града Вуковара по попису из 1991.год. - п.а.), Раденковић Мирољуб-Шуменко, Јовић Саша, Миљковић Срђан и Стефановић Павле, а на околности утврђења тачног датума предметног догађаја налазећи да је утврђивање неких чињеница потпуно небитно, саслушање ових сведока непотребно и сувишно и у знатној мери одуговлачило овај поступак а на битне околности је већ изведен довољан број доказа и чињенично стање у том смислу потпуно утврђено,⁴⁰⁸

20. **одбио** предлог окр. Вујановић Станка са главног претреса од 3.09.2007. год., да се саслуша у својству сведока Ивица Ђорић, а на околности премештаја новца из вуковарског СДК јер је суд утврдио да је саслушање овог сведока потпуно непотребно с обзиром да нема никакве везе са предметним кривично-правним догађајем,⁴⁰⁹
21. **одбио** предлог браниоца адв. Вукотић Војислава са главног претреса од 19.11.2007. године, да се у својству сведока саслуша оштећени Новак Зденко, а на околности доласка опт. Атанасијевић Ивана на Овчару јер суд сматра да је његово поновно саслушање потпуно сувишно с обзиром да је исти сведок у ранијем исказу изјавио да овог оптуженог тамо није ни видео па се стога ништа не би додатно утврдило његовим поновним саслушањем те што и овај оштећено одбија да дође на главни претрес,⁴¹⁰
22. **одбио** предлог браниоца адв. Рајка Јелушића са главног претреса од 20.11.2007. године да се одреди ново вештачење опт. Златар Вује и да се исто повери или стручњацима ВМА или Судско-медицинском одбору из Новог Сада, јер је чињенично стање у овом делу у потпуности разјашњено на основу већ обављених вештачења,⁴¹¹

⁴⁰⁸ исто, стр. 43

⁴⁰⁹ исто, стр. 43

⁴¹⁰ исто, стр. 44

⁴¹¹ исто, стр. 44

23. **одбио** предлог браниоца адв. Душана Машића са главног претреса од 19.02.2008. године, а да се изврши суочење сведока сарадника Петковић Спасоја и сведока Радић Мирослава, да се одреди вештачење опт. Радак Саше на околност да ли је овај окривљени икада имао пробушено ухо, те са претреса од 20.02.2008. године да се у својству сведока саслуша новинар Бошко Савковић, а на околности кад је сачинио интервју са сведоком сарадником Петковићем, као сувишно и непотребно с обзиром да је чињенично стање на дате околности довољно разјашњено,⁴¹²
24. **одбио** предлоге браниоца адв. Рајка Јелушића са главног претреса од 20.02.2008. године да се у својству сведока саслушају новинар Бошко Савковић и сниматељ ТВ «Политике» Саленко Бојовић, а на околности кад је сачинио интервју са сведоком сарадником Петковићем као и да се прибави фотографија сведока сарадника Петковић Спасоја из часописа «Интервју» из новембра 1991. године јер суд сматра да је извођење наведених доказа сувишно и непотребно,⁴¹³
25. **одбио** предлоге браниоца адв. Рајка Јелушића из поднеска од 12.03.2008. године да се непосредно саслушају сведоци Цигановић Слободан - јер је исказ овог сведока прочитан уз сагласност странака и оштећеног Чакалић Емила – јер и овај оштећени одбија долазак, те вештаци Јанчић Милош, Александрић Бранимир, Јовановић Александар и Алемпијевић Ђорђе јер је чињенично стање у овом делу довољно разјашњено читањем исказа ових сведока и вештака,⁴¹⁴
26. **одбио** предлоге браниоца адв. Владимира Бељанског да се саслушају представници тима који је вршио ексхумацију лешева на Грабову, да се од органа Републике Хрватске затраже додатни извештаји – записници (мимо постојећих), о обдукцијама и ексхумацијама лешева, те да се потом лица која су радила те обдукције саслушају у својству сведока, да се одреди допунско судско-медицинско вештачење, те да се позове и саслуша представник Војске Србије из одељења које је преузело послове некадашњег Војног одсека у Крушевцу јер је чињенично стање на основу већ изведених доказа несумњиво утврђено,⁴¹⁵
27. **одбио** предлог окр. Атанасијевић Ивана из поднеска од 9.03.2008. године, а да се поново саслуша вештак др. Милош Тасић, да се поново саслуша сведок Хусник Мишел, на околности задржавања опт. Атанасијевића на Овчари те да се саслуша сведок Циврић Синиша а на околности времена одласка опт. Атанасијевића на

⁴¹² исто, стр. 44

⁴¹³ исто, стр. 44

⁴¹⁴ исто, стр. 44

⁴¹⁵ исто, стр. 44

- Овчару јер су ове чињенице већ довољно разјашњене па суд њихово саслушање сматра непотребним,⁴¹⁶
28. **одбио** предлог окр. Ђанковић Мирослава из поднеска од 9.03.2008. године, да се саслуша сведок оштећени Чакалић Емил а на околност времена његовог одласка са Овчаре те да ли постоји шпалир у то време (његовог одласка) – јер је Чакалић одбио да дође у суд, и вештаци Јанчић Милош и Алемпијевић Ђорђе на околности могућности кретања опт. Златар Вује као сувишно јер је чињенично стање у овом делу довољно разјашњено,⁴¹⁷
29. **одбио** предлог браниоца адв. Ковачевић Снежане из поднеска од 2.11.2007. године да се саслуша сведок Стефановић Предраг а на околности његовог сазнања о довођењу заробљеника Карловић Вилима у команду 1-ог батаљона јер су те чињенице несумњиво утврђене на основу других доказа,⁴¹⁸
30. **одбио** предлог адв. Вукотић Војислава са главног претреса од 19.03.2008. године, да се поново саслуша сведок Хусник Мишел, а на околности његовог сазнања о боравку опт. Атанасијевића на Овчари а из разлога што је наведени сведок у притвору у Републици Хрватској те је замолним путем обављено саслушање овог сведока дана 26.09.2007. године и на те околности и наведени записник прочитан,⁴¹⁹
31. **одбио** предлог окр. Милојевић Предрага да се поново саслуша сведок Вучковић Радојка а на околности њеног сазнања о присуству вечери у њеној кући опт. Милојевића на дан извршења кривичног дела јер је иста већ саслушана на те околности и тај записник у поступку прочитан,⁴²⁰
32. **одбио** предлог опт. Златар Вуја са главног претреса од 22.04.2008. године да се суоче сведок Марић Марко и сведок сарадник Петковић Спасоје а на околности ко је довезао аутобусе на Овчару јер је чињенично стање у овом делу довољно разјашњено,⁴²¹
33. **одбио** предлог опт. Вујовић Мирољуба са главног претреса од 22.04.2008. године, а да се саслуша као сведок др.Бранимир Александрић а на околности начина вршења селекције у болници у Вуковару јер је чињенично стање у овом делу довољно разјашњено,⁴²²
34. **одбио** предлог браниоца адв. Бељански Владимира са главног претреса од 23.04.2008. године, да се саслушају др. Хаглунд, др. Оташевић и др. Стриновић а на околности начина вршења

⁴¹⁶ исто, стр. 44

⁴¹⁷ исто, стр. 45

⁴¹⁸ исто, стр. 45

⁴¹⁹ исто, стр. 45

⁴²⁰ исто, стр. 45

⁴²¹ исто, стр. 45

⁴²² исто, стр. 45

- обдукција лешева а с обзиром да је чињенично стање несумњиво утврђено на основу доказа изведених у току поступка,⁴²³
35. **одбио** предлог браниоца адв. Сава Штрпца са главног претреса од 16.06.2008. године, да се изврши реконструкција по казивању сведока Дукић Николе а на околност да ли је могуће да до три лица буду у кабини трактора и једно лице на крову кабине јер је за извођење овакве реконструкције неопходно располагати са возилом (трактором) који је коришћен у извршењу овог кривичног дела а што овде није случај те је с тога исто непоуздано и без важности за утврђивање чињеничног стања у овом поступку,⁴²⁴
36. **одбио** предлог браниоца адв. Калањ Ђорђа са претреса од 17.06.2008. године да се поново позове сведок Вучковић Радојка, а на околности присуства опт. Милојевића на вечери код наведеног сведока из већ изнетих разлога,⁴²⁵
37. **одбио** предлог опт. Вујовић Мирољуба са претреса од 18.06.2008. године да се изврши вештачење аутентичности наредбе команде ОГ Југ број 461-1 јер је за суд није било сумње у њену аутентичност те је чињенично стање у овом делу довољној мери разјашњено,⁴²⁶
38. **одбио** предлог браниоца адв. Мирослава Перковића са претреса од 20.06.2008. године, да се од МУП-а Вуковар прибаве подаци о Сабљак Мартину и да се од органа Републике Хрватске прибави акт о систематизацији радних места у Вуковарској «Нами» важећи у јесен 1991. године, као сувишан, с обзиром да је статус наведеног лица неспорно утврђен изведеним доказима а Систематизација радних места Робне куће непотребна и сувишна јер су битне чињенице такође са сигурношћу утврђене изведеним доказима,⁴²⁷
39. **одбио** предлог браниоца адв. Рајка Јелушића са претреса од 20.06.2008. године, а да се обави ново медицинско вештачење опт. Златар Вује и поновно неуропсихијатријско вештачење сведока сарадника Петковић Спасоја, као и да се изврши суочење сведока сарадника Петковић Спасоја и сведока Радић Мирослава, Марић Марка и заштићеног сведока Д.В. а из већ изнетих разлога и јер је чињенично стање у овом делу довољно разјашњено,⁴²⁸
40. **одбио** предлог окр. Вујовић Мирољуба из поднесака од 6.04. и 14.04.2008. године, а да се саслушају у својству сведока Александрић Бранимир, Бергхофер Драгутин, Чакалић Емил, Којић Жарко, Новак Зденко, Мркшић Миле, Шљиванчанин Веселин, Хацић Горан и Милошевић Зоран као сувишан јер је саслушање у својству сведока др.Бранимира Александрића и Милошевић Зорана непотребно на дате околности, саслушање наведених оштећених неизводљиво из изнетих разлога као и Мркшића и Шљиванчанина

⁴²³ исто, стр. 45

⁴²⁴ исто, стр. 45

⁴²⁵ исто, стр. 45

⁴²⁶ исто, стр. 45

⁴²⁷ исто, стр. 45

⁴²⁸ исто, стр. 45

- који саслушање одбијају а Горана Хацића јер је недоступан државним органима Р.Србије,⁴²⁹
41. **одбио** предлог браниоца адв. Рајка Јелушића из поднеска од 7.09.2008. године, а да се прочита записник о саслушању сведока сарадника Петковић Спасоја пред тужиоцем за ратне злочине од 18.12.2003. године, из истих разлога (тач.5) који се односе и на записник од 2.06.2004.год. а сведока сарадника Латиновића јер је Петковић на дан 18.12.2003.год. оптужени и на том евентуалном записнику и ако постоји, не може се заснивати судска одлука него се, у складу са решењем суда од 5.01.2004.год. мора из списка издвојити, те исказ сведока сарадника Петковић Спасоја који је наводно дао пред МКТЈ у Хагу а из разлога што је суд од стране МКТЈ у Хагу обавештен да особа под тим именом није саслушана пред тим Трибуналом,⁴³⁰
42. **одбио** предлог браниоца адв. Бељански Владимира са претреса од 17.09.2008. године, а да се затражи од МКТЈ у Хагу информација о томе ко су представници тима који је вршио ексхумацију лешева како би се исти саслушали потом на околност методологије рада приликом ексхумације (положај лешева у гробници и сл.) јер се на основу положаја леша у гробници не може са сигурношћу проверити (потврдити или порећи) тачност нечијег казивања јер је багер приликом затрпавања свакако могао померати лешеве а на што најбоље указује чињеница да је оштећена Маркобашићка ексхумирана на око пола откопавања – ОВЧ 95 а, по казивању сведока сарадника Латиновића, убијена је и у рупу убачена као буквално последња од њих 200, као и саслушање обдуцената из Републике Хрватске, а у вези лешева са «прострелно – резним ранама» и да се саслушају др. Вујадин Оташевић и др. Давор Стриновић јер је из исказа већ саслушаних вештака судске медицине и писмене и фото документације у овом потупку чињенично стање у овом делу довољно разјашњено,⁴³¹
43. **одбио** предлоге браниоца адв. Ковачевић Снежане која се придружила предлозима из поднеска адв. Јелушића од 7.09.2008. год. (а да се прочита записник о саслушању сведока сарадника Петковић Спасоја пред тужиоцем за ратне злочине од 18.12.2003. године, те исказ сведока сарадника Петковић Спасоја који је дао пред МКТЈ у Хагу) и браниоца адв. Бојков Александра који се придружио доказним предлозима адв. Бељанског са гл. претреса од 17.09.2008. године (тач.42) из већ изнетих разлога,⁴³²
44. **одбио** предлог браниоца адв. Ђорђевић Мирослава са главног претреса од 17.09.2008. године да се од Окружног суда у Новом Саду прибави «копија дела списка из преткривичног поступка, а у

⁴²⁹ исто, стр. 46

⁴³⁰ исто, стр. 46

⁴³¹ исто, стр. 46

⁴³² исто, стр. 46

односу на сведока Дукић Николу» као непотребан и сувишан јер се ради о потпуно другом кривичноправном догађају те је суд на становишту да не би довело до потпунијег разјашњења чињеничног стања у овом предмету,⁴³³

45. **одбио** предлог опт. Атанасијевић Ивана са главног претреса од 17.09.2008. године да се поново саслушају судски вештаци др. Будаков и др. Тасић јер је чињенично стање у овом делу довољно разјашњено,⁴³⁴
46. **одбио** предлог опт. Атанасијевић Ивана са главног претреса од 17.09.2008. године да се из списка предмета издвоји транскрипт главног претреса од 15.09.2008. године о саслушању сведока Савић Мирослава и транскрипт главног претреса о саслушању сведока Дукић Николе а од 15.03.2008. године» а с обзиром да законских разлога за издвајање нема а искази су дати у потпуности у складу са одредбама ЗКП,⁴³⁵
47. **одбио** поновљене предлоге опт. Атанасијевић Ивана са главног претреса од 17.09.2008. године да се у својству сведока саслушају Циврић Синиша а на околности времена одласка опт. Атанасијевића на Овчару, поново и непосредно Хусник Мишел, на околности задржавања опт. Атанасијевића на Овчари и сведок Лаћарац Дамир, на околности да му се извесни «Топола» светио на Овчари јер је спасио овог сведока, из већ изнетих разлога,⁴³⁶
48. **одбио** поновљени предлог браниоца адв. Бељански Владимира од 17.11.2008. године, а да се поново саслуша др. Давор Стриновић, јер је чињенично стање у овом делу довољно разјашњено,⁴³⁷
49. **одбио** предлог браниоца адв. Штрбац Сава са главног претреса од 17.11.2008. године, а да се саслуша сведок Часлав Никшић, на околности његовог сазнања о изгледу прилазних путева месту где се вршила ексхумација лешева, да се од МКТЈ прибаве фотографије односно снимци прилазних путева до Грабова, а који су приказани на суђењу Војиславу Шешељу, као сувишан јер је чињенично стање у овом делу довољно разјашњено те да се у својству сведока саслуша Фердинанд Јукић, на околности његовог сазнања о постојању касете са видео записом стрељања на Овчари јер и да сведок зна да је постојао тај видео запис исто не значи ништа ако се са самим записом не располаже а да такав видео запис постоји сигурно је да би као доказ био изведен и у поступку против Милошевића и у поступку против тзв.»Вуковарске тројке» а што извесно није случај нити се пак такво што тврди,⁴³⁸
50. **одбио** предлог браниоца адв. Јеврић Зорана са истог главног претреса, а да се као сведок саслуша адв. Цвејић Александар а на

⁴³³ исто, стр. 46

⁴³⁴ исто, стр. 46

⁴³⁵ исто, стр. 46

⁴³⁶ исто, стр. 46

⁴³⁷ исто, стр. 46

⁴³⁸ исто, стр. 47

околности његовог сазнања о правима која је опт. Перић Јовица имао у тренутку и након давања исказа радницима УБПОК јер је суд на становишту да је саслушањем сведока адвоката Милана Вељковића, који је присуствовао саслушању опт. Перића, чињенично стање неспорно утврђено док извесно, нити се то тврди, саслушању није присуствовао Цвејић те непосредних сазнања извесно нема, а каснија евентуална сазнања су без значаја у овом поступку,⁴³⁹

51. **одбио** предлог браниоца адв. Заклан Милана са истог главног претреса а да се у својству сведока саслуша Рејно Туненс јер је чињенично стање у овом делу довољно разјашњено,⁴⁴⁰
52. **одбио** предлог опт. Милојевић Предрага да се поново саслуша вештак др. Давор Стриновић као сувишан јер је чињенично стање у овом делу довољно разјашњено,⁴⁴¹
53. **одбио** предлог опт. Вујовић Мирољуба (поднесак од 6.11.2008. године и са главног претреса од 18.11.2008. године) а да се прибаве оригинали ратног и оперативног дневника 80-те мтбр. из Крагујевца и да се потом одреди њихово вештачење на околност аутентичности те поновљени предлог да се позове и саслуша «војни експерт» а из разлога што у спису предмета постоји оверна фотокопија наведених документа прибављена од надлежног државног органа у чију аутентичност суд не сумња а саслушање «војног експерта» је са становишта суда непотребно јер је чињенично стање изведеним доказима неспорно утврђено,⁴⁴²
54. **одбио** предлог опт. Милојевић Предрага са главног претреса од 18.11.2008. године да се прибави изјава сведока сарадника Петковић Спасоја дата пред Војним судом јер исти пред Војним судом извесно није саслушаван те и не постоји наведени исказ,⁴⁴³
55. **одбио** предлог опт. Шошић Ђорђа са поднеска од 18.11.2008. године поновљено на претресу истог дана, а да се позову и саслушају сведоци Цвијановић Јован и његова супруга из Вуковара те отац пок. Вигњевић Драгана из Вуковара а на околност када је опт. Шошић напустио Вуковар јер је чињенично стање у том делу у потпуности расправљено изведеним доказима, и ујак сведока сарадника Петковић Спасоја из Крушевца а на околности зашто се Петковић код свог ујака распитивао о Шошићу и његовом куму јер цени да је саслушање овог сведока сувишно а чињенично стање у овом делу довољно разјашњено,⁴⁴⁴
56. **одбио** предлог опт. Атанасијевић Ивана са главног претреса од 18.11.2008. године, а да се поново обави суочење између њега и сведока сарадника Боже Латиновића, на околности дужине боравка

⁴³⁹ исто, стр. 47

⁴⁴⁰ исто, стр. 47

⁴⁴¹ исто, стр. 47

⁴⁴² исто, стр. 47

⁴⁴³ исто, стр. 47

⁴⁴⁴ исто, стр. 47

- опт. Атанасијевића на Овчари јер суд налази да је на ову околност извео довољно доказа па и суочио Атанасијевића и Латиновића, те је у том смислу њихово поновно суочење сувишно,⁴⁴⁵
57. **одбио** предлог браниоца адв. Калањ Ђорђа са главног претреса од 18.11.2008. године а да се саслуша као сведок др. Војислав Шешељ на околност да су Ланчужанин, Милојевић и Драговић жртве поступка који се у Хагу пред МКТЈ води против Шешеља јер је исказ овог сведока на те околности потпуно сувишан и стога непотребан и не би довео до разјашњења чињеничног стања у овој правној ствари,⁴⁴⁶
58. **одбио** предлог адв. Ковачевић Снежане са главног претреса од 18.11.2008. године да се у својству сведока саслуша Калањ Слободан из Руме а на околности његовог сазнања на који начин је дошао до тога да Божо Латиновић добије статус сведока сарадника и на околности шта је истина а шта није од оног што ће као сведок сарадник причати јер је правоснажним решењем суда одређено да се Латиновић саслуша као сведок и у том решењу изнети разлози те исте овај суд неће (нити може) преиспитивати саслушањем сведока а још мање на околност шта је истина а шта не од онога што ће сведок сарадник тек причати, јер те чињенице суд утврђује на основу резултата целокупног доказног поступка,⁴⁴⁷
59. **одбио** поновљени предлог браниоца адв. Заклан Милана да се позове и саслуша вештак за војна питања Рејно Туненс и вештак Стриновић др. Давор из већ изнетих разлога,⁴⁴⁸
60. **одбио** предлог браниоца адв. Перковић Мирослава од 18.11.2008. године, а да се од МКТЈ прибави документ – наредба којом је Вујовић Мирољуб наводно постављен за команданта ТО Вуковар дана 23. или 24.11.1991.год. јер је чињенично стање у овом делу довољно разјашњено а странке и саме могу тражити и прибављати од МКТЈ те и такве документе а преко нашег Националног савета за сарадњу са МКТЈ,⁴⁴⁹
61. **одбио** предлог опт. Калаба Наде са главног претреса од 18.11.2008. године, а да се прибави извод из матичне књиге умрлих за Сабљак Мартина јер је прибављање овог доказа сувишно с обзиром да се тим не би утврдиле никакве нове чињенице битне за утврђење чињеничног стања,⁴⁵⁰
62. **одбио** предлог браниоца адв. Мирослава Перковића од 18.11.2008. године да се од МУП Вуковар прибави информација у вези Мартина Сабљака о његовом пребивалишту у Вуковару јер је чињенично стање у овом делу (а у вези тога да ли је Сабљак био

⁴⁴⁵ исто, стр. 47

⁴⁴⁶ исто, стр. 47

⁴⁴⁷ исто, стр. 48

⁴⁴⁸ исто, стр. 48

⁴⁴⁹ исто, стр. 48

⁴⁵⁰ исто, стр. 48

- или не шеф опт. Калабе у РК «Нама») у довољној мери разјашњено,⁴⁵¹
63. **одбио** предлог опт. Мирољуба Вујовића из поднеска од 16.09.2008. године да се из предмета «Вуковарској тројци» пред Међународним кривичним судом у Хагу прибаве искази свих саслушаних сведока као потпуно сувишно будући да је чињенично стање у овом делу до сада изведеним доказима у довољној мери разјашњено, надаље да је реч и о сведоцима који су саслушани и у овом поступку те да и странке, самостално а преко Националног савета за сарадњу са МКТЈ могу затражити прибављање доказа,⁴⁵²
64. **одбио** предлог опт. Мирољуба Вујовића из поднеска од 16.09.2008. године да се позову и саслушају као сведоци: Небојша Павковић, пуковник Лончар, пуковник Мемишевић и мајор Зарић, те сведоци – посматрачи ПМЕЗ и то Цунингхам, Бродин, Кипр, Кантерес, Схоу и Ван Ден Гааг, те представник МКЦК Николас Борсингер и новинар Скај Њуз-а – Ван Лунден као и да се саслушају сведоци Јурај Њавро, Шарлота Форо, Развигор Виријевић, сведок под псеудонимом П018 и сведок под псеудонимом П014 а на околности утврђивања датума евакуације болнице у Вуковару, као сувишан, с обзиром да је суд на ове околности извео значајан број доказа, те је у том делу чињенично стање у потпуности разјашњено,⁴⁵³
65. **одбио** предлог опт. Мирољуба Вујовића из поднеска од 16.09.2008. године да се од ЕЕЗ или МКЦК затражи извештај о томе ко је од њихових представника био на Овчари у дане 18, 19, 20, 21. и 22.11.1991. године као небитан будући да је изведеним доказима несумњиво утврђено да на Овчари, у време извршења овог кривичног дела тих посматрача није ни било нити су суду изнете тврдње тог типа,⁴⁵⁴
66. **одбио** предлог опт. Мирољуба Вујовића из поднеска од 16.09.2008. године да се прибави оригинал ратног дневника Гардијске бригаде па да се потом одреди његово графолошко вештачење, с обзиром да суд није имао разлога да посумња у аутентичност тог документа као неопходне основе за евентуална вештачења,⁴⁵⁵
67. **одбио** предлог опт. Мирољуба Вујовића из поднеска од 16.09.2008. године да се прибаве ратни и оперативни дневник Новосадског корпуса, односно ОГ «Север» као сувишан јер је на становишту да прибављање ових документа не би довело до ближег разјашњења чињеница везаних за овај догађај с обзиром на утврђење да су и Овчара и Грабово у зони одговорности 80-те мтбр. и тиме ОГ «Југ»,⁴⁵⁶

⁴⁵¹ исто, стр. 48

⁴⁵² транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.01.2009.год. - стр. 4

⁴⁵³ исто, стр. 4

⁴⁵⁴ исто, стр. 4

⁴⁵⁵ исто, стр. 4

⁴⁵⁶ исто, стр. 4

68. **одбио** поновљени предлог опт. Мирољуба Вујовића из поднеска од 16.09.2008. године да се графолошки вештачи наредба ОГ Југ број 461-1 од 21.11.1991. године будући да је чињенично стање у овом делу до сада изведеним доказима у довољној мери разјашњено а по оцени суд ови разлози нису довољно уверљиви да би довели у сумњу аутентичност те наредбе,⁴⁵⁷
69. **одбио** предлог опт. Мирољуба Вујовића из поднеска од 16.09.2008. године да се позову и саслушају као сведоци истражни судија у овом предмету Мирослав Алимпић, др. Зоран Станковић и др. Ивезић будући да је чињенично стање у овом делу до сада изведеним доказима у довољној мери разјашњено,⁴⁵⁸
70. **одбио** предлог опт. Мирољуба Вујовића из поднеска од 16.09.2008. године да се преслушају аудио записи о сведочењу Веселина Шљиванчанина пред МКТЈ у Хагу као сувишан и не доводи до потпунијег разјашњења чињеничног стања, него би исти, будући да је Шљиванчанин сведочио 8 радних дана, само непотребно одуговлачио овај поступак,⁴⁵⁹
71. **одбио** предлог опт. Мирољуба Вујовића из поднеска од 16.09.2008. године да се изврши реконструкција на околност да овај окривљени није могао видети трактор и приколицу због великог броја лица испред хангара, као противан здравом разуму и животној логици те тако неприхватљив,⁴⁶⁰
72. **одбио** предлог опт. Станка Вујановића из поднеска од 27.12.2008. године да се прибаве сви извештаји ОГ Југ упућени Првој војној области и ССНО о «целокупној ситуацији и стању на терену почевши од евакуације болнице, предаје тзв. Митничког батаљона, те о дешавањима на Велепромету и Овчари, као непотребно, будући да је чињенично стање у овом делу до сада изведеним доказима у довољној мери разјашњено,⁴⁶¹
73. **одбио** предлог опт. Станка Вујановића из поднеска од 27.12..2008. године да се прибаве извештаји које је са терена према ССНО слао Небојша Павковић а везано за евакуацију болнице, око предаје тзв. Митничког батаљона и наводно око дешавања на самој Овчари будући да извесно, такви извештаји нису сачувани и јер је чињенично стање у овом делу до сада изведеним доказима у довољној мери разјашњено,⁴⁶²
74. **одбио** предлог опт. Станка Вујановића из поднеска од 27.12..2008. године да се затражи да се сведок Драги Вукосављевић у потпуности ослободи чувања војне тајне, те да се поново позове и саслуша као сведок, а у вези имена лица из Крагујевачког корпуса којима је слао извештаје у вези дешавања на Овчари као и у вези

⁴⁵⁷ исто, стр. 4

⁴⁵⁸ исто, стр. 5

⁴⁵⁹ исто, стр. 5

⁴⁶⁰ исто, стр. 5

⁴⁶¹ исто, стр. 5

⁴⁶² исто, стр. 5

имена људи из Органа безбедности Прве војне области у Шиду који су му рекли да се не бави Овчаром, па да се потом та лица позову и саслушају као сведоци. Суд налази да би поновно саслушање овог сведока било сувишно и непотребно јер је сведок већ саслушан на главном претресу у овом кривично-правном предмету, где се детаљно изјаснио о свим релевантним чињеницама,⁴⁶³

75. **одбио** предлог опт. Станка Вујановића из поднеска од 27.12.2008. године да се прибаве јединични контролни картони официра и свих запослених из Оперативне групе Органа безбедности Прве армије како би се сазнало ко је какво задужење имао, ко је примао извештаје и од кога и коме их је прослеђивао и ако није зашто није. Суд је на становишту да је извођење наведених доказа постављено прешироко а у склопу утврђених чињеница и потпуно сувишно јер њихово прибављање не би имало утицаја на чињенично и правно стање у овом кривично-правном предмету,⁴⁶⁴
76. **одбио** предлог опт. Станка Вујановића из поднеска од 27.12.2008. године да се затражи извештај од Архива Управе безбедности о дешавањима у Вуковару, на Овчари, евакуације болнице и «Велепромет»-у, а које су слали органи безбедности Гардијске бригаде, јер из изведених доказа произилази да таквих извештаја није било а и јер је чињенично стање у овом делу другим изведеним доказима у довољној мери разјашњено,⁴⁶⁵
77. **одбио** предлог опт. Станка Вујановића из поднеска од 27.12.2008. године да се прибави дневник о персоналним променама Гардијске бригаде, да се позове и саслуша као сведок - начелник безбедности Прве армије - Миле Бабић а на околности његовог сазнања о тим променама, као непотребно, будући да утврђивање истих чињеница није релевантно у овој кривично-правној ствари и јер припадници ТО свакако не припадају Гардијској (или којој другој) бригади да би се персоналне промене унутар ТО евидентирале у документима те или тих војних јединица,⁴⁶⁶
78. **одбио** предлог опт. Станка Вујановића из поднеска од 27.12.2008. године да се од Војног тужилаштва Прве армије затражи службена забелешка о евентуалној истрази у вези догађаја на Овчари, те уколико тога нема да се на те околности позове и саслуша као сведок тадашњи војни тужилац Миладин Папић, као непотребно, будући да је спису истраге у овом предмету Ки 180/03 здружен спис истраге Војног суда у Београду посл. бр. Ки 578/98 те тако и захтеви Војног тужиоца у Београду,⁴⁶⁷
79. **одбио** предлог опт. Станка Вујановића из поднеска од 27.12.2008. године да се прибави деловодник Гардијске бригаде, те да се из

⁴⁶³ исто, стр. 5

⁴⁶⁴ исто, стр. 5

⁴⁶⁵ исто, стр. 5

⁴⁶⁶ исто, стр. 6

⁴⁶⁷ исто, стр. 6

предмета против Мркишића и др., у МКТЈ у Хагу прибаве «сви писани и видео материјали који су предочавани сведоцима у том поступку», као непотребно, јер је чињенично стање на несумњив начин већ утврђено другим изведеним доказима а странке поучене да и саме могу на одговарајући начин тражити документа и друге доказе од МКТЈ а преко Националног савета за сарадњу са тим Трибуналом,⁴⁶⁸

80. **одбио** предлог браниоца адв. Машића да се обави медицинско вештачење тренутног здравственог стања сведока сарадника Петковић Спасоја а из разлога јер ништа, по налажењу овог већа, не указује на то да сведок сарадник не поседује одговарајуће процесне способности,⁴⁶⁹
81. **одбио** предлог опт. Атанасијевић Ивана да се издвоји део записника о саслушању сведока Дукић Николе, од 15.03.2007. године, а у делу «где сведок Дукић помиње име овог оптуженог» будући да нема законских разлога за усвајање овог предлога с обзиром да је исказ дат у потпуности у складу са одредбама ЗКП,⁴⁷⁰
82. **одбио** предлог опт. Атанасијевић Ивана да се издвоји део транскрипта о саслушању сведока Савић Мирослава од 15. и 16.09.2008. године такође у делу где сведок Савић наводи име овог оптуженог и време када га је видео на Овчари из истих разлога,⁴⁷¹
83. **одбио** предлог опт. Атанасијевић Ивана да се издвоји део транскрипта са главног претреса од 23.11.2007. године, о саслушању сведока сарадника Боже Латинковића а у делу где говори о овом оптуженом и рафалном пуцању и где говори о томе да је оптужени Атанасијевић са опт. Шошићем убацио једног мртвог заробљеника у рупу на Грабову а из истих разлога,⁴⁷²
84. **одбио** предлог опт. Златар Вује да се затражи дневник контролно-пропусних станица у критичном периоду полицијских батаљона у склопу Гардијске моторизоване бригаде, а из села Негославце јер је исто сувишно у склопу утврђеног чињеничног стања,⁴⁷³
85. **одбио** предлог опт. Златар Вује да се као сведоци позову и саслушају Оре Војислав и Пушкар Сениша а на околности ко и како је критичних дана могао изаћи и ући у Вуковар јер налази да је исто сувишно у склопу утврђеног чињеничног стања,⁴⁷⁴
86. **одбио** предлог опт. Вујовић Мирољуба да се прибаве записници о саслушању осумњичених Вујовић Мирољуба и Вујановић Станка сачињени од стране радника УБПОК у преткривичном поступку а из разлога што се ради о изјавама који су ови осумњичени дали радницима УБПОК без присуства бранилаца а на којима се не може

⁴⁶⁸ исто, стр. 6

⁴⁶⁹ исто, стр. 27

⁴⁷⁰ исто, стр. 40

⁴⁷¹ исто, стр. 40

⁴⁷² исто, стр. 27

⁴⁷³ исто, стр. 43

⁴⁷⁴ исто, стр. 43

заснивати судска одлука те су исти у току поступка истраге издвојени из списка предмета,⁴⁷⁵

87. **одбио** предлог опт. Вујовић Мирољуба да се изврши увид у списе предмета који се одвојено води против опт. Сирета Дамира будући да је реч о посебном и одвојеном предмету,⁴⁷⁶

88. **отклонио извођење доказа** суочењем сведока - оштећеног Карловић Вилима и сведока сарадника Петковић Спасоја. Министарство правосуђа Републике Хрватске је обавестило суд да је лице Карловић Вилим у притвору, те да се не може удовољити захтеву овог суда ради довођења и саслушања тог оштећеног,⁴⁷⁷

89. **отклонио извођење доказа** прибављањем од МКТЈ у Хагу бележнице заштићеног сведока Ј. Д., саслушањем сведока под псеудонимом П 017 из предмета против Мркшића и др. и прибављањем документа под ознаком П 613 из предмета против др. Војислава Шешеља пред тим Трибуналом. Суд се у више наврата безуспешно обраћао МКТЈ у Хагу са захтевом да се достави бележница овог сведока као и да се ради сведочења контактира сведок П017 те да се доставе документа под ознаком П613 међутим и након више покушаја истоме до краја овог главног претреса није удовољено те се стога ови доказни предлози нису могли извести на главном претресу и стога је суд отклонио њихово извођење,⁴⁷⁸

9. Правна оцена утврђеног чињеничног стања

9.1. Надлежност суда

Одредбама чл.3, 9 и 10 Закона о организацији и надлежности државних органа у поступку за ратне злочине⁴⁷⁹ прописано је да је Веће за ратне злочине Окружног суда у Београду надлежно за вођење поступка за кривична дела из чл.2 овог Закона, која су извршена на територији бивше СФРЈ, без обзира на држављанство учиниоца или жртве, а ради се о делима против човечности и међународног права, одређена у глави XXXIV Кривичног законика (која дела су одређена такође у глави XVI КЗ СФРЈ те СРЈ) и тешка кршења међународног хуманитарног права извршена на територији бивше Југославије од 01.јануара 1991.године, која

⁴⁷⁵ исто, стр. 45

⁴⁷⁶ исто, стр. 45

⁴⁷⁷ исто, стр. 6

⁴⁷⁸ исто, стр. 27

⁴⁷⁹ "Службени гласник РС", бр. 67/2003, 135/2004, 61/2005, 101/2007

су наведена у Статуту Међународног кривичног суда за бившу Југославију. Сходно томе, заснована је надлежност Већа за ратне злочине Окружног суда у Београду за поступање у овом кривичном поступку.

9.2. Правна квалификација радњи

На основу напред утврђеног чињеничног стања, суд је на несумњив и поуздан начин закључио да се у радњама оптужених Вујовић Мирољуба, Вујановић Станка, Перић Јовице, Атанасијевић Ивана, Војновић Милана, Ланчужанин Милана, Милојевић Предрага, Драговић Предрага, Мугоша Горана, Шошић Ђорђа, Ђанковић Мирослава, Радак Саше и Калаба Наде стичу сва битна обележја бића кривичног дела **ратни злочин против ратних заробљеника из чл.144 КЗ СРЈ** у вези са **чл.22 КЗ СРЈ**.⁴⁸⁰

Ово кривично дело врши онај који «кршећи правила међународног права нареди да се према ратним заробљеницима врше убиства, мучења, нечовечна поступања, биолошки, медицински или други научни експерименти, узимање ткива или органа ради трансплатације, наношење великих патњи или повреда телесног интегритета или здравља,... или ко изврши неко од наведених дела». У питању је дакле дело са тзв. «бланкетном» диспозицијом која се одгледа у кршењу «правила међународног права». Извршилац дела може бити било ко (дакле не мора бити припадник никакве војне, паравојне или друге јединице), пасивни субјекат је лице(а) које се има сматрати ратним заробљеником а, упрошћено, радња извршења се огледа у извршењу које наведене нечовечне радње или у наређењу да се та радња изврши.

Да би се говорило управо о овом а не о неком «обичном» кривичном делу убиства, лаке или тешке телесне повреде и сл. или о неком другом кривичном делу из ове главе КЗ, опредељујуће су две чињенице: **прво**, да је у време (и у месту) извршења дела постојало стање рата или оружаног сукоба те **друго**, да оштећени кривичним делом представља(ју) ову категорију лица које су заштићене «правилима међународног права» (тј. «ратне заробљенике» а не «рањенике и болеснике» или «цивилно становништво»).

9.2.1 Појам рата или оружаног сукоба

Рат је сукоб којим уз примену масовне оружане борбе, држава, народ, класа теже постизању одређених политичких и економских циљева. Битно својство сваког рата је оружана борба. Он је средство политике, чије је суштинско обележје класни сукоб, у њему се средства

⁴⁸⁰ «Службени лист СРЈ» бр. 35/92, 16/93, 31/93, 37/93, 24/94 и 61/01

мирне политичке борбе замењују средствима оружане борбе, при чему политици припада одлучујућа улога у одређивању његових циљева, његовом планирању и усмеравању.⁴⁸¹ **Оружани сукоб** - грађански рат је оружана борба антагонистичких друштвених група унутар једне државе, борба грађана, који су били подређени истој државној власти.⁴⁸²

Да је у то време на подручју Вуковара и у Републици Хрватској (тада једне од република у саставу бивше СФРЈ) био у току описани оружани сукоб двеју страна је несумњиво и неспорно (а како је то и описано у разложима ове пресуде) те су учесници у сукобу у обавези да поштују одредбе «међународног права» односно одговарајуће Женевске Конвенције и Допунске протоколе. Наиме, тадашња СФРЈ је својевремено прихватила и (1950.год. од стране Народне Скупштине) ратификовала све четири па и Трећу Женевску конвенцију о поступању са ратним заробљеницима из 1949 год. те и преузела обавезу да тешке повреде те Конвенције (из чл.130) имплементира у своје законодавство. Иста обавеза преузета је и прихватањем оба Допунска Протокола уз наведене Женевске конвенције па и Допунског протокола о заштити жртава немеђународних оружаних сукоба, од 8. јуна 1977. године («Сл. лист СФРЈ» број 16/78 – Међународни уговори). При том је неопходно рећи да (мада то, с обзиром на формулацију – опис радње извршења овог кривичног дела, нема никаквих практичних последица типа квалификације или примене отежавајућих, односно олакшавајућих околности) овај суд налази да се у конкретном случају ради о немеђународном оружаном сукобу будући да је Република Хрватска формално-правно још увек у саставу тадашње СФРЈ (јер је, без обзира што је у време избијања сукоба несумњиво у саставу СФРЈ и што је у међувремену Декларацијом Сабора прогласила одвајање од СФРЈ, међународно-правно призната од првих држава тек у јануару 1992.год., а што је неопходан услов за стицање пуне независности и свих атрибута државности). Како се ради о немеђународном оружаном сукобу, то се имају применити одредбе Допунског протокола II (о заштити жртава немеђународног оружаног сукоба).

9.2.2. Заштићена категорија лица

Да се ради управо о **ратним заробљеницима** произилази из више чињеница. Тако, из утврђеног чињеничног стања несумњиво произилази да су оштећени у знатном броју припадници Хрватских оружаних снага (ЗНГ, милиције, добровољачких јединица и лица која прате те оружане снаге иако непосредно не улазе у њихов састав – дакле управо ускладу са одредбом чл.4А ст.1,2 и 4 III Женевске конвенције) и то несумњиво произилази и из казивања саслушаних наведених оштећених али и из наведеног Списка Главног штаба санитета РХ, те да су одбацили униформу и оружје и склонили се у болницу да би евентуално избегли заробљавање јер нису желели да се предају. Међутим, исто тако,

⁴⁸¹ Мала енциклопедија Просвете, Београд 1986, III књига, стр.158

⁴⁸² Мала енциклопедија Просвете, Београд 1986, оп. цит, I књига, стр.544

несумњиво је да су оптужени као такве, препознавали поједине оштећене, несумњиво је и да се на описаној седници «Владе» тражи од ЈНА предаја заробљених «ЗНГ-и и усташа» да им се суди, и исто тако је несумњива и чињеница да се међу заробљенима налазе и рањеници и цивили, те и Срби (сведок Чакалић тврди «како су убијали и Србе», те како је Димитар Пуцар – ОВЧ 61, био Србин) али на «противној страни» (као што је и на овој било Хрвата) но овај суд сматра, због свега изнетог, да свест оптужених и њихов умишљај иду управо у правцу да се ради о припадницима те противне стране, ратним заробљеницима (тако ће и они који не признају извршење дела и саслушани сведоци и сведоци сарадници о свима оштећенима говорити и употребљавати реч «заробљеници») те је, имајући у виду тако и ту и такву свест оптужених, дело и квалификовао као дело из чл.144 КЗ СРЈ а не као неко друго дело из ове групе (главе).

9.2.3. Међународно-правне норме

У складу са изнетим, одредбама чл.3 ст.1 тач.а) и ц) наведене Женевске конвенције одређено је, између осталог, да се у случају оружаног сукоба који нема карактер међународног сукоба, према овој категорији заштићених лица «у свако доба и на сваком месту», «забрањени су и забрањују се ... следећи поступци: а) повреде које се наносе животу и телесном интегритету, нарочито све врсте убиства, осакаћења, свирепости и мучења,.. ц) повреде личног достојанства, нарочито увредљиви и понижавајући поступци». одредбама чл.4 Допунског протокола уз Женевске конвенције од 12 августа 1949 год. о заштити жртава немеђународног оружаног сукоба дате су основне гаранције те је одређено да «сва лица која не узимају директно учешће или која су престала да учествују у непријатељствима, без обзира на то да ли је њихова слобода ограничена или не имају право да њихова личност, част и убеђење и верско убеђење буду поштовани. Она ће у свим приликама бити хумано третирана, без икакве дискриминације. Забрањено је наређивати да не сме бити преживелих.» (ст.1) као и да «...следећа дела против лица поменутих у ставу 1 јесу и остају забрањена у свако доба и на сваком месту: а) насиље на животом, здрављем и физичким или менталним благостањем људи, нарочито убиство и окрутно поступање као што су мучење, сакаћење или било који облик телесне казне; е) вређање људског достојанства, нарочито понижавајући и деградирајући поступак...» (ст.2).

У конкретном случају, евидентно је да су оптужени, противно горе наведеним одредбама тј. члану 3. став 1. тачка а) и ц) и члану 4.А став 1, 2. и 4, Треће женевске конвенције о поступању са ратним заробљеницима из 1949. године, ратификоване од стране Народне скупштине ФНРЈ 1950. године, и члана 4. став 1. и став 2. тачка а) и е) Допунског протокола уз Женевске конвенције из 1949. године о заштити жртава немеђународних

оружаних сукоба, од 8. јуна 1977. године⁴⁸³ – дакле кршећи правила међународног права, најмање 200 ратних заробљеника из Вуковарске болнице, који су им предати од стране припадника тадашње ЈНА, најпре телесно повређивали и према њима поступали на начин којим се вређа људско достојанство (тукли их у «шпалиру» и хангару и шамарима и рукама и ногама и дрвеним и другим палицама или оружјем) а потом их и лишили живота стрељањем. При том су, као што је то речено и у изреци и у разложима ове пресуде, оптужени Вујовић и Вујановић и наредили осталим овде оптуженима и сведоцима сарадницима и другим за сада НН лицима, да се изврше убиства заробљеника (при чему су и Вујовић и Вујановић су и сами учествовали у убиствима лишавајући живота поједине оштећене). Окривљени тако, као припадници стране у сукобу која евидентно остварује фактичку власт над овом категоријом заштићених лица, наведене одредбе не поштују, него према тим лицима врше и убиства.

9.2.4. Саизвршилаштво

Оптужени дело врше заједнички, свако од њих својим радњама (било телесног повређивања, поступања на начин којим се вређа људско достојанство или убијањем појединих оштећених и без обзира колико је ко оштећених повредио или убио - које чињенице је разумљиво немогуће утврдити), доприноси заједничкој последици дела те се с тога сматрају саизвршиоцима а у смислу одредби чл.22 КЗ СРЈ. Тако је овом одредбом одређено да саизвршилаштво постоји ако више лица, учествовањем у радњи извршења или на други начин, заједнички учине кривично дело. За постојање саизвршилаштва неопходно је да буде остварена објективна и субјективна компонента, с обзиром да је у нашој судској пракси и доктрини прихваћена објективно-субјективна теорија. Наиме, код саизвршилаштва морају бити испуњени објективни и субјективни услови а то су учешће у делу и свест о заједничком деловању. Објективни елеменат саизвршилаштва представља радњу. Потребна је извесна делатност лица да би се то лице сматрало саизвршиоцем односно, неопходно је да саизвршилац предузме макар и делимично радњу извршења кривичног дела. У односу на субјективни елеменат за постојање саизвршилаштва је неопходно да је лице које учествује у делу свесно деловања осталих учесника, тј. да је свесно да његово поступање улази у састав деловања других лица тако да све те поједине радње, укључивши и радње извршења, представљају једну целину. Код саизвршилаштва је потребна свест о заједничком деловању, па да би једно лице било саизвршилац довољно је, са субјективне стране гледано, да је оно свесно деловања извршиоца или других саизвршилаца. Према томе,

⁴⁸³ «Сл. лист СФРЈ» број 16/78 – Међународни уговори

субјективни став учесника изражен је у вољи да заједнички са другим оствари кривично дело.

У конкретном случају оптужени су поступали као саизвршиоци, јер је свако од њих на, у изреци и чињеничном стању ове пресуде, описан начин, предузео радње извршења кривичног дела ратног злочина против ратних заробљеника, како је то наведено у члану 144 ст.1 КЗ СРЈ. Код оптужених је на субјективном плану постојала свест о заједничком деловању, свако од извршилаца је свестан деловања других извршилаца, тако да међу њима постоји субјективна веза. Што се тиче објективног елемента саизвршилаштва, он је такође остварен с обзиром да ови саизвршиоци предузимају управо радње извршења кривичног дела ратног злочина против ратних заробљеника а које су у закону таксативно набројане, те предузимањем било које од набројаних радњи оптужени врше ово кривично дело. Несумњиво је утврђен и каузални однос између радњи оптужених и наступеле крајње последице-смрти оштећених лица. Код свих оптужених постојао је јединствени умишљај да се оштећени лише живота и сви оптужени су радили на том задатку и активно учествовали у радњи која је имала ту последицу, те су радње сваког од оптужених саизвршилаца понаособно и прецизно одређене, а све заједно представљају јединствену целину и доприносе заједничкој последици овог кривичног дела. Дакле, и објективни и субјективни елемент саизвршилаштва у конкретном случају је остварен и то у међусобној вези.

9.2.5. Урачунљивост и виност

Налазећи да урачунљивост оптужених није била у сумњи те, имајући у виду и начин одбране, суд и није изводио доказе у том правцу – изузев код опт. Атанасијевића, у односу на кога, јасно, не прихватајући измењену одбрану, а како је то већ објашњено у разлозима ове пресуде, није у сумњи ни у вези његове потпуне урачунљивости.

Кривично дело је учињено са умишљајем када је учинилац био свестан свог дела и хтео његово извршење (директни умишљај) или када је учинилац био свестан да услед његовог чињења може наступити штетна последица па је на то пристао (евентуални умишљај). Код умишљаја су остварена оба елемента свест - интелектуални елемент и воља - волунтаристички елемент. Кривично дело ратног злочина против ратних заробљеника из чл. 144 КЗЈ може се извршити једино са умишљајем.

У конкретном случају, кривично дело овде оптужени врше са директним умишљајем, с обзиром да су били у потпуности свесни и свог дела и да су хтели његово извршење. Наиме, као саизвршиоци су знали да својим радњама остварују све битне елементе бића кривичног дела, укључујући и последицу чије наступање схватају као реалну могућност, хтели су њено наступање, односно хтели су извршење дела. Они су у потпуности свесни чињенице да се ради о (овој) заштићеној категорији

лица (као уосталом и њихови и наши неписмени преци у 19 веку као војвода Марко Миљанов из племена Кучког у ондашњој Црној Гори, који је своје саборце и саплеменике, пре одласка у бројне «бојеве са Турцима», саветовао «да буду и јунаци и људи» па када су га питали у чему је разлика између чојства (човечности, људскости) и јунаштва, он им је одговорио: «јунаштво је сачувати себе од непријатеља а чојство је сачувати непријатеља од себе», да се буде јунак у боју и себе сачува од непријатеља а када се у томе успе и располаже се рањеним или заробљеним непријатељем да се «буде човек» и сачува га се од себе (и својих ниских порива освете и сл.)). Свесни су и радњи које предузимају и последица тих радњи које и хоће, јер наравно да се уласком у стрељачки строј те пуцањем из ватреног оружја у постројене заробљене (односно «клањем», убадањем ножем, пуцањем у оне који су преживели стрељање – «оверавањем») мора и хоће (и жели) проузроковати последица смрти, односно да ће се шамарањем, шутирањем ногама, ударањем песницама, палицама или чим другим, нарушавати телесни интегритет оштећених и вређати њихово људско достојанство.

Код опт. Вујовић Мирољуба и опт. Вујановић Станка је постојала свест да се издавањем наређења да се врше убиства оштећених те одређивањем лица која ће бити у пратњи трактора ради спречавања бекства као и стрељањем још најмање десет ратних заробљеника, испред хангара на Овчари, а код опт. Вујановић Станка и свест да самом радњом стрељања ратних заробљеника на локалитету Грабова, врши кривично дело а с друге стране постојала је воља, односно они су хтели извршење кривичног дела, односно последице која је наступила а која се огледа у смрти ратних заробљеника.

Такође, у односу на оптужене Мугоша Горана, Ђанковић Мирослава, Милојевић Предрага, Драговић Предрага и Радак Сашу приликом извршења кривичног дела постојао је свесни и вољни елемент. Наиме сви наведени оптужени су били свесни да формирањем шпалира, кроз који су били приморани да протрче ратни заробљеници приликом уласка у хангар и које су сви заједно тукли дрвеним палицама, шипкама, кундацима, штакама, рукама и ногама по разним деловима тела, наносећи им телесне повреде, што су сем опт. Милојевића и опт. Драговића, наставили и у хангару, чине кривично дело и они су то хтели, наиме хтели су наступање последице која се огледа у нарушавању телесног интегритета оштећених и вређања њиховог људског достојанства.

И у односу на оптуженог Ланчужанин Милана такође је постојао директан умишљај јер је исти био свестан да ударањем рукама и ногама ратних заробљеника у хангару повређује оштећене те тако врши кривично дело и он је хтео наступање последице која се огледа у нарушавању телесног интегритета оштећених и вређања њиховог људског достојанства.

Оптужена Калаба Нада је кривично дело такође извршила са директним умишљајем јер је била свесна свог дела и хтела је његово извршење. Наиме, она је била свесна да ударањем ногом у цеваницу

повређује овог ратног заробљеника а свесна је и да га пуцајући му из пиштоља у главу може лишити живота и ту последицу је извесно хтела.

Такође, и оптужени Перић Јовица, Војновић Милан, Ђанковић Мирослав, Атанасијевић Иван и Радак Саша поступају и предузимају конкретне радње са директним умишљајем у односу на забрањену последицу, јер су ови оптужени свесни да стрељањем ратних заробљеника дакле пуцањем из стрељачког строја у ратне заробљенике, а опт. Милојевић «оверавањем» преживелих, врше кривично дело и свакако су хтели наступање забрањене последице односно смрт оштећених.

И опт. Шошић Ђорђе и опт. Милојевић Предраг су, у ситуацији када су по једног ратног заробљеника лишили живота ножем, поступали са директним умишљајем, радње су предузимали свесни како својих поступака који се огледају у лишивању живота заробљених (пререзивањем вратова), тако и њихових последица те су хтели извршење кривичног дела као и наступеле последице а која се огледа у смрти заробљеника.

Свест о томе да се «крше правила међународног права» није неопходна за постојање умишљаја јер је ово обележје објективни услов за постојање предметне инкриминације те и не мора бити обухваћена умишљајем.

9.2.6. Примена «блажег закона»

Мада суд није везан правном квалификацијом из оптужбе, неопходно је рећи да су описане кривично-правне радње оптужених оптужбом правилно и у складу са законом оцењене као дело из чл.144 у вези са чл.22 КЗ СРЈ а све то у складу са принципом «примене блажег закона». Наиме, у време извршења дела (20.11.1991.год.) на правној снази је била, идентична по радњи извршења (као и по називу и бројној ознаци), одредба чл.144 тадашњег Кривичног Закона СФРЈ⁴⁸⁴ (који је од тада па до времена извршења дела претрпео неколико измена и допуна али не и у овом делу). Наведеном одредбом је тако било предвиђено да ће се учинилац казнити «затвором од пет година или смртном казном». Након тога, у току 1993 године, донет је и ступио на правну снагу наведени Кривични Закон СРЈ којим је, у овом делу, предвиђено да ће се учинилац казнити «затвором од пет година или затвором од двадесет година» док је одредбом чл.4 одређено да се «на учиниоца кривичног дела примењује закон који је важио у време извршења кривичног дела» (ст.1) али је у ст.2 тог члана предвиђен општеприхваћен принцип и одступање тј. да «Ако је после извршења кривичног дела измењен закон, једном или више пута, примениће се закон који је блажи по учиниоца». У конкретном случају, имајући у виду да се Кривични закон, од момента извршења дела мењао у неколико наврата али само у погледу казне запрећене за извршење дела, јасно је да се има применити онај који је блажи по учиниоца а то је

⁴⁸⁴ «Сл.лист СФРЈ» бр.44/76

извесно наведени КЗ СРЈ из 1993 год. а не онај који је важио у време извршења дела или пак сада важећи КЗ (којим су прописане казне од 30 до 40 година).⁴⁸⁵

9.2.7. Res iudicata ?

Имајући у виду да је одредбом чл.104 ст.1 тадашњег «КЗ СФРЈ» било одређено (а касније идентичном одредбом КЗ СРЈ, те ОКЗ и КЗ преузето) да «Југословенско кривично законодавство важи за свакога ко је на територији СФРЈ учинио кривично дело»), потпуно је, у предметним разматрањима, без значаја чињеница да су опт. Вујановић и Мугоша својевремено (касније, након извршења овог кривичног дела), у Републици Хрватској, осуђени за истоврсна кривична дела (Вујановић за догађаје који извесно немају везе са овим делом, а Мугоша правноснажном пресудом Жупанијског суда у Вуковару на казну затвора у трајању од 7 година за исто кривично дело тј. јер је пљачкао имовину становништва па је на Овчари претресао заробљенике, узимао им новац и притом их тукао па је од Драгутина Бергхофера узео 350,00 ДМ и ручни сат)⁴⁸⁶ али да је суд нашао да се не ради о пресуђеној ствари, односно да поновно суђење у Републици Србији не претставља кршење правила ne bis in idem јер исто у односу на кривично дело учињено у иностранству има релативан а не апсолутни значај. Ово стога што је одредбом члана 106 КЗ СРЈ предвиђено да Кривични закон СРЈ важи за држављане СРЈ који у иностранству учине кривично дело ако се затекне на територији СРЈ. Како по наведеној пресуди оптужени казну није издржао ни у целини ни у претрежном делу, нити је правноснажном пресудом ослобођен, нити је кривично гођење застарело, у конкретном случају у смислу члана 108 КЗ СРЈ има места суђењу оптуженом пред домаћим судом (сада чланови 8 и 10 Кривичног законика). Овакве изузетке допушта и Европска конвенција о међународном важењу кривичних пресуда коју је СРЈ ратификовала 2002. године⁴⁸⁷ у којој су у члану 6 допуштени изузеци. Наиме, Жупанијски суд у Вуковару је овај суд дана 17.08.2007. године известио да оптужени Горан Мугоша није издржао казну затвора у трајању од 7 година по правноснажној пресуди тог суда јер није био доступан правосудним органима Републике Хрватске.

Такође је и опт. Станко Вујановић у Републици Хрватској неправоснажно осуђен за истоврсно кривично дело⁴⁸⁸ али за догађај који извесно нема везе са овим делом, те се свакако не може радити о пресуђеној ствари а тим пре што ова пресуда није правноснажна - овај суд је горе наведеним дописом обавештен да се спис поводом жалбе налази у Врховном суду Републике Хрватске као и да овај оптужени казну није

⁴⁸⁵ чл.374 КЗ

⁴⁸⁶ Пресуда Жупанијског суда у Вуковару посл. бр. К.86/98 од 19.05. 2000. у односу на Мугошу правоснажна а у односу на Вујановића укинута пресудом Врховног суда Хрватске посл. бр. Кж 666/00-7 од 6.11.2000. године

⁴⁸⁷ «Службени лист СРЈ-Међународни уговори» бр.13/2002 од 20.12.2002. године

⁴⁸⁸ Пресуда Жупанијског суда у Вуковару посл. бр. К. 27/00 од 28.04.2003. године

издржао јер у односу на њега пресуда није правоснажна а самим тим ни извршна.

10. Одлука о казни

Приликом одлучивања о врсти и висини казне суд је, у смислу одредби чл.41 КЗ СРЈ, полазећи од граница које су за ово дело законом прописане (затвор од најмање 5 година а највише 15 година или казна затвора од 20 година), имајући у виду сврху кажњавања, узео у обзир све околности од утицаја да казна буде мања или већа (олакшавајуће и отежавајуће околности) а полазећи од прописане сврхе кажњавања па је тако ценио

10.1. Олакшавајуће околности

у односу на:

Опт. **Мирољуба Вујовића** од олакшавајућих околности његове породичне () и имовинске прилике (нема сталног запослења ни непокретне имовине) те да је до сада неосуђиван,

Опт. **Станка Вујановића** од олакшавајућих околности његове породичне , имовинске прилике (нема сталног запослења ни извора прихода) и здравствене прилике и да је до сада неосуђиван,

Опт. **Милана Ланчужанина** од олакшавајућих околности његове породичне () имовинске прилике (нема сталног запослења) и здравствене прилике) и досадашњу неосуђиваност,

Опт. **Јовицу Перића** од олакшавајућих околности његове породичне () и здравствене прилике () те да је до сада неосуђиван,

Опт. **Ивана Атанасијевића** од олакшавајућих околности његове породичне () и имовинске прилике (нема ни сталног запослења ни покретне ни непокретне имовине) те да је до сада неосуђиван,

Опт. **Милана Војновића** од олакшавајућих околности његове породичне ([REDACTED]), имовинске (нема сталног запослења ни извора прихода, издржава се повременим радом у грађевини и од помоћи родбине) и здравствене прилике (болује од ангине пекторис и има тешку лезију кичме) те релативно позну животну доб као и досадашњу неосуђиваност,

Опт. **Предрага Милојевића** од олакшавајућих околности његове породичне ([REDACTED]) и имовинске прилике (нема сталног запослења ни извора прихода, породицу издржава радећи повремене послове у грађевини) те, [REDACTED],

Опт. **Горана Мугошу** од олакшавајућих околности његове породичне ([REDACTED]) и имовинске прилике (нема запослења ни непокретне имовине, издржавају се од прихода супруге која је фризер) те да је до сада неосуђиван,

Опт. **Ђорђа Шошића** од олакшавајућих околности његове породичне ([REDACTED]) имовинске (нема сталног запослења ни извора прихода), здравствене прилике [REDACTED], [REDACTED] релативно позну животну доб и досадашњу неосуђиваност,

Опт. **Мирослава Ђанковића** од олакшавајућих околности његове породичне ([REDACTED]) и имовинске прилике (нема сталног запослења, извора прихода ни непокретне имовине) те да је до сада неосуђиван,

Опт. **Предрага Драговића** од олакшавајућих околности његове породичне ([REDACTED]) и здравствене прилике ([REDACTED]) а од отежавајућих околности је ценио ранију осуђиваност,

Опт. **Радак Сашу** од олакшавајућих околности његове личне прилике [REDACTED] и [REDACTED]

Опт. **Нада Калабу** од олакшавајућих околности њене породичне ([REDACTED]) и имовинске прилике (нема сталног запослења ни ни извора прихода – помажу их Вујановићеви родитељи приходима из пољопривреде) те да је до сада неосуђивана,

10.2. Отежавајуће околности

док је код **свих оптужених** од отежавајућих околности ценио евидентну и упорност (у питању је догађај који траје сатима) и безобзирност, чињеницу да су током критичне вечери лишили живота најмање 200 људи (најмлађи Качић Игор стар је [REDACTED] год. а најстарији

Босанац Драгутин стар је ■ год., међу којима су биле и две жене, Маркобашић Ружуца неспорно у поодмаклом стадијуму трудноће а Подхорски Јања стара ■ год. а њих 9 испод 20 година од чега 3-је малолетно,) па их као смеће, стоку, нељуде загрнули у две заједничке масовне гробнице («рупe»), набацујући тела једна преко других показујући и тако «и у смрти» њихово изразито непоштовање као људских бића, и све то без икаквог разумног разлога и мотива, (члановима овог већа као људским бићима био би донекле људски разумљив (али наравно не и прихватљив) бол и следствени мотив освете типа «убио ми је дете, силовао ми је кћерку, супругу и сл.» но у конкретном случају нико од оптужених нити је тврдио нити покушао доказати ни мотиве ове врсте нити би се дало закључити да их је ико уопште и имао. И наравно да је потпуно неразумљив и неприхватљив мотив опт. Калабе којој је неко дао отказ са посла само зато што је Српкиња.)) те ценећи и појединачан допринос оптужених у извршењу предметног дела а како је то описано у разложима ове пресуде, осудио их је на наведене казне затвора а у уверењу да ће се њима како на оптужене тако и на друге не само довољно «васпитно деловати да убудуће врше кривична дела» (што би била уобичајена фраза на бази законске одреднице) и не само ради «остварења правде» (и за жртве и за оптужене) него у уверењу и нади да се «никада и нигде» ништа слично не понови те да је извесно «правда спора али достижна».

10.3. Урачунавање притвора

У смислу одредбе чл. 50 ОКЗ одређено је да се у изречене казне оптуженима има урачунати време проведено у притвору и то у периоду од дана лишења слободе па до дана када је притвор укинут (у односу на оптужене којима је притвор укинут пре објављивања ове одлуке) односно до правноснажности ове пресуде а најдуже до истека казне затвора изречене овом пресудом а о чему ће суд прецизније одлучити посебним решењем.

11. О трошковима поступка

На основу одредбе члана 196 став 1 у вези члана 193 став 2 ЗКП оптужени су обавезани да суду исплате на име судског паушала наведене износе, а имајући у виду дужину трајања и сложеност овог кривичног поступка и њихове имовинске прилике и солидарно на име трошкова овог поступка износ од 1.348.031,00 динара колико је већ исплаћено из буџетских средстава суда а све у року од 30 дана од дана правоснажности пресуде под претњом принудног извршења. Трошкови кривичног поступка, у износу који је определио овај суд представљају трошкове за обављена вештачења и то износ од 510.243,00 дин, трошкове за приступ

сведока (путни трошкови и смештај) и то износ од 194.742,00 динара, трошкове за тумаче у износу од 3.200,00 динара и трошкове спровода оптужених у износу од 639.846,00 динара. Оптужена Калаба дужна је да исплати посебно још износ од 139.016,00 динара, а оптужени Атанасијевић посебно још износ од 56.000,00 динара који износи су такође већ исплаћени за обављена вештачења у вези ових оптужених, а сви трошкови су били нужни и неопходни за несметано вођење овог поступка. Имајући у виду имовинске прилике оптужених суд је нашао да плаћањем трошкова кривичног поступка неће бити доведено у питање њихово издржавање, као ни издржавање лица која су по закону дужни да издржавају.

12. ОСЛОБАЂАЈУЋИ ДЕО

На основу напред утврђеног чињеничног стања, суд није могао са сигурношћу утврдити да су, на начин описан у оптужници па и уопште, у извршењеу описаног кривичног дела учествовали и овде оптужени Љубоја Марко зв.»Маре», опт. Катић Слободан зв.»мајор Катић, опт. Златар Вујо, опт. Маџарац Предраг зв. «Пеђа» и опт. Пејић Милорад .

Наиме, из изведених доказа неспорно произилази а што и сам **опт. Љубоја Марко** признаје, да је критичног дана био код хангара те и у хангару на Овчари те да је у аутомобилу којим управља Ланчужанин, кренуо за, закључило би се по свим казивањима, «првим трактором». У овом правцу изјашњавају се не само оптужени Ланчужанин, Милојевић и Драговић него и сведок **Љубишић Мирко** који је на Овчару дошао пре њих (наводно по неке аутомобиле) а њима се придружио јер је мислио да се враћају у Вуковар. И сведок сарадник **Петковић Спасоје** тврди како су «иза трактора у пасату зелене боје, возио је Камени, на место сувозача је био Кинез иза су били Цеца и Маре»,⁴⁸⁹ да су се сви, изузев Милојевића вратили до хангара (можда и 20 минута пре повратка трактора), с тим што Петковић не види да је у аутомобилу њих 5 него тврди четворица (не види Љубишића). И суд прихвата ове тврдње у смислу да извесно, том приликом на Грабово нису доспели Ланчужанин, Љубишић, Љубоја и Драговић али је извесно (како је то већ објашњено) на Грабово је наставивши пешке за трактором дошао Милојевић, који је тамо и остао стога је суд и утврдио чењенично стање у овом делу као на стр. 134 ове пресуде. Ово је једина ситуација коју описује сведок сарадник а односи се на опт. Љубоју. Други сведок сарадник (**Латиновић**) Љубојине активности не региструје ни у шпалиру ни у хангару а ни на месту стрељања на Грабову. Ни било ко други од сведока се не изјашњава у

⁴⁸⁹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.02.2008.год. **стр.8** у вези записа са главног претреса од 6.09.2007.год. - **стр. 11**

прилог тврдњи да је Љубоја на било који начин учествовао било у тучи и злостављању заробљених било у њиховом убијању. Једина тврдња је тврдња сведока сарадника Петковића (а што и опт. признаје и објашњава и што је и овај суд прихватио) јесте практично да је виђен како је отишао према месту стрељања. Сигурних доказа да је тамо и дошао и шта је евентуално тамо радио нема

И у односу на **опт. Катић Слободана**, ситуација је слична те је изведеним доказима и утврђено чињенично стање као на стр. 134 разлога ове одлуке. Сведок сарадник **Петковић** тврди такође да је опт. Катић на Грабово отишао у истој «првој тури» и то у аутомобилу «Вектра» са опт. Вујановићем и извесним Сирета Дамиром зв.»Сићо» («у трећем возилу трула вишња «вектри» је био Станко Вујановић, Сића, Сирета Дамир који је седео напред и Катић, мајор Слободан Катић, он је седео иза».⁴⁹⁰ Доказа о томе да ли је тамо и дошао и шта је тамо, на месту стрељања, радио нема. Овде је неопходно рећи и следеће: Оптужени Катић негира да је уопште критичног дана био у Вуковару (мада тек приликом другог саслушања у поступку истраге а дана 18.05.2004.год.), тврди како је претходног дана отишао у Земун, био у посети у болници свом саборцу Ваљаревић Горану зв.»Мали Џо», као и 20. новембра, а потом цело поподне и ноћ у кафани «Рибика» у Земуну био на слави код Величковић Ђорђа и да се у Вуковар вратио тек 22 новембра. Ове његове тврдње потврђују и Величковић и Наић Живко (у то време [REDACTED] са којим се оптужени наводно дружио). Сведок **Ђорђе Величковић** објашњава како је после тога Катића видео тек годинама касније а овога 20.11.1991.год. се сећа јер му је тог дана била слава (Св. Аранђел), госте је због бројности примао у кафани и да је Катић «дошао негде око, 20-ог око 12 сати»,⁴⁹¹ а и «био је укључен телевизор те се говорило о ослобођењу Вуковара».⁴⁹² Сећа се и да је Катић критичне вечери остао целу ноћ и да се «попило сачувај боже».⁴⁹³ Сведок **Наић Живко** пак тврди како је одрастао уз Катића (који је знатно старији од њега), да му се увек јављао када дође са ратишта па и тада те да је дошао «У Земун 18-ог током дана сад ја не могу сад тачно да чини ми се негде пре подне да је било тако, ја сам га још задиркивао гледали смо на ТВ-у и кажем какав си ти то ратник Вуковар се ослобађа а ти си овде, на шта се он мало и наљутио био, каже дошао сам због рањеног другара да га видим у болници који сам ја сазнао касније да се зове Џо»,⁴⁹⁴ да су 19 и 20.11. ишли у посету «Џо»-у у болницу а после тога Катић је отишао у Земун («свуда сам ишао са њим а једино ме у кафане није водио», срили су се сутрадан, Катића је болела глава, био је мамуран и у Вуковар се вратио

⁴⁹⁰ исто, стр.11

⁴⁹¹ транскрипти аудио записа од 11.02.2005.год. - стр. 4 који су, уз сагласност странака, прочитани на главном претресу од 22.04.2008.год. – стр.15

⁴⁹² исто, стр. 12

⁴⁹³ исто, стр. 15

⁴⁹⁴ транскрипти аудио записа од 11.02.2005.год. - стр. 20 који су такође, уз сагласност странака, прочитани на главном претресу од 22.04.2008.год. – стр.15

22-ог.⁴⁹⁵ Своја сећања на догађаје које описује објашњава тиме како је «тај дан Вуковар ослобођен и он га цео дан због тога зезао».

Суд ове тврдње сведока не прихвата јер су супротне казивању сведока сарадника Петковића и извесно неуверљиве на околност како се тако добро и прецизно сећају догађаја од пре чак 14 година а исти, објективно, ни по чему нису упечатљиви, него је чврстог уверења да је Катић дана 20.11.1991.год. био и у Вуковару и на Овчари (а извесно је те вечери отишао и у правцу Грабова). И ово не само због казивања сведока сарадника Петковића који је у том смислу доследан него и због чињенице да: **опт. Мугоша** приликом саслушања у поступку истраге а дана 25.12.2003.год. казује како је на Овчари видео и «мајора Катића», приликом другог саслушања у поступку истраге а 18.05.2004.год. да је у то сигуран (да је и Катић био на Овчари том приликом те га и описује) док на претресу а дана 01.07.2004. год. казује «како у то није 100% сигуран», сведок сарадник **Латиновић** изражава несигурност да га је видео у хангару а сведок **Дукић Никола** зв.»Гица» такође, у поступку истраге (записник од 4.11.2003.год.) изражава несигурност у овом смислу у толико што «не могу са сигурношћу рећи али мислим да је и мајор Катић био на Овчари» а на главном претресу исту несигурност понавља и након предочавања казивања из поступка истраге објашњава – «не знам, може бити».⁴⁹⁶

Међутим, без обзира на изнето, ни један изведени доказ не потврђује тезу оптужбе да је овај оптужени уопште дошао на место стрељања, ако јесте шта је тамо радио а још мање да је тамо учествовао у лишавању живота заробљених.

С тога је суд, полазећи од тога да чињеница што је неко виђен да одлази у правцу места извршења кривичног дела још увек не значи да је и учествовао у његовом извршењу те је, у недостатку чврстих и сигурних доказа за супротно, оптужене Љубоју и Катића, а у смислу одредби чл. 355 тач.3 ЗКП, ослободио од оптужбе. И још нешто у односу на ову двојицу оптужених а имајући у виду ставове изражене у укидајућој одлуци ВСС. Ако су ови оптужени присутни наводним тврдњама **опт. Драговића** (који присутним говори «порокали смо пичке усташке») и ако су то чули (а нема ни једног доказа да су они тако што заиста и чули) па не реагују ни на који начин нити се дистанцирају од тога, ни то не значи нити може бити доказ да су учествовали у стрељањима (тим пре ако није «довољан доказ» ни у односу на самог Драговића).

У односу на **опт. Маџарац Предрага** неопходно је рећи да се овај оптужени доследно, током целог трајања овог поступка, брани тако што негира извршење овог кривичног дела и тврди да је тог и тих дана уопште, стално био у кући свог стрица Ранка те да из куће није ни излазио а не да је одлазио до Овчаре или пак ка Грабову. Сведок **Маџарац Ранко** пак потврђује ову одбрану и наводи да је тог критичног дана, **опт.**

⁴⁹⁵ исто, стр. 22

⁴⁹⁶ транскрипти од 27.10.2004. стр. 19 и 20

Предраг Маџарац са њим и са његовим братом био у кући јер је у то време код њега и становао.⁴⁹⁷

Међутим, у вези оптужби у односу на овог оптуженог неопходно је рећи :

да ни један сведок сарадник не наводи опт. Маџарца као учесника у извршењу овог кривичног дела,

да то не чини ни опт.Јовица Перић у спорном записнику,

да га као учесника у стрељањима заробљеника на Грабову не наводи ни опт. Атанасијевић (који додуше у том смислу означава само мртве: Тополу и Драгицу)

те да је једино сведок Дукић Никола навео Маџарца као некога ко је на Грабову.

Међутим, сведок **Дукић Никола** зв.»Гица» у различитим исказима различито описује активности опт. Маџарац Предрага (који тврди да на Овчари никада није био те да тог дана ни из куће није излазио) а приликом његовог саслушања у преткривичном поступку и на главном претресу. Наиме, приликом првог саслушања тврди да га је видео на Грабову те да је «у стрељачком воду видео и Маџараца али да није сигуран да је и он пуцао» (записник о његовом саслушању у поступку истраге а од 4.11.2003.год.) међутим на главном претресу⁴⁹⁸ најпре казује како «неће да грешу да је сигуран да је (Маџарац) уопште и био тамо», а потом, након предочавања његовог казивања како пред радницима УБПОК-а и замеником тужиоца за ратне злочине од 30.10.2003.год. тако и у поступку истраге од 4.11.2003.год., овај сведок казује како је опт. Маџарац био тамо: «била је велика група људи» и он не зна да ли је (Маџарац) био међу ових 10-15 који су пуцали, или не.⁴⁹⁹ И на главном претресу 15.03.2007. године, у поновљеном поступку, овај сведок исказује: «Био је тамо, али није пуцао и није био у стрељачком воду, није, тада када сам ја био, није пуцао у никог»⁵⁰⁰ при чему остаје и приликом суочења са овим оптуженим (који негира да је уопште био на Овчари или Грабову): «Ја сам рекао, када сам ја био да ниси пуцао. Да ли си касније, да ли не».⁵⁰¹ Дакле, неспорно је да овај сведок, у односу на опт. Маџарца постепено ретерира у својим казивањима и то тако што га прво означава као човека који је у стрељачком строју, али за кога само није сигуран да ли је пуцао, па затим га лоцира ван стрељачког строја и све до тврдње да овог окривљеног види на раздаљини (тако што га и на скици коју је сачинио на главном претресу обележава као лице које стоји ван стрељачког строја) што несумњиво указује на чињеницу да у једном делу и на неке околности овај сведок извесно не говори истину те ће стога суд његов исказ ценити и у светлу те чињенице.

⁴⁹⁷ транскрипти аудио записа са главног претреса од 4.09.2007.год. – **стр.14** у вези са записима са главног претреса од 29.04.2004.год. - **стр. 46**

⁴⁹⁸ транскрипти аудио записа од 18.03.2008.год. у вези записа са главног претреса од 27.10.2004.год. **стр. 13**

⁴⁹⁹ исто, **стр.13**

⁵⁰⁰ исто, **стр. 33**

⁵⁰¹ исто, **стр. 58**

Опт. Пејић Милорад, као што је то већ речено, у својој одбрани негира извршење кривичног дела и тврди да је у касарни из аутобуса извео Виленица Жарка и одвео га у Негославце код Ђокић Драженка - брата своје тадашње девојке а касније супруге где је и сам боравио а да је на Овчари био само кратко и да је тамо отишао како би, на молбу Виленице довео Ковачић Дамира зв.»Коле», да у томе није успео јер је Дукић Никола Ковачића извео из хангара и убио га са преке стране а да се он, када је први трактор са заробљеницима кренуо од хангара са Савић Мирославом потом вратио у Негославце те да није био на локалитету Грабово. Сведок **Дукић Никола** пак опт. Пејића означава као неког ко је био у стрељачком строју и ко је учествовао у стрељању заробљених на Грабову. За разлику од опт. Маџарца, у односу на Пејића је Дукић од првог дана доследан у овим тврдњама («На посебно питање истражног судије, у односу на онај део догађања када је било стрељање, кажем да сам ја у оном воду стрељачком препознао Пејић Милорада из Вуковара, за којег знам да је пуцао...»⁵⁰² а што понавља и приликом њиховог суочења: «Да, видио сам га на Грабову у стрељачком воду и стојим иза тих речи».⁵⁰³

Међутим, у циљу провере и одбране опт. Пејића и тврдњи сведока Дукића, суд је позвао и саслушао и сведока оштећеног Виленица Жарка те сведоке Савић Мирослава и Ђокић Драженка.

Неопходно је рећи да је извесни **Виленица Жарко** (рођ. [REDACTED] год.) особа која се све време трајања овог поступка налази на списку несталих из Вуковарске болнице (тај списак је својевремено, од стране МКТЈ у Хагу, уступљен овом суду у поступку истраге⁵⁰⁴) али не и идентификованих међу ексхумираним са Грабова. Овај сведок – оштећени је саслушан дана 15.09.2008.год. и потврђује одбрану опт. Пејића а које тврдње пак прихвата и овај суд, утолико што наводи: да га је из аутобуса у касарни спасио опт.Пејић, да га је одвео код своје девојке у Негославце, да га је (Пејића) замолио да покуша нешто да учини за «Колета» који је њему помогао а био је рањен у плућа, да је Пејић отишао из Негославаца за дана и после око 2 сата се вратио, био је љут, рекао му је да није могао ништа да учини. Овај сведок потврђује и да је био на списку несталих и објашњава да је његов нестанак пријавила његова сестра из Пуле, да је он почетком 1992.год. отишао у БиХ у Бијељину и да је са својом мајком контактирао преко неких радио аматера тек након 4-5 година, тј.1995-96 год. Суд поклања пуну веру тврдњама овог сведока који се мора сећати и тог дана и болнице и аутобуса у касарни и доласка у Негославце, то је посебан дан у његовом животу јер је извесно спасен сигурне смрти која је задесила његове саборце и суграђане те вечери.

И сведок **Савић Мирослава**, чији исказ је суд такође у потпуности прихватио, такође потврђује одбрану оптуженог Пејића али и тврдње Виленице. Тако, овај сведок исказује: «Трактор крене и сад како је трактор

⁵⁰² записник од 4.11.2003.год. – **стр.261а** спис истраге К.и.180/2003

⁵⁰³ транскрипти аудио записа са главног претреса од 17.09.2008.год. – **стр.38**

⁵⁰⁴ **стр.421** списа истраге К.и.180/03

кренуо тачно преко пута мене стоји Милорад Пејић и ја дођем до њега. Рекох Браца идемо ми одавде, овде ми немамо шта више да тражимо, ово је готово. И Милорад крене са мном...».⁵⁰⁵ Сведок Савић потврђује да је то било у сумрак. Али, овај сведок такође потврђује и нешто друго. Наиме, он тврди да му је опт. Пејић још док су стајали испред хангара, на око пола сата од доласка на Овачару, рекао да је чуо три пуцња и да је Дукић Никола извео «Колета» (Ковачић Дамира), одвео га до неког јарка и лишио га живота: «Ја дођем до њега, рекох Пејкане, пошто му је надимак Пејкан, рекох Пејкане шта ти радиш овде. Он мени ни пет ни шест, јеси ли ти чуо три пуцња. Рекох нисам ништа чуо, био сам унутра, каква три пуцња. Па каже, ево сад је Дукић Никола извео Колета, одвео га ту до неког јарка, лишио га живота, дошао до мене и каже мали набаци. Ја сад гледам, ништа ми није јасно, рекох зашто, за чега је то урадио».⁵⁰⁶

И сведок **Ђокић Драженко** чији исказ суд такође у потпуности прихвата, потврђује одбрану опт. Пејића наводећи да је Виленица Жарка упознао када «га је мој тај шогор Пејић Милорад када га је довео код мене у кућу, значи довео га је код мене у кућу јер га је извео из аутобуса који је изашао из болнице, дошао до ове, како се зове, до касарне и тамо га је Пејић Милорад извео и довео га пред моју кућу»⁵⁰⁷ за кога каже да је «био јако нервозан, јер ми је јасно, ја сам га питао шта је проблем, он ми је једноставно рекао да је направио ајде да кажем неку грешку, ја кажем у чему грешку, једноставно он је рекао шогору да је са њима у аутобусу био човек који се зове Дамир Ковачић «Коле», особа коју ја не знам, значи не знам је лично, али је то особа која је њему помагала за време, ајде да кажем, дешавања тога у овоме како се зове, тог његовог боравка на другој страни, а која је седела са њиме у аутобусу и он је у путу замолио, значи замолио шогора да оде до ове како се зове, до Овчаре и да проба да извуче тога Дамира Ковачића»⁵⁰⁸ као и да се све то дешава «у та два, два до три евентуално сата, пао је већ ајде да кажем и мрак и мрак, што кажу јесенско је и време и једноставно Милорад се појављује, значи улази код нас у кућу, сећам се ајде да кажем ушао је унутра нервозан, љут и само је њему добацио «нисам успео ништа». Сећа се и псовке опт. Пејића «јебеш нас људе, нисам могао да учиним ништа».⁵⁰⁹ Без обзира што је овај сведок у тазбинском сродству са опт. Пејићем, суд је уверења да је као и Савић и наравно Виленица, искрено и потпуно изнео све што му је познато те је суд и његово али и казивања Савића и Виленица Жарка прихватио.

Када се сви ови искази анализирају појединачно и у међусобној вези очигледно је да је сведок Дукић Никола ни у овом делу не казује истину. Опт. Пејић ово објашњава тиме да је овом сведоку и неким другим људима замерао што му нису на време «извукли» рањеног брата Мирослава из борбе (и који је и умро од последица рањавања због неправовремене реакције сабораца) али на овом суду није било да утврђује да ли је то тачно као ни да ли је евентуално Дукић убио заробљеног Ковачић Дамира (како тврди опт. Пејић и сведоци којима је

⁵⁰⁵ транскрипти аудио записа са главног претреса од 15.09.2008.год. - стр. 56

⁵⁰⁶ исто, стр. 58

⁵⁰⁷ транскрипти аудио записа са главног претреса од 16.09.2008.год. - стр. 53

⁵⁰⁸ исто, стр. 55

⁵⁰⁹ исто, стр. 56

овај оптужени то испричао - Ћокић Драженко и Савић Мирослав) али јесте на овом суду да утврди из ког разлога би било који сведок а у конкретном случају Никола Дукић теретио лице које није учествовало у овом критичном догађају. Приликом суочења сведока Дукића и овог оптуженог обојица остају при својим ранијим исказима и оптужују један другог⁵¹⁰

Када се даље ова казивања сведока и опт. Пејића повежу са:

а) чињеницом да, како је то већ речено у разлозима ове одлуке у односу на опт. Маџарца (стр.255), сведок Дукић извесно на суду не говори увек истину (што разумљиво намеће питање а што би говорио у односу на Пејића),

б) да је, у време када се о Овчари као догађају па и о Пејићу као евентуалном учеснику истог, опт. Пејић недоступан државним органима и на непознатој адреси (па га се могло «несметано» теретити јер није присутан а када се појавио онда се више није могло назад),

ц) да једини он тврди како је на Грабово отишао на кабини трактора а што је, како је већ речено (стр.188 разлога ове пресуде), имајући у виду тврдње сведока сарадника, Атанасијевића те и самог Дукића о «вагашима» и уопште путу до места стрељања, и што тако што нико од других који описују одлазак трактора не види, оцењено као неприхватљиво,

д) да је пак, по тврдњама сведока сарадника и Петковића и Латиновића, учешће Дукића у истим догађајима знатно значајније али ипак није оптужен (а у ком случају би ови његови искази као сведока били свакако издвојени из списка предмета),

е) да је потпуно несхватљив мотив за евентуално овакво што код опт. Пејића (већ је спасио једног Хрвата и отишао је да то покуша у односу на другог па не да није спасио тог другог него је наводно те друге убијао??? – мада извесно не би било за чуђење то што је неко најпре спашавао једне а потом друге убијао – то је видљиво из разлога ове пресуде – али би за чуђење било да се дође на Овчару ради спашавања некога и када му тог неког «на очи» убију, уместо да се, у револту, напусти такво друштво, остаје се и придружи у убијању),

овај суд је на становишту да је исказ сведока Николе Дукића у односу на опт. Ланчужанина, Маџарца и Пејића у потпуности непоуздан те тако и неприхватљив јер извесно не казује истину а да разлоге за то, у односу на Пејића, треба евентуално тражити и у чињеници да он терети лице које уствари зна какве су његове стварне активности тј. да је из хангара извео и убио Ковачић Дамира (мада је Дукић један од ретких који је себе означио као неког ко је на локалитету Грабова где, додуше, по његовим тврдњама ништа није радио). Стога суд није прихватио исказ овог сведока. Из напред наведених разлога, а услед недостатка било каквих других доказа суд је и утврдио чињенично стање као на стр. 134 ове одлуке.и оптужене Маџарца и Пејића у смислу одредби чл. 355 тач.3 ЗКП, ослободио од оптужбе.

⁵¹⁰ транскрипти аудио записа са главног претреса од 17.09.2008.год. - стр. 38 и 39

Несумњива је чињеница да је овде сведок Дукић пред Окружним судом у Новом Саду, пресудом посл. бр. К.287/06 од 19.10.2007. године,⁵¹¹ оглашен кривим због кривичног дела тешко убиство из чл.114 ст.1 тач.5 и 9 КЗ и кривичног дела силовање из чл. 103 ст.2 КЗ РС и осуђен на јединствену казну затвора у трајању од 30 год. но та пресуда није правоснажна и суд је није ни на који начин ценио у контексту предњих разматрања.

Опт. Вујо Златар у својој одбрани доследно тврди како је рањен у борбама 30.10., да је до 18.11. лечен на ВМА у Београду а од 18.11. до 18.12. те године провео на рехабилитационом лечењу у «Селтерс» бањи у Младеновцу те да у критично време нити је био нити је могао бити у Вуковару. У прилог ових тврдњи суду је дао на увид и отпусну листу са Клинике за урологију ВМА у Београду и из ове бање из Младеновца. У циљу провере ове одбране оптуженог суд је извео бројне доказе. Тако је прибавио и Историју болести са ове клинике ВМА, саслушао и више сведока који су директно или индиректно потврдили да је Златар критичног дана био у «Селтерс бањи» и два вештака медицинске струке, одредио супер вештачење које је поверио Судско-медицинском одбору Медицинског факултета у Београду те саслушао и представника СМО, вештака Ђорђа Алемпијевића.

Из исказа сведока **др. Ранке Крунић – Протић** да се закључити да је опт. Златар у критично време у «Селтерс» бањи и да би, уколико је ту установу макар и на једну ноћ напустио, то морало бити евидентирано у документима бање те и до нивоа да се закључи једна а потом отвори нова отпусна листа.⁵¹² Она такође тврди да: «Уобичајено је да када су нормалне околности, а пацијент је послат са једним помагалом није обично да за 3 дана може да га се ослободи јер у том случају не би ни дошао са тим помагалом».⁵¹³ Међутим, суд детаље ове врсте (режим кретања у установи) није могао проверити јер је документација те бање својевремено уништена у поплави а о чему је суд обавештен дописом те установе. Сведок **Катић Душанка**, (сестра од тетке оптуженог) тврди да је опт.Златар рањен 30.10. када је и примљен на лечење на ВМА,⁵¹⁴ «на ВМА је остао до 18. новембра, зато што смо ми, ја сам после узела његове прљаве ствари са ВМА смо узели његов прљав веш, а он је био пребачен у међувремену у Младеновац»⁵¹⁵ и да је тамо остао до 18.12. и за све време и лечења и рехабилитације она и њени укућани су га скоро свакодневно посећивали («Вујо у Младеновцу је остао месец дана, јер је 18. изашао из бање, а знам по томе што нам је слава, јер је био

⁵¹¹ **стр. 3491-3510/1719** списка овог предмета

⁵¹² транскрипти аудио записа са главног претреса од 4.09.2007.год. – **стр.5** у вези записа од 10.02.2005.год. - **стр.6** које је суд, због промене у саставу већа, прочитао на главном претресу дана 20.11.2007.год. **стр.17**

⁵¹³ исто, **стр. 6**

⁵¹⁴ транскрипти аудио записа са главног претреса од 23.03.2005.год. - **стр. 3** које је суд прочитао на главном претресу од 22.04.2008.год. **стр.15**

⁵¹⁵ исто, **стр.4**

на слави код мог тате 19-ог а ми смо сви заједно живели па због тога знам».⁵¹⁶ У битном идентично тврди и њен отац сведок **Самарџија Раде** прецизно се изјашњавајући о датумима⁵¹⁷, а слично, прецизно у смислу датума и сведок **Нишевић Миле** истичући да од раније зна Вујиног оца и када је у Младеновцу чуо да је Вујо Златар у бањи дошао је да га посети, да је то било 20-ог а Вујо му рекао да је ту «2 дана, од 18-ог» и да остаје месец дана те да га је скоро свакодневно посећивао и зна да је из бање отишао 18 децембра.⁵¹⁸ И сведоци **Ковачевић Стеван** и **Миљановић Богдан**, прве комшије опт. Златара, у великој мери потврђују његову одбрану тврдећи да је био рањен и да су га видели тек знатно касније од спорног датума и то Ковачевић тек «неколико месеци касније»⁵¹⁹ а Миљановић «пар дана пред Нову годину».⁵²⁰ Сведок **Бакић Миле** у свом исказу тврди да Златара није видео на Овчари јер је у то време био рањен и у Београду («Нисам видео кад је био рањен он је био у Београду»⁵²¹ а његов брат **Бакић Раде** да се опт. Златар појавио, након рањавања, у Вуковару пред Нову годину («Пребачен у Београд у болницу и знам да се појавио у Вуковару негде пред Нову годину, дал 28, 29, ту је негде, концем децембра да је дошао кући».⁵²² И сведок **Цревар Марко** зна да је опт. Златар рањен крајем 10-ог месеца те да у 11-ом месецу није био у Вуковару већ на ВМА у болници, где му је он ишао у посету («Па Вуја је негде рањен ја мислим да је Вуја рањен да ли је то крај десетог или десети месец углавном знам Вујо мислим да је једанаести месец уопште није био у Вуковару јер ја сам једном приликом ишао у посету, био је на ВМА у болници».⁵²³ Такође је изјавио да га је пре рањавања виђао сваки или сваки други дан а да га је после повратка из болнице видео тек доста после рата, можда тек 1992. године⁵²⁴ а што у битном исто исказује и сведок **Маћешкић Миле**.⁵²⁵ И сведоци **Кресовић Јовица**,⁵²⁶ **Дукић Никола**⁵²⁷ и **Љубишић Мирко**⁵²⁸ тврде да овог оптуженог нису видели

⁵¹⁶ исто, стр. 5

⁵¹⁷ транскрипте аудио записа од 23.03.2005. год. о саслушању овог сведока у предмету К.в.1/2003 суд је прочитао на главном претресу од 22.04.2008.год. - стр.15

⁵¹⁸ транскрипте аудио записа са главног претреса од 23.03.2005. год. суд је такође, уз сагласност странака, прочитао на главном претресу од 22.04.2008.год. стр.15

⁵¹⁹ транскрипти аудио записа од 10.02.2005. год. – стр.36, о саслушању овог сведока у предмету К.в.1/2003 које је суд, уз сагласност странака, прочитао на главном претресу од 22.04.2008.год. - стр.15

⁵²⁰ транскрипти аудио записа од 10.02.2005. год. – стр.23, о саслушању овог сведока у предмету К.в.1/2003 које је суд, уз сагласност странака, прочитао на главном претресу од 22.04.2008.год. - стр.15

⁵²¹ транскрипти аудио записа са главног претреса од 18.03.2008.год стр.37 у вези записа од 25.11.2004.год. - стр. 52

⁵²² транскрипти аудио записа са главног претреса од 26.10.2004.год. - стр.73 које је суд, уз сагласност странака прочитао на главном претресу од 22.04.2008.год. стр.15

⁵²³ транскрипти аудио записа са главног претреса од 24.01.2005.год. - стр.60 које је суд, уз сагласност странака прочитао на главном претресу од 22.04.2008.год. стр.15

⁵²⁴ исто, стр. 61

⁵²⁵ транскрипти аудио записа са главног претреса од 4.07.2005.год. - стр.10 које је суд, уз сагласност странака прочитао на главном претресу од 22.04.2008.год. стр.16

⁵²⁶ транскрипти аудио записа са главног претреса од 18.03.2008.год. - стр.64 у вези записа са главног претреса од 28.10.2004.год. стр.24

⁵²⁷ транскрипти аудио записа од 18.03.2008.год. у вези записа са главног претреса од 27.10.2004.год. - стр. 42

на Овчари. Налазећи да је (на основу медицинске документације) опт. Златар сигурно рањен у пределу скротума и бутина обе ноге а дана 30.11.1991.год. из пушке сачмарице, те да је лекарски збринут најпре у болници у Негославцима а да је потом превезен на Клинику за урологију ВМА у Београду где је лечен до 18.11.1991.год. а потом упућен на рехабилитациони третман у «Селтерс бању» у Младеновцу, имајући у виду опречне тврдње сведока сарадника Петковића са једне стране те оптуженог и других сведока са друге стране, суд је одредио најпре једно а потом још једно вештачење а затим и ново вештачење од стране Судскомедицинског одбора Медицинског факултета у Београду а у вези општеживотних активности оптуженог на дан 20.11.1991.год. а посебно у циљу утврђења могућности (или немогућности) кретања оптуженог који је повређен на начин на који то неспорно јесте и према коме су потом примењене неспорне лекарске интервенције. Из мишљења вештака **др. Јањчића** (који је специјалиста опште хирургије) би се дало закључити да се овај оптужени на дан 20.11.1991.год. могао кретати али је за то била неопходна или помоћ другог лица или уз коришћење каквих ортопедских помагала. И из мишљења тима вештака са Института за судску медицину у Београду на челу са **проф. др. Бранимиром Александрићем** произилази да су способности кретања оптуженог Златара на дан 20.11.1991.год. извесно биле умањене али не и искључене с тим што ова група вештака закључује да је оптужени могао самостално да се креће, да се ослања пуним ослонцем на обе ноге али да би му било лакше могао је да користи и штаку. Како налази ових вештака нису били у сагласности у битном, а имајући у виду обавезност упуштава из наведене укидајуће одлуке Врховног суда, суд је одредио ново вештачење и поверио га СМО Медицинског факултета у Београду. Из писменог налаза са мишљењем Судско медицинског одбора Медицинског факултета у Београду бр.СМО 3/07 од 30.01.2007.год.⁵²⁹, одговора на примедбе одбране Златара од 2.04.2007.год.⁵³⁰ као и исказа представника овог одбора **др. Ђорђа Алемпијевића** – транскрипти аудио записа са главног претреса од 5.09.2007.год. да се закључити да је опт. Вујо Златар могао да се креће, да је кретање делимично могло бити ограничено због повреда, да је евентуално могао да користи штаке и да храмље као и да је карактер повреде код овог оптуженог био такав да му није било апсолутно забрањен ослонац на ногу а да је штака коришћена да не би дошло до прекомерног замарања те да не би ни дошао на рехабилитацију да није био у том тренутку способан. Ценећи мишљење ових вештака овај суд је нашао да овај налаз и мишљење треба прихватити. Наиме, у конкретном случају вештачење је извршено уз учешће вештака више специјалности те је сагледавање предметне проблематике свакако комплексно и мултидисциплинарно. У овом смислу, вештаци су потпуно сагласни да се

⁵²⁸ транскрипти аудио записа од 22.03.2005.год. - **стр. 53** које је суд, уз сагласност странака, прочитао на главном претресу од 22.04.2008.год. - **стр.15**

⁵²⁹ **стр. 219-2327118** овог списка

⁵³⁰ **стр.498-501/279**

код Златара ради о два проблема: уролошком због повреде (прострела) у пределу десног скротума – тестиса и прострела у пределу обе натколенице а све сачмастим пројектилима. Повреда тестиса у виду његовог прострела је свакако болна али примењеним лекарским мерама исто је санирано те је овај оптужени у «Селтерс бању» као рехабилитациону установу упућен не због болности у том пределу него због опоравка мускулатуре која је хипотрофирала. У том циљу се и примењују кинези и друге терапије (масаже, вежбе мишића њиховим оптерећивањем) што свакако није могуће уколико су болови (пре свега у пределу скротума а како то тврди др.Јанчић) таквог интезитета да у знатној мери онемогућавају кретање. У том случају би било потпуно неразумно примењивати мере и методе које само појачавају болове. И на страну то што је овај оптужени у уролошком смислу, на отпуста са ВМА збринут (за очекивати је да се болови применом лекарских интервенција а у периоду од пријема на ВМА до отпуста, смањују а не повећавају. На ово указује и отпусна листа са ВМА (да је стање на отпуста стабилно) као и бање у Младеновцу (да је примљен због болова у пределу унутрашње стране леве натколенице и отежаног хода). Из ових разлога, налазећи да је вештачење СМО аргументовано, разумљиво, у складу са постојећом медицинском документацијом те правилима струке и науке, суд је исто у потпуности прихватио и закључио да оптужени Златар због повреда и каснијих лекарских мера на дан 20.11.1991.год. може да се креће, али и да је кретање делимично могло бити ограничено због повреда, да је евентуално могао да користи штаке и да следствено храмље. Ценећи исказе саслушаних а горе наведених сведока, суд неке прихвата док неке не а на неке битне околности. Тако, су за суд неприхватљиве тврдње сведока др. Ранке Крунић-Протић како је немогуће да евентуално одсуство пацијента из ове установе не буде евидентирано било на јутарњој било на вечерњој «визити» и да би одсуство на одређено краће време (дан или два) подразумевало закључење отпусне листе са даном напуштања и отварање нове отпусне листе са даном новог пријема (што би подразумевало да, ако је опт. Златар на неколико дана био одсутан из Бање, ово време од 18.11. до 18.12. би било на две а не на једној отпусној листи). Имајући у виду карактер тих установа (рехабилитациони наставак лечења) и либералнији тетман пацијената, у том смислу за овај суд није било никакве дилеме да је опт. Златар дана 18.11. примљен у ову установу као и да је могао, да је хтео, да је самоиницијативно напусти а без последица које је навела ова сведокиња. Суд је прихватио тврдње сведока Катић Душанке и њеног оца Самарџија Рада да је Златар тих дана сигурно био у «Селтерс» бањи а не у Вуковару. За суд јесте неуверљиво прецизно изјашњавање ових сведока о појединим датумима дешавања од пре 14 година иако је Златар касније (1993 год.) још једном и то знатно теже рањен, ова прецизност у изјашњавању изостаје мада су ти догађаји временски ближи. Сведок Катић чак објашњава како је сигурна да је Вујо рањен 30.10. по томе што је 31.10 слава супруга њене сестре удате у породицу Чворо, те су његови из Босне донели неко суво месо и слично,

иако је по казивању њеног оца овде сведока Самарције Рада то свакако неистина, јер се његова друга кћерка већ била развела од тог Чвора те је тешко за поверовати да она и њена сестра славе славу у тој породици и те 1991 год. иако већ нису у браку. Али суд је ове исказе прихватио у начелу (са резервом у односу на временске одреднице) а из разлога што и остали наведени сведоци, чије је исказе суд прихватио, и то: Ковачевић Стеван, Миљановић Богдан, Бакић Миле, Бакић Раде, Цревар Марко, Маћешкић Миле, Кресовић Јовица, Дукић Никола у претежном делу исказују исто а сви негирају присуство овог оптуженог у Вуковару, односно на Овчари у периоду дешавања критично-правног догађаја. Такође је суд саслушао и сведоке из Републике Хрватске, грађане Вуковара, који су том приликом били у хангару на Овчари од којих ниједан не помиње присуство Златара (а сви га познају) на том локалитету. Сведоци **Илија Галовић** и **Ранко Маџарац**, комшије Вује Златара тврде да је Вујо Златар био рањен и да се у Вуковар вратио тек након престанка борби⁵³¹ што сведок Маџарац конкретизује у смислу да га је видео тек у «дванаестом месецу»⁵³². И сведок **Милан Ивановић** зв. Чичак, такође први комшија опт. Златара, наводи да зна да је овај оптужени био рањен крајем 10-ог месеца те да је збринут у војној болници у Негославцима а затим пребачен на ВМА па у Младеновац у бању на рехабилитацију што је чуо од Златаревог пок. брата Мирка⁵³³ а да га је он први пут након тога видео у Вуковару «пред Нову Годину којом приликом је опт. Златар имао штаку и цевчицу испод паса».⁵³⁴ Суд је исказима ових сведока поклонио пуну веру, налазећи да стоје чињенице о којима они говоре.

Из исказа сведока сарадника **Латиновића**, који суд у овом делу у потпуности прихвата, утврђено је да добро познаје овог оптуженог те да га није видео ни код хангара ни на «рупи» (а по исказу сведока сарадника бр. 1 сва тројица су у исто време на «рупи»). Наиме, након завршетка рата грађани Вуковара су почели да излазе из подрума, да славе победу, да се слободно крећу по граду па је за овај суд заиста нелогично да бар неко од ових сведока не би видео овог оптуженог у Вуковару у то време па и на самој Овчари да је он тамо стварно био. Посебно се треба осврнути и на оштећене из Републике Хрватске који то ни у једном тренутку не тврде а имајући у виду чињеницу да су то лица која би свакако њега поменула да је он био тамо. Казивање сведока **Нишавић Мила** је због евидентне «прецизности» у датумима неуверљиво. Након 14 година овај се сведок сећа да је код Златара био оног дана када је чуо да је ту у Бањи син његовог пријатеља из завичаја, и зна да је «на аутобуској станици у Младеновцу, од извесног Паја Станојевића (који у Младеновцу не живи него је и он дошао да сачека аутобус са Кордуна) чуо како је ту «Богданов син», за овај суд потпуно неразумљиво да се: 1. тако што зна од човека који у Младеновцу не живи а није никакав рођак са опт. или његовом

⁵³¹ транскрипти од 4.09.2007.год. - стр. 9

⁵³² исто, стр. 15

⁵³³ исто, стр. 30

⁵³⁴ исто, стр. 31

породицом и 2. да то и овај Паја и сведок Нишавић сазнају већ два дана по Златаревом доласку. Још мање је разумљиво и прихватљиво објашњење сведока у смислу када је то било. Наиме сведок тврди како је одмах отишао код Вује, питао га је откад је ту а он му рекао «од пре два дана, од 18-ог». Несхватљиво је што би неко као временску одредницу овог типа наводио и «од пре два дана» и «од 18-ог (кад је потпуно довољна једна од те две). Још мање је схватљиво како сведок памти детаље овог типа. (У својој одбрани изнетој у поступку истраге и сам окривљени Златар показује несигурност око датума – наводи да је на ВМА био до «18 или 19 новембра» те да је потом био у Бањи до «18 или 19 децембра»). Казивања сведока **Дујаковић Илије** у односу на Златара су, у контексту горе изнетог без значаја. Тако овај сведок зна када је Златар рањен, те да га је после тога видео први пут тек у децембру када му је Златар дошао у касарну у посету (исто тврди и оптужени) и ове тврдње суд прихвата.

Једини доказ против оптуженог Златар Вује је казивање сведока сарадника **Петковић Спасоја** који Златара упорно и доследно наводи као лице са којим се налази заједно у стрељачком строју на локалитету Грабова («Тада, не могу да кажем ко је рекао, постројио се стрељачки вод, први с лева је био Цетиње, до њега је био Дашић, била је Драгица добровољка, ја, Ђани и задњи с те стране је био Вуја Златар».⁵³⁵ При овим својим тврдњама сведок сарадник остаје упоран и доследан па и приликом суочавања са овим оптуженим тврдећи: «Видео сам Вас господине Златар, били сте како се зове, на рупи, у стрељачком воду». «Задњи са десне стране, пуцали сте, видео сам Вас».⁵³⁶ Неопходно је рећи и да сведок сарадник Петковић тврди како су опт.Златар и Јосифовић Милан зв.»Гута» из Смедерева рањени истовремено. Међутим, из медицинске документације на име Златара (о којој је горе било говора) произилази да је Златар рањен 30.10.1991.год. а из медицинске документације⁵³⁷ на име Јосифовића пак да је овај рањен 8.11.1991.год.(ког дана Златару на ВМА у Београду врше оперативни захват на Клиници за урологију) и сведок сарадник Петковић очигледно није у праву са овим тврдњама.

Суд је ради провере и ових (а и свих других) тврдњи сведока сарадника Петковића, а по налогу Врховног суда Србије, одредио његово неуропсихијатријско вештачење и саслушао представника вештака доцента **др. Александра Јовановића** те, као што је већ речено (стр.211-213 разлога ове пресуде) утврдио да се ради о лицу «изнад просечних интелектуалних способности»,⁵³⁸ да одлично памти, одлично репродукује упамћено, те да је његова развијеност у време критичног догађаја била у

⁵³⁵ транскрипти аудио записа са главног претреса од 19.02.2008.год. - **стр.8** у вези записа са главног претреса од 6.09.2007. године – **стр.13**

⁵³⁶ транскрипти аудио записа са главног претреса од 21.02.2008. - **стр. 24**

⁵³⁷ допис ВМА - Сектор за лечење бр. 5-452 од 30.05.2007. године са историјом болести за Јосифовић Милана – **стр. 873-876/470** списка овог предмета

⁵³⁸ транскрипти аудио записа са главног претреса од 5.09.2007. год. - **стр. 51**

складу са његовим годинама⁵³⁹ али и да је он неко ко «не оставља утисак особе којој је емпатија јача страна»⁵⁴⁰ и ко зна да буде «веома осветољубив».⁵⁴¹ Разматрајући тврдње сведока сарадника Петковића о учешћу овог оптуженог у овом кривично-правном догађају, предмет оцене овог суда су биле још две ствари. Тако, прво да ли се евентуално ради о заблуди о личности (односно да Петковић није евентуално заменио Златара са неким другим њему сличним) за што би имало резона и основа. Тако је својевремено овом сведоку сараднику, на главном претресу од 24.06.2005.год., показана једна не баш претерано јасна и квалитетна фотографија коју је приложио заменик тужиоца за ратне злочине⁵⁴² и на којој се види човек са брадом који по оцени већа личи на опт.Златара и сведок сарадник је тврдио да је то управо опт. Златар а опт.Златар је те тврдње негирао наводећи како је он у Вуковару носио шлем са «белим орлом» док особа на фотографији има капу. Међутим, касније приликом поновног показивања исте фотографије он тврди да на њој никога не препознаје. Друго, суд је разматрао и евентуалну могућност (и то не само у односу на опт. Златара него и у односу на све друге оптужене које овај сведок сарадник терети) да се евентуално не ради о лажном сведочењу мотивисаном осветом, тешком завадом или каквим другим разлозима. У том правцу и опт. Златар је тврдио како је са Петковићем у свађи још од 1993 или 1994-те год. јер је одбио да му помогне да из Вуковара тих година сведок сарадник изнесе нека три пиштоља која је у ратно време тамо сакрио и јер је одбио да му, користећи погодности као ратни војни инвалид, увезе неки аутомобил. Стога је суд, имајући у виду налаз вештака који је вештачио сведока сарадника а који децидно изражава став да се ради о евидентно осветољубивој особи, нашао да се у конкретном случају управо ради о овом мотиву сведока сарадника да опт. Златара лажно терети, док у разлоге исте није дубље улазио, јер је овом већу, а вероватно и великој већини људи, несхватљиво овакво поступање те само он може објаснити како размишља и како се осећа човек који је у стању да се на овај начин свети другом људском бићу. Суд је након пажљиве оцене и детаљне анализе свих изведених материјалних доказа, исказа бројних сведока који кажу «нисмо видели Златар Вују тамо» те исказа сведока сарадника Латиновића (који у овом делу уопште не потврђује казивање сведока сарадника Петковића), а имајући у виду и да је потпуно животно неразумљиво да неко ко је евидентно тешко повређен, ко евидентно трпи болове и ко је још увек под медицинским третманом, у таквом стању одлази у Вуковар, кратко се задржава и враћа назад у «Селтерс» бању, утврдивши чињенично стање као на страни 134 разлога ове пресуде, овог оптуженог у смислу одредби чл. 355 тач.3 ЗКП, ослободио од оптужбе.

⁵³⁹ исто, стр. 34

⁵⁴⁰ исто, стр. 54

⁵⁴¹ исто, стр. 36

⁵⁴² стр.1861/993 списка К.в.1/2003

Трошкови поступка у овом делу падају на терет буџетских средстава суда а у смислу одредбе чл.197 ст.1 ЗКП.

13. Имовинско-правни захтеви

На основу одредбе чл.206 ст. 3 ЗКП оштећени су упућени на парницу а ради остваривања имовинскоправног захтева. Наиме, одлучивање о имовинско-правним захтевима оштећених који су се у том смислу изјаснили да су заинтересовани за накнаду штете, имајући у виду и да исте нису опредељено поставили и да би тако што у значајној мери одуговлачило овај поступак, суд је нашао да их, ради остваривања тих захтева треба упутити на парницу.

На основу свега напред изнетог одлучено је као у изреци пресуде.

У Београду, дана 12 марта 2009 године.

ПОУКА О ПРАВНОМ ЛЕКУ:

Против ове пресуде може се изјавити жалба Врховном суду Србије у Београду, путем овог суда у року од 15 (петанест) дана од пријема писменог отправака пресуде.

ЗАПИСНИЧАР,

Славица Јевтић с.р.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА-СУДИЈА,

Веско Крстајић с.р.

ЗТО: